SFÂNTUL IOAN (MAXIMOVICI) –
MITROPOLIT DE TOBOLSK ŞI SIBERIA

ILIOTROPION

sau

ACORDUL DINTRE VOIA OMULUI ȘI VOIA LUI DUMNEZEU

SFÂNTUL IOAN (MAXIMOVICI) - MITROPOLIT DE TOBOLSK ŞI SIBERIA

ILIOTROPION

sau

acordul dintre voia omului
şi voia lui Dumnezeu

I.S.B.N. 978-606-550-104-1

SFÂNTUL IOAN(MAXIMOVICI)
MITROPOLIT DE TOBOLSK ŞI SIBERIA

ILIOTROPION

sau
acordul dintre voia omului
şi voia lui Dumnezeu

Traducere de Cristea Florentina

EDITURA EGUMENIŢA
2012

Tradus după originalul :
Sveatiteli Ioan (Maximovici)
mitropolit Tobolschii i Sibirschii

ILIOTROPION
ili
soobrazovanie celoveceskoi voli s Bojestvennoi volei

ÎN LOC DE PREFAȚĂ

Scurte date biografice despre autorul cărții «Iliotropion», Arhiepiscopul Cernigovului, ulterior Mitropolit de Tobolsk, Ioan Maximovici

Sfântul Ioan Maximovici, urmașul la catedra din Cernigov al Sfântului Teodosie Uglițki, a fost fiul nobilului polonez Maxim Vasilcovski, căruia îi plăcea să se numească fiu al Pecerskăi, din recunoștință pentru faptul că, arendând morile și pământurile Lavrei Pecerska din Kiev, și-a agonisit destulă avuție. Șase dintre fiii acestui tată iscusit au ajuns sublocotenenți, sutași[1] și furieri[2] în oastea cazacilor[3], iar cel mai mare dintre ei (Ioan Maximovici) a pornit pe un alt drum.

Tatăl și înaintașii lui erau originari din orașul Umani (gubernia[4] Kiev). Cel dintâi, ocupându-se cu arendarea domeniilor Lavrei Pecerska, s-a mutat în

[1] Sutaș (sotnic) - șef al unui escadron de cazaci. (n. trad.)
[2] Furier - militar cu funcție de secretar într-o cancelarie. (n. trad.)
[3] Cazac - Membru al comunității militare-agricole de coloniști privilegiați de la periferia statului rus, care participau activ la apărarea hotarelor; mai târziu devenind mercenari, apoi formând cavaleria ușoară a Rusiei. (n. trad.)
[4] Gubernie - Unitate teritorial-administrativă în vechea Rusie, introdusă în 1708 de către țarul Petru I; s-a menținut provincie rusească până în 1929. (n. trad.)

oraşul Nejin, în împrejurimile căruia se aflau domeniile arendate, şi acest oraş a fost locul naşterii viitorului ierarh la jumătatea secolului al XVI-lea. După cuvintele Mitropolitului Kievului, Înaltpreasfinţitului Evghenie (Bolhovitin), viitorul ierarh Maximovici şi-a urmat studiile la academia din Kiev şi a fost profesor la această academie. Tot aici a fost tuns în monahism de către egumenul mânăstirii Pecerska şi a primit *numele Ioan*, apoi a primit titlul de predicator al academiei, şi în scurt timp a fost ales econom al Lavrei.

În anul 1678, când Turcia ameninţa cu năvălirea asupra Rusiei Mici, ieromonahul Ioan Maximovici a fost trimis ca sol la Moscova spre a-l îndupleca pe ţar să-i ajute pe călugării Lavrei în cazul năvălirii turcilor asupra oraşului Kiev şi să-i ceară ţarului o mânăstire în care călugării să se poată ascunde. Ţarul, trimiţând o oaste puternică, i-a recomandat Lavrei mânăstirea *Svenski* (ce se afla la trei verste[5] de oraşul Briansk) cu dispoziţia ca ieromonahul Maximovici să conducă mânăstirea, având funcţia de egumen. Ierarhul Teodosie Ugliţki îşi dorea să-l aibă ca arhimandrit al mânăstirii Eleţki pe urmaşul catedrei sale şi, întrucât îl cunoscuse pe egumenul mânăstirii Svenski, pe Maximovici în Kiev, după consfătuirea cu autorităţile, preasfinţitul Teodosie l-a chemat pe Maximovici la el (pe la jumătatea anului 1695) şi l-a sfinţit ca arhimandrit al mânăstirii Eleţki, pe care până atunci o cârmuise el însuşi; desăvârşindu-se în viaţa

[5] Verstă - Unitate de măsură pentru distanţe folosită în trecut (mai ales în Rusia), egală cu 1,067 km. (n. trad.)

duhovnicească prin asceză îndelungată, Teodosie s-a săvârşit pe 5 februarie în anul 1696. Smeritul arhimandrit al mânăstirii Eleţki, Ioan Maximovici, a fost un împlinitor sârguincios al voii şi dispoziţiilor stăpânului său până la cea din urmă suflare a fericitului Teodosie Ugliţki, care a fost îngropat în partea dreaptă a bisericii Sfinţilor Boris şi Gleb din Cernigov, în cripta construită de Ioan Maximovici.

Curând după aceea, pe 24 noiembrie, în acelaşi an, 1696, s-a întrunit adunarea electorală în casa arhiepiscopului pentru alegerea urmaşului răposatului arhipăstor, adunare la care au fost prezenţi împuterniciţii mitropolitului din Kiev, ai hatmanului[6] şi ai întregii oştiri. După felurite divergenţe şi plângeri, prin dorinţa unanimă a întregului cler, şi a celui de mir şi a celui mânăstiresc, a fost ales Ioan Maximovici, şi şi-au pus iscălitura pe actul alegerii cele dintâi persoane a mirenilor şi a clerului. Trimiţându-l pe Maximovici la Moscova, hatmanul a mijlocit în scris pentru acesta către ţar şi totodată către patriarh pentru sfinţirea celui ales. Hirotonirea lui Ioan Maximovici ca ierarh s-a săvârşit pe 10 ianuarie în anul 1697 şi, printr-o scrisoare oficială, i s-a confirmat dreptul de a sluji în sacos[7], iar ţarul, prin scrisoarea sa, a confirmat drepturile catedrei asupra bunurilor materiale.

[6] Hatman – Odinioară, la cazaci, poloni, moldoveni şi ruşi, comandantul general al oştii. (n. trad.)

[7] Sacos – Veşmânt arhieresc de mătase, ornamentat cu broderii şi pietre scumpe, cu mâneci, lung până la genunchi, care se poartă peste stihar; simbolizează hlamida batjocurii lui Iisus Hristos. (n. trad.)

Ioan Maximovici a fost un arhipăstor model în toate privințele: viața sa, după spusele preasfințitului Filaret, strălucea prin virtuțile cele înalte, îndeosebi prin *smerenie* şi *rugăciune*. Acest lucru se oglindeşte clar în numeroasele sale lucrări cu conținut creştin-moral. În limbajul operelor lui Maximovici există multe cuvinte şi construcții latine, poloneze, populare; există, la fel ca şi la ceilalți contemporani ai săi, versuri silabice, însă prin conținutul lor merită toată atenția, deoarece emană evlavie sinceră, cugetări ziditoare de suflet şi înțelepte.

Un monument al iubirii preasfințitului Ioan Maximovici față de cultura duhovnicească este seminarul duhovnicesc, condus de el în Cernigov, care a purtat la început numele de colegiu şi în care s-au format nu numai copiii clericilor, ci şi copiii nobililor, ai cazacilor şi ai micilor-burghezi. Dând el însuşi exemplu de viață virtuoasă, Sfântul Ioan a scris cu toată râvna unui lucrător neobosit opere mântuitoare de suflet, întocmindu-le în acea manieră în care puteau să placă la vremea lui.

Iată lista titlurilor şi anii ieşirii lor la lumină:

1. «Alfabetul sfinților» (Poezie. Cernigov, 1705).

2. «Născătoare de Dumnezeu Fecioară» (Tot în versuri. Cernigov, 1707).

3. «Tâlcuire la psalmul 50», trimisă țarului în anul 1708, împreună cu o scrisoare şi cu două lucrări anterioare.

4. «Cugetare despre rugăciunea: Tatăl nostru» (În versuri. Cernigov, 1709).

5. «Opt fericiri evanghelice» (Operă vastă în versuri. Cernigov, 1709).

6. «Calea împărătească a Crucii» (Cernigov, 1709).

7. «Meditația dumnezeiască» (Cernigov, 1710-1711).

8. «Iliotropion» (Cernigov, 1714).

Nu putem trece sub tăcere cele două evenimente din viața arhiepiscopului Cernigovului, Ioan Maximovici, care au produs asupra lui o impresie puternică legată de supunerea lui desăvârşită față de voia lui Dumnezeu. Urmarea celui dintâi a fost deschiderea intrării în mormântul fericitului Teodosie Uglițki, iar urmarea celui de-al doilea a fost scăparea vieții şi onoarei lui Ioan Maximovici de pedeapsa ruşinoasă dată pentru **aşa - zisa** trădare a țarului şi a patriei sale.

Cel dintâi eveniment a fost boala grea şi îndelungă a Sfântului Ioan Maximovici, ceea ce l-a dus la neputința de a-şi continua viața; în ultima noapte a suferinței sale, Ioan Maximovici s-a adresat în cuget răposatului său binefăcător, fericitului Teodosie Uglițki, care imediat i s-a arătat celui bolnav spre a-i comunica mila lui Dumnezeu, ce i-a dăruit tămăduire minunată, zicând: „Nu te întrista, frate, că Domnul a auzit rugăciunea ta şi îți dăruieşte sănătate. Ridică-te din pat şi te găteşte să slujeşti de dimineață Liturghia cea de mulțumire. Acesta îți va fi semnul!". Bolnavul, trezindu-se din vedenia cea minunată, s-a

ridicat din pat şi l-a chemat pe ucenicul său de chilie, zicându-i: „Du-te la egumen şi spune-i că eu astăzi voi sluji Liturghia, să fie totul pregătit pentru slujire". Toţi s-au mirat, presupunând că preasfinţitul a vorbit în delir (datorită febrei), până când s-au convins cu adevărat că avea mintea sănătoasă şi că era conştient. În urma acestei arătări minunate, preasfinţitul Ioan Maximovici a poruncit să se deschidă intrarea în peştera funerară a fericitului Teodosie Ugliţki şi să se picteze icoana lui, şi el însuşi şi-a pus sub ea semnătura sa smerită, de recunoştinţă, în versuri.

Cel de-al doilea eveniment s-a petrecut în vremea trădării lui Mazepa (în anul 1708) faţă de Petru I, datorită clevetirii şi a răutăţii.

Mazepa, mâniindu-se pe cei ce nu lucrau după aşteptările lui, şi dorind să stârnească nemulţumirea faţă de Petru în cazul în care acesta i-ar fi pedepsit pe cei nevinovaţi învinuiţi pe nedrept, a trimis un cazac din escadronul *Parhomenok* să comunice că a fost trimis de Mazepa cu scrisori către arhiepiscopul Ioan Maximovici, către sutaşul Turanski, către cneazul Cetvertinski şi către atamanul[8] Karpeka şi că scrisoarea către arhiepiscop a fost transmisă prin slujitorul acestuia, iar celorlalţi le-au fost înmânate personal. Cazacul, fiind prins, a spus acelaşi lucru, chiar şi în prezenţa persoanelor învinuite, însă Petru a aflat adevărul şi nevinovăţia s-a adeverit.

Ţarul Petru cel Mare, dorind să răspândească

[8] Ataman – Căpetenie de cazaci, hatman. (n. trad.)

tot mai mult lumina sfintei credințe printre păgânii Siberiei, nu a găsit alt arhiepiscop mai bun pentru aceasta decât numai pe arhiepiscopul Cernigovului, Ioan Maximovici şi, ca urmare, în luna martie a anului 1712, prin decretul Majestății sale imperiale arhiepiscopul cel iubitor de Dumnezeu al eparhiei Cernigovului, Ioan Maximovici, a fost mutat în scaunul mitropoliei din Siberia. Ierarhul-nevoitor, care era acum bătrân, a cârmuit turma Siberiei aproape trei ani şi s-a sfârşit pe 10 iunie în anul 1715. A fost înmormântat în catedrala Sofia (*Înțelepciunea lui Dumnezeu*) din Tobolsk.

Cartea I

DESPRE CUNOAŞTEREA VOII LUI DUMNEZEU ŞI ACORDUL DINTRE ACEASTA ŞI VOIA OMULUI

CAPITOLUL ÎNTÂI
PARTEA 1

Începutul a toată învăţătura, dată nouă de Dumnezeiasca şi suprema Înţelepciune, de Domnul nostru Iisus Hristos, constă în aceea ca noi, cei ce credem în El, să ne punem de acord în toate faptele şi cuvintele noastre cu voia lui Dumnezeu. Mântuitorul nostru ne-a învăţat aceasta în toată viaţa Sa pământească prin cuvinte şi prin fapte, direct şi indirect (prin pilde) şi, în sfârşit, în Sine Însuşi ne-a lăsat model de viaţă creştinească spre a-I urma Lui după puterea noastră.

Pentru lămurirea acestei învăţături a Domnului vom adopta împreună cu teologii două principii fundamentale:

1. Primul principiu este că toată izbânda noastră în viaţa creştinească depinde de cum supunem voia noastră proprie voii lui Dumnezeu. Cu cât mai sinceră

va fi supunerea noastră față de voia lui Dumnezeu, cu atât mai mare și mai roditoare va fi izbânda vieții noastre creștinești. Știm cu toții că desăvârșirea celui ce urmează lui Hristos se întemeiază pe iubirea lui de Dumnezeu și de aproapele. Toate cărțile Sfintei Scripturi sunt pline de mărturii în acest sens: ***Să iubești pe Domnul Dumnezeul tău, cu toată inima ta, cu tot sufletul tău și cu tot cugetul tău. Aceasta este marea și întâia poruncă. Iar a doua, la fel ca aceasta: Să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuți. În aceste două porunci se cuprind toată Legea și prorocii*** (Matei 22, 37-40). ***Și acum rămân acestea trei: credința, nădejdea și dragostea. Iar mai mare dintre acestea este dragostea*** (1 Corinteni 13, 13). ***Iar peste toate acestea, îmbrăcați-vă întru dragoste, care este legătura desăvârșirii*** (Coloseni 3, 14).

Într-un cuvânt, împlinirea a toată legea constă în faptele ce reies din dragostea noastră față de Dumnezeu și pentru fiecare om, acesta fiind aproapele nostru după firea omenească. Așa și trebuie să procedăm mereu în toate raporturile noastre față de Dumnezeu și de toți oamenii; în aceasta și constă „acordul voii omenești cu voia lui Dumnezeu": ceea ce voiește Dumnezeu, aceea voiesc și eu; ceea ce nu voiește El, nu voiesc nici eu. Nimic nu este mai puternic decât această dragoste!

2. Al doilea principiu este că absolut nimic (afară numai de păcate) nu se petrece în lume fără voia lui Dumnezeu. Întâmplarea (ursita), fericită sau tristă,

nu este ceva esențial, ci este fantezia păgânilor, care au născocit-o, în nebunia lor, pe o oarecare zeiță Fortuna, ce ar avea puterea să schimbe fericirea sau nefericirea în viața oamenilor şi a popoarelor întregi. Înțelepciunea creştină respinge cu desăvârşire această zeitate: binele şi răul, viața şi moartea, sărăcia şi bogăția depind numai de Domnul. Acest lucru reiese din Sfânta Scriptură, unde este lămurit cât se poate de clar (ca o axiomă).

PARTEA a 2-a

Totul în lume, chiar şi ceea ce în aparență este rău (afară de păcat), se întâmplă după voia lui Dumnezeu. Teologii explică lucrul acesta în felul următor:

Începutul răului (în sens propriu) este păcatul. În fiecare păcat sunt incluse: 1) cauza, care îl produce şi 2) urmările lui inevitabile, îndreptarea lui, în general, prin amenințare, pedepsire şi, în sfârşit, prin chinuire. *Cauza* păcatului este fățărnicia sau samavolnicia[9] păcătosului mândru; *iar pedepsele*, în general (atât cele de îndreptare, cât şi cele chinuitoare), fiind urmările cumplite ale cauzei păcatului, vin din voia lui Dumnezeu, ca pricină nu a păcatului, ci a îndreptării sau a nimicirii lui. Aşadar, de vom înlătura din conceptul păcatului pricina lui (fățărnicia,

[9] Samavolnicie – Faptul de a acționa după bunul plac, nesocotind şi încălcând voința şi drepturile altora. (n. trad.)

samavolnicia), nu va mai exista niciuna dintre urmările lui cumplite sau rele, care nu s-ar produce după voia lui Dumnezeu sau ar fi nedorite de ea. Atât necazurile aduse de păcat (fiecărui om în parte) cât şi nenorocirile lumeşti, numite de obicei fireşti, cum ar fi: foametea, seceta, ciuma şi altele asemenea, care deseori nu au legătură imediată cu păcatul (fiecărui om în parte), vin din voia lui Dumnezeu.

Toate nenorocirile şi durerile omeneşti vin, într-adevăr, din voia lui Dumnezeu pentru atingerea ţelurilor drepte ale Proniei Dumnezeieşti; numai păcatul este potrivnic lui Dumnezeu (aşa cum răul este potrivnic binelui sau minciuna este potrivnică adevărului), dar este îngăduit de Dumnezeu pentru neîncălcarea voii personale a omului sau a libertăţii ei. De aceea, această voie a lui Dumnezeu, ce îngăduie păcatul, se mai numeşte *iconomie* sau *Pronie Dumnezeiască*. Iar tot ceea ce în sens obişnuit numim rău (afară de păcat, care este răul în sens absolut), vine din voia lui Dumnezeu (în accepţiunea teologică).

Acest principiu fundamental trebuie să-l ţinem bine minte, pentru că este foarte înţelept, folositor şi cucernic să gândim că orice rău, necaz sau nenorocire sunt pentru noi o pedeapsă mântuitoare, trimisă nouă de Dumnezeu; dar nu Dumnezeu este pricina vinovăţiei noastre, adică a păcatului nostru, ce atrage în mod inevitabil după sine pedepsirea după dreptatea lui Dumnezeu. De aici reiese următoarea concluzie: pentru că totul în lume se săvârşeşte după

voia şi porunca lui Dumnezeu, datoria noastră este să primim totul fără cârtire din mâna lui Dumnezeu şi să ne supunem cu desăvârşire Lui sau voii Lui celei întru-tot-sfinte; şi astfel vom pune de acord voia noastră cu voia Lui dumnezeiască, neatribuind nimic din lume (din univers) întâmplării oarbe, ca păgânii de demult. Ei, fiind întunecaţi de întunericul politeismului, atribuiau bunăstarea omenească fie anumitor zeităţi, fie întâmplării oarbe, fie, în sfârşit, neatenţiei şi relei intenţii a omului, ca celei dintâi cauze a fericirii sau nefericirii lor.

Aceste idei monstruoase ale anticilor sunt foarte nepotrivite creştinilor şi trebuie să fie respinse de ei, ca şi părerile de rău, care sunt exprimate în felul următor: aceasta sau aceea mi s-a întâmplat, pentru că acesta sau acela e cuprins de ură asupra mea sau mi-a făcut rău prin învinuiri nedrepte şi clevetiri; totul ar fi fost altfel dacă acela ar fi fost binevoitor faţă de mine şi ar fi intervenit pentru acest lucru, neprecupeţind niciun efort. Deşarte sunt aceste plângeri; nesăbuite şi fără rost sunt aceste cugetări şi, dimpotrivă, mult mai înţelept, mai adevărat şi mai cucernic este să cugetăm şi să spunem despre tot ceea ce se întâmplă: „Domnul a rânduit aşa"; fiindcă tot ce este bun şi rău, precum am observat mai sus, vine din voia lui Dumnezeu.

PARTEA a 3-a

Mulţi se înşală, crezând în cumplita lor ignoranţă că numai răul, ce rezultă din cauze fireşti (cum ar fi: inundaţiile, cutremurele, recoltele slabe, surpările de pământ, scumpirea alimentelor, fenomenele atmosferice nefavorabile, epidemiile şi moartea năprasnică) vin din voia lui Dumnezeu, deoarece în mare parte aceste nenorociri nu au legătură directă cu păcatul. Însă faptele rele, pricinuite de intenţia nelegiuită a omului, de nedreptate (cum ar fi: vorbele de ocară, batjocurile, înşelătoriile şi prefăcătoriile, hoţiile, jafurile, tâlhăriile, omorurile şi aşa mai departe) se întâmplă, după părerea celor pomeniţi mai sus, fără îngăduinţa voii lui Dumnezeu şi a Proniei Lui, ci numai din răutatea omenească şi din voia pervertită a omului, care singură îi pricinuieşte şi îi face aproapelui său tot răul.

De aceea, nu numai în vremurile demult apuse, ci şi în vremurile de acum nu rareori se aud plângeri de felul acesta: „Lipsa hranei şi a mijloacelor de întreţinere a vieţii nu vine de la Dumnezeu, ci de la cei lacomi"; plângerile acestea sunt plângerile unor oameni care nu Îl cunosc pe Dumnezeu şi nu se tem de El; ei sunt nevrednici de numele de creştini şi trebuie să fie aruncaţi în întunericul cel mai dinafară, unde nu este lumină.

Lucrul despre care am vorbit acum este un exemplu clar. Cineva, având de gând să-i răpească

aproapelui său toată averea şi, dorind să-şi împlinească intenţia sa rea în ascuns, se strecoară în casa acestuia, neobservat de nimeni, aprinde substanţe inflamabile sub clădire şi tot aşa, neobservat, iese din casă, iar focul este dus de vânt la celelalte clădiri; oamenii aleargă din toate părţile să stingă focul şi să păzească de incendiu casele vecine; incendiatorul aleargă şi el împreună cu ceilalţi oameni, chipurile pentru stingerea incendiului, însă el are altă intenţie: folosindu-se de învălmăşeala provocată de incendiu, scoate din locuinţa incendiată anumite lucruri, ca şi cum le-ar salva de la foc, dar în realitate le scoate spre folosul lui şi le ascunde.

Toate aceste fapte ale incendiatorului, deşi sunt cauza imediată a dezastrului, suportat de stăpânul casei şi a pierderii întregii lui averi, totuşi, privite numai în sinea lor, adică fără să aibă vreo legătură cu reaua intenţie a incendiatorului, nu se vor deosebi prin nimic de aşa numitele dezastre fizice; ele sunt de la Dumnezeu, aşa cum, de exemplu, trăsnetul îl omoară pe om, fulgerul aprinde casa sau pomul uscat, uraganul împrăştie fânul cosit, într-un cuvânt, ca toate schimbările dezastruoase, provocate de puterea lui Dumnezeu, aflată în legile neschimbate ale naturii materiale, iraţionale.

Tot aşa şi incendiatorul: el nu poate nici să intre în casă, nici să iasă din ea, nici să dea foc fără îngăduinţa lui Dumnezeu; şi, prin însele, aceste fapte sunt neînsemnate (nu sunt nici rele, nici bune), încât pot sluji atât la rău, cât şi la bine; însă voinţa rea,

intenția vicleană, de care a fost călăuzit incendiatorul și a căror pricină nu mai este Dumnezeu, ci voia liberă a incendiatorului, acestea sunt păcatul lui, chiar dacă Dumnezeu i-a îngăduit să-și împlinească în fapt reaua sa intenție; astfel că Dumnezeu ar fi putut opri săvârșirea ei dacă El ar fi voit. Însă Domnul nu a oprit săvârșirea relei intenții, ci a îngăduit împlinirea ei după dreapta Sa judecată. Iar despre cauzele acestei îngăduințe vom vorbi mai târziu.

PARTEA a 4-a

În greșelile de altă natură (cum ar fi vătămările fizice neintenționate) cauza care le provoacă este aceeași ca și în săvârșirea exterioară a crimelor premeditate, adică îngăduința lui Dumnezeu, precum vedem din exemplul următor. Un om, căruia i-a fost vătămat piciorul sau el însuși și l-a vătămat neintenționat, nu poate păși corect cu el; deși se străduiește să calce drept, totuși merge cu mare greutate și nu poate călca la fel de drept ca un om sănătos. Cauza mișcării piciorului constă în impulsul firesc de a merge, iar cauza șchiopătatului în vătămarea însăși, dar nu în dorința de a pricinui vătămarea, deoarece aceasta a fost neintenționată.

Totuși, comparația dintre greșelile neintenționate și crimele premeditate nu poate merge mai departe: deosebirea esențială dintre unele și celelalte constă în

faptul că greşeala neintenţionată se săvârşeşte numai cu îngăduinţa lui Dumnezeu, iar crima premeditată nu mai este lucrarea voii lui Dumnezeu (fiindcă ea este opera samavolniciei depravate a fiinţei raţionale căzute, îngăduită numai de Dumnezeu). Dumnezeu nu opreşte fapta păcătoasă exterioară, dar nu ajută la rătăcirea voinţei noastre, nici la abaterea ei de la calea cea dreaptă, de la lege.

Aşadar, dacă Dumnezeu nu este începutul căderii noastre morale (care este adevăratul rău) şi nici nu poate fi: ***Ochii Tăi sunt prea curaţi ca să vadă răul, Tu nu poţi privi apăsarea*** (Avacum 1, 13) şi ***iubit-ai dreptatea şi ai urât fărădelegea*** (Psalmul 44, 9), atunci este pe deplin adevărat că toate nenorocirile ce decurg din ultimele cauze, raţionale sau iraţionale, în orice chip s-ar săvârşi, toate se săvârşesc după voia lui Dumnezeu, toate sunt trimise de dreapta Lui cea puternică, prin Pronia şi purtarea Lui de grijă.

Iubite frate! Dumnezeu a îndreptat mâna spre a te lovi, Dumnezeu a pornit limba clevetitorului sau a prigonitorului spre a te cleveti sau a te ponegri, Dumnezeu a lăsat puterea necurată să te doboare. Dumnezeu Însuşi, prin gura proorocului Isaia, adevereşte acestea, zicând: ***Eu sunt Domnul şi nimeni altul! Afară de Mine nu este Dumnezeu. Eu te-am încins fără ca tu să Mă cunoşti... Eu întocmesc lumina şi dau chip întunericului, Cel ce sălăşluieşte pacea şi restriştei îi lasă cale: Eu sunt Domnul Care fac toate acestea*** (Isaia 45, 5;7). Şi mai lămurit adevereşte

acestea prorocul Amos: ***Se întâmplă vreo nenorocire în cetate fără ca Domnul să nu o fi pricinuit?*** (Amos 3, 6), ca şi cum ar spune: nu există nicio nenorocire care să nu se întâmple după voia lui Dumnezeu, ce îngăduie reaua intenţie şi arată mijlocul şi dă puterea pentru ducerea ei la împlinire.

Astfel, Dumnezeu, având de gând să-l pedepsească pe regele David pentru păcatul adulterului său cu soţia lui Urie şi pentru uciderea lui Urie, prin păcatul amestecării sângelui propriului său fiu cu al femeilor sale, îi spune lui David prin prorocul Natan: ***Iată Eu voi ridica asupra ta rău chiar din casa ta şi voi lua pe femeile tale înaintea ochilor tăi şi le voi da aproapelui tău*** (lui Abesalom) ***şi se va culca acela cu femeile tale în văzul soarelui acestuia. Tu ai făcut pe ascuns, iar Eu voi face aceasta înaintea a tot Israelul şi înaintea soarelui*** (2 Regi 12, 11-12).

Nu rareori dreapta judecată a lui Dumnezeu îi foloseşte pe împăraţii necredincioşi şi pe principii răi ca arme ale Sale spre a-i învăţa pe cei drepţi răbdarea şi a-i pedepsi pe cei netrebnici pentru greşelile şi fărădelegile lor. Multe exemple din acestea vedem în antichitate, cum Dumnezeu Îşi arată voia Sa cea bună în năzuinţele şi faptele rele ale oamenilor necredincioşi, ca prin nedreptatea lor să săvârşească dreapta Sa judecată asupra celor vinovaţi faţă de El şi, precum un tată iubitor de fii, îi pedepseşte pe copii cu nuiaua pentru greşelile lor, iar apoi, văzându-le îndreptarea, le arată mângâierile sale şi aruncă nuiaua în foc, tot

aşa procedează şi Dumnezeu cu oamenii, ce-şi strică moralitatea lor prin fapte păcătoase şi nedreptăţi. Iată câteva exemple:

Dumnezeu prin prorocul Isaia ameninţă poporul desfrânat al Israelului cu pieirea lui şi cu pustiirea Palestinei prin asirieni, zicând: ***O, Asirie, varga mâniei Mele şi toiagul urgiei Mele! Împotriva unui neam fără de lege o voi trimite şi împotriva unui popor al urgiei Mele o voi îndrepta, ca să-l prade şi să-l jefuiască şi să-l calce ca pe tina uliţelor. Dar ea n-are aceeaşi judecată şi inima ei nu simte la fel; să prade este în inima ei şi să nimicească neamuri fără număr!*** (Isaia 10, 5-7).

Aici Dumnezeu arată lămurit că nu voia regelui asirian, ci voia Lui cea sfântă este împlinită de asirieni. El îi numeşte pe asirieni varga mâniei şi toiagul urgiei Sale, îndreptate împotriva fărădelegilor israeliţilor şi, prin urmare, Lui Însuşi Îşi atribuie pedepsirea lor: „Eu i-am trimis, spune El, ca să-i prade şi să-i smerească pe cei ce nu ascultă de Mine şi se înalţă cât mai mult în mintea lor, pentru că au lepădat credinţa în Unicul Dumnezeu şi au cinstit idolii păgâni prin ritualuri nebune şi jertfe cumplite.

Însă regele asirian (ducând la împlinire voia Mea) altfel va gândi: anume că el va săvârşi acestea din voia lui proprie şi nu se va potoli, ci se va porni spre uciderea şi totala nimicire a noroadelor; totuşi, el va sluji voii Mele. Iar, când prin războiul asirienilor voi pedepsi poporul Meu şi îl voi îndrepta, o, atunci

vai de toiagul acela, vai de asirieni, vai de ei toți, ca pe niște unelte netrebnice îi voi arunca în foc să ardă!".

La fel trebuie să privim și celelalte pedepse drepte, îngăduite de Dumnezeu asupra noastră pentru nedreptățile noastre.

Împăratul roman Tit, în vremea asediului Ierusalimului, înconjurând el însuși zidurile lui și văzând gropile pline de cadavrele oamenilor morți și sângele curgând din trupurile schilodite și sfâșiate, a oftat din greu și, ridicându-și ochii și mâinile la cer, a spus: „Dumnezeule milostive! Nu a mea este fapta aceasta!".

PARTEA a 5-a

Cineva ne poate întreba: De este adevărat că toate nenorocirile ce ne lovesc sunt din voia lui Dumnezeu, atunci nu este în zadar să ne împotrivim voii Lui celei sfinte, nu este zadarnic să folosim medicamente când suntem bolnavi? Pentru ce trimitem unități înarmate împotriva dușmanilor ce năvălesc asupra noastră? De ce nu le oferim de bunăvoie cheile cetăților noastre și nu îi lăsăm cu toată inima să intre în țara noastră spre a noastră pieire? De ce nu urmăm exemplul fericitului arhiereu Lup, care l-a salutat pe Attila cu următoarele cuvinte: „Te salut, Attila, pe tine, toiagul urgiei lui Dumnezeu!"?

Celor ce-mi vor pune astfel de întrebări, le voi răspunde cu cuvintele apostolului Pavel: ***să***

nu cugete (despre aceste lucruri) *mai mult decât trebuie să cugete, ci să cugete fiecare spre a fi înțelept* (adică nu după înțelegerea lumii acesteia, ci după înțelegerea şi cercetarea smerită a înaltei rânduieli a Proniei) (Romani 12, 3). În duhul acestei *înțelepciuni* să ne străduim să rezolvăm neînțelegerile şi pretinsele noastre contradicții. Faptul că războaiele distrugătoare şi celelalte nenorociri se întâmplă cu voia lui Dumnezeu, este un lucru clar (după cum am observat mai înainte), dar de aici nu reiese că nu trebuie să ne înarmăm împotriva duşmanilor, nici să încercăm a vindeca bolile noastre, socotind că acestea sunt potrivnice voii lui Dumnezeu.

Teologii-scolastici[10] au distins două laturi ale voii lui Dumnezeu: 1) voia propriu-zisă şi 2) îngăduința. Despre cea dintâi nu voi vorbi prea mult; ne este de ajuns ceea ce am spus despre ea în părțile anterioare. Cu totul altfel, însă, trebuie să gândim despre îngăduința lui Dumnezeu; atât timp cât durează însuşi faptul ei, nu putem şti adevărata intenție a lui Dumnezeu față de noi, ci o aflăm mai târziu. Şi vom lămuri lucrul acesta dând ca exemplu boala: oricare ar fi cauza apariției ei, nu există nicio îndoială (după cum am observat mai sus) că aceasta este voia lui Dumnezeu. Totuşi, bolnavul nu ştie intenția lui Dumnezeu cu privire la

[10] Scolastică - Sistem filosofic apărut în Evul Mediu, care se baza pe dogmele bisericii creştine şi se caracteriza prin raționamente abstracte şi prin artificii logice; nume dat învățământului filosofic din țările Europei medievale dominate de catolicism, prin care se căuta fundamentarea dogmelor bisericii creştine. (n. trad.)

durata bolii lui şi de aceea nu îi este interzis să apeleze la felurite mijloace pentru vindecarea bolii, dar după folosirea mai multor mijloace de tămăduire, dacă nu se însănătoşeşte, poate fi încredinţat că aceasta este voia lui Dumnezeu, ca el să rabde îndelung boală grea.

Aşa smerit să cugeţi, frate bolnav, că Dumnezeu voieşte să-ţi lungească boala; dar, de vreme ce nu ştii dacă Dumnezeu are intenţia să suferi până la moarte, poţi apela, fără să greşeşti, la mijloacele de tămăduire pentru dobândirea sănătăţii sau, cel puţin, pentru a dobândi uşurare şi mângâiere. Nevinovăţia tratamentului este dovedită şi de faptul că, dacă Dumnezeu nu voieşte să-ţi înapoieze sănătatea, El poate lipsi orice mijloc de puterea lui tămăduitoare. La fel trebuie să cugetăm şi în privinţa duşmanilor şi a războaielor. Dumnezeu de multe ori le-a îngăduit duşmanilor să supună poporul israelit jugului lor pentru ca acest popor să nu piară în fărădelegi şi să nu uite de Dumnezeul lui; şi israeliţii, neînţelegând că aceasta a fost voia lui Dumnezeu, s-au împotrivit duşmanilor lor, însă altfel au procedat când prorocul Ieremia le-a vestit voia lui Dumnezeu de a se supune regelui Nabucodonosor.

La fel şi în cazul unui incendiu care izbucneşte: dacă nu poate fi stins cu toată strădania oamenilor şi a echipei de pompieri, este clar că judecata lui Dumnezeu a hotărât ca acea clădire nu numai să fie incendiată, ci să ardă în întregime spre încercarea răbdării prietenilor lui Dumnezeu sau spre pedepsirea

vrăjmaşilor Lui. Tot aşa trebuie să cugetăm despre îngăduinţa lui Dumnezeu şi în celelalte întâmplări ale noastre.

Pe de altă parte, nevinovăţia păzirii de sine este dovedită şi de experienţa vieţii de zi cu zi. Un tată, dorind să afle succesele fiului său la scrimă, îi dă acestuia o floretă de lemn şi îi porunceşte să lupte cu el: aici nu luptă fiul împotriva tatălui, ci oşteanul împotriva adversarului său. Tot aşa, cine se străduieşte să stingă un incendiu, să biruiască un duşman sau să vindece o boală, se împotriveşte nu voii lui Dumnezeu, care ne pedepseşte pentru nedreptăţile noastre, ci acelei cauze, care îl asupreşte şi pe care Dumnezeu Însuşi o urăşte. Casa este incendiată din pricina răutăţii sau a urii, a lăcomiei şi toate aceste îndemnuri la incendiere sunt vinovate şi păcătoase; oricine este liber să li se împotrivească.

Cine tratează boala, acela nu voii lui Dumnezeu se împotriveşte, ci suferinţei omeneşti, deoarece cu greu se întâmplă vreo boală care să nu fie urmarea încălcării regulilor de igienă (cum ar fi: lăcomia la mâncare, neînfrânarea, lipsa curăţeniei şi aşa mai departe), prin urmare se împotriveşte cauzelor aducătoare de boală. De asemenea, cine luptă cu arma împotriva duşmanului, nu împotriva lui Dumnezeu luptă, ci împotriva celui ce a început lupta pe nedrept. În toate aceste împrejurări suntem liberi şi chiar datori să ne apărăm pe noi înşine şi tot ce ne aparţine dacă nu se descoperă că din anumite pricini această apărare nu este plăcută lui Dumnezeu.

Ceea ce este de mirare este că, atunci când Pronia lui Dumnezeu şi dreapta Lui judecată folosesc oamenii răi ca pe nişte unelte pentru săvârşirea voii Lui celei sfinte, când şi diavolii înşişi fac lucrul acesta, spune Sfântul Grigorie, totul se săvârşeşte după minunata rânduială a milei lui Dumnezeu, potrivit căreia acelaşi mijloc, pe care vrăjmaşul cel rău îl foloseşte spre ispitirea inimii noastre, ca să ne piardă, Ziditorul nostru cel milostiv îl foloseşte spre îndreptarea noastră, ca să ne însufleţească.

În cartea întâi a Regilor se spune despre regele Saul: ***Iar a doua zi s-a întâmplat de a căzut duhul cel rău de la Dumnezeu asupra lui Saul***; şi în alt loc se spune despre acelaşi duh: ***şi-l tulbura*** (pe Saul) ***un duh rău, trimis de Domnul*** (1 Regi 18, 10; comp.: 16, 14). Cum să înţelegem aceste expresii: „duhul cel rău de la Dumnezeu" şi „duh rău, trimis de Domnul"? Dacă duhul este rău, atunci nu este duhul lui Dumnezeu, iar, dacă este al lui Dumnezeu, atunci nu este duh rău. Totuşi, aceste expresii se lămuresc singure: duhul acesta se numeşte rău, pentru că este dorinţa inimii viclene a lui Saul, el îl chinuie şi îl tulbură pe acesta din urmă; şi se numeşte duhul lui Dumnezeu sau de la Dumnezeu, pentru că este trimis de Dumnezeu spre pedepsirea lui Saul pentru păcatele lui.

CAPITOLUL AL DOILEA
Ce anume îngăduie voia lui Dumnezeu, cum şi de ce îngăduie un lucru sau altul?

În această privinţă mulţi oameni se înşală amarnic, confundând *îngăduinţa lui Dumnezeu cu îngăduinţa omenească;* cea dintâi se deosebeşte total de cea din urmă prin originea ei; îngăduinţa omenească vine din pasivitatea omului, care este şi cauza imediată a apariţiei multelor rele fizice şi morale, cu toate că omul are posibilitatea de a le preveni sau a le curma încă de la începutul lor. Totuşi, uneori această îngăduinţă vine din faptul că omul nu are posibilitatea să prevină un anumit rău. Având această concepţie şi despre îngăduinţa lui Dumnezeu, în cazul în care ne năpustim unul asupra altuia, socotindu-l pe potrivnicul nostru un criminal şi vinovat de necazurile noastre, şi ne sfâşiem unul pe altul nu numai cu limba, cu vorba, ci şi cu mâinile, se naşte atunci în sufletul nostru gândul cum că Atotştiutorul Dumnezeu nu S-ar uita la noi şi, având posibilitatea de a opri răul, ar îngădui totuşi să ni se facă mari nedreptăţi.

Pentru îndreptarea acestui gând nelegiuit trebuie să cercetăm îngăduinţa voii lui Dumnezeu din trei puncte de vedere: **a)** al dorinţei lui Dumnezeu de a îngădui ceva anume; **b)** al cauzei îngăduinţei lui Dumnezeu şi **c)** al contribuţiei voii lui Dumnezeu la săvârşirea lucrului îngăduit. Pentru înţelegerea mai bună a punctelor de vedere arătate cu privire la

îngăduința lui Dumnezeu trebuie să deosebim cele două feluri ale relelor îngăduite.

Primul fel al relelor cuprinde feluritele necazuri, greutăți, boli, pricinuirea nedreptăților sau a necinstei, cum ar fi: aducerea în stare de sărăcie (sărăcirea), închiderea în temniță, suferințele, izgonirea (exilul), moartea; toate acestea nici măcar nu pot fi numite în sensul strict al cuvântului, rele, ci doar leacuri amare, trimise nouă de Dumnezeu pentru vindecarea noastră sufletească.

Al doilea fel al relelor, numit în sens propriu rău, sunt păcatele noastre (încălcările poruncilor lui Dumnezeu). Primul fel al relelor îl îngăduie Dumnezeu din dorința Sa, fie ca pedeapsă pentru cei necredincioși, atei, fie ca mijloc de îndreptare *pentru fii (și fiice)*. Despre al doilea fel al relelor, adică despre păcate, nu se poate spune că *Dumnezeu dorește* săvârșirea lor, ci doar le îngăduie. Tot ceea ce există efectiv în lume, există din dorința și prin cuvântul lui Dumnezeu, prin voia Căruia toate există și s-au făcut și fără El nimic nu a primit ființă sau existență adevărată: ***Toate prin El s-au făcut; și fără El nimic nu s-a făcut din ce s-a făcut*** (Ioan 1, 3).

Însă păcatul nu este ceva viu (real), ci este doar opusul ireal al realității, fantoma, umbra, năluca ei; păcatul există doar ca *nedesăvârșire a minciunii* și *a vicleniei* ființelor liber-raționale, create de Dumnezeu care nu ascultă de Dumnezeu; de aceea a și apărut păcatul la început și apare și acum împotriva dorinței lui Dumnezeu, nu de la Dumnezeu, totuși cu

îngăduința Lui. Cauza îngăduirii păcatului se ascunde în taina desăvârşirii şi a infailibilității iconomiei lui Dumnezeu sau a Proniei Lui. Dumnezeu cunoaşte cu desăvârşire tot viitorul şi poate uşor să nu îngăduie păcatul, urât de El, dar îl îngăduie dorind să facă din rău bine, din nedrept drept pentru mustrarea şi îndreptarea oamenilor, ca ei să vadă ce urmări atrage păcatul şi asupra celui ce a greşit, şi asupra aproapelui său (a societății).

În aceasta constă deosebirea dintre îngăduința lui Dumnezeu şi îngăduința omenească, prin care ori nu a putut fi prevenit şi curmat răul de la început prin mijloace omeneşti, ori, cel puțin, nu a fost dorită săvârşirea răului îngăduit; în Dumnezeu, dimpotrivă, vedem şi puterea Lui de a nu îngădui, de a curma împlinirea relei intenții şi totodată voia ce îngăduie a se săvârşi un rău sau altul. Aici se naşte întrebarea: Pentru ce binevoieşte Dumnezeu să îngăduie săvârşirea păcatului sau care este pricina ce Îl determină pe Dumnezeu să le îngăduie oamenilor să păcătuiască?

PARTEA 1

Bunătatea nesfârşită a lui Dumnezeu niciodată nu ar îngădui să existe pe pământ fărădelegi aşa de rele dacă ea nu ar câştiga din ele câte un bine mare şi nu ar îndrepta spre mântuire ceea ce se face din

răutate. Dumnezeu a îngăduit să sporească invidia fraților lui Iosif împotriva acestui tânăr nevinovat, dar pentru care binefacere a îngăduit? Pentru scăparea de la foamete şi moarte atât a părinților, fraților şi rudelor lui, cât şi a întregului Egipt. Dumnezeu i-a îngăduit necredinciosului Saul să-l prigonească în fel şi chip pe blândul şi nevinovatul David pentru folosul lui David însuşi şi al întregului regat evreiesc (şi nu numai pentru folosul lor cel mai mare, ci şi al întregului neam omenesc prin urmaşul lui David, Hristos Mântuitorul nostru).

Dumnezeu a îngăduit să fie aruncat în groapa cu lei întărâtați prorocul Daniil, condamnat pe nedrept, dar pentru ce a îngăduit? Pentru ridicarea lui însuşi şi a prietenilor lui pe cea mai înaltă treaptă a slavei şi a măreției. Dar de ce să povestesc numeroasele fapte ale istoriei vechi-testamentare când, prin îngăduința lui Dumnezeu, mai-marii preoților, fariseii şi capii evreilor din invidie L-au dus la răstignire pe Fiul lui Dumnezeu, Cel Unul-Născut, Iisus Hristos şi această îngăduință s-a îndreptat spre mântuirea întregului neam omenesc? Astfel, din orice îngăduință iau naştere şi se descoperă cele mai mari comori ale slavei lui Dumnezeu şi ale binefacerilor Lui către fiecare om şi tot neamul omenesc.

De aici reies: bunătatea lui Dumnezeu şi milostivirea Lui, îndurările, atotputernicia şi măreția Lui, înaintea Lui vedere şi Pronia Lui; de aici înalta Lui înțelepciune şi dreptate ne luminează pe căi neştiute

de noi şi prin aceasta îndeamnă foarte mulţi oameni atenţi la săvârşirea virtuţilor, la înmulţirea greutăţilor, dar slăvitelor nevoinţe, răsplătite din belşug în viaţa aceasta şi în cea viitoare cu cununa slavei.

O, cât de minunat şi măreţ se manifestă Pronia Dumnezeiască prin îngăduinţele sale de zi cu zi! Important nu este să faci bine dintr-un alt bine, ci să prefaci răul în bine este uimitor. Există un proverb: „Pe marea liniştită oricine poate fi cârmaci". Când vântul este prielnic, corabia puternică, marea nu este agitată şi marinarii corabiei îşi cunosc meseria, iar portul se vede în depărtare, nu este nevoie de prea mare înţelepciune să duci corabia în port. Altceva este când furtuna se dezlănţuie pe mare, corabia este avariată, valurile se revarsă zgomotoase pe punte şi pătrund în lăuntrul corabiei; sau când noaptea este întunecată şi nu se vede nimic, piraţii înconjoară corabia, iar echipajul este mic şi prost înarmat şi, cu toate acestea, căpitanul corabiei orânduieşte totul atât de iscusit încât scapă de primejdie.

Iată, acesta este un lucru uimitor: căpitanul corabiei şi-a dovedit în fapt înţelepciunea sa şi priceperea de a cârmui corabia. Acelaşi lucru îl observăm şi în iconomia lui Dumnezeu: îngăduinţa voii lui Dumnezeu, care ni se pare că nu duce la bine, Dumnezeu o duce la cel mai bun sfârşit prin nespusa Sa înţelepciune şi dreptate. Prin îngăduirea faptelor nelegiuite şi a întâmplărilor triste, Dumnezeu îi preschimbă uneori pe cei nelegiuiţi în cei mai

cinstiți prieteni ai Săi. Prin Dumnezeiasca Pronie, care îndreaptă totul spre cel mai bun sfârşit, intențiile rele şi viclene, îndreptate spre vătămarea celui înşelat de ele, deseori îi aduc acestuia cinste şi folos; atacurile şi ocările, îndreptate împotriva cuiva, nu rareori îi sporesc acestuia puterile; iar cele mai mari fărădelegi ale necredincioşilor îi întăresc pe mulți în buna credință şi virtute şi îi feresc de la pieire.

De aici reiese că mulți oameni, în aparență, sunt afundați cu totul în adâncul pieirii, dar în realitate se dovedeşte că tocmai prin aceasta sunt mântuiți. Lui Iosif lanțurile şi temnița i-au adus cinstire şi foarte multă slavă, invidia fraților lui i-a adus mai mult folos decât bunăvoirea întregii lumi; răutatea lui Saul i-a adus lui David cununa împărătească; groapa cu lei l-a dus pe Daniil la mare cinste şi slavă, de care nu aveau parte nici împărații pământeşti; Hristos de pe cruce a intrat în Rai împreună cu tâlharul, cel ce se pocăise, iar de pe muntele Eleonului S-a înălțat la cer şi S-a aşezat la dreapta lui Dumnezeu Tatăl.

De nu ar îngădui Dumnezeu căderile în păcat şi nu i-ar îndrepta pe păcătoşi, şi nu ar scoate din faptele rele urmări bune, cu greu am putea afla dreptatea, ce există în Dumnezeu şi care pe cei răi îi pedepseşte, iar pe cei buni îi răsplăteşte. Prin această îngăduire a faptelor rele învățăm să cunoaştem folosul cercetării îngăduinței înseşi şi să înțelegem pe ce căi minunate scoate Dumnezeu din cele mai mari fapte rele mulțimea nenumărată a binelui. Chiar dacă omului îi este greu

să pătrundă cu mintea lui mărginită şi să exprime prin cuvântul său slab măreţele şi nenumăratele fapte ale Dumnezeirii nemărginite şi atotputernice, totuşi, pentru noi este de ajuns convingerea că Dumnezeu este creatorul şi proniatorul a tot ceea ce există şi că tot El cârmuieşte totul în cel mai bun chip spre dobândirea celui mai mare bine. De aceea, de vom pătrunde cu atenţie în numeroasele fenomene ale naturii şi ale societăţilor omeneşti, nu vom găsi nimic rău (în sens propriu) şi nesăbuit în rânduiala înaltei guvernări a lumii. Aşadar, există numeroase cauze ale îngăduinţei lui Dumnezeu, pentru care am adus exemple la începutul acestei părţi.

PARTEA a 2-a
Despre voia lui Dumnezeu, care ajută la săvârşirea fărădelegii îngăduite

La începutul acestui al 2-lea capitol am propus spre cercetare îngăduinţa lui Dumnezeu din trei puncte de vedere: a) voia, care îngăduie, b) cauzele îngăduirii şi c) voia, care ajută la săvârşirea celor îngăduite. La cercetarea acestei părţi din urmă a îngăduinţei lui Dumnezeu vom purcede acum.

Dumnezeu, Cel mai dinainte de veci, a orânduit mai înainte de toate veacurile tot ceea ce avea de gând mai târziu să aducă la îndeplinire. Tot atunci a prevăzut şi a ştiut nu numai cauzele cele drepte

ale îngăduirii răului în lume, dar a avut şi voia cea întru-tot-liberă atât spre a îngădui cât şi spre a contribui la săvârşirea lucrului îngăduit. Teologii exprimă acest adevăr clar şi precis prin cuvintele: „Dumnezeu este împreună-lucrător la tot ceea ce există şi se întâmplă cu adevărat (în chip real)". Nimic nu se întâmplă şi nu se înfăptuieşte în lume fără ajutorul Cauzei Supreme (al voii lui Dumnezeu, Celui Unuia în Treime).

Aşadar, dacă tot ceea ce îngăduie Dumnezeu, este orânduit de El din veac spre a fi îngăduit din binecuvântate pricini şi Însuşi Dumnezeu binevoieşte a contribui în chip nevăzut la săvârşirea (pe latură exterioară) a lucrului îngăduit, atunci pentru ce rostim plângeri triste şi fără rost împotriva lui Dumnezeu şi a oamenilor?

Pentru ce ponegrim deseori şi respingem Pronia lui Dumnezeu şi cele mai binecuvântate pricini ale îngăduinţei lui Dumnezeu? De ce tot ceea ce este neplăcut şi chinuitor pentru noi nu atribuim mai bine cu supunere voii lui Dumnezeu, gândind că El îngăduie totul spre îndreptarea noastră? Ştiind, în primul rând, că îngăduinţele lui Dumnezeu sunt drepte nu fără motive şi, în al doilea rând, că toată puterea şi tot ce este bun se află în acea intenţie a lui Dumnezeu faţă de noi, intenţie, prin care are loc îngăduinţa şi căreia nu trebuie cu niciun chip să ne împotrivim, cu atât mai mult suntem datori a ne cerceta şi a ne îndrepta prin pocăinţă înaintea Domnului faţă de greşelile noastre. În îngăduinţele lui Dumnezeu fie că voia este bună, fie că este rea, ea slujeşte lui Dumnezeu şi, oricare ar fi

intenţia, cu care lucrează ea, la urma urmelor totul se săvârşeşte spre atingerea celor mai bune ţeluri.

Într-adevăr, toţi sfinţii atribuiau voii, lucrării lui Dumnezeu tot ceea ce li se întâmpla în viaţă (plăcut sau neplăcut), deoarece nu dădeau atenţie păcatelor altora, ci toate faptele omeneşti le priveau ca pe darul lui Dumnezeu sau îngăduinţa lui Dumnezeu pentru păcatele lor. Sfinţii gândeau aşa: atotbunul Dumnezeu niciodată nu ar îngădui nimic rău dacă El nu ar şti că de aici va scoate numeroase şi mari binefaceri.

Pe drept spunea învăţătorul Teofil: „Dumnezeu Se amestecă în chip tainic în rătăcirile şi în păcatele noastre, nu spre a le lăuda sau a lua parte la ele, ci, scârbindu-Se de ele, urându-le şi îndreptându-le. Dumnezeu scoate din rău mult bine, ca şi cum ar preface focul în apă". Aici trebuie să amintim şi o altă învăţătură a lui: „Toţi cei ce ne necăjesc (în orice chip ne-ar necăji), fiecare dintre ei parcă ar întruni în sine două persoane, care lucrează, una în mod conştient, iar cealaltă în mod inconştient: în primul rând, din rea voinţă faţă de noi omul doreşte să lucreze cu duşmănie împotriva noastră, cu intenţia de a jigni persoana noastră, de a ne răpi averea şi aşa mai departe, chiar dacă în această intenţie a sa nu izbuteşte întotdeauna; când izbuteşte, însă, cu îngăduinţa lui Dumnezeu, devine în mod inconştient a doua persoană, ce lucrează ca unealtă în mâinile lui Dumnezeu, unealtă, care pedepseşte sau îndreptează purtarea noastră şi prin aceasta el slujeşte în mod inconştient lui Dumnezeu".

Asemenea slujitori, ce au slujit în mod inconştient lui Dumnezeu, au fost (cunoscuţi în istorie): Nabucodonosor, Attila (conducătorul hunilor), Tamerlan şi alte bice ale urgiei lui Dumnezeu; tot aşa au fost Vespasian şi fiul lui, Titus, care, pentru slava şi extinderea Imperiului Roman s-au străduit să-i nimicească pe evrei, dar s-au înşelat. Într-adevăr, au fost nişte tirani şi ostaşi puternici, uneltele mâniei lui Dumnezeu împotriva poporului nedrept. Evreii nu-şi puteau găsi liniştea şi fericirea pe pământ altfel decât cu ajutorul serelor lui Nero. Dar spre a le expune cititorilor mai clar explicaţia dată aici cu privire la îngăduinţa lui Dumnezeu să ne fie îngăduit să aducem în discuţie unele păreri şi cercetări.

PARTEA a 3-a

Îngăduie-mi să te întreb, iubite frate creştine, pe tine, cel ce deseori faci să răsune cerul şi pământul cu strigătele tale pline de durere, spune-mi, ce te necăjeşte atât de mult: voia (intenţia) celui ce te necăjeşte sau numai puterea lui (posibilitatea de a-şi înfăptui intenţia) sau şi una şi alta? Îmi răspunzi: Mă necăjesc şi una şi alta deopotrivă. Iar eu îţi voi spune că nici voia rău-intenţionată, nici ducerea ei la împlinire (puterea) nu-ţi pot pricinui niciun necaz: reaua intenţie (voie) fără putere este neînsemnată şi nu îţi face niciun rău, iar ducerea intenţiei la împlinire

depinde de *îngăduința*, adică de voia lui Dumnezeu, care este dreaptă și sfântă.

Tu știi că toată puterea este de la Dumnezeu, pentru ce, deci, te întristezi și îl învinuiești pe cel ce te-a necăjit, că ți-a făcut nu altceva, decât numai ceea ce i-a fost îngăduit de Dumnezeu, fiindcă fără îngăduința Lui nu te-ar fi putut necăji. Îmi spui: Potrivnicul meu mi-a făcut cea mai mare nedreptate. Spune-mi: Ce nedreptate? Fiindcă pentru păcatele tale te pedepsește Dumnezeu, ori te învață răbdarea ori îți sporește răsplata pentru jignirea ta nedreaptă și tu te socotești nedreptățit? Pe acest om viclean, zici tu, și voia lui cea rea eu îi urăsc.

Dar tu întotdeauna îți îndrepți atenția spre faptele celorlalți oameni, eu, însă, te sfătuiesc să îți îndrepți privirea mai bine către Dumnezeu și conștiința ta (ochiul cel lăuntric și nepărtinitor). Voia omenească, măcar că este rea și necuviincioasă, ce ți-ar putea face? În ce ar consta izbânda ei? Nu te plângi atât de faptul că potrivnicul tău *a voit* să-ți facă rău cât de faptul că el *ți-a făcut rău* și că *a putut să-ți facă rău*? Dar cine a îngăduit acestea și de ce a putut el să-ți facă rău? Nu din voia și cu puterea lui Dumnezeu? Iar, dacă a fost din voia și cu puterea lui Dumnezeu, atunci a fost după judecățile Lui cele drepte, vrednice de laudă și sfinte.

Prin urmare, ori să taci, ori să-ți îndrepți plângerile către îngăduința lui Dumnezeu și aceasta din urmă s-o întipărești bine în sufletul tău, că Dumnezeu niciodată

nu îngăduie ca voia rea a celuilalt să-ţi poată pricinui vreun rău, care să nu fie spre folosul tău, numai dacă tu singur nu îţi faci ţie însuţi rău. Şi cine ne poate face nouă rău dacă noi râvnim tot timpul la bine?

Mă întrebi: Dacă cineva a ucis un om nevinovat, a procedat drept sau nedrept? Fără îndoială că a procedat nedrept şi este vrednic de pedeapsă. Dar de ce, mă întrebi iar, a îngăduit Dumnezeu această nedreptate? Voieşti să te cerţi cu Dumnezeu înainte de a deveni vrednic să-L întrebi pe Dumnezeu: Din ce pricină, Doamne, ai îngăduit aceasta? Intenţiile lui Dumnezeu faţă de aceasta sau cauzele îngăduinţei Lui nu ţi le pot lămuri, iubitul meu frate, dintr-odată (pentru că Înţelepciunea lui Dumnezeu nu poate fi cuprinsă de mintea omenească); îţi voi spune numai că şi cel ce a ucis un om nevinovat a procedat nedrept şi că această ucidere nu ar fi avut loc dacă Dumnezeu nu ar fi îngăduit-o dintr-o pricină dreaptă, neştiută de noi, cu alte cuvinte: ucigaşul a săvârşit o faptă nedreaptă, care merită pedeapsă, dar îngăduinţa lui Dumnezeu este dreaptă şi înţeleaptă şi are o cauză dreaptă, dar ascunsă nouă până la un moment dat.

Judecă singur, iubitul meu frate, dacă poţi, fiecare lucru de acest fel, şi separă cele două laturi ale lui (adică pe nelegiuitul, care a săvârşit fapta rea, de Dumnezeu, Care a îngăduit-o), iar apoi dă lămuriri; împlineşte înaintea Domnului făgăduinţele tale, pe care le-ai făcut înaintea Lui (comp.: Psalmul 75, 11). Cercetează şi vezi: Ce ţi-a făcut ţie cel răucredincios

şi ce ţi-a făcut Cel Drept? Acela a voit să facă rău intenţionat, dându-şi seama de nedreptatea sa, iar Acesta a îngăduit a se săvârşi intenţia cea rea şi a îngăduit pe drept pentru ca voia celui răucredincios să piară, iar îngăduinţa cea dreaptă să se proslăvească. Să nu te miri că Dumnezeu îngăduie să se săvârşească răul: El îngăduie aceasta după judecata Sa cea dreaptă şi îngăduie cu măsură, cu număr şi cu cumpănă (Înţelepciunea lui Solomon 11, 20). La El nu există nedreptate, numai să te laşi tu însuţi cu totul în voia Lui.

Pentru a ne linişti când suntem nedreptăţiţi se cunoaşte un singur mijloc: când cineva te necăjeşte sau te nedreptăţeşte, nu lua în seamă răutatea lui, ci caută la Dreptul Judecător, Cel ce îngăduie potrivnicului tău să te necăjească şi nu-i răsplăti aceluia cu rău pentru răul ce ţi l-a făcut, încât el a fost îngăduit de Dumnezeu pentru atingerea unor ţeluri bune şi drepte, chiar dacă nu-ţi sunt cunoscute până la un moment dat. Acest obicei îl aveau toţi sfinţii cei plăcuţi lui Dumnezeu; ei nu căutau să afle cine şi pentru ce îi necăjea, ci îşi îndreptau mereu inimile lor spre Dumnezeu, cu smerenie recunoscând dreptatea îngăduinţei Lui şi, de aceea, necazurile pricinuite lor le socoteau binefaceri, iar pe potrivnicii lor îi socoteau binefăcători, zicând: iată adevăraţii noştri binefăcători, pentru că ei nu ne amăgesc deloc; iar cei ce ne laudă şi ne preamăresc în auzul tuturor, ne amăgesc şi fac rău desăvârşirii noastre lăuntrice. De aceea sfinţii îşi îndreptau mereu

privirea lor lăuntrică spre Dumnezeu, în orice lucru îşi puneau nădejdea în Pronia lui Dumnezeu şi tot binele îl aşteptau numai de la Dumnezeu.

Pe de altă parte, tot de aici (din cele spuse mai sus) se vede că păcatul, făcut împotriva aproapelui cu îngăduinţa lui Dumnezeu, prin aceasta nu merită câtuşi de puţin micşorarea vinei păcătosului, numai pentru că fapta lui nelegiuită i-a dat prilejul lui Dumnezeu să scoată din rău un mare bine deoarece numai pentru dobândirea binelui i s-a dat prilej celui ce a greşit, şi nu de la sine, ci dintru bogăţia bunătăţii lui Dumnezeu, iar intenţia celui ce a greşit a fost rea şi a rămas rea.

De exemplu, dacă vreun tâlhar, punând foc sub coliba unui sărac din răutate faţă de el, a ars acea colibă, iar un alt om, bun şi înstărit, din milă faţă de sărac, i-a construit acestuia în locul colibei distruse de incendiu o căsuţă mai bună, nici în acest caz nu ar putea sluji la micşorarea vinei incendiatorului nici acea valoare mică a colibei arse, nici acel bine, făcut săracului cu prilejul incendiului şi al pierderii colibei.

Pentru înţelegerea mai bună a judecăţilor ascunse şi nepătrunse ale lui Dumnezeu şi ale Proniei Lui faţă de oameni propunem cercetarea lor în capitolul următor.

CAPITOLUL AL TREILEA
Cum putem afla din judecățile cele nepătrunse ale lui Dumnezeu voia Lui cea sfântă?

În toată vremea vieții noastre trebuie să repetăm cât mai des cugetarea regelui şi a proorocului David: ***Dreptatea Ta ca munții lui Dumnezeu, judecățile Tale adânc mare*** (Psalmul 35, 6); adânc foarte mare, nesfârşit de mare! Acest adânc l-au arătat ca şi cu degetul oarecând doi slujitori cinstiți ai faraonului egiptean: paharnicul şi pitarul. Amândoi erau slujitorii aceluiaşi împărat, amândoi au căzut din grațiile împăratului, amândoi au fost puşi sub arest şi duşi în temniță pentru o vină grea, asupra amândurora şi-a dezlănțuit împăratul mânia sa şi de amândoi şi-a adus aminte în vremea ospățului de la curte, pe amândoi i-ar fi putut şi milui de ar fi voit aceasta dreptatea lui Dumnezeu sau pe amândoi i-ar fi putut osândi la moarte dacă amândoi ar fi avut aceeaşi vină.

Totuşi, pe unul l-a osândit la moarte ruşinoasă, iar celuilalt i-a înapoiat mila sa şi l-a pus iarăşi în locul slujirii dinainte; pe pitar a poruncit să-l spânzure, dându-l ca hrană corbilor răpitori, iar paharnicului i-a poruncit să revină în funcția sa dinainte, adică să stea înaintea mesei împărăteşti. Aşa sunt judecățile lui Dumnezeu: pe unii, după dreapta Sa judecată, Dumnezeu îi îndepărtează de la fața Sa, iar pe alții, după mare mila Sa, îi învredniceşte de vederea feței

Sale. *Cine va cerca slava Lui? Puterea slavei Lui, cine o va măsura? Şi cine va putea grăi milele Lui?* (Înţelepciunea lui Isus Sirah 18, 3-4)

PARTEA 1

Cât de ascunse şi nepătrunse au fost judecăţile lui Dumnezeu faţă de Nabucodonosor, împăratul Babilonului şi faţă de faraonul, care nu l-a cunoscut pe Iosif (Ieşirea 1, 8), despre care pe drept a spus fericitul Augustin: „Unul (Nabucodonosor) pentru nenumăratele sale fărădelegi a fost pedepsit de Dumnezeu şi prin aceasta a fost adus la pocăinţa cea mântuitoare şi foarte folositoare (la îndreptarea de sine). Faraonul, dimpotrivă, s-a învârtoşat, s-a împietrit la inimă, neţinând seama de pedepsele lui Dumnezeu şi a pierit în Marea Roşie cu toată oştirea sa. Amândoi au fost oameni, amândoi au fost împăraţi păgâni, amândoi au fost pedepsiţi".

Dar de ce au avut sfârşit diferit? Unul a înţeles că mâna lui Dumnezeu a fost cea care l-a pedepsit, a suspinat înaintea Domnului şi şi-a îndreptat purtarea sa; celălalt, însă, nu s-a supus voii lui Dumnezeu ce i se vestise, a rămas în învârtoşarea sa păcătoasă şi a pierit.

Iată un alt exemplu al nepătrunderii judecăţilor lui Dumnezeu: unul dintre cei mai buni regi ai iudeilor a fost Asa, care a făcut bine înaintea lui Dumnezeu

şi şi-a întărit regatul, a dărâmat idolii în tot ţinutul Iudeii, a nimicit idolatria, această ticăloşie a celor dintâi regi din seminţia lui Iuda şi a lui Veniamin, şi a stârpit închinarea la munţi şi păduri. Totuşi, acest rege slăvit, care mult timp a domnit în chip strălucit, fiind timp de treizeci de ani un exemplu de rege binecredincios, la sfârşitul domniei sale şi-a pierdut slava sa dintru început, schimbându-şi purtarea sa din bună în rea. L-a închis în temniţă pe prorocul Anania, care îl mustrase pentru faptele lui rele, a torturat mulţi cetăţeni nevinovaţi şi, în cele din urmă, îmbolnăvindu-se cumplit de picioare, nu s-a întors la Dumnezeu prin pocăinţă pentru greşelile lui şi rugăciune pentru tămăduire, ci a alergat la vraci şi lecuitori.

O, cât de mult s-a schimbat el în rău, cât de diferite au fost ultimele lui fapte faţă de cele dintâi! Cel ce fusese la început regele dreptăţii, a devenit un neascultător îngâmfat al voii lui Dumnezeu ce i-a fost arătată prin prorocul (2 Regi 15 şi 16). Şi, dimpotrivă, Manase, cel ce toată viaţa fusese nelegiuit şi necredincios, ducând poporul iudeu până la un asemenea grad de necredinţă încât devenise mai rău decât acele popoare pe care Domnul le stârpise din faţa fiilor lui Israel, a recunoscut în nenorocirea sa mâna lui Dumnezeu, care îl apăsa, s-a întors la Dumnezeu, s-a căit pentru necredinţa sa şi a primit iertarea şi mila lui Dumnezeu (2 Paralipomena 33). O, Dumnezeule, judecăţile Tale sunt adânc mare, adânc nemăsurat!

PARTEA a 2-a

Saul şi David (cei dintâi regi ai poporului israelit) cât de mult ne uimesc prin judecăţile lui Dumnezeu, îndreptate în chip diferit asupra lor! Amândoi au fost la început vrednici de laudă, amândoi au greşit cumplit, făcând sminteală în tot regatul şi amândoi au fost supuşi pedepselor grele, dar cât de diferit a lucrat asupra lor aceste pedepse! Saul s-a învârtoşat în necredinţa lui şi s-a sfârşit în chip dureros; David a transformat pedeapsa în leac pentru sine şi s-a dovedit alesul cel iubit al lui Dumnezeu.

Aici nu au loc întrebările: De ce s-a întâmplat aşa şi pentru ce? Asemenea întrebări vin din insuflarea duhului răutăţii şi pe mulţi i-au pierdut în chip dureros: ***Dumnezeu a zis El, oare, să nu mâncaţi roade din orice pom din rai?*** a întrebat-o oarecând pe femeie (pe Eva) cel mai şiret dintre toate fiarele de pe pământ (Facerea 3, 1). La această întrebare Eva ar fi trebuit să îi răspundă şarpelui viclean: „Noi ştim că Dumnezeu ne-a poruncit să nu mâncăm roade (numai) din *pomul cunoştinţei binelui şi răului,* dar de ce şi pentru ce ne-a poruncit aceasta, nu trebuie să-L întrebăm pe Dumnezeu; aşa a binevoit voia Lui cea sfântă, iar pricinile acestei voi a Lui este cu neputinţă a le cerceta. ***Căci cine a cunoscut gândul Domnului sau cine a fost sfetnicul Lui? Sau cine mai înainte I-a dat Lui şi va lua înapoi de la El? Pentru că de la El şi prin El şi întru El sunt toate*** (Romani 11, 34-36).

Cred că se vor găsi unii care să afirme că nu este interzis uneori să întrebe care este pricina uneia sau alteia dintre porunci. Pe cine să întrebe? Oare pe Dumnezeu, Care singur ştie ce este bine sau ce este îngăduit? Dacă sluga va cere stăpânului său sau subordonatul va cere şefului său să-i lămurească pricina poruncii lui sau a vreunei dispoziţii, cel dintâi va socoti aceasta o jignire pentru sine, al doilea: o revoltă şi neascultare faţă de sine, iar tu cutezi la o şi mai mare îndrăzneală faţă de Dumnezeu? În afară de voia ei cea sfântă, Pronia Dumnezeiască nu are altă pricină.

Cât de nepătruns şi minunat este şi lucrul acesta: samarinenii au crezut cu toată inima în cuvintele Domnului şi L-au rugat stăruitor să rămână la ei; puţin credincioşii ghergheseni, dimpotrivă, I-au cerut Domnului să plece degrabă de la ei. Iar necredincioşii iudei nici din cuvintele, nici din faptele, nici prin semnele, nici prin minunile Domnului nu s-au cuminţit şi nu au crezut în adevărul misiunii Lui dumnezeieşti. Judecăţile Tale, Doamne, sunt adânc mare!

Sfântul mucenic Iulian Alexandrinul, care din pricina bolii picioarelor nu putea umbla, a fost adus de doi slujitori ai săi înaintea prigonitorilor creştinismului spre a fi judecat. Unul dintre slujitorii care l-au adus era creştin, dar s-a lepădat la judecată atât de Hristos cât şi de stăpânul său şi a pierit în ticăloasa idolatrie; celălalt dintre ei, cu numele Eun, nu L-a trădat nici pe Dumnezeu, nici pe stăpânul său, ci a rămas neclătinat în credinţa lui Hristos.

Amândoi mărturisitorii lui Hristos au fost puşi mai întâi pe cămile şi purtaţi prin cetatea Alexandriei, fiind necinstiţi şi ponegriţi, apoi au fost bătuţi fără milă, iar, în cele din urmă, aruncaţi de vii într-un rug aprins, unde, mărturisind pe Hristos, şi-au dat sufletele în mâna lui Dumnezeu. Văzând chinurile lor, unul dintre ostaşii prezenţi acolo, cu numele Vesa, fiindu-i milă de nevinovaţii mucenici, a început să îndemne poporul la bine şi să-l oprească de la mânie, a fost dus înaintea judecătorului şi clevetit că şi el mărturiseşte credinţa în Hristos şi, prin sentinţa judecătorului, a fost osândit la moarte; călăul i-a tăiat capul şi astfel ostaşul a primit cununa de mucenic în locul slujitorului creştin ce se lepădase de Hristos.

Sfântul Atanasie, arhiepiscopul Alexandriei, descrie în faptele lui Antonie cel Mare următoarea întâmplare: doi monahi au pornit în călătorie cu scopul de a-l vizita pe Sfântul Antonie în pustia lui, dar, mergând prin pustia cea înfierbântată şi secetoasă, s-au istovit cu totul de sete, neavând apă, şi unul dintre ei a murit, iar celălalt se afla în pragul morţii. Sfântul Antonie, aflându-se departe de ei, la câteva mile, şezând în mânăstirea sa pe o piatră, a chemat degrabă doi monahi ai săi şi le-a spus: alergaţi cât mai iute cu putinţă acolo în pustie, luând cu voi un vas cu apă, fiindcă unul dintre cei doi fraţi, care veneau la noi, a murit deja de sete, iar celălalt încă mai suflă, dar suferă foarte mult şi a slăbit şi, dacă zăboviţi, nu-l veţi mai găsi nici pe el printre cei vii;

acestea mi le-a descoperit Dumnezeu când stăteam la rugăciune. Primind porunca, cei trimişi au pornit imediat şi cu toată inima la drum; găsindu-i pe fraţii străini, au predat pământului trupul celui mort, iar pe celălalt frate, înviorându-l cu apă şi întărindu-l cu hrană, l-au dus la Sfântul Antonie.

Descriind această întâmplare, Atanasie observă cu înţelepciune că cineva poate întreba: Dar de ce nu i-a trimis Sfântul Antonie pe monahi mai devreme să-i salveze pe călători, până să moară unul dintre ei? Această întrebare este cu totul nepotrivită pentru un creştin, deoarece acest lucru nu depindea de Sfântul Antonie, ci aceasta a fost judecata lui Dumnezeu: Însuşi Dumnezeu a rostit sentinţa Sa cea dreaptă asupra celui ce a murit şi l-a lăsat viu pe cel însetat; şi tot El i-a descoperit Sfântului Antonie voia Sa cu privire la salvarea călătorului.

Antonie cel Mare însuşi cugetând în sinea sa şi minunându-se de tainele cele ascunse şi neştiute ale lui Dumnezeu, cu smerenie a strigat către Dumnezeu, zicând: O, Doamne, Dumnezeul meu! Tu binevoieşti uneori să dai viaţă lungă oamenilor, după cât se pare, netrebnici şi afundaţi în adâncul fărădelegilor, iar alteori îi lipseşti de viaţa aceasta mai înainte de vreme pe oamenii ce sunt folositori spre binele societăţii; unii, care greşesc puţin, sunt pedepsiţi de Tine mult, iar alţii, dimpotrivă, trăiesc fără necazuri, fericiţi şi prin aceasta capătă îndrăzneala de a săvârşi fărădelegi: ***Din răutatea lor iese nedreptatea*** (Psalmul 72, 7).

Cugetând astfel, Antonie aude un glas, zicându-i: „Ia seama la tine însuţi; cele la care cugeţi sunt judecăţile lui Dumnezeu şi să nu le cercetezi".

O, cât s-au mărit lucrurile Tale, Doamne, adânci cu totul sunt gândurile Tale! Bărbatul nepriceput nu va cunoaşte şi cel neînţelegător nu va înţelege acestea (Psalmul 91, 5-6). Cu adevărat, Tu eşti un Dumnezeu ascuns (nepătruns de mintea făpturilor Tale). „În anul o mie o sută şaptesprezece, când în toată Italia a fost cutremur, povesteşte Rogerius, unii dintre locuitorii oraşului Mediolan s-au adunat într-o casă pentru rezolvarea treburilor obşteşti; dintr-odată s-a auzit din curte un glas, care l-a chemat pe nume pe unul dintre cei aflaţi în acea casă şi i-a spus să iasă de acolo. Cel ce fusese chemat, era nedumerit, neştiind cine a strigat şi pe cine, de aceea zăbovea să iasă, aşteptând să se repete chemarea. Deodată un necunoscut, apropiindu-se de uşă, a cerut ca cel chemat să iasă degrabă; doar cu câţiva paşi s-a depărtat de casă cel chemat, că imediat s-a prăbuşit casa şi i-a omorât sub dărâmăturile ei pe toţi cei aflaţi în ea".

Se pune întrebarea: De ce a fost salvat de la moarte numai unul dintre cei aflaţi în casă, iar toţi ceilalţi au pierit? Judecăţile Domnului sunt adânc mare! Cine nu vede clar în această întâmplare o minune ca cele săvârşite în vechime? Aşa l-a scos Îngerul Domnului pe Lot cu fiicele lui din Sodoma, iar pe toţi ceilalţi locuitori i-a lăsat pradă focului. În acelaşi chip minunat au fost păziţi nevătămaţi şi mulţi alţi oameni, care s-au aflat împreună cu mulţimea

celorlalți oameni ce au pierit din anumite pricini, ce au dus la dezastru general.

În anul o mie cinci sute nouăzeci şi şapte trăia în Sicilia în locul numit: „Muntele Împărătesc" un om îndărătnic şi neascultător, ce ducea o viață desfrânată. Un monah evlavios, care îl cunoştea, de mult ori îl îndemna să se îndrepte şi să renunțe la viața lui ticăloasă, potrivnică lui Dumnezeu, la desfrâul cu femei netrebnice, însă el stăruia în învârtoşarea sa (şi, poate, şi în necredință) şi trăia neîndreptat. La câteva zile după ce călugărul îl îndemnase pentru ultima dată, acesta a murit în brațele unei femei netrebnice, în patul ei, fiind străpuns pe neaşteptate de o baionetă.

Un alt nelegiuit, la fel ca el, care trăise mulți ani în desfrâu cu o femeie necinstită, auzind de moartea prietenului său, a renunțat la legătura cea nelegiuită, devenind mai înțelept datorită pedepsirii şi pieirii primului nelegiuit şi a petrecut ceilalți şaizeci de ani ai vieții sale în căință sinceră pentru păcatele sale. Ce putem spune despre toate acestea în afară de dreapta cugetare: Judecățile Tale, Doamne, sunt adânc mare şi nemăsurat!

PARTEA a 3-a

Pentru dumnezeiescul apostol Pavel ceva foarte uimitor a fost rânduiala lui Dumnezeu cu privire la cei doi gemeni ai Rebecăi: Isav şi Iacov; deoarece, nefiind ei încă născuți şi nefăcând ei ceva bun sau rău,

pentru care să poată fi preferat unul înaintea celuilalt, Dumnezeu a spus: ***Pe Iacov l-am iubit, iar pe Isav l-am urât. Ce vom zice dar? Nu cumva la Dumnezeu este nedreptate? Nicidecum! Dar, omule, tu cine eşti care răspunzi împotriva lui Dumnezeu? Oare făptura va zice Celui ce a făcut-o: De ce m-ai făcut aşa? Sau nu are olarul putere peste lutul lui, ca din aceeaşi frământătură să facă un vas de cinste, iar altul de necinste?*** (Romani 9, 11-14; 20-21)

Oare diferenţa dintre olar şi lut este mai mică decât diferenţa dintre Dumnezeu şi om, acest vierme neînsemnat? Cine, deci, va îndrăzni să-I spună lui Dumnezeu: pentru ce, Doamne, faci aşa?

Sfântul Dorotei povesteşte: „Odată sosi într-un port orăşenesc o corabie cu sclavi şi s-au adunat acolo mulţi cumpărători de sclavi şi sclave. În acel oraş trăia o fecioară bogată, foarte virtuoasă şi evlavioasă, care s-a bucurat foarte mult de momentul mult aşteptat pentru cumpărarea unei slujnice, pe care îşi dorea din toată inima s-o înveţe bunele moravuri şi îndeletnicirile potrivite părţii femeieşti. Bucuroasă, s-a apropiat de vânzătorul de sclave care avea două fetiţe şi pe una dintre ele a luat-o la sine, plătind pentru ea preţul cerut de înţelegerea cu vânzătorul. Nici nu a izbutit să plece de acolo, că se apropie de vânzător o femeie uşoară, desfrânată, ţiitoarea unei «case de toleranţă», care cu un preţ mic cumpără de la acelaşi vânzător de sclave pe cealaltă fetiţă dintre cele două aflate la el şi o duce cu sine pentru cunoscuta vieţuire în desfrâu".

Iată ce soartă diferită au aceste două fetițe! Cine poate cerceta în acest fapt adâncul și taina judecăților lui Dumnezeu? Amândouă sunt din pruncie fetițe nevinovate, amândouă sunt vândute, niciuna nu știe nici ce viață o așteaptă, nici ce soartă va avea, amândouă au primit educație bună spre a păstra roadele ei aromate în toată viața lor; însă una este dată unei învățătoare a bunelor moravuri, a vieții creștinești, se va folosi de învățăturile ei și va deveni ea însăși o bună creștină, următoare a îngerilor; cealaltă, dimpotrivă, a nimerit la școala desfrâului și a ticăloșiei, la învățătoarea minciunii, a sminteli și a toată necurăția, va urma bucuroasă exemplul stăpânei sale și va deveni câștigul diavolului, deși ar fi putut să-și rânduiască viața mai bine de ar fi nimerit la o îndrumătoare mai bună. Însă judecățile Tale, Dumnezeule, sunt adânc mare!

Ceva asemănător, care se deosebește puțin de cele spuse anterior, a aflat Grigorie cel Mare în cercul rudelor sale. Acest sfânt bărbat avea trei mătuși: Emiliana, Tarsina și Gordiana și toate trei și-au închinat viața lor lui Hristos, intrând în sfânta comunitate a fecioarelor (în mânăstirea de maici). Două dintre ele, păzindu-și neîncălcate făgăduințele, au trăit cu cinste până la sfârșitul vieții în feciorie. Cea de-a treia, Gordiana, neluând aminte la nicio învățătură și nesupunându-se autorității călugărești, a rupt legătura ei cu sfintele surori și a plecat de la ele la viața lumească, fiind atrasă de iubirea ei de plăceri.

Judecăţile Tale, Dumnezeule, sunt adânc mare! ***Da, Dumnezeu este nespus de mare prin puterea Lui! Cine poate să înveţe ca El? Cine I-a dat învăţătură cum să se poarte? Şi cine poate să-I spună: „Aceasta ai făcut-o rău?"*** (Iov 36, 22-23) Cu multă înţelepciune şi băgare de seamă s-a exprimat în această privinţă prorocul şi regele David, spunând despre sine lui Dumnezeu: ***eram fără de minte şi nu ştiam; ca un dobitoc eram înaintea Ta*** (Psalmul 72, 22), cu alte cuvinte spus: „Eu nu cercetez judecăţile Tale, o, Dumnezeule, căci sunt atât de mic înaintea Ta, precum sunt celelalte dobitoace; datoria mea este să ascult glasul Tău şi să mă supun Domnului meu, dar să nu cercetez faptele şi rânduielile Tale".

Şi aceasta încă nu este de mirare, că David, care în copilărie păscuse turma dobitoacelor şi nu se îndeletnicise cu ştiinţele înalte, se vedea şi judeca despre sine atât de smerit din bunătatea inimii sale şi din insuflarea lui Dumnezeu, la fel cum înşişi Serafimii, duhurile cele mai de sus, slujitoare lui Dumnezeu, se poartă în acelaşi chip faţă de Dumnezeu. Deoarece, atunci când cuvântul Domnului a făcut să răsune cerul şi pământul, vestind lepădarea iudeilor (de către Dumnezeu), serafimii (având fiecare dintre ei câte şase aripi) cu două aripi şi-au acoperit fiecare faţa sa, cu alte două aripi picioarele sale şi cu celelalte două aripi zbura fiecare, arătând astfel că nu se puteau avânta cu raţiunea lor până la acea înălţime, la care se săvârşesc faptele cele minunate şi nepătrunse ale lui Dumnezeu, pentru că nicio raţiune a niciuneia dintre

făpturi nu poate înțelege judecățile dumnezeiești ale Atotputernicului ei Creator; pentru făpturi este de ajuns să știe și să fie încredințate că Dumnezeu, Cel Întreit-sfânt, este sfânt și să mărturisească una către alta nespusele Lui desăvârșiri dumnezeiești, strigând către El: Sfânt, Sfânt, Sfânt, Domnul Savaot, plin este cerul și pământul de slava Lui nesfârșită (vedenia prorocului Isaia, cap. 6).

Dumnezeu este Întreit-sfânt: Sfânt în Sine Însuși, Sfânt în judecățile Sale și Sfânt în lucrurile Sale! Dacă cereștile Duhuri raționale se smeresc atât de mult și mărturisesc că Tainele lui Dumnezeu sunt cu neputință de pătruns, cu atât mai mult se cade nouă, celor ce suntem tină pământească, măcar că am primit din darul lui Dumnezeu „suflare de viață și cuvântul rațiunii", să mărturisim înaintea lui Dumnezeu, strigând: Drept este Domnul în toate căile Lui și Sfânt în toate lucrurile Lui (comp.: Psalmul 144, 17).

PARTEA a 4-a

Deseori vedem în lume schimbări minunate, evenimente neașteptate; și sunt destule lucruri, despre care putem spune întrebători: vom vedea cum se va termina acesta. Uneori ni se întâmplă ceva care ne uimește prin faptul că vine pe neașteptate și cârtim fără rost și zicem: nu mă gândeam și nici nu bănuiam ca lucrul acesta să se săvârșească așa.

Sărmani suntem şi neştiutori în privinţa faptelor viitoare; la fel şi în privinţa faptelor întâmplate în prezent, cu greu putem înţelege adevăratele cauze ale acestor fapte, în afară numai de una, care există în toate faptele şi este totodată cauza adevărată şi neîndoielnică: lucrul acesta sau celălalt s-a întâmplat pentru că aşa a binevoit Dumnezeu să rânduiască sau să îngăduie potrivit Proniei Lui celei înţelepte, neştiute de noi, dar totdeauna bune şi drepte: ***Căci gândurile Mele nu sunt ca gândurile voastre şi căile Mele ca ale voastre, zice Domnul. Şi cât de departe sunt cerurile de la pământ, aşa de departe sunt căile Mele de căile voastre şi cugetele Mele de cugetele*** (adică de hotărârile) ***voastre*** (Isaia 55, 8-9).

Sfântul Grigorie a spus: „A cerceta cauzele ascunse ale judecăţilor lui Dumnezeu nu este altceva decât numai împotrivirea mândriei noastre păcătoase faţă de sfaturile sau hotărârile Lui". Datoria noastră este ca în orice fapt neobişnuit să repetăm cuvintele Sfântului Pavel: ***O, adâncul bogăţiei şi al înţelepciunii şi al ştiinţei lui Dumnezeu! Cât sunt de necercetate judecăţile Lui şi cât sunt de nepătrunse căile Lui!*** (Romani 11, 33). În viaţa noastră pământească multe lucruri nu le înţelegem niciodată cu mintea noastră. Este de ajuns pentru noi să ştim, să ne încredinţăm şi, fără îndoială, să credem că Dumnezeu nu este nedrept şi că în cea din urmă zi a judecăţii nu se va găsi niciunul dintre osândiţi care să-I spună altceva Domnului afară de cuvintele: ***Drept eşti, Doamne, şi drepte sunt judecăţile Tale*** (Psalmul 118, 137).

Oarecând regele David, văzând fericirea necredincioşilor în lume, şi cum aceştia îi trăgeau după ei, prin exemplul lor, pe unii din poporul lui Dumnezeu, a dorit să priceapă judecăţile lui Dumnezeu cu privire la ei şi mult timp a cugetat la ele, dar, neavând nicio izbândă, a recunoscut smerit: ***anevoios lucru este înaintea mea. Până ce am intrat în locaşul cel sfânt al lui Dumnezeu*** (Psalmul 72, 16-17). Până ce vom intra în viaţa viitoare, trebuie să lăsăm de-o parte înţelegerea deplină a judecăţilor, nepătrunse în viaţa aceasta, şi a sfârşitului lor, ştiut numai de Înţelepciunea lui Dumnezeu!

Aşadar, să încetăm şi noi a ne desface aripile raţiunii noastre curioase faţă de lucrurile pe care nu le cunoaştem. Valurile nesfârşitului ocean al Raţiunii Supreme, care se rotesc neîncetat, se înalţă şi coboară, întrec agerimea oricărei înţelepciuni, nu numai a celei omeneşti, ci şi a celei îngereşti. Şi cum am putea pricepe noi cauzele finale ale judecăţilor dumnezeieşti, celor atât de adânci? Cine poate pricepe rânduiala lui Dumnezeu, potrivit căreia unul s-a născut păgân, iar altul creştin? De ce propovăduirea Evangheliei în multe ţări s-a făcut auzită atât de târziu şi din această pricină multe mii de oameni au pierit, neavând posibilitatea de a se mântui prin învăţătura lui Hristos, în timp ce în alte ţări s-a făcut auzită atât de repede? De ce un stat este plin de eretici, iar altul este liber de toate viciile falsei credinţe şi s-a înrădăcinat cu putere în el buna credinţă? De ce

pe unii pedeapsa lui Dumnezeu (pentru păcate) îi ocoleşte (până la o vreme), iar pe alţii îi loveşte? De ce uneori cei nevinovaţi sunt supuşi judecăţii, osândiţi şi omorâţi, iar păcatele unor oameni se răsfrâng asupra copiilor şi urmaşilor lor? De ce cruciadele, la care au luat parte mulţi domnitori, prinţi şi cneji, depunând toată strădania lor pentru eliberarea Palestinei şi a Mormântului Domnului din mâinile necredincioşilor, au rămas zadarnice, neatingând ţelul dorit?

Nu vom începe a repeta întrebările: de ce a dat Dumnezeu posibilitatea pocăinţei (a îndreptării morale) lui Adam şi nu lui Lucifer (Purtătorului de lumină)? De ce S-a milostivit Iisus Hristos de apostolul căzut, Petru, şi a căutat spre el şi nu spre Iuda? De ce unul moare în pruncie, iar altul trăieşte până la adânci bătrâneţi? De ce unul, care a greşit puţin, moare fără pocăinţă, iar altul, care a trăit mult timp afundat în grele fărădelegi, la urmă se îndreptează şi capătă sfârşit creştinesc? De ce unul se scaldă în lux şi bogăţie, iar altul nu are nicio bucăţică de pâine şi nici un bănuţ? O, minte neliniştită şi curioasă din cale-afară! De ce cauţi să afli toate acestea? Atingându-te de focul judecăţilor dumnezeieşti, te vei topi; urcând pe muntele cel cu neputinţă de urcat al Înainte-vederii lui Dumnezeu şi al Dumnezeieştii Pronii, vei cădea şi te vei învârti cum se învârt noaptea fluturii şi ţânţarii în jurul lumânării până ce se ard; aşa şi mintea omenească năzuieşte cu îndrăzneală să pătrundă în tainele focului dumnezeiesc, celui de nepătruns.

Noi, oamenii muritori, nu putem privi direct la faptele Soarelui Strălucitor, având ochi de liliac; tainele cele ascunse ale lui Dumnezeu sunt nepătrunse pentru noi în viața de aici. Fiul lui Sirah spune: ***minunate sunt lucrurile Domnului şi ascunse faptele Lui între oameni*** (Înțelepciunea lui Isus Sirah 11, 4). Niciunul dintre muritori nu s-a găsit să ia de la Cel ce şedea pe Tron cartea cea scrisă şi pe dinăuntru şi pe dinafară, s-o deschidă şi s-o citească, în afară de Leul din seminția lui Iuda, rădăcina lui David, biruitorul morții (Cartea aceasta este cartea judecăților lui Dumnezeu, înăuntru sunt previziunile Lui, iar în afară, Pronia Lui [Apocalipsa 5]). Dumnezeu, Cel mai dinainte de veci şi Atotînțelept a orânduit totul cu măsură, cu număr şi cu cumpănă; puterii şi voii Lui, cine le poate sta împotrivă? (Înțelepciunea lui Solomon 11, 20-21; comp.: 3 Ezdra 4).

De ce, totuşi, noi, netrebnicii, ne înălțăm în mândria noastră şi ne căznim fără sfială să cântărim greutatea focului, să măsurăm viteza mişcării vântului sau să aducem înapoi ziua de ieri? Este de ajuns pentru noi să credem că pricina tuturor cauzelor este Voia lui Dumnezeu; cine caută mai multă putere şi stăpânire, acela nu cunoaşte ființa lui Dumnezeu. Orice cauză se cunoaşte după dependența ei de o altă cauză, aşa este alcătuit şirul cauzelor care sunt supuse una alteia, iar acea cauză care, prin existența sa, nu este urmarea celei dinainte, este cauza dintâi, cauza tuturor cauzelor.

Dar înainte de Dumnezeu şi de voia Lui cea sfântă nu a existat nimic, pe Dumnezeu nu L-a precedat nimic, de aceea cauza tuturor cauzelor este unul Dumnezeu, Cel mai dinainte de veci, tare şi nemuritor, Cel în Sfânta Treime slăvit. Ce voieşti, aşadar, să afli mai mult? Dumnezeu a îngăduit, Dumnezeu a binevoit, Dumnezeu a făcut totul. Pentru noi voia lui Dumnezeu trebuie să fie adevărul desăvârşit, iar urmarea liniştită şi bucuroasă a rânduielilor voii şi Proniei lui Dumnezeu să fie cea mai mare înţelepciune.

CAPITOLUL AL PATRULEA
Cum putem afla în toate faptele şi lucrurile voia Domnului?

Fiecare aşezământ are autoritatea lui, cum ar fi: *o simplă căsuţă*, plină de copii, *o şcoală*, plină de elevi, *o casă*, alcătuită din familie şi slujitori, *o mânăstire*, alcătuită din vieţuitori, *o tabără militară*, alcătuită din diferite regimente, batalioane şi alte unităţi militare, dar în fiecare dintre aşezămintele numite şi celelalte asemenea lor apare una şi aceeaşi cauză a dobândirii bunăstării şi a bunei-rânduiri: această cauză este supunerea celor mai mici faţă de cei mai mari, faţă de învăţători şi conducători, supunere, ce duce feluritele voi ale celor supuşi *la unitatea şi armonia* aflate *în puterea* ce orânduieşte feluritele voi spre a lucra împreună în deplin acord.

Un comandant de oşti va conduce rău dacă nu va şti să-i conducă şi să-i ţină pe subordonaţii săi în supunere necondiţionată faţă de lege şi în împlinirea ordinelor sau a dispoziţiilor sale potrivite legii. Şi, dimpotrivă, totul merge de minune şi ţelul instituţiei este atins când stăpânul casei, egumenul mânăstirii, directorul şcolii, comandantul regimentului îi duce pe toţi cei încredinţaţi lui - prin înţeleapta sa învăţătură, prin exemplul şi cuvântul său sau chiar numai printr-un gest făcut cu mâna - la dobândirea unui sfârşit bun (în viziunea lui).

Aşa cum ostaşul este dator să fie în toate ascultător faţă de comandantul său, să urmeze exemplul lui şi să fie gata să împlinească fiecare ordin al lui, tot aşa fiecare creştin adevărat trebuie să se afle toată viaţa sa sub mâna şi cuvântul lui Dumnezeu. În tot ceea ce voieşte Dumnezeu să facă cu noi, în ceea ce ne rânduieşte dinainte şi ne porunceşte, în toate acestea trebuie să ne supunem fără împotrivire voii Lui celei sfinte. Şi toţi creştinii să avem un singur răspuns la chemarea adresată nouă de Dumnezeu: ***Iată vin! În capul cărţii*** (în Sfânta Scriptură) ***este scris despre Mine*** (e vorba de Hristos-Mântuitorul). ***Ca să fac voia Ta, Dumnezeul meu, am voit şi legea Ta înăuntru inimii Mele*** (Psalmul 39, 10-11), al minţii Mele, al raţiunii şi al voinţei Mele (să spună fiecare dintre noi după exemplul Mântuitorului nostru): Voia Ta, o, Dumnezeule, este pentru mine mai bună decât toate poruncile, iar împlinirea ei este pentru mine cel mai mare bine!

Prima întrebare a lui Saul când, izbit fiind de neobişnuita lumină cerească, a căzut la pământ şi a auzit glasul: ***Saule, Saule, de ce Mă prigoneşti?***, a fost: ***Doamne, ce voieşti să fac?*** (Faptele Apostolilor 9, 3-6) Această întrebare să o repetăm în fiece zi fiecare dintre noi ori de câte ori suntem nedumeriţi şi nu ştim cum să procedăm în întâmplarea sau îndoiala care ne-a izbit: „Doamne, ce voieşti să fac? Care este voia Ta, Atotbunule Iisuse? Arată-mi-o mie precum voieşti, ca eu să o înţeleg, printr-un cuvânt sau sfat

bun, ori printr-o altă descoperire. Iar eu cu toată inima voi urma voii Tale celei bune, insuflate de Tine în rugăciune".

La întrebarea: Cum putem cunoaşte voia lui Dumnezeu în toate lucrurile? Va fi de ajuns să arătăm aici câteva reguli sau legi, prin care se descoperă uşor voia lui Dumnezeu şi le vom numi pe scurt *porunci*.

PORUNCA ÎNTÂIA
sau regula care ajută la cunoaşterea voii lui Dumnezeu

Tot ceea ce ne abate de la Dumnezeu, este potrivnic voii lui Dumnezeu, iar tot ceea ce ne aduce la Dumnezeu, este în acord cu voia lui Dumnezeu: ***Căci voia lui Dumnezeu aceasta este: sfinţirea voastră; să vă feriţi de desfrânare*** (1 Tesaloniceni 4, 3), nu numai de desfrânarea trupească, ci şi de orice rătăcire, cu atât mai mult de cea potrivnică legii. Cine simte în sine o asemenea rătăcire, trebuie să spună în sinea sa: lucrul acesta (propus de mine), prietenia aceasta, câştigul acesta (din vânzare, cumpărare sau altceva), felul acesta de viaţă nu mă fac pe mine mai bun din punct de vedere moral, căci mă abat de la Dumnezeu; cel puţin, nici această profesie, nici această prietenie, nici acest fel de viaţă, nici acest câştig nu sunt ceea ce voieşte Dumnezeu pentru mine.

PORUNCA A DOUA

Voia lui Dumnezeu ne este arătată clar în legea lui Dumnezeu şi în rânduielile bisericeşti, de aceea, ori de câte ori avem vreo îndoială, trebuie să aflăm ce anume cer de la noi poruncile lui Dumnezeu şi predaniile bisericeşti şi nu numai să aflăm ceea ce cer de la noi, dar să şi chibzuim ce anume este în acord cu ele şi se potriveşte cu duhul lor. Hristos i-a arătat oarecând unui tânăr bogat poruncile lui Dumnezeu când acesta L-a întrebat: ***Ce să fac ca să moştenesc viaţa de veci?***, şi i-a zis: ***Ştii poruncile***, arătându-le pe acelea dintre ele, în care sunt prescrise datoriile noastre faţă de aproapele. Cu adevărat, ***nimic nu este mai bun decât frica Domnului şi nimic nu este mai dulce decât a ţine poruncile Domnului*** (Înţelepciunea lui Isus Sirah 23, 35).

Omului bogat, care se veselise în toate zilele în chip strălucit şi apoi a ajuns în iad, Avraam îi aduce ca martoră voia lui Dumnezeu, descoperită prin Moise şi ceilalţi prooroci, zicându-i (despre fraţii bogatului, ce erau încă în viaţă): ***Au pe Moise şi pe proroci; să asculte de ei*** (Luca 16, 29); şi dumnezeiescul apostol Pavel spune: ***să nu vă potriviţi cu acest veac, ci să vă schimbaţi prin înnoirea minţii, ca să deosebiţi care este voia lui Dumnezeu, ce este bun şi plăcut şi desăvârşit*** (Romani 12, 2). Voia cea *bună* (dreaptă) a lui Dumnezeu se află în decalog (în cele zece porunci ale lui Dumnezeu); voia cea *plăcută* a lui Dumnezeu se

află în sfaturile evanghelice, iar voia cea *desăvârşită* a lui Dumnezeu cere ca tot ceea ce a poruncit Dumnezeu să împlinim pe pământ aşa cum împlinesc Îngerii în ceruri.

PORUNCA A TREIA

Această poruncă este prescrisă de apostolul Pavel în Epistola Întâia către Tesaloniceni (5, 16-22): ***Daţi mulţumire pentru toate*** (atât pentru cele bune cât şi pentru cele rele), ***căci aceasta este voia lui Dumnezeu, întru Hristos Iisus, pentru voi.*** Aici, în primul rând, este demn de remarcat faptul că mulţumirea noastră faţă de Dumnezeu pentru tot ceea ce ni se întâmplă este foarte binefăcătoare pentru noi în stările noastre: în necazuri şi în tulburări, cu atât mai mult când dobândim ceva bun. Minunat s-a exprimat în această privinţă Sfântul Ioan Gură de Aur, zicând: „De ţi s-a întâmplat ceva rău, dacă nu doreşti ca el să fie rău pentru tine, mulţumeşte lui Dumnezeu şi deja răul acesta ţi s-a prefăcut în bine: în aceasta este marea înţelepciune".

Oamenii de demult îi învăţau pe copiii lor un obicei foarte bun, ca atunci când copilul îşi frigea degetul la foc, repede să alerge către Dumnezeu, zicând: „Slavă şi mulţumire lui Dumnezeu!": o poruncă scurtă, dar binefăcătoare. Creştine, pentru toate câte ai suferi, îngreuiat de necazuri şi nenorociri, glăsuieşte şi zi: „Slavă şi mulţumire lui Dumnezeu!".

Zi aceasta de o sută, de o mie de ori, neîncetat să zici: „Slavă şi mulţumire lui Dumnezeu!". La aceasta Sfântul Pavel adaugă: ***Duhul să nu-l stingeţi,*** faceţi loc în voi Duhului Sfânt. Deseori Dumnezeu Îşi descoperă voia Sa prin semne ascunse (tainice), prin care trebuie să ne călăuzim şi în care să credem numai atunci când din faptele indicate de ele rezultă ca urmare a lor Slava Unicului Dumnezeu.

Mai departe Sfântul Pavel spune: ***Prorociile să nu le dispreţuiţi,*** adică: tâlcuirile Dumnezeieştii Scripturi şi ale învăţăturilor bisericeşti şi, de asemenea, ale rânduielilor proroceşti, scrise de cei înţelepţi şi binecredincioşi, nu trebuie să le dispreţuiască niciodată cel ce doreşte să pună de acord voia sa cu voia lui Dumnezeu. Iar cel ce nu doreşte să asculte de tot ceea ce am arătat mai sus, e clar că nu voieşte să înţeleagă voia lui Dumnezeu. Sfântul Pavel ne învaţă iarăşi, zicând: ***Toate să le încercaţi; ţineţi ce este bine; feriţi-vă de orice înfăţişare a răului***.

Aşa cum cei ce verifică moneda curentă şi, în general, hârtia-monedă, şi cercetează fiecare monedă în parte după felurite indicii cunoscute: după sunetul metalului, după formă şi alte indicii, şi disting astfel moneda adevărată de cea falsă, iar pe una o păstrează şi pe alta o aruncă, tot aşa trebuie să procedăm şi noi în cunoaşterea voii lui Dumnezeu: ceea ce este în acord cu ea, să păstrăm, iar ceea ce are în sine o umbră cât de mică de minciună şi păcat, să urâm şi să aruncăm de la noi, ca pe ceva potrivnic voii lui Dumnezeu.

PORUNCA A PATRA

Pentru înțelegerea voii lui Dumnezeu în anumite cazuri, aflate sub semnul îndoielii, există şi alte izvoare; pe lângă poruncile lui Dumnezeu şi rânduielile bisericeşti, pomenite mai sus, există tâlcuitori aleşi după lege, care trăiesc cu adevărat creştineşte şi ne explică voia lui Dumnezeu atunci când nu o înțelegem (de exemplu duhovnicii, păstorii de suflete); aceştia sunt judecătorii cei duhovniceşti şi mireneşti ai conştiinței noastre şi din rândul lor mai fac parte (dintre mireni) părinții, educatorii, învățătorii, profesorii şi toți cârmuitorii cei adevărați ai societății omeneşti. Ca exemple vom aduce câteva întâmplări istorice.

Când Saul, lăsându-se pe sine cu totul în voia lui Dumnezeu, a întrebat: ***Doamne, ce voieşti să fac?*** Domnul nu l-a împovărat cu poruncile Sale, cerându-i să le împlinească imediat în toate amănuntele, nici nu i-a trimis imediat Duhul înțelepciunii, ci l-a trimis ca pe un ucenic la Anania, zicându-i: ***Ridică-te, intră în cetate şi*** (acolo) ***ți se va spune ce trebuie să faci*** (Faptele Apostolilor 9, 6). Anania a fost cel mai bun tâlcuitor al voii lui Dumnezeu pentru Pavel, aşa cum a fost Sfântul Petru pentru sutaşul Corneliu (Faptele Apostolilor cap. 10). De aici reiese bunăvoirea lui Dumnezeu de a lămuri (de a descoperi) voia Sa omului tot printr-un alt om.

De aceea, nu trebuie să dispreţuim sfaturile bune ale celorlalţi: ***De la tot înţeleptul să ceri sfat şi sfatul folositor să nu-l dispreţuieşti*** (Cartea lui Tobit 4, 18); făcând aşa, nu te vei căi. ***Sufletul omului se obişnuieşte uneori a vesti pe om mai mult decât şapte iscoade, care şed în loc înalt ca să ia seama. Şi întru toate acestea te roagă Celui Preaînalt, ca să îndrepteze întru adevăr calea ta*** (Înţelepciunea lui Isus Sirah 37, 18-19). ***Cu bărbatul cel cuvios fii adeseori, pe care îl vei cunoaşte că ţine poruncile Domnului, al cărui suflet este ca şi sufletul tău şi, de vei cădea, îl va durea împreună cu tine. Sfatul inimii ţi-l întăreşte, că nu-ţi este ţie mai credincios altul decât acela*** (Înţelepciunea lui Isus Sirah 37, 15-17).

Ca să-ţi alungi îndoielile şi să afli cum să lucrezi după voia lui Dumnezeu, cere sfat şi învăţătură părinţilor tăi duhovniceşti şi conducătorilor tăi, cărora le-ai încredinţat conştiinţa ta şi toată activitatea morală a vieţii tale; în general vorbind, pentru rezolvarea nedumeririlor tale adresează-te mai-marilor tăi, a căror voie (în afară de voia îndreptată spre păcat) este voia lui Dumnezeu. Tot ceea ce te sfătuiesc ei (în afară de păcat) trebuie să primeşti ca din mâna lui Dumnezeu Însuşi şi să împlineşti.

Ca exemplu în această privinţă îl avem pe Sfântul Apostol Pavel. Arătându-le galatenilor faptele sale de după întoarcerea sa la creştinism, el spune printre altele: ***după paisprezece ani, m-am suit iarăşi la Ierusalim cu Barnaba*** (Galateni 2, 1). Care a fost

pricina, ce l-a determinat pe Pavel să amâne pentru un termen atât de lung călătoria sa la Ierusalim? Pricina a fost, răspunde Sfântul Pavel, aceea că ***le-am arătat Evanghelia pe care o propovăduiesc la neamuri, îndeosebi celor mai de seamă*** (adică mai-marilor apostolilor), ***ca nu cumva să alerg sau să fi alergat în zadar***.

Iată, apostolul neamurilor, binevestind Evanghelia păgânilor timp de paisprezece ani ca cel mai mic dintre apostoli, arată învățătura sa celor mai de seamă dintre apostoli, invitându-i parcă să fie judecătorii sau cenzorii propovăduirii lui și tot ceea ce mai-marii apostolilor încuviințează în această învățătură a lui, tot ceea ce prin sfat comun admit și, confruntând cu evanghelia lor, adaugă sau scot din ea, toate acestea să le creadă și el și așa să îi învețe pe păgâni.

Cel mai uimitor este faptul că Pavel spune despre sine: ***m-am suit, potrivit unei descoperiri***. Dacă el a făcut călătoria la Ierusalim în urma unei descoperiri, tot prin descoperire îi putea fi comunicat și ceea ce fusese stabilit de Sinodul apostolesc; însă această din urmă descoperire nu a existat, ca să se vadă că Dumnezeu dorește să-l povățuiască pe om nu numai prin descoperire, ci omul să fie povățuit, în afară de aceasta, și prin om. Și însuși faptul că Pavel a propus *învățătura sa* judecății apostolești, s-a săvârșit nu pentru că Pavel însuși se îndoia de adevărul învățăturii sale, ci de confirmarea ei sobornicească aveau nevoie

mai mult ceilalți, atât cei credincioşi cât, mai ales, cei îndoielnici.

Această regulă în rezolvarea nedumeririlor au păzit-o dintotdeauna cei ce au dorit şi au năzuit a urma fără greş voia lui Dumnezeu. Ei îi întrebau pe cei mai mari şi primeau sfaturile lor bune şi folositoare: ***Opriți-vă de la căile voastre!***, spune Domnul prin prorocul Ieremia. ***Priviți şi întrebați de căile celor de demult; de calea cea bună şi mergeți pe dânsa şi veți afla odihnă sufletelor voastre*** (Ieremia 6, 16).

PORUNCA A CINCEA

Dacă timpul sau locul nu îi permit omului să ceară sfat, el trebuie să judece singur în sinea sa îndoiala cu privire la înțelegerea voii lui Dumnezeu (cum să lucreze în acord cu ea), iar Dumnezeu nu va lăsa fără răspuns dorința lui, exprimată în rugăciune - de a împlini în toate voia dumnezeiască - şi va spulbera dintr-odată îndoiala lui. Cel ce se îndoieşte trebuie să pătrundă cu atenție în lucrul de care se îndoieşte şi să analizeze amândouă sau toate laturile lui, printre care se află îndoiala; şi în alegerea uneia dintre ele să ia seama care dintre ele este mai plăcută voii lui Dumnezeu şi care este mai plăcută poftei sale trupeşti; şi apoi, judecând toate acestea fără părtinire, este obligat să facă ceea ce este mai plăcut lui Dumnezeu, chiar dacă este împotriva voii sale şi cu totul potrivnic poftelor sale; căci nu îi aduce

aproape nicio bucurie şi nicio plăcere, ci numai trudă şi oboseală. În pofida acestui lucru, trebuie să urmăm voia lui Dumnezeu, să facem ceea ce este plăcut lui Dumnezeu, nu ceea ce este plăcut iubirii noastre de sine şi de trup; egoismul, mândria şi poftele trupeşti totdeauna ruşinează şi stau aproape de căderea noastră, dar a sta împotriva lor, în orice caz, nu este primejdios: ***Dacă îţi vei opri piciorul tău,*** spune Domnul, ***în ziua de odihnă şi nu-ţi vei mai vedea de treburile tale în ziua Mea cea sfântă, ci vei socoti ziua de odihnă ca desfătare şi vrednică de cinste, ca sfinţită de Domnul, şi vei cinsti-o, fără să mai umbli, fără să te mai îndeletniceşti cu treburile tale şi fără să mai vorbeşti deşertăciuni, atunci vei afla desfătarea ta în Domnul. Eu te voi purta în car de biruinţă pe culmile cele mai înalte ale ţării*** (Isaia 58, 13-14).

Mai aducem pentru lămurire dovezi din experienţă (din practică). Pentru un bolnav care suferă cu stomacul, cel mai bun sfat va fi să nu mănânce ceea ce şi-ar dori mult să mănânce, căci nu îi va aduce folos, ci mai mult îi va face rău, de exemplu, pepenele verde, pepenele galben, castraveţii, ciupercile, băuturile tari nediluate, apa rece, legumele verzi şi fructele necoapte, căci ele îndeamnă la consumul prea mare de hrană şi astfel îngreuiază digestia şi fac rău nu numai bolnavului, ci uneori şi omului sănătos, chiar dacă îi place să le mănânce cu poftă.

Acelaşi lucru sau ceva asemănător se întâmplă şi în privinţa faptelor noastre morale; cel mai adesea

se întâmplă ca noi să fim atraşi de ceea ce desfată în chip plăcut simţurile noastre exterioare, de lucrurile prin care putem ieşi în evidenţă, putem străluci sau ne putem mândri înaintea oamenilor, într-un cuvânt, tot ceea ce este lumesc, vremelnic, ne dorim datorită trupului, dar este vătămător pentru omul nostru lăuntric; ceea ce trage prea mult voia noastră spre ceea ce este material, grabnic-trecător, aceea atrage duhul nostru de la ceea ce este dumnezeiesc, veşnic şi, de aceea, este potrivnic lui Dumnezeu, ne depărtează de El şi ne afundă în adâncul răului. ***Drept aceea, omorâţi mădularele voastre, cele pământeşti*** (înfrânaţi poftele voastre de la lucrurile potrivnice lui Dumnezeu şi dorinţele patimilor voastre)***: desfrânarea, necurăţia, patima, pofta rea şi lăcomia, care este închinare la idoli, pentru care vine mânia lui Dumnezeu peste fiii neascultării*** (Coloseni 3, 5-6). ***După poftele tale nu merge şi de la poftele tale te întoarce*** (Înţelepciunea lui Isus Sirah 18, 30). Când ai nedumeriri, aleargă la Dumnezeu în rugăciune ca să te înveţe El voia Lui cea sfântă în privinţa faptelor tale.

De ţi se întâmplă, iubite cititor, ceva neînsemnat, de exemplu, întâlneşti pe drum două cerşetoare, amândouă la fel de sărace, şi pentru oarecare pricină nu le poţi da amândurora aceeaşi milostenie, dă-le şi aşa: uneia mai mult şi alteia mai puţin, după dorinţa ta; şi nu vei greşi împotriva voii lui Dumnezeu dacă nu vei da aceeaşi milostenie. De asemenea, dacă un anumit lucru este foarte complicat şi cere deosebită

atenţie şi cercetare, sfătuieşte-te în privinţa lui cu oameni competenţi şi cere de la Dumnezeu, în rugăciune, binecuvântarea Lui pentru fapta bună.

Dacă trebuie să faci o alegere între două lucruri obişnuite şi nu ştii deloc pe care dintre ele voieşte Dumnezeu să-l duci la împlinire, în acest caz opreşte-te pentru un timp, neîmplinind niciunul dintre ele, până ce nu vei afla în vreun chip, chiar aproximativ, că intenţia şi alegerea ta nu sunt potrivnice voii lui Dumnezeu. În toate părerile îndoielnice foarte buni sfătuitori sunt cei doi sfetnici: *raţiunea şi conştiinţa*. Dacă se apucă amândouă cu râvnă de cercetarea lucrului, aflat sub semnul îndoielii, vor găsi fără nicio piedică soluţia adevărată pentru cum să procedezi mai bine şi să săvârşeşti lucrul respectiv în acord cu voia lui Dumnezeu.

Se întâmplă, totuşi, şi oamenilor cu conştiinţa curată să rătăcească prin labirintul feluritelor ciocniri ale duhului cu trupul, din care pricină duhul se află uneori într-o asemenea tulburare, că nu ştie de unul singur ce trebuie să aleagă şi să facă, spre a nu lucra împotriva voii lui Dumnezeu. Nu rareori se întâmplă aceasta şi cu drepţii din Biserică; dar spre mângâierea şi folosul lor vom aduce următorul exemplu ziditor.

Predicatorul expune şi explică cuvântul lui Dumnezeu ascultătorilor săi şi observă că unii dintre ei, majoritatea, moţăie, şi doar câţiva ascultă cu atenţie; aceasta îl tulbură pe predicator, totuşi, se gândeşte: tot mai bine este aşa (să moţăie) decât să discute acum

între ei sau să vorbească în deşert. Dacă doi sau trei dintre ei nu moţăie, şi aceştia sunt de ajuns ca să mă încurajeze în nevoinţa mea; unul face cât o mie! La fel ca acest predicator să judece în sinea sa orice om, care este nedumerit faţă de orice lucru al său: este de ajuns pentru mine dacă veghează în mine cei doi ochi: raţiunea şi conştiinţa; dacă vor păzi doar ele voia lui Dumnezeu, ele vor îndrepta şi voia mea spre voia lui Dumnezeu, iar pentru restul nu mă voi tulbura şi, dacă în slăbiciunea mea nu voi mulţumi vreodată bunăvoirii lui Dumnezeu, mă voi strădui, totuşi, să fiu pe placul Lui!

PORUNCA A ŞASEA

La cunoaşterea voii lui Dumnezeu foarte mult ajută adresarea în rugăciune a Sfântului Pavel către Dumnezeu: ***Doamne, ce voieşti să fac?*** (Faptele Apostolilor 9, 6) Şi noi avem deseori nevoia de a repeta în rugăciune, după exemplul Sfântului Pavel, întrebarea: „Doamne, ce voieşti să fac?". Ea a devenit un obicei pentru sfinţii cei plăcuţi lui Dumnezeu.

De obicei, când aveau îndoieli faţă de anumite lucruri, alergau la rugăciune, cerând ajutorul lui Dumnezeu, ca El să le descopere voia Lui cea sfântă: „Doamne, ce voieşti să fac?". Aşa au făcut Moise şi Aaron în vremea lor cu privire la Chivotul Legii (Chivotul Domnului), întrebându-L pe Domnul

în rugăciune; aşa au făcut şi fac şi bătrânii noştri: când cerul se acoperă dintr-odată de nori deşi, când tunetele răsună asemeni loviturilor de tun şi fulgerele scapără neîncetat, ei poruncesc să bată clopotele pentru împrăştierea norilor amenințători şi totodată pentru chemarea tuturor la rugăciune înflăcărată către Dumnezeu, prin care toți să cerem Domnului să ne miluiască pe noi, păcătoşii şi să ne dea ajutorul Lui spre mântuire.

La fel trebuie să procedăm şi noi când observăm că soarele cel adevărat al voii lui Dumnezeu se depărtează de la noi şi nu ştim deloc ce să facem. Atunci se cade şi foarte folositor este să ridicăm ochii noştri la cer şi cu rugăciuni fierbinți să batem în poarta lui, zicând: „Doamne, ce voieşti să fac?". Aşa a făcut apostolul Pavel când l-a izbit brusc acea lumină orbitoare, a căzut la pământ şi a auzit un glas, zicându-i: ***Saule, Saule, de ce Mă prigoneşti?*** Cu frică şi cutremur a întrebat el: ***Doamne, ce voieşti să fac?*** (Faptele Apostolilor 9, 3-6)

Această rugăciune este de folos s-o repetăm cât mai des, dar cel mai bun moment pentru sporirea ei este atunci când cu frică şi cutremur ne apropiem de primirea Dumnezeieştilor şi Preacuratelor Taine ale Trupului şi Sângelui lui Hristos, dându-ne seama întru totul de nevrednicia noastră față de primirea Lor; atunci trebuie să-L rugăm cu tot sufletul şi inima pe Răscumpărătorul nostru, zicând: „Doamne, ce voieşti să fac?". Bărbații cei de Dumnezeu insuflați

ne sfătuiesc să ţinem minte totdeauna acest lucru şi să-l exprimăm prin cuvintele: „Doamne, eu sunt nevrednic, dar recunosc în inima mea că ceea ce Îţi place Ţie, aceea îmi va plăcea şi mie şi ceea ce am făgăduit, aceea voi împlini".

Lăsarea zilnică în voia lui Dumnezeu este lucrul cel mai bun şi cea mai folositoare pregătire de sine pentru ceasul cel neştiut de noi, dar cu neputinţă de evitat, al trecerii noastre din viaţa aceasta în viaţa viitoare, de după moarte, în care vom primi ceea ce am agonisit aici prin faptele noastre bune sau rele.

Observaţie: Dacă cineva, rugându-L îndelung pe Dumnezeu să-i împlinească vreo rugăminte, nu primeşte răspuns, acela să ştie că Milostivul Tată Ceresc nu Se grăbeşte să-i împlinească rugămintea fie pentru că ceea ce a cerut nu îi este de folos, fie amână împlinirea rugăminţii lui pentru a-l determina să se roage mai des şi a-l învăţa cu răbdarea în vederea unei răsplătiri mai mari.

Nu există nici cea mai mică îndoială în faptul că deseori un tată bun nu se grăbeşte să-i dea dintr-odată fiului sau fiicei sale ceea ce cer ei, tocmai pentru a încerca dragostea lor faţă de el şi a-i învăţa cu răbdarea cea folositoare, care merită răsplătire mai mare decât nerăbdarea sau mândria de a nu mai cere după primul refuz al tatălui. Cu atât mai mult se cade să procedeze aşa cu noi Atotştiutorul Tată Ceresc. Noi am înceta de tot să ne mai rugăm lui Dumnezeu sau ne-am ruga foarte rar şi atunci de nevoie şi abia s-ar mai găsi în

noi puţină răbdare, dacă Dumnezeu ne-ar da totul deîndată ce am dori ceva de la El.

Ne este mult mai de folos ca şi micile daruri ale lui Dumnezeu să le dobândim prin rugăciuni dese şi îndelungi decât să primim degrabă tot ceea ce cerem printr-o rugăciune; căci rugăciunea neîncetată este ea însăşi în sinea ei cel mai mare dar al lui Dumnezeu, iar pe lângă aceasta ea îl învredniceşte pe cel ce se roagă de mare milă cu mângâiere şi pace sufletească. O asemenea rugăciune, repetată de multe ori, dar neauzită de Dumnezeu, le-a adus foarte multor drepţi cea mai mare pace şi linişte în inimă.

Când prorocul Natan l-a mustrat pe regele David pentru păcatul lui şi i-a arătat voia lui Dumnezeu, vestindu-i moartea pruncului zămislit de el în păcate, acesta s-a rugat îndelung şi a postit, a vărsat lacrimi, căzând la pământ înaintea lui Dumnezeu şi rugându-L stăruitor să-l izbăvească de la moarte pe fiul lui cel născut, dar, când a auzit că acest fiu al lui a murit, imediat s-a liniştit, a schimbat haina durerii cu cea de sărbătoare, a mers în casa Domnului şi s-a închinat Lui (2 Regi 12, 14-23). Dumnezeu-Omul Hristos, după ce S-a rugat a treia oară în grădina Ghetsimani să treacă de la El paharul morţii, lăsându-Se cu desăvârşire în voia Tatălui Ceresc, le-a spus liniştit ucenicilor Săi, îngreuiaţi de somn: ***Sculaţi-vă să mergem, iată s-a apropiat cel ce M-a vândut*** (Matei 26, 44-46).

Astfel, deseori se întâmplă ca rugăciunea neauzită să aducă liniştire minţii şi inimii, iar de aici

putem afla voia lui Dumnezeu, că nu în împlinirea celor cerute de noi, ci în lăsarea noastră totală în voia lui Dumnezeu se descoperă bunăvoirea Lui.

Când Samuel i-a spus lui Eli, preotului iudeu, ce pedeapsă a hotărât Dumnezeu casei lui Eli şi fiilor lui, acesta a răspuns smerit: ***El este Domnul; facă dar ce va binevoi!*** (1 Regi 3, 18), ca şi cum s-ar fi exprimat aşa: „Tristă este pentru mine vestea judecăţii lui Dumnezeu, pe care mi-ai adus-o, o, Samuele, dar, pentru că ştiu că aceasta este voia lui Dumnezeu, primesc cu toată inima cuvintele tale şi recunosc în ele voia Lui; eu şi fiii mei vom primi pedeapsa pentru faptele noastre, după cum a hotărât judecata lui Dumnezeu, căreia nimeni nu are dreptul să-i stea împotrivă; facă Domnul tot ceea ce va binevoi voia Lui cea întru-tot-sfântă; noi suntem robi, El este Domnul; noi am greşit mult; datoria Lui este să îndrepteze căderile noastre în păcate prin dreaptă pedepsire".

Când apostolul Pavel a mers la Ierusalim prin Cezareea şi creştinii din Cezareea, ştiind din preziceri că la Ierusalim el va avea multe neplăceri şi necazuri din partea iudeilor, au voit să-l abată de la intenţia de a-şi continua drumul într-acolo, la rugămintea lor plină de lacrimi Pavel a răspuns: ***Ce faceţi de plângeţi şi-mi sfâşiaţi inima? Căci eu sunt gata nu numai să fiu legat, ci să şi mor în Ierusalim pentru numele Domnului Iisus. Şi neînduplecându-se el, noi*** (creştinii din Cezareea), ***ne-am liniştit, zicând: Facă-se voia Domnului*** (Faptele Apostolilor 21, 13-14). Aceasta

este singura liniştire adevărată a sufletului în cazul în care nu sunt auzite rugăciunea, cererile noastre, să ne rugăm doar „să se facă voia Domnului".

Ultima poruncă despre cunoaşterea voii lui Dumnezeu este PORUNCA A ŞAPTEA

Nimeni dintre cei vii nu poate cunoaşte mai bine voia lui Dumnezeu cu privire la faptele sale decât numai cel ce îşi doreşte sincer, din toată inima să lucreze în toate după voia lui Dumnezeu. Această dorinţă a lui va fi pentru el o adevărată călăuză în labirintul vieţii spre înlăturarea greutăţilor ce le va întâmpina pe drum şi a rătăcirilor în înţelegerea voii lui Dumnezeu cu privire la faptele sale.

Fiind cuprins de această dorinţă arzătoare de a lucra după voia lui Dumnezeu sau a alege ceea ce este plăcut lui Dumnezeu din două lucruri oarecare, atunci când se va afla în îndoială, neştiind dacă unul sau celălalt dintre planurile lui este în acord cu voia lui Dumnezeu, va alerga în rugăciune la Dumnezeu, spunându-I din tot sufletul, din toată inima sa: „Doamne, de aş şti întocmai ce binevoieşti să fac, aş face negreşit, de aceea cred că Tu vei pune în chip nevăzut în inima mea gândul cel plăcut Ţie".

Revărsându-şi inima înaintea Celui Atoatevăzător, el poate proceda cum i se pare lui mai

bine şi poate alege unul dintre lucruri, alungând orice îndoială, iar prin aceasta nu Îl va mânia pe Dumnezeu, căci Multiubitorul Tată nu va lăsa un asemenea fiu iubitor să cadă în rătăcire. Dacă nu se va găsi un om care să-l povăţuiască spre zidire, Dumnezeu va trimite un înger bun, cum i-a trimis în vis lui Iosif (logodnicul) când acesta cugeta şi nu ştia cum să procedeze cu Fecioara, logodită lui; cum a trimis un înger la cei trei regi răsăriteni, ce veniseră să se închine Pruncului aflat într-o iesle din Betleem, spre a le spune să nu împlinească sfatul cel viclean al regelui Irod şi să se întoarcă pe alt drum în ţinuturile lor; cum a trimis, de asemenea, lui Avraam, roabei Agar şi altor multor oameni ca ajutor în izbăvirea lor din felurite rătăciri sau în locul îngerilor a trimis oameni credincioşi spre povăţuire.

În anul trei sute douăzeci şi patru împăratul Constantin cel Mare, părăsind Roma, a început a construi o nouă capitală în Ilie, însă Proniei lui Dumnezeu nu i-a fost plăcută iniţiativa lui şi, spre a-i schimba intenţia şi a-i arăta locul pentru construirea noii capitale, Dumnezeu a orânduit atât de minunat, încât uneltele de lucru şi materialele de construcţie ale oraşului au fost mutate într-o noapte de o putere nevăzută de pe ţărmul asiatic al strâmtorii pe ţărmul european: în Tracia. Se spune că un vultur, luând în pliscul său planul oraşului, pregătit de arhitect, a zburat cu el peste strâmtoare şi l-a lăsat în Vizantia.

Pe scurt, Dumnezeu niciodată nu întârzie să-i

descopere într-un chip sau altul voia Sa celui ce doreşte din toată inima s-o cunoască şi s-o împlinească; Sfântul Duh al Înţelepciunii, fiind iubitor de oameni, fuge de vicleşug, ca un adevărat cunoscător al inimii noastre şi, ca cel ce cuprinde toate, ştie fiecare cuvânt al nostru (de este adevărat) şi tuturor celor ce Îl cheamă le dă din belşug (Înţelepciunea lui Solomon 1, 5-7). Domnul este aproape de toţi cei ce Îl caută pe El cu adevărat şi le descoperă voia Lui în chip preaplăcut şi minunat: ***Voia celor ce se tem de El o va face şi rugăciunea lor o va auzi şi-i va mântui pe dânşii*** (Psalmul 144, 19) de toată rătăcirea sau greşeala şi primejdia.

CAPITOLUL AL CINCILEA
Cât de felurit s-a arătat voia lui Dumnezeu în Iisus Hristos şi ce fapte trebuie mai cu seamă să punem de acord cu ea

Sfântul Ciprian, arhiereul cel frumos-grăitor şi plăcut lui Dumnezeu al Cartaginei şi viteazul mucenic (din veacul al 3-lea de după Naşterea lui Hristos), ne-a lăsat o scurtă descriere a virtuţilor creştine sau a tot ceea ce cere şi caută voia lui Dumnezeu de la robii Săi. Prin alcătuirea acestei descrieri, sfântul arhipăstor a avut în vedere să contureze în biserici, dar cel mai mult în inimi, chipul creştin al purtării şi al desăvârşirii vieţii creştineşti. Nu este fără de folos, ci este de dorit ca tot ceea ce este plăcut voii lui Dumnezeu, tot ceea ce a învăţat Hristos şi El Însuşi a împlinit în faptă, să înfăţişăm în expresii scurte, punând fiecare virtute în următoarea ordine:

1. Smerenia în viaţă (în purtare şi în fapte).
2. Bărbăţia neclintită în credinţă.
3. Simplitatea şi claritatea în folosirea cuvintelor şi a altor expresii ale gândurilor şi simţămintelor noastre.
4. În fapte trebuie să existe dreptate şi adevăr.
5. În relaţiile cu ceilalţi - milostivire.
6. În obiceiuri - îndreptare.
7. Să nu facem nicio nedreptate.
8. Nedreptatea făcută nouă s-o răbdăm cu blândeţe.

9. Să trăim cu toţi în pace.

10. Să-L iubim pe Dumnezeu cu toată inima.

11. Să-L iubim pe Dumnezeu, căci este Tatăl nostru.

12. Să ne temem de El, căci este Dumnezeu.

13. Să nu-L comparăm pe Iisus Hristos cu nimeni (cu niciuna dintre fiinţele liber-raţionale, nici cu cele pământeşti, nici cu cele cereşti).

14. Să ne unim cu El prin dragostea inimii.

15. Faţă de cinstita Lui Cruce şi, în general, faţă de pătimirile şi de moartea Lui pe Cruce, răbdate pentru noi, să fim cu luare-aminte şi să ne închinăm Lor cu frică, ştiind păcătoşenia noastră şi cu nădejde în meritele Lui, îndreptate spre răscumpărarea noastră.

16. În discuţiile (convorbirile şi, în general, în părerile) despre numele cel preasfânt şi vrednicia Mântuitorului nostru Hristos să fim fermi şi statornici în tot ceea ce este legat de mărturisirea noastră de credinţă; când răspundem celor ce ne întreabă, să răspundem cu îndrăzneală, fără şovăire, spunând ceea ce credem şi mărturisim (recunoaştem) ca adevăr nestrămutat; în ceasul morţii (mai ales al morţii pentru mărturisirea lui Hristos) să avem bărbăţie neclintită, prin care vom dobândi cununa mărturisitorilor lui Hristos chiar înainte de moarte şi în însăşi vremea morţii noastre; aceasta înseamnă că în viaţa pământească trebuie să ne purtăm ca nişte fii şi fiice ale lui Dumnezeu, ca împreună-moştenitori ai lui Hristos, adică să păzim poruncile lui Dumnezeu: să împlinim în toate voia Tatălui Ceresc.

PARTEA 1

Dintre toate propunerile, arătate mai sus, ale Sfântului Ciprian, trebuie să ținem totdeauna minte îndeosebi pe a şaptea, a opta, a noua şi a zecea, adică să nu facem nicio nedreptate nimănui, nedreptatea făcută nouă s-o răbdăm cu blândețe, să trăim în pace cu aproapele şi să-L iubim pe Dumnezeu cu toată inima. În aceste privințe greşim foarte des şi foarte tare, fiind slabi şi nesăbuiți. Când voia lui Dumnezeu ne trimite felurite daruri sufleteşti şi trupeşti, o primim cu bucurie şi ne predăm ei cu toată inima.

Dar când, cu voia lui Dumnezeu, fără de care nimic (afară de păcat) nu se face în lume, ne lovesc felurite pedepse, nedreptăți sau lipsuri, atunci cârtim, adică nu recunoaştem voia lui Dumnezeu în necazurile sau nenorocirile ce ne lovesc, şi ne dezgustăm de ele, ca şi cum nu ar fi după voia lui Dumnezeu şi le atribuim răutății omeneşti, urii, invidiei şi altor asemenea îndemnuri păcătoase ale celorlalți față de noi, neînțelegând sau neaducându-ne aminte că însuşi păcatul celuilalt, ce ne-a făcut rău, este îngăduit de Dumnezeu ca pedeapsă pentru noi, spre îndreptarea noastră. În aceasta constă cea mai mare orbire şi neînțelegere a noastră față de adevăratul sens al nenorocirilor trimise nouă de Pronia lui Dumnezeu. Să ne fie cunoscut, deci, că pe toată întinderea pământului şi în toată înălțimea cerului nimic nu se săvârşeşte

şi nu se întâmplă fără să fie provocat de cea dintâi cauză: de voia lui Dumnezeu. Singur păcatul face excepţie de la cele spuse mai sus; el îşi are începutul şi originea la duhul cel viclean al minciunii, care se împotriveşte lui Dumnezeu, Adevărului. Despre aceasta mărturiseşte însuşi Cuvântul lui Dumnezeu, vestit prin gura lui Hristos, Fiul lui Dumnezeu, prin gura sfinţilor prooroci şi a sfinţilor apostoli. Proorocul Ieremia strigă cu lacrimi: ***Cine este Cel ce a grăit şi a făcut, fără numai Domnul, Care a poruncit? Nu iese oare din gura Celui Preaînalt binele şi răul? De ce suspină omul toată viaţa, fiecare pentru păcatul lui?*** (Plângerile lui Ieremia 3, 37-39).

Când iudeii, cei ce cu răutate Îl prigoneau pe Iisus Hristos, au spus că tatăl lor este Dumnezeu, Mântuitorul a răspuns: ***Dacă Dumnezeu ar fi Tatăl vostru, M-aţi iubi pe Mine, căci de la Dumnezeu am ieşit şi am venit. Pentru că n-am venit de la Mine însumi, ci El M-a trimis. Voi sunteţi din tatăl vostru diavolul şi vreţi să faceţi poftele tatălui vostru. El, de la început, a fost ucigător de oameni şi nu a stat întru adevăr, pentru că nu este adevăr întru el. Când grăieşte minciuna, grăieşte dintru ale sale, căci este mincinos şi tatăl minciunii*** (Ioan 8, 42-44). ***Cine săvârşeşte păcatul este de la diavolul, pentru că de la început diavolul păcătuieşte. Pentru aceasta S-a arătat Fiul lui Dumnezeu, ca să strice lucrurile diavolului*** (1 Ioan 3, 8).

O, cât de nebun şi neruşinat este omul care spune că totul în lume (şi bine şi rău) se săvârşeşte

fără sprijinul sau îngăduința voii lui Dumnezeu! Casian sau Casiodor (sec. al VI-lea) s-a exprimat destul de clar: „Trebuie să credem că nimic în lume nu se săvârşeşte fără voia lui Dumnezeu, care fie duce fapta bună la împlinire pe felurite căi (deseori de nepătruns), fie doar îngăduie să se săvârşească răul cu scopul ca acesta să se prefacă în bine pentru cel necăjit".

Antichitatea păgână i-a născocit pe uriaşi, care, adunându-se laolaltă, au pornit război împotriva zeilor, să-i alunge pe aceştia din Olimp. Creştinilor, însă, nu li se cade a citi basmele mitologice, de aceea, le voi lăsa. Eu mă adresez vouă, celor ce plângeți, sunteți trişti şi suferiți din pricina necazurilor şi a nedreptăților, căci sunteți la fel ca uriaşii, de care am pomenit. Aceia voiau să-i detroneze pe zeii lor din Olimp şi nici voi nu faceți altceva, căci în mândria şi cutezanța voastră ați vrea să luați din mâna Celui Preaînalt sceptrul cârmuirii şi să lipsiți pământul de Pronia lui Dumnezeu.

Toată creația slujeşte, ascultă şi se supune fără condiții legilor Supremului Dătător de lege, iar cel mai deosebit dintre făpturi, omul, singur se răzvrăteşte împotriva Ziditorului său şi voieşte a sta împotriva Celui Atotputernic. Pentru ce ne mâhnim în zadar? Toate pedepsele şi mustrările, pe care le simțim prin boli, lipsuri şi alte nenorociri, sunt trimise de Dumnezeu spre îndreptarea noastră şi păstrarea în societate a ordinii exterioare şi a vieții lăuntrice, celei plăcute lui Dumnezeu. În urma neorânduielii

şi a păcătoşeniei unei comunităţi întregi, într-un loc pământul înghite cetăţi întregi, ceea ce se săvârşeşte cu voia lui Dumnezeu, iar în alt loc ciuma pierde multe mii de oameni, ceea ce se întâmplă tot cu voia lui Dumnezeu. Câte tâlhării sunt pretutindeni, câte războaie şi câţi tirani: toate acestea sunt cu îngăduinţa lui Dumnezeu.

Dar să lăsăm enumerarea dezastrelor generale şi să ne îndreptăm spre cele particulare: un vrăjmaş de-al tău, o, iubitul meu frate, ţi-a răpit averea; altul ţi-a luat cinstea; altul te-a necăjit prin alte nedreptăţi; toate acestea nu numai că ţi s-au întâmplat cu îngăduinţa lui Dumnezeu, dar chiar ţi-au fost trimise de sus; de aceasta să fii pe deplin încredinţat, căci toate sunt trimise de Dumnezeu. De aceea, voia lui Dumnezeu nu numai că cere de la noi să nu facem nicio nedreptate nimănui, dar Dumnezeu doreşte ca nedreptăţile, făcute nouă, să le răbdăm cu blândeţe şi cu toţi să avem pace, chiar şi atunci când ei nu trăiesc şi nu vor să trăiască în pace cu noi. Spre a cunoaşte mai bine tainele voii lui Dumnezeu ne vom aminti pe scurt ceea ce am spus deja mai sus (cap. 1, partea a 2-a) despre ea.

PARTEA a 2-a

Teologii deosebesc în voia lui Dumnezeu două orientări: pe una dintre ele o numesc *voluntas significata* (voia, exprimată prin semne clare), iar pe cealaltă

voluntas benevolentiae (voia bunătății necondiționate a lui Dumnezeu). Prima orientare cuprinde tot ceea ce Dumnezeu poruncește, interzice, trimite, sfătuiește și săvârșește, exprimând toate acestea prin semne clare, vădite (de exemplu, în privința tăierii împrejur, a tablelor legii date prin Moise, a orânduirii Noului Testament prin Iisus Hristos). Cea de-a doua orientare a voii lui Dumnezeu cuprinde lucrarea tainică neîncetată a Proniei lui Dumnezeu, îndreptată spre păstrarea, susținerea și desăvârșirea ordinii vieții universale, lucrare, ce se arată în ea necondiționat sau prin împlinirea anumitor condiții de către ființele liber-raționale, create de Dumnezeu.

De exemplu, Dumnezeu a binevoit să le dăruiască îngerilor și oamenilor fericirea veșnică, dar cu condiția ca nici unii, nici ceilalți să nu încalce prin faptele lor hotarele poruncii lui Dumnezeu, date lor, și să nu pună împotriva ei voia și sfaturile lor; iar față de făpturile iraționale, Pronia lui Dumnezeu este necondiționată. Astfel a binevoit Dumnezeu să creeze cerul și pământul cu toate cele ce sunt în ele și le-a dat legile neschimbate, veșnice ale mersului vieții universale, ale mișcării ciclice universale cu toate tipurile, fenomenele și schimbările ei; și toate se mișcă după voia Lui cea sfântă, neîncălcând legile cele neschimbate, date o dată pentru totdeauna întregii naturi. Domnul a binevoit, Și-a pus la dispoziție înalta Pronie, lăsând-o să lucreze liberă în lumea cea rațională și lucrările înaltei și înțeleptei Lui cârmuiri s-au văzut și se văd în istoria universală.

Acestei Voi Dumnezeieşti nimeni nu îi poate sta împotrivă; ea nu se supune legilor exterioare, ea este în sinea ei neschimbată, sfântă şi preaînțeleaptă. Însuşi Dumnezeu adevereşte aceasta prin gura prorocului Isaia: ***Aduceți-vă aminte de vremurile străvechi, de la obârşia lor, că Eu sunt Dumnezeu şi nu este un altul. Eu sunt Dumnezeu şi nu este nimeni asemenea Mie! De la început Eu vestesc sfârşitul şi mai dinainte ceea ce are să se întâmple. Şi zic: Planul Meu va dăinui şi toată voia Mea o voi face!*** (Isaia 46, 9-10) Aşadar, noi, care suntem îmbrăcați în cele mai rele zdrențe, vrem sau nu vrem, trebuie să primim cu mulțumire tot ce ne trimite Dumnezeu de sus şi să răbdăm.

Toți suntem supuşi necazurilor şi durerilor; unora dintre noi le sunt menite o soartă de aur şi huzur, iar altora: calea strâmtă şi cu spini. Şi ce dacă? Dumnezeu ne-a îngrădit pe toți cu purtarea Sa de grijă şi pe toți ne păzeşte la fel: cei legați sunt uneori şi cei ce îi leagă pe ceilalți; toată viața noastră este osteneală în sudoarea frunții şi mai mult: chin şi durere. Trebuie să învățăm să ne mulțumim cu ceea ce ne trimite Dumnezeu şi să rămânem în acea chemare, în care a fost chemat fiecare, fără a întreba de ce eu, pentru ce eu şi nu altcineva [...] Cea mai mare liniştire pentru noi este să ne lăsăm în voia lui Dumnezeu în toate, orice ni s-ar întâmpla; conştiința noastră să spună totdeauna: „Aşa binevoieşte Dumnezeu"; „Aşa este plăcut lui Dumnezeu" şi „Nu există nimeni atât de puternic care să poată sta împotriva voii Lui celei sfinte".

Tocmai aceasta a înțeles și a mărturisit înaintea lui Dumnezeu, Mardoheu, în rugăciunea lui înflăcărată pentru izbăvirea israelitenilor de atacurile lui Aman, zicând: ***Doamne, Doamne, Împărate Atotțiitorule, toți sunt în puterea Ta și nu este cine să se împotrivească Ție când vei voi să izbăvești pe Israel*** (Estera 4, 17).

Deși necredincioșii (cum sunt cei ce nu Îl recunosc pe Dumnezeu și, din pricina necredinței în existența Lui, nu Îi dau Lui cinstea cuvenită) se împotrivesc hotărârilor lui Dumnezeu și voii Lui celei sfinte, totuși, Dumnezeu, prin înțeleapta Sa Pronie, preface voia lor cea rea în bine pentru bunăstarea celorlalți și, poate, chiar a lor înșiși.

De aici se vede cum Dumnezeu voiește ca toți oamenii să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină, ceea ce, totuși, nu toți dobândesc, pentru că unii nu se supun legilor dinainte stabilite și se împotrivesc poruncilor lui Dumnezeu. Pe unii ca aceștia îi amenință prezicerea Mântuitorului nostru cu o soartă amară și cumplită: ***Nu oricine Îmi zice: Doamne, Doamne, va intra în Împărăția cerurilor, ci*** (numai) ***cel ce face voia Tatălui Meu Celui din ceruri. Mulți Îmi vor zice în ziua aceea*** (ziua judecății celei din urmă a lui Dumnezeu și, de asemenea, ziua morții neașteptate): ***Doamne, Doamne, au nu în numele Tău am prorocit și nu în numele Tău am scos demoni și nu în numele Tău minuni multe am făcut? Și atunci voi mărturisi lor: Niciodată nu v-am cunoscut pe voi. Depărtați-vă de la Mine cei ce lucrați fărădelegea***

(Matei 7, 21-23). Cel ce înțelege cu adevărat acestea, se preface cu totul în împlinitorul sincer al voii lui Dumnezeu. Așa să fie.

PARTEA a 3-a

Cuvintele lui Hristos, pomenite mai sus, sunt adevărate, prin urmare, și concluzia, și ceea ce reiese din ele, este adevărat, de aceea, nimic mai bun și mai mântuitor nu putem face pentru suflet decât să ne supunem cu desăvârșire voii lui Dumnezeu, să predăm cu totul voia noastră voii lui Dumnezeu, repetând cuvintele preotului Eli: ***El este Domnul; facă dar ce va binevoi!*** (1 Regi 3, 18), și cuvintele lui Ioab, comandantul oștilor lui David: ***Acum robul tău cunoaște că a aflat bunăvoință înaintea ochilor tăi, o, rege, stăpânul meu, de vreme ce regele a făcut cum a zis robul tău*** (2 Regi 14, 22), și cuvintele regelui David însuși: ***De voi afla milă în ochii Domnului, mă va întoarce și-mi va da să-L văd pe El și locașul Lui. Iar dacă El îmi va zice: „Nu mai este bunăvoința Mea cu tine", atunci*** (cu smerenie voi glăsui:) ***iată-mă, facă cu mine ce va binevoi*** (2 Regi 15, 25-26) și cuvintele lui Iuda Macabeul: ***precum va fi voia în cer așa să fie*** (1 Macabei 3, 60).

În sfârșit, să ne rugăm, lăsându-ne fiecare cu totul în voia lui Dumnezeu, împreună cu Hristos Mântuitorul: ***Părintele Meu*** (Ceresc), ***dacă nu este cu***

putință să treacă acest pahar, ca să nu-l beau, facă-se voia Ta (Matei 26, 42). Dacă Fiul lui Dumnezeu a fost atât de ascultător şi a împlinit cu desăvârşire voia Tatălui Său Ceresc, zicând despre Sine: ***M-am coborât din cer, nu ca să fac voia mea, ci voia Celui ce M-a trimis pe Mine*** (Ioan 6, 38), dacă Fiului lui Dumnezeu (ca om) I s-a cerut aceasta, cu atât mai mult trebuie să se supună slugile Domnului lor şi Stăpânului vieții şi al morții şi să urmeze întru totul voii Lui, fără a se împotrivi vreodată stăpânirii Lui.

Sfânta dreptate cere de la noi ca fiecărui om să-i placă ceea ce din veci i-a fost plăcut lui Dumnezeu. Ostaşul, auzind glasul trâmbiței sau bătaia tobei care cheamă la atac, îşi adună lucrurile şi, primind ordinul de a intra în lupta cu potrivnicul, renunță la tot ce este de prisos, care îl poate împiedica în luptă, îşi ia armele şi este gata să asculte cu inima, cu ochii şi urechile cuvintele comandantului său şi să împlinească cu desăvârşire tot ceea ce spune în ele. Aşa trebuie să procedăm şi noi, cei ce în tot timpul vieții noastre vremelnice ne aflăm în luptă cu atracțiile (patimile) trupeşti, cu farmecele lumii şi cu ispitele duhului celui trufaş al întunericului.

Trebuie să ascultăm în toate de conducătorul, învățătorul şi îndrumătorul nostru: de Mântuitorul şi Domnul nostru Iisus Hristos şi să urmăm (pe măsura puterilor noastre) exemplul şi faptele Lui arătate în învățătura Lui evanghelică. Să mergem, aşadar, frați creştini, după Voievodul şi Domnul nostru cu toată

inima şi fără şovăire, lăsându-ne cu totul în voia Lui cea sfântă şi, orice ni s-ar întâmpla pe această cale anevoioasă şi plină de dureri, să îndurăm totul cu răbdare, fără cârtire, cu blândeţe, ştiind dinainte că pe calea vieţii se întâlnesc nu numai flori, ci şi spini. Un ostaş bun nu fuge din faţa gloanţelor şi a baionetelor, dimpotrivă, cu plăcere îşi numără rănile sale şi vorbeşte despre ele, fără a-l învinui pe comandantul său, ci mai mult ataşându-se de el şi iubindu-l sincer.

Să ne amintim o dată pentru totdeauna chemarea Mântuitorului nostru: ***Vino după Mine şi lasă morţii*** (cei afundaţi în grijile cele deşarte şi lumeşti) ***să-şi îngroape morţii lor*** (Matei 8, 22). Cine plânge, se tânguie şi oftează din pricina greutăţilor împlinirii a ceea ce cu voia lui Dumnezeu i se întâmplă pe calea vieţii sale vremelnice, acela se supune voii lui Dumnezeu numai de nevoie, întrucât nu se poate împotrivi. Câtă nesăbuinţă este în el când preferă să fie silit să-şi facă datoria în loc să şi-o împlinească de bunăvoie sau când cârteşte şi îşi blestemă viaţa sa dacă întâmpină ceva neplăcut, dureros şi, în general, anevoios, sau când se sperie şi rabdă, plângându-şi cu amar soarta sa, toate durerile, la care sunt supuşi toţi oamenii, atât cei buni cât şi cei răi: vorbesc de boli, moarte, slăbănogire şi tot ce i se întâmplă fiecăruia în viaţă fără să-şi dorească!

Tot ceea ce ni se cere tuturor în mod egal fie de legile vieţii sociale, fie de legile neschimbate ale naturii, măcar că ni s-ar părea potrivnic sau neplăcut,

trebuie să răbdăm cu blândețe, căci la aceasta suntem chemați și nu putem fugi de ceea ce nu se află în puterea noastră.

Cartea a II-a

ACORDUL DINTRE VOIA OMULUI
ŞI VOIA LUI DUMNEZEU

CAPITOLUL ÎNTÂI
Fiecare trebuie să-şi lase întru totul viaţa, voia şi activitatea sa în voia lui Dumnezeu

Un teolog renumit s-a rugat vreme de opt ani cu osârdie şi fără încetare lui Dumnezeu să-i descopere un om care să-i poată arăta calea dreaptă şi adevărată către dobândirea Împărăţiei Cerurilor. Într-o zi, când teologul acesta era cuprins de cea mai puternică dorinţă de a găsi un astfel de om şi nu se putea gândi la nimic altceva decât numai la a vedea un învăţător şi îndrumător al tainicului adevăr, şi-a sporit rugăminţile sale fierbinţi către Dumnezeu şi dintr-odată a auzit un glas ceresc, care i-a spus: „Du-te la uşile bisericii şi vei găsi omul pe care îl cauţi!". Ascultând de glasul acesta, teologul a mers repede şi la uşile bisericii a găsit un cerşetor în zdrenţe, ale cărui picioare erau pline de bube şi de puroiul care curgea din ele. Înţeleptul teolog s-a apropiat de el şi l-a salutat, zicând:

– Bună dimineaţa îţi doresc, bătrâne!

La aceasta, bătrânul a răspuns:

- Niciodată nu am avut o dimineață rea.

Înțeleptul teolog, corectându-și parcă primul său salut, a spus:

- Să-ți dea Dumnezeu tot binele!

Iar săracul a răspuns:

- Niciodată nu m-a lovit vreun rău.

De aceasta înțeleptul teolog s-a îndoit, gândind în sinea sa că cerșetorul nu a auzit bine sau, poate, era surd. Și, exprimându-și altfel salutările sale și bunele urări către bătrân, i-a spus acestuia:

- Ce-i cu tine, bătrâne? Eu îți doresc toată fericirea.

Iar săracul i-a răspuns:

- Niciodată nu am fost nefericit.

Teologul, gândind că cerșetorul era foarte vorbăreț și dorind să încerce priceperea lui, i-a spus:

- Voiesc ca toate dorințele să ți se împlinească și, tot ceea ce voiești, să-ți trimită Dumnezeu.

- Eu, a răspuns săracul, nimic din ceea ce-mi dorești nu caut; totul este în acord cu dorința mea, dacă nu-mi fac alte planuri pentru viață și trăiesc după voia lui Dumnezeu.

Înțeleptul teolog, făcându-se că pleacă și că-și ia rămas-bun de la cerșetor, i-a spus acestuia:

- Dumnezeu să te păzească, omule bun, pentru că nu ești atras de viața îndestulată, dar te rog, spune-mi: Cum de ești tu singur fericit printre cei ce suferă pe pământ? Așadar, în zadar a spus Iov: *Omul născut*

din femeie are puține zile de trăit, dar se satură de necazuri (Iov 14, 1). Cum de ești tu singur izbăvit de toate relele împrejurări și de necazuri? Nu înțeleg îndeajuns convingerile și ideile tale.

La acestea cerșetorul a răspuns:

- Tot ceea ce ți-am spus, domnul meu, adevărat ți-am spus. Când mi-ai urat o dimineață bună, eu ți-am răspuns că niciodată nu am avut o dimineață rea, pentru că totdeauna am fost mulțumit de soarta ce mi-a dat-o Dumnezeu; a nu căuta fericirea și izbânzile lumești este pentru mine cea mai mare fericire. Norocul, bunăstarea sau relele întâmplări nu vatămă pe nimeni, afară de cei care ori și le doresc puternic și aleargă după ele, ori fug de ele și se tem de răul pricinuit de ele; dar eu nu caut bunăstarea și nu țin la ea, ci mă rog doar Tatălui Ceresc, Care cârmuiește totul spre binele fiecărui om, atât ceea ce este plăcut cât și ceea ce este neplăcut pentru cer, căci El știe cu desăvârșire ce este pentru fiecare om adevărat și mântuitor.

De aceea și spun că niciodată nu am fost nefericit, căci tot ce se întâmplă în viața mea este după dorința mea: când rabd de foame, mulțumesc pentru aceasta Dumnezeului Celui Atoatevăzător; când gerul mă arde ca focul sau ploaia mă udă cu găleata sau alte stihii năvălesc asupra mea: dau slavă lui Dumnezeu pentru ele; când cineva își bate joc de mine, se năpustește asupra mea și mă nedreptățește, și atunci mulțumesc lui Dumnezeu, căci sunt încredințat că toate acestea

mi se întâmplă cu voia lui Dumnezeu şi tot ceea ce ne trimite Dumnezeu este spre binele nostru, spre desăvârşirea noastră.

Aşadar, tot ceea ce îmi trimite Dumnezeu sau de îngăduie ca ceilalţi să-mi facă ori bine, ori rău, pe toate le primesc la fel şi ca din mâna Tatălui Celui Milostiv le primesc cu toată inima şi îmi doresc numai ceea ce doreşte Dumnezeu şi ce îngăduie El celorlalţi să-mi facă. Astfel, totul se întâmplă şi se săvârşeşte pentru mine după voia lui Dumnezeu şi totodată după propria mea dorinţă. Vrednic de milă este cel ce socoteşte aşa-numita fericire lumească fiind ceva important şi esenţial şi iarăşi cu adevărat nefericit este cel ce caută într-un bine lumesc deplina sa mulţumire; adevărată mulţumire şi fericire are în viaţa aceasta numai cel ce s-a lăsat pe sine cu adevărat în voia lui Dumnezeu şi îşi petrece viaţa de aici după voia lui Dumnezeu, fără a i se împotrivi în vreun fel.

Căci voia Domnului este plinătatea desăvârşirii şi a bunătăţii; ea nu se schimbă niciodată şi în afara ei nu există altă voie, mai bună, mai dreaptă, ea singură rosteşte sentinţa dreaptă pentru toţi, iar ei nimeni nu-i poate da sentinţă dreaptă, care s-o mustre pentru împotrivire. Eu pun toată osârdia mea şi cu tot cugetul meu năzuiesc ca totdeauna să-mi doresc ceea ce Dumnezeu doreşte de la făpturile raţionale, în general, şi de la mine, cel sărman, în special. De aceea, niciodată nu am fost nefericit, căci toată voia mea am lăsat-o întru totul în mâinile lui Dumnezeu,

aşa încât dorința sau nedorința inimii mele sunt aceleaşi cu dorința lui Dumnezeu față de mine sau cu purtarea Lui de grijă pentru mine şi eu Îi mulțumesc lui Dumnezeu în orice stare a mea pentru mila primită de la El, chiar dacă, în general, pare amară.

- Conştient spui toate acestea?, l-a întrebat teologul. Dar spune-mi, te rog: De ar voi Dumnezeu să te arunce în iad, tot aceste gânduri ai avea, pe care mi le-ai spus mie acum?

Atunci *cel sărac cu duhul* dintr-odată a glăsuit:

- Să mă arunce El pe mine în cele mai de jos ale pământului? Să-ți fie ştiut, astfel, că eu am două brațe foarte puternice, cu care mă voi agăța de Dumnezeu: un braț este *smerenia adâncă,* dovedită prin aducerea mea ca jertfă lui Dumnezeu, iar celălalt braț este *iubirea nefățarnică față de Dumnezeu,* care se revarsă din acest centru adânc peste tot aproapele meu prin faptele mele binefăcătoare către el. Cu aceste două brațe mă voi agăța tare de Dumnezeu şi, oriunde m-ar trimite El pe mine, Îl voi trage şi eu pe El odată cu mine şi cu adevărat îți spun că mai plăcut ar fi să fiu cu Dumnezeu în afara cerului decât fără Dumnezeu în cer.

Răspunsul acesta a produs mare uimire în mintea şi cugetele înțeleptului teolog; înlăuntru îşi dădea seama că acea cale, ce i-o arătase lui bătrânul, ducea pe fiecare drept la Dumnezeu fără să se rătăcească şi că ea era, într-adevăr, cea mai bună cale dintre toate căile ce duceau la Dumnezeu. Şi înțeleptul teolog a voit să

descopere mai mult înalta înțelepciune ce se ascundea sub învelişul grosolan al trupului îmbătrânit:

- De unde ai venit aici?, l-a întrebat înțeleptul pe bătrân.

- De la Dumnezeu am venit.

- Şi unde L-ai găsit pe Dumnezeu?

- Acolo unde am lăsat toate lucrurile create, a răspuns bătrânul.

- Iar pe Dumnezeu unde L-ai lăsat?

- Pe Dumnezeu L-am lăsat în inimile curate şi în voia cea bună.

După aceea înțeleptul l-a întrebat pe bătrân:

- Cine eşti tu, bătrâne, şi din ce clasă de oameni faci parte?

Iar săracul a dat imediat următorul răspuns:

- Oricine aş fi, eu sunt mulțumit cu soarta mea şi nu o dau pe bogățiile tuturor împăraților. Împărat poate fi orice om care ştie a se călăuzi şi a se stăpâni pe sine cu înțelepciune.

- Tu eşti împărat?, l-a întrebat înțeleptul pe sărac. Unde este împărăția ta?

- Acolo, a răspuns săracul, arătând cu degetul spre cer. Împărat este cel căruia împărăția îi este scrisă în Cartea judecăților cu litere aparte.

Dorind să pună sfârşit întrebărilor, înțeleptul l-a întrebat pe cerşetor:

- De la cine ai învățat, bătrâne, ceea ce mi-ai spus acum în răspunsurile tale, cine ți-a pus în minte acestea?

– Cu adevărat îţi voi descoperi şi aceasta, domnul meu! Eu toate zilele mi le petrec în rugăciune, în tăcere sau meditaţii bune şi cucernice, dar cel mai mult am în minte fără încetare *grija* pentru cum să intru mai puternic şi mai strâns în legătură cu Dumnezeu prin supunerea neîncetată faţă de voia Lui cea sfântă. Această lăsare totală în voia lui Dumnezeu îl poate învăţa pe omul silitor multe lucruri adevărate, bune şi sfinte, atât în ştiinţă cât şi în viaţă.

Multe întrebări ar mai fi vrut să-i pună înţeleptul celui sărac cu duhul, însă, având nădejde tare că va găsi un alt moment prielnic, şi-a luat rămas-bun, zicând: „Fii sănătos, bătrâne!", şi a plecat de la el, cugetând mult în sinea sa şi zicând: iată, am găsit un învăţător adevărat al căii ce duce drept la Dumnezeu. Această opoziţie dintre înţelepciunea duhovnicească şi înţelepciunea lumească o arată Iisus Hristos în rugăciunea Sa de mulţumire către Dumnezeu Tatăl, zicând: ***Te slăvesc pe Tine, Părinte, Doamne al cerului şi al pământului, căci ai ascuns acestea de cei înţelepţi şi pricepuţi şi le-ai descoperit pruncilor*** (adică celor curaţi cu inima). ***Da, Părinte, căci aşa a fost bunăvoirea înaintea Ta*** (Matei 11, 25-26).

Într-adevăr, sub o haină zdrenţăroasă deseori se ascunde înalta înţelepciune. Şi cine ar putea presupune şi crede că într-un om atât de simplu, necunoscut, s-ar afla o cunoaştere atât de înaltă a Fiinţei Dumnezeieşti?! Cine ar putea crede că ar putea găsi în simplitatea cea fără carte o gândire atât de

înaltă, ca cea a bătrânului sărac despre cele două brațe ale puterii nebiruite: despre lăsarea totală în voia lui Dumnezeu şi despre iubirea neîncetată față de El, exprimată prin împlinirea poruncilor Lui. Cu aceste brațe, într-adevăr, Dumnezeu îngăduie să Se lege pe Sine de om, iar de celelalte legături Se depărtează.

CAPITOLUL AL DOILEA
Care voie omenească este mai cu seamă plăcută lui Dumnezeu şi vrednică de unirea cu voia Lui?

După urcarea sa pe tron, regele persan Artaxerxe a dat ordin să fie adunate din toate părţile regatului cele mai frumoase şi mai renumite fecioare în renumitul oraş Suza spre a se afla la palat în suita regelui. Pentru pregătirea lor în vederea întâlnirii cu regele, ca înfăţişarea lor să fie vrednică de persoana regelui, s-a stabilit un termen de un an şi fiecare trebuia să îşi aleagă veşminte elegante şi alte podoabe trupeşti şi să-şi însuşească bunele calităţi sufleteşti şi purtările cuvenite persoanelor învrednicite de o aşa mare cinste.

Dacă pentru alegerea feluritelor podoabe trupeşti şi pentru însuşirea calităţilor sufleteşti care să le facă vrednice de şederea în palatul regelui pământesc, s-a cerut atâta timp, cât de atenţi trebuie să fim în fiece clipă faţă de propria noastră voie care este sălbatică, egoistă, lipsită de adevărata nobleţe sufletească şi de frumuseţea virtuţii, spre a o schimba, tăind puţin câte puţin din ea trăsăturile urâte ale sălbăticiei, ale instinctelor animalice, ale mulţumirii de sine şi ale egoismului şi, astfel, a o pregăti să fie vrednică de cea mai mare cinste spre a sluji veşnicului Împărat Ceresc atât aici, pe pământ, trăind fără prihană în

credință și-n dragostea evanghelică, alergând la El, la Mântuitorul nostru, în rugăciune adevărată cu conștiința nevredniciei noastre și cu intenția fermă de a ne îndrepta și a duce o viață fără de prihană, curățind-o, după conștiință, prin primirea Sfintelor Taine ale Trupului și Sângelui lui Hristos și făgăduind cu fermitate ca pe viitor să nu mai mergem pe calea spinoasă a păcatului, cât și dincolo, în viața de după moarte, când pe neașteptate, fie ziua, fie noaptea, El ne va chema la dreapta Lui judecată spre a hotărî soarta noastră cea din urmă, veșnică.

Dorind să lămurim mai în amănunt pregătirea voii noastre, ce are ca scop unirea vrednică a ei cu voia lui Dumnezeu, vom arăta calea, descoperită nouă de Cuvântul lui Dumnezeu, și condițiile acelea pe care voia omenească este obligată să le împlinească spre înnoirea în sufletul său a chipului celui dintâi și a asemănării cu Dumnezeu, evitând totodată îndrăzneala de a pătrunde cu mintea noastră mărginită tainele cele adânci ale minții și înțelepciunii nemărginite ale lui Dumnezeu. Temeinicia condițiilor amintite (adică ale poruncilor lui Dumnezeu) reiese nu numai din *cauza* lor dumnezeiască, ci chiar și din dreptatea pământească, înnăscută oamenilor.

Astfel, domnul sau stăpânul unei case, primind în casa sa un slujitor sau o slujnică nouă, mai întâi stă de vorbă cu ei, punându-le condițiile sale: „Voiesc ca tu, locuind în casa mea, să nu umbli cu născociri deșarte, să nu rostești vorbe de hulă împotriva lui

Dumnezeu şi a tot ceea ce Biserica socoteşte sfânt, să nu ai obiceiul de a contrazice adevărul, să nu bei şi să nu trândăveşti, ci, dimpotrivă, să te sârguieşti a fi credincios, osârdnic, ascultător şi grijuliu în împlinirea lucrurilor sau a îndeletnicirilor încredinţate ţie".

Fiecare stăpân are dreptul de a pune slujitorilor săi anumite condiţii şi a cere împlinirea lor, având totodată dreptul de a-i alunga din casa sa pe cei ce nu le împlinesc. Oare Dumnezeu, Cel Preaînţelept, Drept şi Atotputernic, făcând legământul unirii cu voia oamenilor, nu are dreptul să le pună acestora condiţiile Sale pentru o asemenea unire?

Vom vedea în continuare care sunt principalele trăsături ale voii omeneşti, dorite şi plăcute lui Dumnezeu, aflate în acord cu voia Lui cea sfântă.

PARTEA 1
Cea dintâi condiţie cerută de Domnul şi Stăpânul nostru, ca voia noastră să nu fie vinovată prin păcat

Mirele Ceresc al sufletelor noastre, Cel ce întrece orice curăţie pământească, cere şi de la noi mare curăţie sufletească, fără pată, murdărie sau defect sau altceva de acest fel (comp.: Efeseni 5, 27). Voia care doreşte să se prindă de El cum se prinde coarda de viţa de vie, să dea jos de pe sine şi să arunce de la sine necurăţia păcatului; nu numai să nu slujească iubirii de argint, să

urască faptele desfrânate şi orice necurăţie trupească şi să nu se aprindă de mânie, dar, chiar şi dacă simte numai îndemnul spre ceva de acest fel, să-l smerească cu bărbăţie şi să-l omoare în sine, lepădând din minte chiar şi amintirea lui. Însuşi cugetul să se deprindă şi să se îndeletnicească cu lucruri serioase, ce ajută la bunăstarea atât a vieţii de aici, cât şi a celei de după moarte. Vorba, însă, nu este despre ceea ce ştim cu toţii foarte bine.

Există un alt fel de cădere, care se strecoară în noi fără să ne dăm seama, sau care într-o clipă ne răpeşte sufletul: este vorba de invidia sau tulburarea, ciuda sau necazul, provocate în sufletul nostru de bunăstarea, fericirea sau drepturile de care se bucură ceilalţi şi nu noi. Voia noastră, însă, să nu fie deloc părtaşă la acest păcat, să fie liberă faţă de el, nevinovată, neînrobită lui şi să se păzească bine de el.

Omul care năzuieşte să urmeze lui Hristos, trebuie să se păzească în afară de orice molipsire cu acest păcat; văzându-i pe ceilalţi fericiţi, să nu simtă invidie faţă de ei; să nu se înrăiască din pricina nefericirii sau a eşecurilor sale; în necazuri să nu se tulbure, nici să cârtească, pentru că tot cel ce se apropie de Dumnezeu, văzându-i pe ceilalţi că sunt bogaţi şi fericiţi, nu simte invidie faţă de ei, ci, îndreptându-se spre Dumnezeu, zice: „Doamne, Tu ai binevoit să-l ridici pe acela pe culmea măririi şi a bogăţiei, iar pe mine să mă ţii în umilinţă şi în sărăcie. Nu mă împotrivesc acestora, o, Dumnezeul meu, şi nu caut pricina acelora, căci ştiu

bine că singura lor pricină este voia Ta cea desăvârşită; de nu ai fi îngăduit Tu, Doamne, să devin sărac şi umilit, niciunul dintre oameni, cu toată dorinţa lor, nu m-ar fi adus în starea de acum, ceea ce numai Tu ai putut face în scurtă vreme şi fără prea multe cuvinte, socotind că această stare este cea mai bună pentru mine.

Aceeaşi îngăduinţă a Ta o recunosc, o, Doamne, şi în celelalte neplăceri făcute de ceilalţi: unul mă cleveteşte, altul mă vorbeşte de rău, altul mă ponegreşte şi îmi ia cinstea, altul îmi provoacă felurite tulburări, deşi eu pe niciunul dintre ei nu l-am nedreptăţit şi niciunuia nu i-am făcut necazuri. Dar în toate cazurile găsesc că este de ajuns şi mulţumitor acest răspuns: Tu, Doamne, ai îngăduit aceasta, Tu ai poruncit; lasă-i pe ei să fie Şimei, iar eu David (2 Regi 16, 5-13) dacă aşa binevoieşti Tu, o, Dumnezeul meu!

Sfântul mucenic Ignatie, episcopul Antiohiei, a spus despre sine: „Eu sunt grâu al lui Dumnezeu şi prin dinţii fiarelor mă voi măcina, ca să fiu pâine curată a lui Hristos". Aşa şi pe noi ne pregăteşte Dumnezeu să fim pâinea curată a Domnului la masa Lui. Pentru ce, oare, ne supărăm pe oameni? Ei sunt pietrele de moară, ce ne macină, ca pe grâul vărsat sub pietrele de moară.

Pentru a ne curăţi inima noastră trebuie să semănăm şi să înrădăcinăm în pământul cel bun al inimii sămânţa cea bună a cuvântului lui Dumnezeu, ţinând-o bine tot timpul în minte şi, înălţând în

rugăciune mintea noastră către Dumnezeu, să zicem în sinea noastră: Binecuvântat este Dumnezeu în vecii vecilor! Doamne, ce voieşti să fac? Facă-se în toate voia Ta! Aceasta este cea dintâi învăţătură şi pregătire pentru păstrarea voii noastre în curăţie faţă de păcat, în general, şi îndeosebi faţă de invidie şi vrăjmăşie.

PARTEA a 2-a

A doua trăsătură a voii omeneşti, cerută de Dumnezeu, constă în a primi cu mulţumire, fără cârtire tot ceea ce ne trimite Dumnezeu, bine sau rău, dulce sau amar, ca pe darul sau pedeapsa lui Dumnezeu: într-un cuvânt, voia noastră trebuie să fie *tare* în credinţa că tot ceea ce ni se întâmplă din afară, se întâmplă cu voia lui Dumnezeu, să fie răbdătoare în necazuri şi osteneli, adică să îndure totul cu răbdare, mulţumire şi nerăutate.

De am fi ferm încredinţaţi că toate se întâmplă după voia lui Dumnezeu, am suferi mai puţin. Să alergăm, aşadar, iubiţilor, în toate necazurile şi neplăcerile noastre la Dumnezeu cu rugăciune din toată inima, mărturisind sincer înaintea Lui greşelile noastre şi cerându-I ajutor spre a răbda necazul ce ne-a lovit, zicând: Doamne, toate necazurile, din pricina cărora sufăr sau pe care mi le-a pricinuit omul acesta, toate mi s-au întâmplat după voia Ta cea sfântă; de aceasta sunt încredinţat tot atât cât sunt de faptul că

trăiesc; întăreşte, Doamne, puterile mele să duc cu bărbăţie sarcina pusă pe umerii mei după voia Ta cea sfântă!

Îndoiala faţă de existenţa Proniei lui Dumnezeu şi nepriceperea adevăratei cauze a necazurilor noastre ne duc la deznădejde sau, cel puţin, aduc în suflet tristeţe în măsură mai mare sau mai mică şi lipsă de nădejde în mântuirea noastră. O, cât de slabi şi şovăielnici suntem în mărturisirea credinţei noastre în *Pronia* lui Dumnezeu, care poartă grijă nu numai de fiecare dintre noi, ca făpturi liber-raţionale, ci şi de cel mai mic fir de păr, care nu cade din capul nostru fără voia lui Dumnezeu! Cu privire la aceasta ne încredinţează martorul nemincinos, Însuşi Hristos, Mântuitorul şi Domnul nostru, zicând: ***Au nu se vând două vrăbii pe un ban? Şi niciuna din ele nu va cădea pe pământ fără ştirea Tatălui vostru*** (Ceresc); şi, iarăşi, întărind această expresie, zice: ***Nu se vând oare cinci vrăbii cu doi bani? Şi niciuna dintre ele nu este uitată înaintea lui Dumnezeu. Ci şi perii capului vostru, toţi sunt număraţi. Nu vă temeţi; voi sunteţi mai de preţ decât multe vrăbii*** (Matei 10, 29; Luca 12, 6-7).

O, câtă milă are El! Odată cu pasărea cade pe pământ Însuşi Dumnezeu, pentru că, într-adevăr, voia lui Dumnezeu este Însuşi Dumnezeu Care lucrează fără încetare în fiecare făptură a Lui: înoată cu peştele, zboară cu pasărea, se târăşte cu şarpele şi merge cu celelalte animale şi pe niciuna dintre făpturile Sale

nu o lasă Dumnezeu fără Purtarea Sa de grijă. De vor cădea în plasă şi un milion de păsări, niciuna dintre ele, nici chiar cea mai mică, nu va fi prinsă fără voia lui Dumnezeu; niciuna dintre ele nu va cădea pe pământ fără voia Tatălui Ceresc.

Aceeaşi Pronie a lui Dumnezeu, care se îngrijeşte de cea mai mică pasăre, ca şi de vultur, se îngrijeşte încă şi mai mult de cununa creaţiei Sale de pe pământ, de om. Iar, dacă niciuna dintre păsări nu cade fără voia lui Dumnezeu în plasa pregătită pentru prinderea ei, cum, aşadar, tu, omule, tu, cel creat după chipul lui Dumnezeu, menit să fii moştenitor al Împărăţiei celei de Sus, dar încercat în credinţa şi statornicia ta prin felurite necazuri, pierderi şi nedreptăţi, te descurajezi, te întristezi şi crezi că toate durerile ce ţi-au venit din afară, s-au întâmplat fără voia lui Dumnezeu, din felurite pricini potrivnice ţie? Spre a înţelege cât mai lămurit că Pronia lui Dumnezeu se întinde nu numai peste făpturile însufleţite, ci şi peste alcătuirea materială a lumii, peste lucrurile materiale şi însuşirile lor, Mântuitorul a adăugat: ***şi perii capului vostru, toţi sunt număraţi.*** Dar când şi cine dintre oameni poate număra exact perii capului său?

Iar la Dumnezeu toţi sunt număraţi, atât ai unui singur om cât şi ai tuturor oamenilor deopotrivă şi fără voia Lui cea sfântă niciunul dintre ei nu cade pe pământ (adică nu se pierde). Iar noi, de câte ori ni se întâmplă ceva potrivnic voilor noastre, ne ieşim din fire, ne pierdem toată răbdarea şi îi ponegrim pe ceilalţi

prin fapte ruşinoase, astăzi pe unul, iar mâine pe altul îl socotim pricina nenorocirii noastre şi, precum marea învolburată în timpul furtunii spumegă şi scoate din adâncul ei toată necurăţia, inima noastră scoate din ea vorbele cele urâte şi hulitoare ale puţinei credinţe şi ale nerăbdării, legate de necazurile sau neplăcerile ce ne-au lovit şi nu vedem în ele pedeapsa trimisă de voia lui Dumnezeu, ci le atribuim fără chibzuială fie răutăţii şi invidiei omeneşti, fie altor pricini închipuite de noi.

Când Mântuitorul nostru, după învierea Sa, S-a arătat ucenicilor la marea Tiberiadei, marea s-a tulburat şi niciunul dintre ucenici nu L-a recunoscut pe Domnul, numai Sfântul Ioan L-a recunoscut şi le-a zis celorlalţi: ***Domnul este!*** (Ioan 21, 7) Şi printre noi sunt mulţi fraţi şi surori foarte slabi în duh şi nerăbdători în necazuri, care, atunci când marea vieţii noastre se tulbură şi se stârnesc pe ea valurile feluritelor nenorociri şi lipsuri, nu Îl recunosc pe Cârmaciul Care cârmuieşte în chip nevăzut corabia pe marea vieţii noastre, nu Îl recunosc pe Dumnezeul Cel Atotputernic, Care ne duce pe felurite căi pe fiecare dintre noi la mântuire, ci, în orbirea lor, îi învinuiesc pe acei oameni, pe care îi consideră vrăjmaşii lor şi se mânie pe ei, zicând: el, vicleanul, înşelătorul, mi-a făcut acest rău; el, fiara cea cumplită, mi-a adus nenorocirea.

Cu totul altfel gândeşte omul cel smerit în cuget şi curat la inimă; el îşi întăreşte voia sa spre a

răbda cu bărbăție toate necazurile și nenorocirile ce i se întâmplă, prin faptul că vede în ele mâna lui Dumnezeu, care îi arată calea către îndreptarea greșelilor sale; și cu smerenie strigă către Dumnezeu: Dumnezeule milostive, Tu ești Cel ce cauți mântuirea mea, Tu mă pedepsești pe mine cu dreptate, Tu, Doamne! Tu fii binecuvântat și să faci cu mine tot ceea ce Tu binevoiești!

PARTEA a 3-a

A treia trăsătură plăcută lui Dumnezeu a voii omenești constă în bunăvoința acesteia față de aproapele ei, când ea se mulțumește cu puțin în năzuința ei neîncetată, sinceră către Dumnezeu, izvorul a tot binele. Omul a cărui voie este atât de fermă și înțeleaptă, este vrednic de toată cinstirea, în toate nevoile sale legate de viața aceasta (potrivit stării sale civile și familiale) este cât se poate de cumpătat, fuge de lux și de huzur în ceea ce privește hrana, îmbrăcămintea și feluritele podoabe exterioare, este mulțumit cu ceea ce îi trimite Dumnezeu și mulțumește lui Dumnezeu, zicând în rugăciunea sufletului său: „O, Domnul meu, sunt mulțumit cu tot ceea ce în bunătatea Ta numai Tu îmi dăruiești și este de ajuns pentru viața mea modestă, chiar dacă iubirii de avuție i se pare puțin. Îți mulțumesc, Doamne, și pentru puțin, căci nici de acesta nu sunt

vrednic şi nevrednic mă socotesc a fi chiar şi de aerul pe care îl respir". El nu-l invidiază în nicio privinţă pe aproapele lui, este fericit şi le doreşte tuturor izbândă în tot lucrul cel bun.

Un astfel de om binevoitor şi modest este plăcut lui Dumnezeu; nimeni niciodată nu va auzi din gura lui vorbe de cârteală sau ură, nu numai faţă de Dumnezeu, dar nici faţă de oameni; el nu va spune: „Eu abia câştig prin osteneală grea pentru mine şi familia mea o bucată de pâine uscată în timp ce alţii sunt îndestulaţi şi se desfătează din belşug cu toate, nefăcând nici cea mai mică parte din acele munci, pe care le fac eu, şi, semănând puţin, adună recoltă bogată".

În cea mai mare parte, nemulţumirile şi cârtelile noastre se datorează viziunii noastre mărginite asupra Proniei lui Dumnezeu şi a căilor nepătrunse, prin care Dumnezeu duce atât întreaga omenire, cât şi pe fiecare dintre noi la atingerea celor mai bune ţeluri în viaţa aceasta vremelnică, dar şi mai mult la dobândirea fericirii pe care ochiul nu a văzut-o, urechea nu a auzit-o şi la inima omului nu s-a suit, a acelei fericiri pe care a gătit-o Dumnezeu celor ce-L iubesc pe El (comp.: 1 Corinteni 2, 9). Inima noastră, din pricina necurăţiei păcatului, este înclinată mai mult spre bunurile vremelnice decât spre fericirea veşnică, de aceea şi mintea noastră se învârte mai mult în cunoaşterea celor vremelnice şi schimbătoare decât a celor veşnice, neschimbătoare şi, nepricepându-le pe

acestea din urmă, cade în necredință față de existența lui Dumnezeu şi iconomia Lui.

Singurul mijloc adevărat pentru dobândirea bunăstării noastre în viața aceasta şi în cea viitoare este concentrarea permanentă a atenției noastre în lăuntrul nostru asupra propriei noastre conştiințe, asupra gândurilor, vorbelor şi faptelor noastre spre a le cumpăni fără părtinire. Acest mijloc ne dezvăluie rătăcirile noastre în viață şi ne arată singura cale către mântuire. Calea aceasta este lăsarea totală a întregii noastre ființe, a noastră înşine cu toate împrejurările vieții noastre, în voia lui Dumnezeu. Ca emblemă pentru această orientare a noastră către Dumnezeu să ne fie planta *floarea-soarelui* (iliotropion), ea să fie totdeauna înaintea ochilor noştri. Pliniu († 79 după Naşterea lui Hristos) a scris despre ea ca despre o minune: „De multe ori am spus că planta *floarea-soarelui* se prezintă în felul ei ca o minune în natură: ea se îndreaptă fără încetare cu capul ei spre soare şi se îndreaptă odată cu soarele de la răsărit la apus, chiar şi în zilele înnorate, atât de tare iubeşte ea soarele; iar noaptea, datorită iubirii ei exclusive pentru soare, îşi uneşte toate petalele ei şi le închide"[11].

Creştine-cititor, ia seama o dată pentru totdeauna că floarea-soarelui şi în zilele întunecate săvârşeşte acelaşi cerc, urmărind soarele din atracție

[11] Filosoful roman Pliniu a scris despre Heliotrop sau Helitropium, o plantă exotică, cu flori mici, albăstrui, iar Sf. Ioan Maximovici aminteşte în cartea de față mai mult de floarea-soarelui, (Helianthus annuus), care este asemănătoarea heliotropului prin acelaşi obicei de a-şi îndrepta corola către soare. (n. trad.)

firească şi iubire neschimbată pentru el. Soarele nostru (care luminează calea vieţii noastre) este voia lui Dumnezeu; ea nu ne luminează întotdeauna fără nori calea vieţii; deseori cu zilele senine se amestecă şi zile întunecate pentru noi: ploaia, vântul, furtuna se stârnesc şi niciunul dintre creştini nu este scutit de dezlănţuirea fenomenelor cosmice şi a schimbărilor atmosferice.

Să fie, aşadar, iubirea noastră pentru Soarele nostru, pentru voia lui Dumnezeu, atât de puternică încât, nedespărţiţi de ea, să putem şi în zilele necazurilor, ca floarea-soarelui în zilele înnorate, să înotăm în continuare fără împiedicare pe marea vieţii, după indiciile barometrului şi ale compasului voii lui Dumnezeu, care ne duce la limanul liniştit al veşniciei. Şi cu adevărat, niciodată nu vom ajunge la desăvârşita linişte şi bunăstare; aici totul ni se va părea potrivnic, niciodată nu vom fi mulţumiţi cu ceea ce ne este trimis de sus; ni se va părea că nu avem nimic chiar dacă am avea de toate şi totdeauna vom trăi cu frică, în deznădejde, tulburare, laşitate, plini în fiecare ceas de griji şi felurite frământări, dureri şi suspine zadarnice de nu ne vom îndrepta sincer către Dumnezeu şi nu ne vom lăsa pe noi înşine şi unul pe altul cu desăvârşire în voia lui Dumnezeu, aşa cum se îndreaptă heliotropul[12] către soare. Să cercetăm cu atenţie semnele văzute ale voii lui Dumnezeu şi să punem de acord cu ele voia noastră.

[12] Heliotrop - Plantă exotică, cu frunze eliptice şi flori mici, albăstrui sau albe, întrebuinţată în industria parfumului. (n. trad.)

Voia Domnului să fie stea călăuzitoare în viața noastră şi aceasta s-o pecetluim şi s-o ținem pentru totdeauna în inimă, fiecare dintre noi, zicând: „Precum voieşte Dumnezeu, aşa voiesc şi eu; viața şi moartea, bogăția şi sărăcia depind numai de voia lui Dumnezeu; precum voieşte Domnul, aşa a fost şi este şi va fi în toate. ***Fie numele Domnului binecuvântat*** (Iov 1, 21)". Acum soarele nostru este acoperit de nori, însă, mai devreme sau mai târziu, el va lumina cu razele sale întunericul feluritelor necazuri. Citeşte istoria antică a Evului Mediu şi a ultimelor veacuri şi vei întâlni acolo deseori evenimente întunecate, înlocuindu-le pe cele luminoase, dar şi mai mult vei găsi evenimente luminoase, înlocuindu-le pe cele întunecate.

Aşa să ne pregătim spre a cunoaşte voia Domnului din cercetarea cu atenție a faptelor deja săvârşite, a căror izbândă ne arată bunăvoirea lui Dumnezeu față de cei drepți şi a căror nereuşită ne arată lipsa de bunăvoire (pedeapsa) a lui Dumnezeu față de cei vicleni. Prin aceasta vom înțelege acel adevăr dovedit practic, că omul niciodată nu trebuie să procedeze împotriva voii lui Dumnezeu, chiar dacă fapta săvârşită în acord cu voia lui Dumnezeu ar fi potrivnică voii sale proprii. Un evreu învățat (cărturar) din mulțimea aflată împrejurul lui Iisus Hristos, apropiindu-se de Mântuitorul, I-a spus: ***Învățătorule, Te voi urma oriunde vei merge*** (Matei 8, 19). Aşa şi noi, şi în cuvânt şi în faptă, urmărind toate semnele voii Lui, să Îl urmăm degrabă şi cu toată inima oriunde va merge El.

PARTEA a 4-a

Voia cea plăcută lui Dumnezeu totdeauna este *îndelung-răbdătoare* şi statornică. Toate ostenelile şi faptele noastre folositoare le stricăm şi le pierdem din lipsa statorniciei şi a îndelung-răbdării. Poporul israelit în pustie, tulburându-se şi pierzându-şi răbdarea din pricina întârzierii lui Moise pe muntele Sinai, s-a îndreptat spre idoli, şi-a făcut din aur un viţel şi l-a cinstit ca pe un dumnezeu şi s-a închinat lui (Ieşirea 32, 1-8); iată la ce l-a dus pe poporul cel nerăbdător nestatornicia sa.

Doi călători în drum spre Emaus (apostolii Luca şi Cleopa) vorbeau cu întristare între ei despre pătimirile şi moartea răbdate de Iisus Hristos în Ierusalim şi, când Iisus Însuşi S-a apropiat în chip neobservat de ei, ei nu L-au recunoscut pe Domnul. Iar El i-a întrebat: ***Ce sunt cuvintele acestea pe care le schimbaţi unul cu altul în drumul vostru? Iar ei s-au oprit, cuprinşi de întristare,*** şi Cleopa I-a spus: ***Tu singur eşti străin în Ierusalim şi nu ştii cele ce s-au întâmplat în el în zilele acestea? Cele despre Iisus Nazarineanul, Care era proroc puternic în faptă şi în cuvânt înaintea lui Dumnezeu şi a întregului popor. Cum L-au osândit la moarte şi L-au răstignit arhiereii şi mai-marii noştri; iar noi nădăjduiam că El este Cel ce avea să izbăvească pe Israel; şi, cu toate acestea, astăzi este a treia zi de când s-au petrecut acestea*** (Luca 24, 13-21).

O, bărbaţi fericiţi! Şi în inimile voastre bune s-au strecurat nerăbdarea şi îndoiala? Oare această a treia zi, prevestită de Fiul Omului ca zi a biruinţei Lui asupra morţii, s-a sfârşit deja? Atât de mult a slăbit toată îndelunga voastră răbdare? O, nerăbdătorilor! Dacă această a treia zi ar fi trecut deja şi ar fi început a patra sau a cincea zi după moartea Lui, atunci poate că v-ar fi fost îngăduit să vă descurajaţi, pierzându-vă nădejdea de a-L vedea înviat din morţi. Însă această a treia zi s-a plecat numai spre seară, încă nu aţi ajuns la sfârşitul ei; pentru ce, dar, să fiţi neîncrezători înainte de vreme şi să vă îndoiţi de adevărul învierii Lui, prevestite de El?

Noi, fraţilor, suntem foarte nerăbdători în dorinţele noastre şi, dacă în îndeplinirea lor întâmpinăm vreo întârziere cât de mică şi nu vedem împlinirea grabnică a celor dorite, imediat afundăm toată nădejdea noastră în marea deznădejdii şi a nerăbdării. Însă la Dumnezeu nu este aşa: ***Îndurat şi milostiv este Domnul, îndelung-răbdător şi mult-milostiv*** (Psalmul 102, 8). Dumnezeu nu doreşte să piardă sufletele şi ***Se gândeşte cum ar face să nu lepede de la Sine nici pe cel înlăturat*** (2 Regi 14, 14). El nu voieşte şi nu doreşte să lepede pe nimeni de la Sine (căci Dumnezeu nu este grabnic spre pedepsire) şi ne dă vreme îndelungată pentru îndreptarea noastră, până ce, în virtutea dreptei Sale judecăţi (silit parcă de necesitate), va rosti asupra celor necăjiţi hotărârea Sa definitivă: ***Duceţi-vă de la Mine, blestemaţilor, în***

focul cel veşnic, care este gătit diavolului şi îngerilor lui (Matei 25, 41).

Noi, fraţilor, suntem cu totul neîncrezători şi nu avem nădejde tare, statornică; dacă cerem ceva de două sau trei ori şi nu primim ceea ce am cerut, repede slăbeşte nădejdea primirii şi devenim ca acei cerşetori, care, zicând o dată sau de două ori sub fereastră „pentru Hristos, daţi milostenie", nefiind auziţi de stăpânul sau cei ai casei, pleacă, zicând: „Nu este nimeni acasă". Bateţi, zăbavnicilor, bateţi, căci celui ce bate, i se va deschide (comp.: Matei 7, 8). Cât de des ni se întâmplă tuturor să ni se încerce îndelunga răbdare!

Mulţi caută ani întregi o oarecare milă şi în zadar, fără a primi ceea ce cer, căci *moştenirea* cea dorită, prin răbdare se dobândeşte; lucrătorul nu este împovărat de lucrul său, căci ştie că timpul de lucru trece degrabă, iar noi, nerăbdătorii, punem hotare bunăvoirii lui Dumnezeu, numărăm ceasurile şi, dacă dreapta Domnului nu ne dă ajutor grabnic şi bucurie în suferinţele noastre sufleteşti sau trupeşti, noi, ca nişte copii plângem şi strigăm: „Când ne vei ajuta, Doamne? De ce întârzii să ne bucuri cu ajutorul Tău? Până când nu vei auzi, o, Dumnezeule, rugăciunea noastră? Iată, de atâţia ani Te rugăm, iar Tu nu ne auzi! Dacă nici anul acesta nu vei orândui, Doamne, bunăstarea noastră şi nu ne vei ajuta după toate rugăciunile noastre, vom începe a ne socoti lepădaţi de Tine şi vom înceta rugăciunile noastre".

În privința aceasta nu ne deosebim de locuitorii cetății Betulia care, în vremea asediului cetății lor de către Olofern, le-au spus tuturor conducătorilor și mai-marilor lor: ***Dumnezeu să fie judecător între noi și voi, fiindcă ne-ați pricinuit mare rău, nefăcând înțelegere pașnică cu Asirienii. Și acum nu mai avem ajutor de nicăieri, fiindcă Dumnezeu ne-a predat în mâna lor, ca să pierim doborâți de sete înaintea lor și să pierim cu totul. Deci acum chemați-i și dați cetatea pradă războinicilor lui Olofern și oștirii lui, fiindcă este mai bine să cădem pradă în mâna lor. Așa vom ajunge robi și vom scăpa cu viață, decât să vedem cu ochii moartea copiilor noștri și cum copiii și femeile noastre se sfârșesc de sete. Și acum ne jurăm pe cer și pe pământ și pe Domnul și Dumnezeul părinților noștri, Care ne pedepsește pentru păcatele noastre și pentru fărădelegile părinților noștri, să nu se poarte cu noi astăzi după cuvintele acestea*** (Iudita 7, 24-28).

O, cetățeni nerăbdători și slabi cu duhul! Deznădejdea ce v-a cuprins, vă silește să vă lăsați orașul natal pradă dușmanilor; bunul vostru preot, Oziaș, vă dă în vileag lașitatea, îndemnându-vă și rugându-vă cu lacrimi: ***Îndrăzniți, fraților! Să mai îndurăm încă cinci zile, în care Domnul Dumnezeul nostru se va întoarce spre noi, căci El nu ne va lăsa până în sfârșit. Și dacă, după ce vor trece, nu ne va veni niciun ajutor, atunci voi face întocmai după îndemnul vostru*** (Iudita 7, 30-31).

O, iubite Oziaș, minunatule păstor și îndrumător al poporului! Cât de puțin gândiți tu și poporul tău: Îi

dați lui Dumnezeu un termen stabilit pentru a vă ajuta! De aceea v-a pierit și cu desăvârșire a fost dată uitării îndelunga voastră răbdare. Însă Iudita, cea plină de bărbăție, nu a răbdat această lașitate a concetățenilor ei.

Aflând despre această hotărâre a concetățenilor ei, i-a chemat la ea pe bătrânii cetății și printre ei și pe Oziaș și le-a spus: ***„Ascultați la mine, voi căpetenii ale locuitorilor Betuliei! Căci nu este drept cuvântul pe care l-ați grăit în fața poporului, când v-ați jurat pe Dumnezeu și ați făgăduit să predați dușmanului cetatea în timp de cinci zile, dacă până atunci Domnul nu va veni în ajutorul vostru. Și acum cine sunteți voi cei ce ispitiți pe Dumnezeu în ziua de azi și care în locul lui Dumnezeu stați printre oameni? Nu întărâtați pe Domnul Dumnezeul vostru! Fiindcă, dacă în timp de cinci zile El nu voiește să ne ajute, El are putere să ne ocrotească oricând vrea, sau să ne prăpădească în fața vrăjmașilor noștri. Nu zălogiți planurile Domnului Dumnezeului nostru, căci Dumnezeu nu poate fi amenințat ca un om și nici ca un pământean nu poate fi supus judecății noastre*** (Iudita 8).

La vorbele înțelepte și pline de bărbăție ale Iuditei, bătrânii au răspuns prin acord deplin și au acceptat mijlocul propus de ea pentru izbăvirea orașului natal, supunându-se cu desăvârșire ordinelor ei, prin care nu au fost înșelați. Exemplul Iuditei arată că numai voia îndelung-răbdătoare a omului îl unește pe acesta atât de tare cu Dumnezeu încât, cu cât mai mult se adună peste el necazurile și durerile, cu atât mai mult

se întăreşte nădejdea lui în ajutorul lui Dumnezeu, şi el strigă totdeauna către Dumnezeu, zicând: „Fă cu mine, Doamne, după voia Ta cea sfântă şi după mulţimea bunătăţii şi a milei Tale!

Şi zece, şi douăzeci, şi treizeci de ani şi mai mult decât atât de-Ţi voi repeta rugăciunea mea, tot nu o voi curma şi nu-ţi voi da niciun termen pentru împlinirea ei; şi, chiar de aş şti cu siguranţă că cererea mea nu va fi auzită, şi atunci încrederea mea în bunătatea Ta, credinţa mea în Tine, Doamne, Dumnezeul meu, mă vor învăţa şi mă vor întări, spunându-mi că nu voi fi lăsat de Tine până în sfârşit; de nu-mi vei da ceea ce Ţi-am cerut, mă vei răsplăti, dându-mi mai mult decât ceea ce Ţi-am cerut". De aceasta ne încredinţează prorocul Avacum, zicând: ***Dacă întârzie*** (împlinirea a ceea ce ne este menit), ***aşteapt-o, căci ea va veni sigur, fără greş*** (Avacum 2, 3).

PARTEA a 5-a

A cincea trăsătură a desăvârşirii voii omeneşti celei iubitoare de Dumnezeu, este lucrarea ei sârguincioasă în împlinirea voii dumnezeieşti. Această lucrare se exprimă prin faptul că cel ce Îl iubeşte cu adevărat pe Dumnezeu nu numai că-şi doreşte sau nu-şi doreşte ceea ce doreşte sau nu doreşte Dumnezeu, dar, tocmai pentru această voie a lui Dumnezeu, pe cea dintâi (dorinţa lui Dumnezeu) o duce cu râvnă înflăcărată

la îndeplinire, iar pe cea de-a doua (nedorința lui Dumnezeu) o respinge cu băgare de seamă.

Şi, dacă cineva l-ar întreba de ce pe prima o doreşte şi o împlineşte în faptă, iar pe a doua nu o voieşte şi îşi întoarce fața de la ea, el, în răspunsul său, nu ar arăta altă pricină decât pe aceea că cea dintâi este plăcută lui Dumnezeu, iar cea de-a doua nu este plăcută Lui; şi Dumnezeu este Iubirea Supremă, Iubire lucrătoare şi cel ce lucrează după legile ei rămâne în Dumnezeu (şi în Iubirea Lui) şi Dumnezeu rămâne întru el (1 Ioan 4, 16). Aceeaşi idee a exprimat-o cineva aşa: „Iubesc, pentru că iubesc şi iubesc pentru a iubi, căci iubirea întotdeauna este iubită (preferată)".

În Biserica vechi-testamentară, până la schimbarea ei prin Dumnezeu-Omul Iisus Hristos în nou-testamentară, Dumnezeu a binevoit să le poruncească lui Moise şi lui Aaron să acopere toate lucrurile sfinte ale altarului şi podoabele lor, în vremea mutării Cortului la trecerea evreilor prin pustiul Arabiei, cu un acoperământ purpuriu şi să le încredințeze leviților să le ducă.

Această poruncă este înfățişată în amănunt în capitolul 4 al Cărții Numeri: ***Când va pleca tabăra, să intre Aaron şi fiii lui, să ia perdeaua despărțitoare între sfânta şi sfânta sfintelor, să învelească cu ea chivotul legii; să pună apoi un acoperământ de piei vinete, iar pe deasupra aceluia să arunce un înveliş de lână albastră şi să pună pârghiile la chivot*** (v. 5-6). Urmează apoi îndrumările date cu privire la *masa*

pâinilor punerii înainte şi, în sfârşit, la *jertfelnicul cel de aur* cu toate vasele lui: ***După aceea să curețe jertfelnicul de cenuşă, să-l acopere cu o îmbrăcăminte violetă, să pună pe el toate vasele lui, care se întrebuințează la el în timpul slujbei..., să-l acopere cu un acoperământ de piei vinete şi să-i pună pârghiile*** (v. 15-16).

Toate aceste rânduieli s-au săvârşit pentru ca ceilalți din popor, din curiozitate, să nu caute prilejul de a vedea cele mai sfinte lucruri înainte de a fi acoperite, fiind amenințat cu moartea acel nesfințit care le-ar fi văzut, şi cu atât mai mult cel ce s-ar fi atins de ele. Astfel, din cei ce duceau lucrurile sfinte ale cortului, niciunul nu le văzuse, ci doar simțea pe umeri greutatea lor, pentru că toate erau ascunse sub un acoperământ purpuriu de ochii celor ce le duceau. Tot aşa, oricine s-a lăsat pe sine cu desăvârşire în voia lui Dumnezeu, fuge din răsputeri de cercetarea cauzelor *neştiute* ale Proniei şi Înțelepciunii Dumnezeieşti; el nu va întreba de ce a îngăduit Dumnezeu un lucru, pentru ce a poruncit un altul, din ce pricină l-a oprit pe al treilea şi aşa mai departe. Povara acestei îngrădiri a curiozității noastre, fiecare dintre noi trebuie s-o ducă cu plăcere; ne este de ajuns să fim încredințați că sarcina pe care o purtăm, învăluită cu un acoperământ vânăt, albastru sau purpuriu, adică ascunsă în adâncul voii necercetate a lui Dumnezeu, este mântuitoare pentru noi.

PARTEA a 6-a

În sfârşit, pentru a fi bineplăcută lui Dumnezeu, voia omenească trebuie să fie *bineroditoare* sau *aducătoare de roade bune*. Bineroditoare numim acea voie, care, asemeni pământului bineroditor, scoate din inima sa (din omul lăuntric) numeroase gânduri şi doriri înalte şi le închină, ca pe roadele cele dintâi, slavei lui Dumnezeu. Aici intră adânca înţelepciune: mintea, care este atrasă spre Cer, suspinele, pline de dragoste şi avânturile inimii care se înalţă cât mai sus: „O, Dumnezeule iubit, cât îmi doresc nu numai să pătimesc, ci să şi mor pentru Tine, chiar de ar fi cea mai cumplită şi mai ruşinoasă moarte".

Prin aceste îndemnuri cereşti ale minţii, Dumnezeu şi omul se unesc atât de strâns în toată fapta bună, încât din aceste legături bineplăcute lăuntrice dintre Dumnezeu şi om se naşte comuniunea nevăzută, dar simţită a omului cu Dumnezeu şi cea mai sinceră unire cu El, atât de sinceră, încât omului i se comunică în chip nevăzut de sus mila cea mare a lui Dumnezeu, care îl face să alerge la Dumnezeu în orice împrejurare, aşa cum fiul cel bun aleargă la tatăl său, zicând: ***Da, Părinte, căci aşa a fost bunăvoirea înaintea Ta*** (Matei 11, 26). Aşadar, părinte, dacă am primit şi primim din mâna Ta toate cele bune, oare din cele rele nu vom răbda nimic?" Creştinul adevărat primeşte cu toată inima tot ceea ce i se întâmplă, şi bun şi rău, ca fiind trimise de Dumnezeu.

Adevărul acesta a fost cunoscut încă din vechime de înțelepții antichității; unul dintre ei, Epictet, învață astfel: „Niciodată să nu îndrăznești a zice: am pierdut ceva sau pe cineva, ci să zici: acel ceva sau pe acel cineva (pe care i-am pierdut) i-am înapoiat lui Dumnezeu. De ți-a murit copilul, înseamnă că a fost înapoiat lui Dumnezeu; de ți-a răpit cineva averea, nu înseamnă că și ea a fost dată înapoi? Dar tu zici: mi-a răpit-o tâlharul! De ce întrebi: Cine a luat-o? Păi, cine a dat-o, acela a luat-o; iar tu, imediat ce ți-a luat-o, să te îngrijești de ea tot atât cât te-ai îngriji de averea altuia sau cât se îngrijește călătorul de casa aceea, în care s-a odihnit sau a înnoptat".

Așa trebuie să gândească oricine dorește să se lase pe sine cu adevărat în voia lui Dumnezeu; despre tot ceea ce a pierdut din ceea ce a avut trebuie să cugete astfel: „Dumnezeu a dat, Dumnezeu a luat", adică să-și îndrepte ochii nu spre omul-răpitor, ci spre Dumnezeu Care a îngăduit aceasta și Își ia înapoi ceea ce tot El mai înainte a dat. De aceea, cel ce s-a lăsat pe sine cu adevărat în voia lui Dumnezeu, în orice i s-ar întâmpla, va repeta cuvintele lui Hristos: „Da, Părinte, aceasta s-a săvârșit, căci așa a fost bunăvoirea înaintea Ta". Totodată, iubite cititor, să pătrunzi înțelesul acestor cuvinte dumnezeiești, tainice și înțelepte. Tatăl Ceresc I-a spus în vechime Fiului Său, prin prorocul Isaia: ***Te-am dat ca legământ al poporului Meu*** (israelit), ***spre luminarea neamurilor*** (Isaia 42, 6), ca și cum I-ar fi spus: „Nu Îmi este de ajuns să aduci la Mine rămășița israelitenilor, ce Mi-au rămas

credincioşi; Eu voiesc ca Tu şi pe păgânii, cei ce nu ştiu despre Mine, să-i luminezi şi să-i aduci la Mine".

Aceste cuvinte ale Tatălui Ceresc au fost rostite cu opt sute de ani înainte de Naşterea lui Hristos din Preacurata Fecioară Maria şi au fost însuşite de Fiul, Cel ce după Dumnezeiasca Fiinţă avea o singură voie cu Tatăl şi au fost însuşite cu bucurie de smerita Lui voie omenească, ce era gata să le împlinească mai apoi, după cum istoriseşte Evanghelistul Matei, zicând: ***În vremea aceea, răspunzând, Iisus a zis: Te slăvesc pe Tine, Părinte, Doamne al cerului şi al pământului...*** (Matei 11, 25).

Cui i-a răspuns Iisus când nimeni nu Îi pusese nicio întrebare? I-a răspuns Tatălui Ceresc în duhul unirii Sale de totdeauna cu El; după ce a împlinit în faptă voia Tatălui Său, binevestind poporului şi îndeosebi ucenicilor Săi Taina răscumpărării neamului omenesc prin propovăduirea Sa evanghelică. Cu câtă bucurie şi înflăcărare slăveşte El în acelaşi timp şi voia cea sfântă a Tatălui Ceresc, zicând: Te slăvesc pe Tine, Părinte, Doamne al cerului şi al pământului, căci ai ascuns acestea de cei înţelepţi şi pricepuţi (îngâmfaţi) şi le-ai descoperit pruncilor (adică ucenicilor Săi, care erau ca pruncii prin simplitatea lor duhovnicească şi curăţia inimii lor)! Da, Părinte, căci aşa a fost bunăvoirea înaintea Ta: voi împlini, Părinte, tot ceea ce Îmi porunceşti.

Aşa cum Tatăl Ceresc a vorbit cu Fiul Său prin prorocul Isaia, cu atâţia ani înainte de naşterea Lui în trup, tot aşa vorbeşte cu fiecare dintre noi încă din

veacurile trecute, căci pe toți ne-a orânduit în timp și spațiu, știind dinainte cu desăvârșire despre fiecare dintre noi: când și unde, cine anume se va naște, când va muri și fiecăruia i-a pregătit ajutor de nădejde pentru mântuirea și fericirea sa, potrivind acest ajutor cu caracterul și însușirile moral-duhovnicești ale fiecărei persoane, căci Dumnezeu vede dinainte toată viața fiecăruia dintre noi în tot ansamblul ei, trecutul, prezentul și viitorul, tot cursul ei, cu toate împrejurările ei, clipă de clipă, ca și cum viața fiecăruia s-ar desfășura în palma Lui și înaintea ochilor Lui. Și El contribuie la mântuirea fiecăruia în chip nevăzut, dar rațional sau, mai bine zis, înțelept, folosindu-Se de felurite mijloace sau întâmplări, dulci sau amare, plăcute sau neplăcute pentru noi.

De aceea trebuie să credem cu tărie în cârmuirea lumii de către Dumnezeu și îndeosebi în Pronia lui Dumnezeu față de om și să fim cu luare-aminte față de noi înșine, mulțumind lui Dumnezeu de fiecare dată pentru tot ceea ce ne trimite de-a lungul vieții noastre, care poate fi plăcut sau neplăcut, dar care întotdeauna ne duce la mântuire. De aceea trebuie să punem de acord în mod rațional dorințele noastre cu voia lui Dumnezeu, trebuie în chip smerit și cu duh supus să-I mulțumim lui Dumnezeu, repetând cuvintele Mântuitorului și Răscumpărătorului nostru: Te slăvesc, Părinte, pentru tot ceea ce îmi trimiți spre sprijinirea vieții mele, spre îndreptarea rătăcirilor mele și spre mântuirea sufletului meu; da, Părinte, cred că așa a fost bunăvoirea Ta față de mine.

CAPITOLUL AL TREILEA
Cum trebuie să se pună de acord voia omului cu voia lui Dumnezeu în feluritele împrejurări ale vieții?

Am spus deja care pregătire este de folos şi aducătoare de izbândă pentru acordul sau, aşa-zis, unirea voii omeneşti cu voia lui Dumnezeu. Acum trebuie să arătăm prin exemple şi analogii cum pot fi unite în realitate cele două voi.

PARTEA 1

Sfântul Pimen totdeauna dădea tuturor următoarea învățătură: „Niciodată să nu faci după voia ta dacă ea este potrivnică voii lui Dumnezeu, ci să fie totdeauna voia ta în acord cu voia lui Dumnezeu. Şi, dacă dorința ta într-adevăr nu este potrivnică voii dumnezeieşti, Dumnezeu îți va descoperi aceasta fie prin învățătura Evangheliei, fie va trezi în inima ta gândul de a aştepta împlinirea dorinței tale şi a o lăsa cu desăvârşire în voia Lui, zicând: dacă dorința mea este plăcută lui Dumnezeu, ea se va împlini, iar, dacă nu este plăcută, nu se va împlini; cum voieşte Dumnezeu, aşa voiesc şi eu".

Slăvită, după vrednicie în Sfânta Scriptură este Rut moabiteanca! Atunci când soacra ei, Noemina israeliteanca, soția lui Elimelec, a rămas văduvă,

pierzându-şi în pământul Moabului soţul şi pe cei doi fii ai săi, aceasta s-a întors în ţara ei, în Betleem şi, binecuvântându-le pe cele două nurori ale sale, Orfa şi Rut (soţiile fiilor ei răposaţi), le-a sfătuit pe amândouă să rămână în ţara şi la părinţii lor. Orfa a rămas la părinţii ei, dar Rut nu s-a învoit nicidecum s-o părăsească pe soacra ei, o văduvă săracă şi neajutorată şi i-a spus Noeminei: ***Nu mă sili să te părăsesc şi să mă duc de la tine; căci unde te vei duce tu, acolo voi merge şi eu şi unde vei trăi tu, voi trăi şi eu; poporul tău va fi poporul meu şi Dumnezeul tău va fi Dumnezeul meu; unde vei muri tu, voi muri şi eu şi voi fi îngropată acolo. Orice-mi va face Domnul, numai moartea mă va despărţi de tine!*** (Rut 1, 16-17).

Asemenea lui Rut doreşte şi Îi spune lui Dumnezeu omul care Îl iubeşte cu ardoare, din toată inima şi din tot sufletul său; şi nu poate spune altfel. Prorocul Ilie, înainte ca Domnul să binevoiască a-l înălţa în chip minunat la cer, i-a spus lui Elisei: ***Stai aici,*** pe drumul dinspre Ghilgal, ***căci Dumnezeu mă trimite la Betel.*** Iar Elisei a răspuns: ***Cât este de adevărat că Domnul este viu şi cum este viu şi sufletul tău, tot aşa de adevărat este că nu te voi lăsa singur,*** şi acest răspuns l-a repetat de trei ori înaintea lui Ilie, tovarăşul lui nedespărţit, care dorea să fie tot timpul cu el (4 Regi 2, 1-6).

Iată încă un exemplu al acordului sau al unirii dintre voia omului şi voia lui Dumnezeu. Ioram, regele Israelului, dorind să-l pedepsească pe regele

Moabului, pentru că se răzvrătise împotriva lui, l-a chemat în ajutor pe Iosafat, regele Iudei şi, când a trimis solul să-l întrebe: ***Vrei să mergi cu mine la război împotriva Moabului?***, Iosafat a răspuns: ***Merg. Cum eşti tu, aşa sunt şi eu; cum este poporul tău, aşa este şi al meu şi cum sunt caii tăi, aşa sunt şi ai mei!*** (4 Regi 3, 1-7).

Aşa şi noi, fraţilor, cu toate puterile sufletului nostru să ne unim cu Dumnezeu în toate faptele noastre, cum s-au unit Rut cu Noemina, Ilie cu Elisei, Ioram cu Iosafat; să-I spunem lui Dumnezeu (fiecare dintre noi cu credinţă fermă, cu iubire nefăţarnică şi cu nădejde tare în El): „Voia Ta, o, Dumnezeul meu, este voia mea, inima Ta este inima mea, mă las cu totul, Doamne, în bunăvoirea Ta cea dreaptă şi milostivă, mărturisesc mila şi dreapta Ta judecată faţă de mine!".

Această unire a voii noastre cu voia lui Dumnezeu să o păzim în toate faptele noastre: când suntem la serviciu, când suntem la conducere, în toate ostenelile şi îndeletnicirile noastre, în lipsuri, în boli şi în însuşi ceasul morţii noastre, având nădejde tare în jertfa răscumpărătoare a lui Hristos, săvârşită pentru păcatele noastre; să vedem, fraţi creştini, mila cea mare a lui Dumnezeu faţă de noi şi fericirea veşnică, gătită de El pentru noi. Să ne lăsăm cu desăvârşire în voia lui Dumnezeu, neavând pe buze altceva decât cuvintele: „Facă-se voia Ta cu mine, Dumnezeule drepte şi milostive, Răscumpărătorul meu!".

Aşa cum toate virtuţile şi binefacerile lui Hristos s-au arătat în chipul cel mai lămurit şi mai

solemn în vremea Pătimirilor Lui, acelaşi lucru trebuie să-l spunem şi despre calitatea rugăciunii Lui celei din urmă. Iisus Hristos, după ce a săvârşit în odaia din Ierusalim cu ucenicii Săi ultimul Paşte vechi-testamentar şi a instituit cea mai mare Taină, dându-le ucenicilor Săi să mănânce Preacuratul Său Trup şi să bea Preacinstitul Său Sânge sub forma pâinii şi a vinului, spre a se uni cât mai strâns cu El şi a dobândi viaţa veşnic-fericită şi, de asemenea, spre a-şi aduce totdeauna aminte de El în viaţa aceasta, a plecat cu ucenicii (după obicei) pe muntele Eleonului şi, ajungând acolo, le-a spus: ***Rugaţi-vă, ca să nu intraţi în ispită. Şi El S-a depărtat de ei ca la o aruncătură de piatră, şi îngenunchind, Se ruga, zicând: Părinte, de voieşti, treacă de la Mine acest pahar*** (toată plinătatea chinurilor şi a morţii răscumpărătoare). ***Dar nu voia Mea, ci voia Ta să se facă. Iar un înger din cer s-a arătat Lui şi-L întărea. Iar El, fiind în chin de moarte, mai stăruitor Se ruga. Şi sudoarea Lui s-a făcut ca picături de sânge care picurau pe pământ*** (Luca 22, 39-44).

Nu există rugăciune mai frumoasă, cu adevărat mai scurtă, mai desăvârşită, mai plăcută lui Dumnezeu şi mai de folos omului decât numai această rugăciune: ***„nu voia Mea, ci voia Ta să se facă,*** nu precum voiesc eu, ci precum Tu voieşti; facă-se voia Domnului chiar şi de s-ar nărui tot pământul. Unii dintre cei trei sute şaizeci de sfinţi părinţi de la Sinodul al Şaptelea Ecumenic aveau obiceiul să repete de trei ori rugăciunea: „O, preaiubite Iisuse, facă-se voia Ta!”.

Ioan Casian pune întrebarea: „Ce înseamnă cererea din Rugăciunea Domnească: Facă-se voia Ta, precum în cer, aşa şi pe pământ?", şi răspunde la această întrebare astfel: cererea aceasta nu înseamnă altceva decât că oamenii trebuie să fie ca îngerii; şi, aşa cum îngerii împlinesc voia lui Dumnezeu în cer fără împotrivire, tot aşa şi cei ce trăiesc pe pământ să împlinească nu voia lor (personală), ci pe a lui Dumnezeu. Cererea arătată mai sus, a Rugăciunii Domneşti nimeni nu o poate rosti cu inima curată şi sinceră înaintea lui Dumnezeu decât numai cel ce crede cu inima şi mărturiseşte cu gura că Dumnezeu Unul orânduieşte în lume tot ceea ce există, atât ceea ce ne aduce bunăstare, cât şi ceea ce ne răneşte prin felurite nenorociri, şi că El Se îngrijeşte de binele şi mântuirea fiecăruia dintre noi mult mai atent şi mai sârguincios decât se îngrijeşte fiecare dintre noi de sine însuşi. Căci El ştie mai bine ceea ce este mai de folos pentru unul sau altul şi mai mântuitor pentru sufletele noastre.

De aceea, după cuvintele lui Ioan Casian, se află la porţile cerului sau, după expresia Mântuitorului, are ***împărăţia lui Dumnezeu înăuntrul*** său (comp.: Luca 17, 21) cel ce se leapădă cu totul de voia sa când ea este potrivnică voii lui Dumnezeu şi, prin aceasta, pune de acord voia sa personală cu voia lui Dumnezeu în toate faptele sale. Într-adevăr, în cer, nenumărate mii şi milioane de făpturi fericite au una şi aceeaşi voie, adică voia lor este în acord cu voia lui Dumnezeu.

Pe acest temei, la întrebarea pusă de avva Marcu: „Pentru ce fugi de noi?", Arsenie cel Mare a răspuns cu înțelepciune: „Dumnezeu știe că vă iubesc pe voi, dar nu pot să fiu și cu oamenii și cu Dumnezeu. Cele de sus, mii și milioane fiind, au numai o voie, oamenii însă, au multe voi. Deci nu pot să las pe Dumnezeu și să vin întru petrecerea cu oamenii". Cel ce se lasă pe sine și la bucurie și la necaz în voia lui Dumnezeu, înțelege foarte bine sensul cugetării proorocului și regelui David: ***Iată acum ce este bun și ce este frumos, decât numai a locui frații împreună!*** (Psalmul 132, 1). Dar cine sunt acești frați? Sunt Hristos și omul drept, căci Împăratul Ceresc nu Se rușinează a Se socoti pe Sine în rândul acestor frați.

PARTEA a 2-a

Solomon, dorind oarecând să arate cât mai lămurit ceva uimitor, a spus despre omul înțelept așa: ***Înțeleptul are ochii în cap*** (Ecclesiastul 2, 14). Sfântul Grigorie tâlcuiește această cugetare astfel: cel ce năzuiește cu ochii minții sale ca prin cercetarea orânduirii și a cârmuirii lumii văzute și a legilor ei nestrămutate să înțeleagă ***cele nevăzute*** ale lui Dumnezeu, adică preaînțeleapta Lui Pronie, veșnica Lui putere și voia Lui cea sfântă, acela este cu adevărat înțelept (comp.: Romani 1, 20) și, oricâți ochi ar avea (adică vederi ale minții), pe toți îi are în cap (adică în duhul, ce lucrează prin creier).

Filosoful Epictet ducea o viață ce i se părea mai presus de orice fericire; el avea numai un slujitor, numai un sfeșnic de lut, care îi lumina locuința atunci când se îndeletnicea cu câte ceva în ea; însă acest sfeșnic după moartea lui Epictet a fost cumpărat de cineva cu o mie de dinari în memoria și spre lauda acestui bărbat renumit. Luchian, unul dintre filosofii greci de mai târziu († 200 după Nașterea lui Hristos), luându-i în râs pe mulți filosofi, l-a ridicat în slăvi numai pe Epictet. Epictet, în afară de multe alte lucrări, a scris o lucrare minunată, numită *Enhiridion*.

Această carte conține atâtea învățături înțelepte și folositoare încât poate fi socotită a fi scrisă de un creștin evlavios și nu de un păgân. În ziua Înfricoșătoarei Judecăți a lui Hristos ea va fi o dojană pentru scriitorii creștini care au lăsat în urma lor lucrări pline de minciună și și-au petrecut viața de aici fără căință, în necredință și în nesimțire. Renumitul Epictet a exprimat tot conținutul filosofiei în două verbe: *„să ai și să te înfrânezi"*. El afirmă că este foarte folositor și neprimejdios să urmăm în toate cu atenție indicațiile voii lui Dumnezeu și să ne supunem ei fără împotrivire, din toată inima. Aceasta o socotește a fi cea mai bună cale către dobândirea bunurilor vremelnice și veșnice.

Ar fi plăcut să aducem aici câteva din cugetările lui: „Toată dorirea mea o pun în ascultare față de Dumnezeu așa încât, de exemplu, dacă Cel Preaînalt dorește să fiu bolnav, și eu îmi doresc să fiu bolnav;

dacă voieşte El să-mi dea vreun dar, eu cu evlavie îl primesc şi cu recunoştinţă; dacă ceva nu este plăcut lui Dumnezeu, nici mie nu îmi este plăcut; dacă voieşte Dumnezeu să mor, eu gata sunt să mor, pentru că cine mă poate opri sau convinge împotriva voii mele dacă aşa (cum cred eu) este plăcut lui Dumnezeu".

Nu se înduioşează, o, creştine, inima ta împietrită înaintea acestui devotament al filosofului păgân faţă de Dumnezeire? Nu te îngrozeşti de îndărătnicia şi nebunia ta? Nu te acoperă de ruşine aceste cuvinte ale înţeleptului păgân? Despre foarte multe lucruri cugetă aşa înţeleptul Epictet. El are în conştiinţa lui convingerea neclintită că cel ce se lasă pe sine cu adevărat în voia lui Dumnezeu, săvârşeşte fără tulburare calea vieţii sale.

Dar ce înseamnă expresia: „a te lăsa cu totul în voia lui Dumnezeu?". Ea arată deplina supunere a celui ce este devotat lui Dumnezeu: ceea ce voieşte Dumnezeu, aceea voieşte şi el, iar ceea ce nu doreşte Dumnezeu, aceea nu doreşte nici el. Dar cum pot fi acestea împlinite în faptă? Ele nu pot fi împlinite altfel decât numai cu bunăvoirea lui Dumnezeu şi în acord cu Pronia Lui cea înţeleaptă şi cu iconomia Lui cea dreaptă, fără încălcarea libertăţii, dăruite de sus fiinţelor raţionale.

Ceea ce mi-a dăruit mie Dumnezeu este al meu şi se află în puterea mea. Iar ceea ce Dumnezeu Şi-a pus Sieşi la dispoziţie, trebuie să se afle în puterea Sa. Mie Dumnezeu mi-a dăruit voinţă liberă şi nu

voieşte să-mi îngrădească nimic din ceea ce El i-a pus la dispoziţie libertăţii mele. El a făcut în chip de nepătruns din lut pământesc trupul meu, ca acesta să nu fie oprit de nimeni altcineva să-mi slujească numai mie şi fără voia mea nimănui altcuiva. El a supus puterii mele toată făptura văzută, iraţională pentru întreţinerea vieţii mele pământeşti, dar Şi-a pus Sieşi la dispoziţie cârmuirea ei cosmică sau universală.

El a subordonat puterii, ordinelor şi cârmuirii mele toată familia mea: soţia, copiii şi averea agonisită prin osteneli şi orice dispoziţie dată lor până la porunca Lui; căci pe toate acestea Dumnezeu mi le-a dat în dar, numai din bunătatea Lui. Aşadar, de ce să mă împotrivesc lui Dumnezeu? De nu ne vom supune liberi şi cu toată inima poruncilor dumnezeieşti, vom fi atraşi către aceasta împotriva voii noastre. Seneca (cel ce a trăit în vremea cezarului Augustus) în dezbaterea sa despre libertatea desăvârşită spune: „Mă întrebi ce este libertatea desăvârşită?", şi la această întrebare răspunde astfel: „Să nu-ţi fie frică de niciunul dintre oameni, nici chiar de Dumnezeu (căci El nu este înfricoşător pentru cei buni, ci este iubit de ei), să nu-ţi doreşti niciun lucru ruşinos, niciun lucru de prisos şi să ai deplină putere asupra ta sau, ceea ce este totuna, să-ţi aparţii ţie însuţi: în toate acestea constă libertatea desăvârşită, comoara noastră nepreţuită".

Dar nimeni nu-şi va putea aparţine lui însuşi de nu va aparţine mai întâi lui Dumnezeu, astfel încât dorinţele lui Dumnezeu şi dorinţele omului, care

aparține lui Dumnezeu, să fie în acord tot timpul, să fie unele şi aceleaşi: ceea ce voieşte Dumnezeu, aceea să voiască şi el, iar ceea ce nu voieşte Dumnezeu, să nu voiască nici el. Oricine doreşte să-şi aparțină sieşi sau să fie de sine stătător, trebuie să se înstrăineze de tot ce este în afară şi să se concentreze în lăuntrul său, trebuie (pe cât poate) să se înstrăineze de faptele şi obiceiurile celorlalți şi să vegheze cu râvnă asupra purtării şi a faptelor sale.

El nu va cunoaşte nedreptatea îndreptată împotriva lui, căci ceea ce este neplăcut, va răbda cu blândețe, ca fiind trimis de Dumnezeu; şi numai atunci va ajunge să-şi aparțină sieşi şi va avea libertate rațională desăvârşită. La fel a vorbit şi fericitul Augustin despre libertatea desăvârşită, zicând: „Omul virtuos, chiar de va fi sărac şi împovărat de muncă, tot liber va fi şi, dimpotrivă, omul rău, chiar de va stăpâni o împărăție întreagă, tot rob netrebnic va rămâne, deoarece câte pofte şi dorințe nelegiuite se vor cuibări în el, atâția stăpâni va avea".

PARTEA a 3-a

Viteazul conducător, Iuda Macabeul, îndemnându-i pe luptătorii săi la curaj în lupta cu duşmanii năvălitori, le-a spus acestora: ***Încingeți-vă şi vă faceți fii tari şi fiți gata pentru dimineață, ca să porniți război împotriva neamurilor acestora***

care s-au adunat împotriva noastră, ca să ne piardă pe noi şi templul nostru. Că mai bine este să murim în război, decât să vedem răutăţile aduse neamului nostru şi sfintelor. Iar precum va fi voia în cer aşa să fie (1 Macabei 3, 58-60).

Cum va voi Ziditorul Ceresc, aşa să şi facă cu noi; iar noi, supunându-ne dumnezeieştii bunăvoiri, să stăm cu tărie împotriva vrăjmaşului şi restul să-l lăsăm în seama lui Dumnezeu; fie că va voi să fim biruiţi şi să cădem pe câmpul de luptă, fie că va voi să-i lovească pe vrăjmaşii noştri şi să ne dăruiască triumful biruinţei, precum va fi voia Lui în cer, aşa să fie! În acelaşi chip i-a vorbit Ioab fratelui său, Abişai, pregătindu-se de lupta cea cumplită: ***Fii curajos şi să ne ţinem cu bărbăţie pentru poporul nostru şi pentru cetăţile Dumnezeului nostru, şi Domnul va face ce va binevoi*** (2 Regi 10, 12).

Un lucru foarte lăudabil şi slăvit este a avea totdeauna o inimă bărbătoasă sau vitează care în orice împrejurare din viaţa omului îşi pune nădejdea în bunăvoirea şi în Pronia lui Dumnezeu, căci deseori li se întâmplă şi oamenilor înţelepţi, şi conducătorilor de oşti, iscusiţi în arta războiului, şi oamenilor sfinţi, care totdeauna şi în toate lucrează cu înţelepciune şi cu bărbăţie, ca nici ei să nu ajungă uneori la bun sfârşit în acţiunile lor, însă aceşti oameni orice nereuşită a lor o atribuie lipsei de bunăvoire a lui Dumnezeu faţă de una sau alta dintre intenţiile lor şi însăşi nereuşita lor o socotesc o întâmplare foarte fericită pentru ei,

fiindcă datorită nereuşitei nu au săvârşit un lucru nedorit de Dumnezeu.

Ecclesiastul întăreşte toate cele spuse, zicând: ***Şi iarăşi am văzut sub soare că izbânda în alergare nu este a celor iuţi, nici biruinţa a celor viteji, nici pâinea a celor înţelepţi, nici bogăţia a celor pricepuţi, nici faima pentru cei învăţaţi, căci timpul şi întâmplarea întâmpină pe toţi*** (Ecclesiastul 9, 11). Ecclesiastul numeşte *întâmplare* sau *fericire* ceea ce nouă, nu lui Dumnezeu, ni se pare astfel. Nu este important şi nu este de mirare că omul înţelept greşeşte uneori în dorinţele sale, însă noi socotim aceasta o *nefericire* şi atribuim nereuşita noastră unei ursite rele, unui duh rău.

Într-adevăr, există în lume fenomene şi întâmplări care nu se supun raţiunii omeneşti şi sunt folositoare sau vătămătoare atunci când au loc, iar puterea, înainte-vederea şi Pronia Dumnezeiască ştiu despre ele dinainte de veci şi văd dinainte toate împrejurările apariţiei lor. Acestea le fac să coincidă cu anumite locuri, momente, persoane şi genuri şi le pun în mişcare după planul lor cel înţelept pentru atingerea ţelurilor precise ale iconomiei dumnezeieşti, ale cărei căi şi lucrări sunt nevăzute pentru noi şi mijloacele alese de Dumnezeu sunt nepătrunse de noi până ce nu este atins ţelul Lui; numai atunci când ţelul Lui este atins, putem înţelege purtarea de grijă a lui Dumnezeu şi Pronia Lui faţă de noi şi de tot neamul omenesc.

Dumnezeu repetă din când în când aceste întâmplări sau fapte neaşteptate, îngăduitoare sau amenințătoare pentru noi, în funcție de felul nostru de viață, bun sau rău şi cu totul pierzător, spre a ne aminti să nu ne atribuim totul nouă înşine, puterii noastre, rațiunii şi grijii noastre pentru lucrurile lumeşti, ci să ne îndreptăm fiecare atenția spre desăvârşirea noastră lăuntrică duhovnicească şi să fim ferm încredințați că tot ceea ce se întâmplă în lume nu se săvârşeşte altfel decât cu bunăvoirea sau din porunca voii lui Dumnezeu, potrivit purtării noastre bune sau viclene şi desfrânate, de calitatea căreia depind şi fericirea şi pieirea noastră.

La vechile popoare păgâne *fericirea* (norocul) era la mare cinste; ele o afumau cu tămâie; acum, însă, înaintea luminii Evangheliei, ce este ea? Nu este altceva decât o rătăcire pierzătoare a rațiunii, o făcătură a iadului! Lumina harului evanghelic ne-a arătat adevărata pricină a bunăstării noastre şi a adevăratelor noastre nenorociri (adică a păcatelor noastre, ce constau în încălcarea poruncilor lui Dumnezeu şi a legilor statului). Păcatul prin natura lui este minciună şi deşertăciune, este opera tatălui minciunii: a înşelătorului-diavol şi a nefericiților celor înşelați de el (comp.: Ioan 8, 44).

Toate celelalte lucruri plăcute şi neplăcute, adică fericirea şi nenorocirea, sunt date de Pronia lui Dumnezeu pentru mântuirea noastră veşnică: ***Eu sunt Domnul şi nimeni altul! Eu întocmesc lumina***

şi dau chip întunericului, Cel ce sălăşluieşte pacea şi restriştei îi lasă cale: Eu sunt Domnul Care fac toate acestea (Isaia 45, 6-7). La vechii păgâni *fortuna* (fericirea) era înfăţişată în două persoane şi două culori: persoana din faţă (a statuii) avea chipul alb şi luminos, iar cea din spate negru şi întunecat; primul chip (al statuii) era emblema fericirii, iar al doilea era emblema nefericirii, a nenorocirii, pe care fortuna le trimitea închinătorilor ei, arătându-li-se într-un fel sau altul.

Acestea sunt plăsmuiri şi jocuri copilăreşti; fericirea şi nefericirea, sărăcia şi bogăţia sunt trimise de Dumnezeu. Nu va fi de prisos să aducem aici şi cugetarea lui Seneca, marele filosof care, explicând nenorocirile întâmplate parcă pe nedrept unor oameni şi bunăstarea altora, spune: „Unii pe drept se tulbură şi amuţesc când îşi aduc aminte de sfârşitul rău al unor bărbaţi virtuoşi; astfel, Socrate a fost silit de vrăjmaşii săi să moară în temniţă, Rutilius să trăiască în surghiun, iar Pompei şi Cicero şi-au plecat capetele sub sabia discipolilor lor; la ce se mai poate aştepta fiecare, văzând că celor buni pentru binele făcut de ei li s-a plătit cu cel mai mare rău?", întreabă Seneca, şi la întrebarea sa, dă următorul răspuns: „Ia seama şi pricepe bine cum a răbdat fiecare răul (adică pentru ce a pătimit)?

Dacă cei ce au răbdat cu bărbăţie, au suferit pentru dreptate, străduieşte-te şi tu să urmezi lor, iar, dacă au pierit din pricina leneviei şi a nepăsării lor

(faţă de virtute), nimeni nu va avea niciun folos de la ei; prin urmare, unii au fost vrednici de cea mai bună soartă şi Dumnezeu îi va răsplăti, iar oamenii îi vor cinsti şi vor urma virtuţile lor, iar alţii prin faptele lor au atras dispreţul oamenilor şi s-au depărtat de Dumnezeu".

Tocmai în acest sens îşi exprimă deseori regretul şi durerea Iov, David, Ieremia şi alţi proroci în scrierile lor cu privire la nenorocirile şi moartea năprasnică a drepţilor şi la bunăstarea nemeritată în această viaţă a celor nelegiuiţi, leneşi şi nepăsători. Însă aici nici norocul, nici fericirea nu reprezintă nimic, adică nu au nicio importanţă, nicio influenţă, căci toate acestea se săvârşesc din voia Proniei lui Dumnezeu spre îndreptarea noastră, ca să arate prin exemple din istoria oamenilor ce urmări au neorânduielile îngăduite de noi din pricina leneviei şi a nepăsării noastre şi, de asemenea, ce urmări are pervertirea morală în familie, societate, stat şi, în general, în lume, şi să-i îndemne astfel pe oameni să se întoarcă la Dumnezeu şi să se îngrijească de însănătoşirea lor morală.

PARTEA a 4-a

Israelitenii oarecând, dorind să-i pedepsească pe fraţii lor din seminţia lui Veniamin pentru că nu le dăduseră spre judecată pe vinovaţii, ce-şi bătuseră joc de femeia unui levit, au hotărât să ducă război

împotriva locuitorilor oraşului Ghibeea şi, pentru a fi mai încredinţaţi de izbânda faptei lor celei drepte, L-au întrebat pe adevăratul Dumnezeu *în cort:* ***Cine din noi va pleca întâi la război cu fiii lui Veniamin?*** Şi Domnul a spus: ***Iuda va pleca întâi!*** Şi tot poporul a fost foarte mulţumit de acest răspuns, de aceea s-a adunat cu uşurinţă mare mulţime de ostaşi; fiind încredinţaţi de biruinţa asupra veniamitenilor, au început războiul, dar au fost biruiţi de cei din urmă şi, pierzând pe câmpul de luptă douăzeci şi două de mii de israeliţi, au plecat ruşinaţi. Totuşi, israeliţii nu s-au descurajat şi, pregătindu-se prin rugăciune şi prin post, L-au întrebat a doua oară pe Dumnezeu dacă să iasă iarăşi împotriva veniamitenilor şi a doua oară au primit răspuns: „Mergeţi asupra lor şi daţi luptă".

Când la porunca lui Dumnezeu au ieşit la luptă a doua oară, au nădăjduit în ajutorul lui Dumnezeu şi au luptat cu bărbăţie, însă iarăşi au pierdut pe câmpul de luptă, pe care au fost ucişi optsprezece mii de israeliţi. Cum se explică toate acestea? Dumnezeu le-a poruncit cu adevărat de două ori să meargă şi să-i pedepsească pe potrivnicii şi călcătorii legii Lui şi de fiecare dată armatele israeliţilor au fost biruite de potrivnici şi au pierdut patruzeci de mii de oameni. Cine este în stare să pătrundă cu mintea şi să-şi lămurească aceste porunci ale lui Dumnezeu? A treia oară, adunându-se toţi israeliţii în casa lui Dumnezeu spre a-L îndupleca pe Dumnezeu cu lacrimi amare, cu post aspru, cu arderi de tot şi cu multe jertfe, cu smerenie L-au rugat

pentru păcatele lor şi pentru izbăvirea întregului popor israelit de sminteala nevăzută până atunci în Israel şi de ticăloasa întinare trupească şi L-au rugat totodată să le spună dacă să lupte pentru a treia oară cu duşmanul sau nu, şi dacă *da*, atunci să le dea semnele neîndoielnice ale biruinței.

A treia poruncă a lui Dumnezeu au primit-o israeliții prin Finees, nepotul lui Aaron, care stătea în vremea aceea înaintea chivotului Legii lui Dumnezeu şi li s-a spus: „Mergeți şi luptați că mâine Eu am să-l dau (pe potrivnicul vostru) în mâinile voastre". Judecând după slăbiciunea omenească, acum israelitenii ar fi putut să se îndoiască şi să zică: de două ori a fost porunca lui Dumnezeu să mergem la luptă, care de două ori s-a terminat cu rănirea celor ce au luptat după porunca lui Dumnezeu. Cine se va încumeta să meargă iarăşi la pieire? Cine va prefera de bunăvoie să piară în luptă decât să trăiască liniştit acasă? Însă nădejdea tare a israelitenilor în Dumnezeu a întrecut toate acestea; ei au luptat cu veniamitenii pentru a treia oară şi au ajuns la bunul sfârşit al luptei; au dobândit biruință desăvârşită asupra potrivnicului, care a pierdut în această luptă douăzeci şi cinci de mii de ostaşi şi în toate oraşele duşmane locuitorii au fost trecuți prin ascuțişul sabiei, averile au fost prădate, iar oraşele au fost nimicite şi pârjolite de israeliteni (cf. Judecătorii 19-20).

Două lucruri merită aici atenție deosebită: în primul rând, faptul că judecățile cele necercetate ale lui

Dumnezeu nu pot fi pătrunse de nicio minte în toată amploarea lor şi, în al doilea rând, faptul că nădejdea răbdătoare în Dumnezeu niciodată nu rămâne de ruşine, fapt despre care vom vorbi mai în amănunt într-un alt loc. În toate aceste cazuri şi cele asemenea lor cel mai sigur este să alergăm în rugăciunea inimii la Dumnezeu, rugându-ne pentru nevoile noastre şi, neluând în seamă faptul că uneori începutul bun are un sfârşit rău, să nu ne întristăm, nici să ne pierdem curajul, ci să avem nădejde tare în ajutorul lui Dumnezeu când săvârşim faptele dreptăţii şi, în ciuda oricărei îndoieli, să privim cu ochii deschişi ai credinţei către Dumnezeu şi să ne lăsăm în voia Lui cea sfântă.

În ceea ce priveşte viaţa obştească se întâmplă acelaşi lucru, care se întâlneşte şi în viaţa unei singure persoane; de exemplu, oamenii înfrânaţi la mâncare şi băutură uneori se îmbolnăvesc grav; cei sănătoşi şi puternici la trup capătă tuberculoză; cei nevinovaţi sunt pedepsiţi, cei ce trăiesc în pustie sunt împresuraţi de gânduri şi năluciri necurate. Precum acolo, aşa şi aici, mijloacele mântuitoare împotriva vrăjmaşului sunt unele şi aceleaşi: sunt mijloacele fireşti, arătate de raţiune şi experienţă şi *mijloacele hotărâtoare,* adică voia lui Dumnezeu şi Pronia Lui cea sfântă. Sfântul Apostol Pavel zice: ***cu frică şi cu cutremur lucraţi mântuirea voastră; căci Dumnezeu este Cel ce lucrează în voi şi ca să voiţi şi ca să săvârşiţi, după a Lui bunăvoinţă*** (Filipeni 2, 12-13).

PARTEA a 5-a

Cineva, dorind să devină monah adevărat, l-a întrebat pe avva Pitirim: „Spune-mi, cinstite părinte, cum trebuie să fiu în viața aceasta ca să devin următor adevărat al sfinților plăcuți lui Dumnezeu?". Şi avva Pitirim i-a răspuns aşa: „De voieşti să-ți găseşti liniştea şi să ai viață netulburată aici pe pământ şi în veacul viitor, orice lucru ai începe, să te întrebi pe tine însuți: cine sunt eu ca să pot pune voia mea, dorința mea înaintea voii şi poruncii lui Dumnezeu; şi totodată să păzeşti cu tărie porunca lui Dumnezeu: ***Nu judecați, ca să nu fiți judecați*** (Matei 7, 1).

Păzind aceste două reguli, în orice chemare vei fi următorul sfinților lui Dumnezeu, căci Dumnezeu are sfinți plăcuți în cercurile oamenilor de orice stare, chemare şi profesie". Iată un sfat înțelept, foarte folositor şi mântuitor! Este adevărat că Dumnezeu de la nimeni nu primeşte legi şi nimănui nu-i dă răspuns pentru faptele şi dispozițiile Sale. Să tacă înaintea Lui toată înțelepciunea omenească şi să stea cu evlavie înaintea voii dumnezeieşti, închinându-se de departe faptelor Lui minunate şi semnelor Lui mântuitoare; căci Domnul singur este veşnic (fără început şi sfârşit) şi El singur este întru totul drept; El a creat tot ceea ce există cu cuvântul Lui cel puternic şi cu Duhul gurii Lui toate s-au întărit, trăiesc şi se mişcă (comp.: Psalmul 32, 6). Nimănui n-a dat putere să explice

lucrurile Lui; şi cine poate cerceta şi măsura puterea slavei Lui şi a lucrurilor Lui mărețe, cine poate grăi milele Lui cele mari? (comp.: Înțelepciunea lui Isus Sirah 18, 1-4)

Aşa cum în oraşe există obiceiul ca cetățenii să verifice toate ceasurile după cronometrul principal, aflat în văzul tuturor, tot aşa trebuie să ne verificăm fiecare *ceasurile noastre*, adică dorințele şi voile noastre, care se succed neîncetat şi să le supunem *cronometrului principal*, adică Voii Supreme a lui Dumnezeu, înfățişate în cărțile Revelației Dumnezeieşti; iar din experiențele istoriei să ne încredințăm că adevărurile revelate se vădesc în realitate, uneori în ciuda tuturor eforturilor celor necredincioşi, ce luptă împotriva lor.

Istoria universală prezintă în acest sens fapte moralizatoare. Iar slujitorii credincioşi lui Dumnezeu, fără a se îndoi câtuşi de puțin de adevărurile învățăturii evanghelice, glăsuiesc neîncetat în inima (înlăuntrul) lor către Hristos Domnul: O, Hristoase, Mântuitorule iubit! Nimic nu mă bucură atât de mult pe mine, cel răscumpărat cu Cinstitul Tău Sânge, ca faptul că simt în inima mea lucrând harul Duhului Tău Sfânt, ce mă îndeamnă să supun cu desăvârşire, fără împotrivire toate doririle mele bunăvoirii Tale celei mai dinainte de veci şi purtării Tale de grijă; căci voia Ta cea sfântă şi dragostea pentru măreția slavei şi a cinstei Tale le întrec pe toate! Spre a înfățişa mai clar chipul supunerii voii omeneşti față de voia lui Dumnezeu voi aduce un exemplu.

Borgia, prinţul Candiei (al Cretei) a trăit douăzeci şi doi de ani în căsnicie cu iubita sa soţie Eleonora. Când soţia lui s-a îmbolnăvit şi toate mijloacele medicale s-au dovedit neputincioase pentru însănătoşirea ei, binecredinciosul soţ, căruia i se părea cumplit să se despartă de soţia lui iubită, a înălţat rugăciunile sale către Dumnezeu, adăugând la ele rugăciunile bisericii pentru cea bolnavă, post şi milostenie. Odată, când, zăvorându-se într-o cameră singuratică, se ruga cu lacrimi şi smerenie pentru însănătoşirea soţiei sale, a auzit deodată desluşit (precum el însuşi a povestit mai târziu) un glas lăuntric, ce i-a spus: „Îţi doreşti şi ceri ca soţia ta să se facă sănătoasă şi să mai trăiască mult timp cu tine, facă-se, deci, voia ta, însă aceasta nu îţi va fi de folos".

Fiind puternic tulburat de acest glas şi fără îndoială crezând că a fost glasul lui Dumnezeu, care în chip tainic l-a mustrat, arătându-i că nici el însuşi nu ştia ce cere, s-a adresat iarăşi, înlăcrimat, în rugăciune lui Dumnezeu, zicând: „Doamne, Dumnezeul meu, de unde mie aceasta *ca să laşi în voia mea* ceea ce aparţine întru totul puterii Tale celei sfinte; eu dator sunt totdeauna şi în toate să împlinesc fără împotrivire voia Ta cea sfântă, cu smerenie mă supun ei, căci cine ştie mai bine ca Tine, o, Dumnezeul meu, ceea ce îmi este mie de folos; aşadar, facă-se voia Ta nu numai cu soţia mea, ci şi cu copiii mei şi cu mine însumi şi, ceea ce voieşti Tu, aceea să faci cu noi; nu voia mea, ci voia Ta să se facă". Până atunci doctorii, ce avuseseră grijă

de bolnavă, nu putuseră să prezică întocmai sfârşitul bolii ei şi fuseseră în îndoială, neştiind dacă bolnava se va însănătoşi sau va muri. Acum, însă, (după rugăciunea soţului), doctorii s-au convins pe deplin că bolnava trebuia să moară după voia lui Dumnezeu.

PARTEA a 6-a

În acest chip, aşa cum tocmai am arătat în exemplul dinainte, trebuie să procedăm în privinţa faptelor noastre în care întâlnim îndoiala sau nedumerirea. Spre învăţătura noastră voi aduce şi alte exemple. Regele David şi-a supus voia sa voii lui Dumnezeu până acolo încât această supunere a lui cu laude i-a fost adeverită de Însuşi Dumnezeu: ***Aflat-am pe David al lui Iesei, bărbat după inima Mea, care va face toate voile Mele*** (Faptele Apostolilor 13, 22); ca şi cum Dumnezeu ar fi zis aşa: mult timp am căutat un om plăcut Mie şi bun pentru împlinirea voii Mele, mult timp l-am aşteptat şi, în sfârşit, l-am găsit. Lauda aceasta, dată de Dumnezeu regelui Iudeii, este mai presus de toate onorurile regilor pământeşti.

Hristos Domnul, fiind în toate ascultător de Tatăl Său, ni Se dă pe Sine Însuşi ca exemplu şi model de supunere faţă de voia dumnezeiască, zicând: ***M-am coborât din cer, nu ca să fac voia mea, ci voia Celui ce M-a trimis pe Mine*** (Ioan 6, 38). Când ucenicii L-au invitat pe Iisus Hristos să guste din mâncarea adusă

de ei, El a răspuns: ***Mâncarea Mea este să fac voia Celui ce M-a trimis pe Mine şi să săvârşesc lucrul Lui*** (Ioan 4, 34), căci Eu pentru aceasta M-am coborât din cer.

Luaţi seama şi vedeţi aici că Tatăl Îi porunceşte Fiului Său Unuia-Născut *ceea ce* nici cel din urmă dintre slujitori nu ar fi împlinit, iar Fiul împlineşte întocmai. Căruia dintre voi, o, învârtoşaţilor, i-a încredinţat El un lucru atât de greu, anevoios şi ruşinos cum i-a încredinţat Fiului Său? Pe cine a dat El vreodată la atâtea ponegriri şi chinuri cum L-a dat pe Fiul Său, Cel ce S-a smerit pe Sine, ascultător făcându-Se Tatălui până la pretoriul[13] lui Pilat şi la stâlpul ruşinii, până la Golgota, până la cumplita şi ruşinoasa cruce (ce a devenit numai prin El cel mai mare semn al celei mai mari biruinţe) şi chiar până la mormânt şi încă un mormânt străin şi, în sfârşit, până la încuietorile şi temniţele iadului. „Pentru aceasta M-am coborât din cer, a spus El, să împlinesc desăvârşit toată voia Tatălui".

Câte munci grele nu trebuie să luăm asupra noastră şi câte lipsuri cumplite nu trebuie să răbdăm noi, robii lui Dumnezeu, când Fiul Lui Cel Unul-Născut a luat asupra Sa şi a răbdat tot ceea ce am spus mai sus, împlinind voia Tatălui Său Ceresc?! De aceea, Hristos Domnul, adunând toate poruncile lui Dumnezeu la un loc, a spus despre ele: ***Nu oricine***

[13] Pretoriu - Reşedinţa pretorului, sala unde acesta îşi exercita funcţiile judecătoreşti; pretorul era un magistrat roman cu înalte atribuţii judiciare (şi care adesea guverna o provincie romană) (n. trad.).

Îmi zice: Doamne, Doamne, va intra în Împărăția cerurilor, ci cel ce face voia Tatălui Meu Celui din ceruri, acela va intra în Împărăția cea de Sus.

Aşadar, oricine se lasă pe sine cu desăvârşire în voia lui Dumnezeu, este atât de mare încât atinge netulburat însăşi culmea celui mai înalt munte şi toată frica, toate primejdiile, cum sunt: furtuna, grindina, tunetul, fulgerul şi celelalte, sunt la picioarele lui. El stă deasupra lor şi priveşte fără frică orice înfăţişare a morţii; o singură teamă are în suflet, aceea ca nu cumva voia lui şi toate doririle lui să nu fie în acord cu voia lui Dumnezeu şi să nu se supună ei cu desăvârşire, de aceea strigă neîncetat către Dumnezeu, zicând: „Facă-se voia Ta, precum în cer, aşa şi pe pământ (în mine şi în tot ce este legat de mine).

CAPITOLUL AL PATRULEA
Ce înţeles au cuvintele: „facă-se voia Ta, precum în cer, aşa şi pe pământ", şi cu ce duh trebuie să rostim cuvintele acestea?

Ucenicii Învăţătorului Ceresc I-au cerut Acestuia, zicând: ***Doamne, învaţă-ne să ne rugăm, cum a învăţat şi Ioan*** (Înaintemergătorul) ***pe ucenicii lui***. Iar Învăţătorul, împlinindu-le rugămintea, le-a zis: ***Când vă rugaţi, ziceţi: Tatăl nostru, Care eşti în ceruri, sfinţească-se numele Tău. Vie Împărăţia Ta. Facă-se voia Ta, precum în cer aşa şi pe pământ*** (Luca 11, 1-2). Dar, Dumnezeule, cât de nepătrunsă este pentru noi rugăciunea Ta! Noi şi fericitele duhuri cereşti ne deosebim atât de mult unii de alţii; ele trăiesc în cer, iar noi, izgoniţi fiind din Rai, ne aflăm pe pământ, *în această vale a plângerii*, plină de toate nenorocirile vieţii lumeşti.

În rândul oştilor cereşti totul se săvârşeşte după dorinţa lor şi nu există nimic neplăcut în mijlocul lor, iar la noi, cei străini de viaţa cerească, abia dacă se găseşte ceva bun şi plăcut: peste tot numai împotrivire, durere şi ticăloşie; şi, chiar de se întâlneşte ceva bun, şi acela cu greu este săvârşit de bunăvoie (nu în mod silit) şi mai mult din îndemnul celorlalţi; aici zi de zi ne aduc întristare şi supărare nenumăraţii desfrânaţi, trădători, hoţi, pungaşi şi ceilalţi necredincioşi, iar acolo, în cer, totul este în rânduială, măreţ şi plin

de bucurie şi totodată e foarte uşor să împlineşti acolo voia lui Dumnezeu, să te supui ei deîndată la un semn dumnezeiesc şi nimic potrivnic nu poate tulbura sufletul acolo; aici, pe pământ, dimpotrivă: mii de nenorociri ne urmăresc şi ne omoară duhul, iar tristeţea şi grijile ne împovărează şi abia te linişteşti puţin că dintr-odată vine altă tulburare, alt război; tot răul s-a adunat împotriva noastră, nenorocirile vin una după alta fără întrerupere şi abia poţi găsi un minut liber să-ţi aduci aminte de Dumnezeu şi să te rogi Lui în linişte.

Suntem nişte muritori slabi şi nu suntem atât de râvnitori, nici atât de grabnici la rugăciune, de aceea nici nu ne putem compara cu fericiţii vieţuitori cereşti, nu putem spune la fel odată cu ei Tatălui Ceresc: ***Facă-se voia Ta, precum în cer, aşa şi pe pământ,*** căci prea mult ne deosebim de vieţuitorii cereşti de sus. O, Doamne, mută-ne dincolo şi atunci vom fi şi noi asemeni lor în râvnă şi lucrare!

Aşa este, iubite creştine, în realitate? Nu, nu aşa înţelegi tu cuvintele: ***Facă-se voia Ta, precum în cer, aşa şi pe pământ,*** nu acelea sunt pricinile pentru care nu împlinim noi voia lui Dumnezeu, căci adevărata pricină a acestei *neîmpliniri pe pământ* a voii lui Dumnezeu, aşa cum *este ea împlinită în cer,* nu constă în piedicile din afară, ce ne înconjoară, ci se află cuibărită în lăuntrul nostru; suntem slabi cu duhul, nu suntem sârguincioşi în împlinirea voii lui Dumnezeu, cât de uşor cădem, biruiţi de păcătoşenia noastră, în faţa

lucrurilor celor mai uşor de îndeplinit; cel mai mic necaz, ce vine ca o adiere slabă a vântului, ne tulbură şi ne dărâmă, iar noi ne îngrozim repede la gândul că, iată, pierim. Liniştiţi-vă, puţin credincioşilor şi fricoşilor, căci nimic nu a poruncit Hristos, pe care omul să nu-l poată împlini uşor sau care să fie peste puterea noastră!

Să depunem, fraţilor, toată strădania noastră să împlinim voia lui Dumnezeu pe pământ aşa cum o împlinesc îngerii în ceruri şi, chiar de ne-ar lipsi puterile să împlinim voia lui Dumnezeu în faptă, numai dorinţa noastră *sinceră* de a o împlini va fi primită de Dumnezeu ca faptă. Sfântul Ciprian a vorbit despre semnificaţia acestei rugăciuni astfel: „Hristos ne-a învăţat să ne rugăm: ***Facă-se voia Ta, precum în cer, aşa şi pe pământ***. Aceasta înseamnă nu ca Dumnezeu să facă ceea ce voieşte El, ci noi înşine să ne străduim să facem ceea ce voieşte Dumnezeu şi cere de la noi". Aşadar, cine doreşte să urmeze lui Hristos, Care S-a rugat cel dintâi cu glasul Său, nu trebuie să oprească sau să mărginească pe buzele sale sensul cuvintelor rugăciunii, ci în toată puterea lor să glăsuiască: ***Facă-se voia Ta, precum în cer, aşa şi pe pământ***, şi să se roage ca Dumnezeu să îl înveţe să împlinească voia Lui dumnezeiască.

PARTEA 1

Iar pentru aceasta trebuie să se roage: în primul rând, cu intenție curată: *facă-se voia Ta,* căci eu, dorind sincer s-o urmez fără vreun interes, nu pentru vreo răsplată sau câştig şi nu pentru că Tu, Doamne, m-ai îmbogățit cu îndurările Tale şi m-ai apărat de potrivnicii mei, cum a spus satana despre dreptul Iov înaintea lui Dumnezeu (Iov 1, 9-10), şi nu de frica chinurilor veşnice ale gheenei, ci în simplitatea inimii urmez voia Ta şi îmi doresc ceea ce Tu doreşti, doar pentru că Tu voieşti, Dumnezeul meu, ca aceasta să fie voia Ta!

În al doilea rând, trebuie să se roage cu iubire: *facă-se voia Ta!,* fiindcă un singur lucru caut aici şi un singur gând am: să se facă în toate voia Ta, Doamne! Măreția numelui Tău, Dumnezeul meu, să se răspândească şi să se proslăvească prin mine, netrebnicul robul Tău. Numai aceasta o socotesc a fi cea mai mare cinste şi răsplată pentru mine, să fiu vrednic să fac ceea ce Îți place Ție, Ziditorul meu, Cel ce mi-ai dăruit rațiune şi voință liberă ca zălog al celei mai apropiate legături cu Tine, Făcătorul şi Mântuitorul meu. Sfântul Ioan Gură de Aur mă învață în acest sens, zicând: „Nu vei înțelege ce înseamnă expresia *a plăcea lui Dumnezeu,* adică a te ruga Lui, a slăvi atotputernicia, dreptatea şi mila Lui şi a împlini voia Lui, de vei căuta în acest lucru o altă răsplătire;

cea mai mare răsplătire este legătura noastră vie cu Dumnezeu".

În al treilea rând, dorința noastră de a împlini voia cea adevărată a lui Dumnezeu trebuie să fie *grabnică* și *nesilită* (de bunăvoie săvârșită). *Facă-se voia Ta, Tată Ceresc*: sunt gata să o împlinesc fără zăbavă și din proprie dorință; cine stă pe gânduri la început, întrebându-se dacă să împlinească sau să nu împlinească poruncile lui Dumnezeu, acela nu voiește să le împlinească, fiindcă cel ce se pune pe sine de bunăvoie în slujba lui Dumnezeu, acela totdeauna este gata fără nicio întârziere să împlinească voia Lui cea sfântă. Voia liberă, care săvârșește fapta bună, este lipsită de harul lui Dumnezeu atât timp cât amână săvârșirea faptei bune. De aceea, fiecare creștin adevărat trebuie să repete mereu cu David: ***Gata este inima mea, Dumnezeule,*** întăritu-s-a să facă toată voia Ta (și pe cea ușoară, și pe cea grea) (comp.: Psalmul 107, 1).

În al patrulea rând, trebuie să împlinim cu dragă inimă voia lui Dumnezeu. Unele lucruri, chiar de sunt săvârșite grabnic, totuși nu sunt săvârșite cu plăcere, din inimă. De aceea apostolul Pavel îi învață pe corinteni, zicând: ***Cel ce seamănă cu zgârcenie, cu zgârcenie va și secera, iar cel ce seamănă cu dărnicie, cu dărnicie va și secera. Fiecare să dea cum socotește cu inima sa, nu cu părere de rău, sau de silă, căci Dumnezeu iubește pe cel care dă cu voie bună*** (2 Corinteni 9, 6-7). Cine și-a propus să lucreze în toate

după voia lui Dumnezeu, acela, de va întâlni chiar şi un lucru neplăcut, nu îl va socoti aşa, ci îl va primi ca pe un lucru plăcut şi îl va răbda cu uşurinţă, zicând cu Hristos Domnul: ***Mâncarea Mea este să fac voia Celui ce M-a trimis pe Mine şi să săvârşesc lucrul Lui***. Aşadar, ***facă-se voia Ta, precum în cer, aşa şi pe pământ***.

În al cincilea rând, împlinirea voii lui Dumnezeu trebuie să fie *desăvârşită şi deplină*. Cel ce îşi doreşte cu adevărat să împlinească voia lui Dumnezeu şi să fie plăcut Lui, nu caută motive de îndreptăţire, nici pricini închipuite pentru întârzierea în împlinirea voii lui Dumnezeu şi nu spune: „Voi împlini, Doamne, voia Ta, dar nu acum; mă voi supune Ţie, Doamne şi Te voi asculta, dar nu îmi porunci să fac aceasta chiar acum; sunt gata să spăl şi să sărut picioarele tuturor, numai nu mă sili să fac acestea vrăjmaşului meu; nu mă voi feri să rabd umilinţa, numai să nu vadă nimeni aceasta; toate sunt gata să le împlinesc, numai să nu ceri aceasta de la mine".

Nu aşa sunt cei supuşi şi devotaţi voii lui Dumnezeu; ei nu se dau în lături de la nimic, nu se feresc de nenorociri, ci cu smerenie şi întru totul se lasă în voia lui Dumnezeu, zicând: O, Dumnezeule, de vei voi să rabd necazuri şi încercări mai grele şi mai mari, iată, sunt gata să rabd totul, toate le voi primi cu dragă inimă şi de nimic nu voi fugi, porunceşte să fiu pedepsit mai mult, numai să se facă întru mine şi cu mine voia Ta cea sfântă şi cea dreaptă!"

În al şaselea rând, împlinind întru totul voia lui Dumnezeu, fiecare este dator să fie *îndelung-răbdător*: „Fie voia Ta, Doamne, împlinită de mine şi întru mine şi zece, şi o sută, şi o mie de ani şi în vecii vecilor, facă-se voia Ta în veac: ***Plecat-am inima mea ca să fac îndreptările Tale în veac spre răsplătire*** (Psalmul 118, 112). Voieşti, Doamne, să rabd (să aştept mântuirea) o sută, o mie de ani? Atât voi răbda; de voieşti Tu aceasta, voiesc şi eu".

Aşadar, cel mai de dorit şi mai plăcut pentru *cei ce Îl iubesc cu adevărat* pe Domnul lor este să repete totdeauna Rugăciunea Domnească: iată aripile Serafimilor, cu ajutorul cărora şi noi, cei din tină, ne putem ridica şi putem înălţa mintea şi inima noastră mai presus de ceruri, la însuşi Tronul Celui Preaînalt.

PARTEA a 2-a

Aleşii lui Dumnezeu, sfinţii plăcuţi Lui se bucură mai mult de împlinirea desăvârşită a voii lui Dumnezeu decât de vrednicia şi de slava lor. De aceea, toţi şi fiecare în parte se mulţumesc cu răsplătirea şi cinstea date de Dumnezeu şi niciunul dintre ei nu se înalţă deasupra celorlalţi cu meritele lor, căci ei, cei ce-L văd pururea pe Domnul înaintea lor şi ard de dragoste pentru El, nu numai că au voie asemănătoare şi în acord cu voia Lui, dar sunt absorbiţi, aşa-zis, de aceasta din urmă şi lucrează numai în acord cu ea. Ei

se bucură şi îşi doresc ca numai Dumnezeu să lucreze întru ei şi prin ei, neatribuindu-şi lor nimic şi se bucură că voia lui Dumnezeu cere ca noi să fim fericiţi întru El şi El să rămână întru noi, nu să fim fericiţi în lume fără Dumnezeu, desfătându-ne doar cu bunătăţile lumeşti şi neştiind de Dumnezeu sau uitând de El, de Creatorul nostru.

Astfel, voia omenească, înnoită prin legătura ei strânsă şi asemănarea cu voia lui Dumnezeu, atrage spre ea lucrarea iubirii atotcuprinzătoare a lui Dumnezeu, ceea ce se poate numi întruparea voii lui Dumnezeu în om fără nicio îngrădire a voii omului, ce se supune liberă voii lui Dumnezeu. Şi tocmai această unire a voii omeneşti cu voia lui Dumnezeu, prin legătura dragostei, aduce cea mai mare bucurie şi veselie aleşilor lui Dumnezeu, care fără îndoială cred în viaţa veşnică cu Dumnezeu, Îl iubesc cu toată inima pe Dumnezeu, pe aproapele lor şi toată făptura creată de Dumnezeu şi, având mereu nădejde tare în împlinirea făgăduinţelor Cuvântului Celui Întrupat al lui Dumnezeu, adeverită de destinele istorice ale Bisericii, ale popoarelor şi împărăţiilor, ce trăiesc şi lucrează în duhul lui Hristos, se socotesc fericiţi şi încununaţi de izbândă; şi, dimpotrivă, pe cei ce slăbesc în urmarea învăţăturii lui Hristos sau o resping cu îndârjire, îi socotesc nefericiţi şi, în cele din urmă, pierduţi.

Aleşii lui Dumnezeu doresc cu ardoare ca numele lui Dumnezeu, înţelepciunea, puterea, mila

şi dreptatea Lui să fie cinstite cu sfinţenie de toate popoarele şi neamurile; doresc ca toţi oamenii (ca făpturi ale unui singur Dumnezeu) să trăiască în pace şi armonie, cei ce Îl cunosc pe Dumnezeu să-i îndrume pe cei ce nu-L cunosc, cei mai mari să-i înveţe pe cei mai mici tot binele, cei puternici să-i apere pe cei slabi şi fiecare să se poarte cu ceilalţi precum îşi doreşte să se poarte ceilalţi cu el, şi nu numai în cuvinte, ci şi cu fapta. Cununa biruinţei şi a bucuriei sufletelor drepte se împleteşte atunci când tot universul preamăreşte nesfârşitele desăvârşiri ale lui Dumnezeu, puterea Lui nemăsurată şi stăpânirea Lui nebiruită.

Aşa cum copiii buni şi cuminţi nu îi pizmuiesc pe părinţii lor pentru viaţa lor fericită, pentru bogăţia şi îndestularea lor, ci le doresc sincer încă şi mai mult bine, precum îşi doresc lor înşişi, şi chiar mai mult decât lor înşişi, tot aşa şi aleşii lui Dumnezeu se bucură de acea fericire nespusă, în care Se află Dumnezeu, ca şi de propria lor fericire şi, contemplând-o cu ochii minţii, cântă în faţa Tronului Dumnezeiesc acele cântări, ce înalţă sufletul, pe care le-a auzit Sfântul Ioan când era în insula Patmos, după revelaţia cerească avută acolo: ***Aliluia! Mântuirea şi slava şi puterea sunt ale Dumnezeului nostru! Pentru că adevărate şi drepte sunt judecăţile Lui! Aliluia! Pentru că Domnul Dumnezeul nostru, Atotţiitorul, împărăţeşte. Să ne bucurăm şi să ne veselim şi să-I dăm slavă*** (Apocalipsa 19, 1-7).

La această transformare sau, mai bine zis, unire strânsă a aleşilor lui Dumnezeu cu voia Lui putem

ajunge şi noi în felul următor: putem pironi mintea noastră în cercetarea desăvârşirilor lui Dumnezeu (în măsura, în care ne sunt descoperite), în cercetarea puterii, a veşniciei, a înţelepciunii, a frumuseţii şi a fericirii Lui nepătrunse şi nesfârşite; iar inima noastră să se bucure că Dumnezeu, Unul în fiinţa Sa, dar întreit în persoane şi proslăvit în Sfânta Treime: Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh, este bunătatea veşnică, fără de început şi fără de sfârşit, izvorul tuturor bogăţiilor (duhovniceşti şi materiale), care nu are nevoie de la nimeni de nimic (nu este dependent de nimeni), către toate făpturile Sale este atotîndurat şi o dată cu toate în chip nevăzut este prezent peste tot şi este atotputernic. Cununa tuturor desăvârşirilor lui Dumnezeu este Iubirea Dumnezeiască, cea care este însăşi fiinţa lui Dumnezeu, viaţa Lui: ***Dumnezeu este iubire*** (1 Ioan 4, 8 şi următoarele), căci nu este cu putinţă a găsi o iubire mai mare (desăvârşită) în afară de acea iubire pe care o iubeşte Dumnezeu; precum Se iubeşte pe Sine în Sine Însuşi, aşa Se iubeşte pe Sine şi în făpturile Sale, căci aşa a iubit Dumnezeu lumea (adică pe toţi oamenii, ca făpturi ale Lui) ***încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viaţă veşnică*** (Ioan 3, 16). Nici printre noi nu se găseşte o iubire mai mare (desăvârşită) în afară de acea iubire care se apropie cel mai mult de iubirea lui Dumnezeu. Filosofii definesc cuvintele: *iubire, a iubi,* astfel: a iubi nu este altceva decât numai a dori (şi a săvârşi) binele către altcineva; dacă acesta

e un adevăr clar, de aici reiese următoarea concluzie: pe cât îi dorim şi îi facem cuiva mai mult bine, pe atât îl iubim mai mult. Aplicând acestea iubirii faţă de Dumnezeu, deducem următorul lucru: lui Dumnezeu nu Îi putem dori binele, adică o desăvârşire mai mare decât cea pe care o are (căci aceasta este nemărginită); prin urmare, nu Îi putem arăta mai multă dragoste lui Dumnezeu decât numai dacă recunoaştem în inima noastră desăvârşirile Lui nemărginite ca aparţinând numai Lui, iar pe noi înşine ne lăsăm cu adevărat în voia Lui cea sfântă. În acest chip, mai ales, vom săvârşi voia lui Dumnezeu pe pământ aşa cum se săvârşeşte ea în ceruri.

PARTEA a 3-a

Printr-o asemenea voie, care ascultă în toate cu desăvârşire de voia lui Dumnezeu, se apropie oamenii de Dumnezeu şi se unesc atât de strâns cu El încât ei înşişi devin ca fulgerul, gata să împlinească pe dată voia lui Dumnezeu, ca fulgerul, despre care i s-a spus dreptului Iov aşa: ***Eşti tu în stare să azvârli fulgerele şi ele să plece şi să-ţi spună: Iată-ne?*** (Iov 38, 35) Se cade să-i numim fulgerele lui Hristos pe acei oameni care dispreţuiesc şi leapădă voia lor proprie pentru a împlini voia lui Dumnezeu şi a se supune ei.

De am urma năzuinţele voii noastre păcătoase, ne-am înălţa pe culmea mândriei, a dispreţului faţă

de frații cei mai mici în Hristos și am ajunge chiar până la adorarea de sine, dar, întrucât Dumnezeu voiește și cere de la noi opusul lor, noi, împlinind voia lui Dumnezeu, năzuim către ceea ce este plăcut Lui, către ceea ce cere El de la noi și, prin supunerea de bunăvoie către El, ne ușurăm calea spre împlinirea poruncilor Lui; nu vom obosi, nici nu ne vom istovi de vom întâlni ceva greu și dureros pe această cale și, punându-ne la dispoziția Domnului, vom spune: „Ce poruncești? Iată, suntem gata să murim după voia Ta, poruncește-ne ceea ce voiești".

Așa cum fulgerul iese nu din apă sau din pământ, ci din norii deși, strâns uniți și adunați într-un singur nor, tot așa voia noastră cea supusă lui Dumnezeu se naște și se întărește în sufletul nostru când simțurile noastre exterioare sunt închise din toate părțile de rugăciune și cugetarea la Dumnezeu și pe aripile lor se înalță voia noastră la supunerea desăvârșită față de voia lui Dumnezeu.

Dacă cineva numai își îndreaptă toată atenția sa și judecă sănătos și fără părtinire faptul că milioane de îngeri slujesc fără împotrivire Luminii Neapuse, că Fiul lui Dumnezeu Însuși S-a supus din dragoste Tatălui Ceresc și a împlinit fără împotrivire voia Lui în iesle și pânze, în călătorii, osteneli și chinuri pe cruce, acela nicio clipă nu se va opri din ascultarea față de voia lui Dumnezeu și cu iuțeala fulgerului se va grăbi spre împlinirea ei, glăsuind sincer și zicând din toată inima: „Tatăl nostru, Care ești în ceruri, facă-se voia Ta, precum în cer, așa și pe pământ".

Cineva, care conducea vânătoarea țarului, i-a spus unuia dintre subordonații săi: „Mâine va trebui să mergi cu mine la vânătoare". Iar slujitorul a răspuns: „ *Nu va trebui*, ci cu cea mai mare plăcere voi merge cu domnia-voastră". Asemeni acestui slujitor, oricine Îi slujeşte sincer lui Dumnezeu, nu face nimic în chip silit, ci toate poruncile lui Dumnezeu le împlineşte cu plăcere, cu dragă inimă şi prin această mică osteneală, prin a fi gata spre împlinirea de bunăvoie, se dobândeşte libertatea deplină. Ce frumos s-a exprimat Epictet când a spus: „Socotesc că ceea ce voieşte Dumnezeu este mai bun decât ceea ce îmi place mie; Lui Îi urmez ca ucenic, împreună cu El doresc şi caut şi, ceea ce voieşte El, voiesc şi eu!". Ce lucru mai de valoare şi de cinste poate spune un creştin decât a spus acest păgân?

PARTEA a 4-a

Renumitul Agaton, dorind să unească cât mai strâns voia sa cu voia lui Dumnezeu, era gata să îndure, pentru Hristos, cu toată osârdia, toate ostenelile, bolile, tristețile şi toate nenorocirile ce pot fi exprimate în cuvinte sau închipuite în minte, era gata chiar să nu se dea în lături nici de la chinurile iadului, numai să poată supune voia sa voii dumnezeieşti; iar pe Dumnezeu îşi dorea atât de tare să-L iubească încât de ar fi fost oprit, cu voia lui Dumnezeu, să

facă aceasta, toată viața lui nu ar fi încetat să-L roage pe Dumnezeu să îi dea voie să-L iubească. El avea obiceiul de a-și întreba deseori conștiința: „De ce nu te căiești (nu te întristezi pentru păcate) mai mult acum decât înainte?". Iar conștiința îi răspundea: „Pentru că te-ai lăsat cu desăvârșire în voia lui Dumnezeu și te supui ei în toate, împlinind-o fără împotrivire; orice ți se întâmplă, plăcut sau neplăcut, tu pentru toate mulțumești lui Dumnezeu și cu plăcere te supui voii Lui celei sfinte". În fața tuturor cauzelor, ascunse sau nepătrunse de mintea noastră mărginită, ale uneia sau alteia dintre întâmplări, trebuie să avem un singur răspuns: „Dumnezeu este Domnul și Stăpânul nostru și a tot ceea ce există în univers, El ne descoperă voia Sa prin Sfânta Scriptură și prin lucrările Proniei Lui și ne-a poruncit să lucrăm în acord cu voia Lui fără nicio îndoială față de sfințenia, înțelepciunea și dreptatea Lui, căci El este Domnul, iar noi slujitorii Lui și, de aceea, conștiința ne spune că trebuie să-I slujim Domnului nostru, împlinind voia Lui cea sfântă în acea chemare, în care El a binevoit să ne pună".

Potrivnicul nostru viclean l-a întrebat pe Adam în Rai cu răutate vicleană: ***Dumnezeu a zis El, oare, să nu mâncați roade din orice pom din Rai?***, deși era mai firesc să întrebe: De ce nu trebuie să mâncați roade din acel pom? Căci la această întrebare răspunsul direct ar fi fost: „Dumnezeu ne-a oprit", însă șarpele viclean a prevăzut acest răspuns și l-a prefăcut în întrebarea: ***Dumnezeu a zis El, oare, să nu mâncați roade din orice pom din Rai?***

Aşa cum am aflat deja de câteva ori din întâmplările istorice, nu mai trebuie să întrebăm ceea ce voieşte Dumnezeu când voia Lui este deja descoperită şi nu se cuvine a căuta cauzele, întrebând: De ce face Dumnezeu aceasta? căci cea dintâi şi cea mai tare cauză este aceea că Dumnezeu aşa voieşte, că aşa este plăcut Lui. Avraam, primind porunca de a-l aduce jertfă lui Dumnezeu pe fiul său Isaac, câte motive nu ar fi putut găsi pentru nedumerirea sa ca să le pună împotriva poruncii lui Dumnezeu? Însă el nu s-a împotrivit lui Dumnezeu şi, tăcând, s-a supus poruncii Lui; lui Avraam i-a fost de ajuns doar faptul că Dumnezeu a dorit aceasta.

PARTEA a 5-a

Mulţi părinţi, dorind să încerce înţelepciunea şi temeinicia minţii copiilor lor, îi întreabă pe aceştia: Nu aţi dori astăzi să vă bucuraţi de o plimbare plăcută, să mergeţi, de exemplu, prin livadă, să vă plimbaţi cu trăsura prin oraş sau să-i vizitaţi pe prietenii din sat sau să vă amuzaţi cu vreun joc, lăsând pentru o vreme îndeletnicirile cărturăreşti? Şi, dacă copiii răspund tatălui sau mamei lor: cum voieşti tu, căci tu ne poţi da cel mai bun sfat şi ne poţi spune dacă este mai bine şi mai de folos să ne plimbăm acum sau să învăţăm în continuare, un asemenea răspuns al copiilor este semnul bunei lor educaţii, al înţelepciunii lor temeinice şi desăvârşite.

Iar, dacă copiii, fără să le propună părinții sau învățătorii, cer să se plimbe când trebuie să învețe, ori se străduiesc să se sustragă prin vreun mijloc de la cursuri și învățătură, ori cască la ore plictisiți de cursuri, iar după ieșirea din clasă fug la spectacole sau se îndeletnicesc cu discuții nefolositoare sau glume necuviincioase, cu plăcere și atenție mai mare decât în ascultarea și învățarea lecțiilor, prin asemenea înclinații ale lor copiii nu arată părinților că sunt de bună nădejde. Atunci tatăl, mama sau învățătorul îi spun unui asemenea copil sau tânăr la modul cel mai serios: „Ascultă, fiul meu sau fiica mea, și lasă distracțiile deșarte, glumele și obiceiurile rele, du-te la școală și învață cu atenție și sârguință, poartă-te modest și așa cum trebuie, căci altfel nu-ți va fi bine!".

La această observație deseori chipul băiatului sau al fetei se posomorăște și apar lacrimi în ochi, iar ei mormăie pe sub nas; dacă învață acasă, în loc să citească cu atenție, doar vor răsfoi cartea, iar față de asprimea părintească vor rosti cuvinte de prisos, plângând și jeluindu-se. Iată purtarea copiilor neghiobi și îndărătnici, care nu ascultă de părinții și învățătorii lor și nu îndeplinesc poruncile și sfaturile lor. Asemeni lor deseori suntem și noi, adulții; ca niște copii neînțelepți ne petrecem deseori vremea distrându-ne și veselindu-ne fără rost; deseori ne împotrivim voii lui Dumnezeu când El, cel mai bun și mai iscusit dintre toți părinții, tulbură desfătările noastre lumești sau pune pe umerii noștri anumite lucruri și greutăți neplăcute.

Dacă dorim să dobândim mila lui Dumnezeu şi veşnica mântuire, să fim asemenea copiilor înţelepţi, nimic altceva spunând lui Dumnezeu în rugăciunea noastră decât numai: Doamne Dumnezeule, Părintele Nostru, cum voieşti Tu, aşa să fie, după voia şi la porunca Ta suntem gata şi să mergem şi să nu mergem, să facem ceea ce porunceşti şi să nu facem ceea ce opreşti, să ne ostenim, să suferim atât cât vei voi Tu, Tatăl şi Dumnezeul nostru.

Îndemnându-l pe om la această supunere necondiţionată faţă de voia lui Dumnezeu, Epictet a spus: „Omule nepăsător, ce ceri tu de la Dumnezeu? Nu ceea ce este mai bun? Şi ce este mai bun decât ceea ce voieşte Dumnezeu?". Se cade să aducem aici şi părerea unui alt înţelept. Dacă Dumnezeu ar lăsa pe cineva să-şi aleagă liber modul său de viaţă şi l-ar întreba: Doreşti să te scap de necazurile sufleteşti şi trupeşti şi să te sălăşluiesc în Rai? La această întrebare acela nu ar trebui să răspundă altceva decât numai: Doamne, fă cu mine după cum voieşti. Tu poţi şi să depărtezi necazurile de la mine, şi să mi le dai; mie, însă, cel mai plăcut îmi va fi să se săvârşească voia Ta cea sfântă.

În acest chip am dobândi, într-adevăr, mare milă şi recunoştinţă din partea lui Dumnezeu decât dacă am alege singuri. Căci Dumnezeu, cerând fapte bune, are obiceiul de a-i educa pe fiii Săi, asemeni părinţilor înţelepţi, cu asprime şi atenţie. De aceea, de vei vedea că cei virtuoşi şi plăcuţi lui Dumnezeu sunt îngreuiaţi

de necazuri, istoviți în nenorociri și că rabdă tot felul de greutăți, iar cei răi și ticăloși, dimpotrivă, trăiesc în huzur, în belșug și se desfătează cu toate bunătățile lumii, satisfăcându-și poftele lor, să știi că cei dintâi sunt fiii smereniei, ai lacrimilor, ai blândeții, ai curăției și ai celorlalte virtuți, iar cei din urmă sunt obraznici prin îndărătnicia lor, nu rareori risipesc moștenirea părintească și pier din pricina patimilor și a poftelor lor neînfrânate.

Dumnezeu nu îi răsfață pe fiii Săi iubiți și nu îi ține în huzur, ci îi încearcă și îi smerește prin osteneli, nu rareori prin întristare și supărări ca să facă din ei slujitori vrednici ai Săi pentru binele obștesc: stâlpi ai Bisericii, piloni de sprijin ai statului, luminători ai noroadelor și așa mai departe. De aceea, să ne lăsăm în voia lui Dumnezeu în tot ceea ce ni se întâmplă, curați, ca niște vase neumplute, pe care să le umple Dumnezeu cu harul Său în măsura supunerii noastre față de El. Fericitul Ieronim, mustrându-l pe Iulian (apostatul[14]), i-a spus acestuia: „Socotești că ai atins cea mai înaltă treaptă a virtuții dacă ai jertfit o parte din averea ta la faptele plăcute lui Dumnezeu, dar te înșeli. Dumnezeu dorește ca pe tine însuți, activitatea ta moral-rațională să o aduci ca jertfă vie înaintea Lui în toată viața ta".

[14] Apostat - Persoană care a renunțat, s-a revoltat sau a renegat public o credință sau convingere religioasă. (n. trad.)

CAPITOLUL AL CINCILEA
Care sunt semnele sau trăsăturile, prin care recunoaştem că voia omului este în acord cu voia lui Dumnezeu?

Romanii socoteau a fi un soldat slab pe acel ostaş care nu se distingea prin muşchi puternici, printr-un piept ieşit în afară şi umeri largi, buni pentru ridicarea şi purtarea a tot felul de greutăţi, care nu îşi ţinea armele în ordine, curăţenie şi strălucire şi, în cele din urmă, care nu avea deplină încredere în vitejia şi capacităţile de luptă ale comandantului său. Tot aşa, nimeni nu se poate socoti pe sine un creştin adevărat, nici nu se poate lăuda că este următorul lui Hristos şi împlinitorul voii dumnezeieşti dacă nu găseşte în sine semnele vădite că propriile lui dorinţe sunt în toate de acord - după chiar faptele lui - cu voia lui Dumnezeu.

Cine doreşte să se încredinţeze de acest lucru şi să se încerce pe sine însuşi şi, în cele din urmă, să se deprindă a pune toate dorinţele şi faptele sale în acord cu voia lui Dumnezeu, acela să se cerceteze pe sine cu atenţie şi să vadă de găseşte în el următoarele semne (calităţi sufleteşti) de mai jos; şi totodată trebuie să le păstreze în sine sau să nu le înăbuşe prin cele opuse lor şi să-şi rânduiască activitatea sa potrivit lor.

PARTEA 1

Primul semn distinctiv al creştinului adevărat este grija sa de a-şi săvârşi toate lucrurile cu osârdie, temându-se să nu fie potrivnice poruncilor şi voii lui Dumnezeu şi, prin urmare, niciun lucru să nu înceapă fără a-L chema mai întâi pe Dumnezeu în ajutor. Şi niciun următor adevărat al lui Hristos nu se apucă de niciun lucru fără a-L chema pe Dumnezeu în ajutor măcar printr-o rugăciune scurtă, dar săvârşită din inimă. Iar de i se întâmplă ceva foarte folositor şi important, dar, în aparenţă, greu de făcut, să ceară ajutorul lui Dumnezeu nu o dată, ci de mai multe ori până ce Dumnezeu îl va învăţa şi îl va îndruma cum să facă acel lucru.

Cei ce sunt înzestraţi cu putere şi ocupă locuri în conducere, să ţină minte următorul sfat: nimic să nu facă fără voia lui Dumnezeu, descoperită tainic în rugăciunea sârguincioasă, căci mintea omului muritor este mărginită şi nu poate cuprinde, nici chibzui totul corect. Câte necazuri şi neorânduieli se întâmplă din această pricină în întreaga lume; câte case renumite sunt conduse rău; câte împărăţii şi domenii rămân neclădite pe temelia dreptăţii; câte războaie nedrepte, devastatoare se stârnesc; câţi cetăţeni rabdă unul de la altul nedreptăţi şi pagube mari şi toate acestea vin din nesocotirea poruncii lui Hristos: ***Luaţi aminte*** (fiecare la sine însuşi şi la îndatoririle sale), ***privegheaţi şi vă***

rugați, că nu știți când va fi acea vreme (când vi se va cere socoteală pentru faptele voastre) (Marcu 13, 33).

Nesocotirea acestei porunci este începutul tuturor relelor în lume, căci marii domnitori, cârmuitori, împărați deseori sunt oameni care nu lucrează după legea lui Dumnezeu și nu au conștiință cetățenească, nici rațiune sănătoasă, ci lucrează după ideile (patimile) lor și după voia lor nechibzuită; nu Îi cer Domnului Dumnezeu binecuvântarea Lui, nici luminarea minții lor; își pun nădejdea în rațiunea și propriile lor puteri și cred despre ei înșiși că sunt titanii de demult, ce pot răsturna și munții și de aceea există atât în societate cât și în familie și în viața personală pagube și neorânduieli și foarte multe persoane sunt vătămate sau chiar distruse. Istoria confirmă acest lucru.

Mult au greșit căpeteniile și mai-marii israeliților, primind în comunitatea lor pe păgânii ghibeoniți fără a-L întreba pe Domnul mai întâi (cf. Iosua 9). Nici noi nu suntem prea departe de rătăcirea lor și nici lipsiți de primejdie; deseori cugetăm și căutăm să dobândim lucruri de cea mai mare importanță, însă pe Domnul nu Îl întrebăm; dorim să dobândim preoția, să ne căsătorim, să devenim stăpâni ai pământului și cârmuitori ai oamenilor, însă pe Domnul nu Îl întrebăm dacă Îi sunt plăcute dorința și intenția noastră.

Nu așa făceau slăviții macabei; ei nu începeau niciun război fără a obține mai întâi acordul voii lui Dumnezeu; în inima lor smerită, înainte de începerea

războiului, alergau în rugăciune fierbinte la Dumnezeu şi nu se rugau numai ei înşişi, ci îi îndemnau la rugăciune şi pe luptătorii lor şi se rugau împreună cu ei şi, de asemenea, când începeau războiul, făceau rugăciune de obşte pentru izbânda lor. Astfel, Iuda Macabeul, văzând şi înţelegând pregătirile puternice ale duşmanului, ridicând mâinile la cer, L-a chemat pe Domnul, Care face minuni şi vede tot ceea ce se face pe pământ cu dreptate sau cu viclenie şi I-a cerut ajutorul, ştiind bine că biruinţa nu depinde de forţa războinicului, nici de armele lui, ci Dumnezeu o dă după bunăvoirea Sa celor ce caută mila şi acoperământul Său.

Şi nu numai căpetenia oştilor, Iuda Macabeul, L-a chemat pe Dumnezeu în ajutor înainte de începerea războiului, cerându-I în rugăciune să-i dea de ştire dacă să înceapă sau nu războiul, ci, prin exemplul şi vorbele sale, şi-a însufleţit şi oştirea, îndemnând-o să se roage şi să se îmbărbăteze, dându-i ca exemple ajutorul şi mila lui Dumnezeu, trimise demult poporului ce alerga la Dumnezeu cu pocăinţă. În acest chip chemându-L pe Dumnezeu în ajutor, Iuda şi cei ce erau împreună cu el au intrat în lupta cu armatele potrivnicului lor, ale semeţului Nicanor, ce năvălise asupra lor în ziua de odihnă (ziua sabatului) şi au doborât mai mult de treizeci de mii de duşmani, ***veselindu-se foarte mult de această măreaţă arătare a lui Dumnezeu*** (2 Macabei 15).

Iată un exemplu ce arată cât de mântuitor este să alergăm în necazuri şi nenorociri la Dumnezeu

cu inima înfrântă şi cu rugăciune, cerându-I ajutor şi ocrotire!

Sfântul Ioan Casian ne sfătuieşte să avem înainte de începerea oricărui lucru în minte şi pe buze aceste cuvinte insuflate de Dumnezeu ale psalmistului: ***Doamne, nu depărta ajutorul Tău de la mine*** (Psalmul 21, 21); ***Ajută-mă, Doamne Dumnezeul meu [...], după mila Ta*** (Psalmul 108, 25) şi această rugăciune: „Te rugăm, Doamne, întâmpină orice lucru al nostru, înainte de începerea lui, cu Duhul Tău cel Sfânt şi, grăbind spre ajutorul nostru, călăuzeşte-ne în săvârşirea lui ca fiecare rugăciune şi fiecare faptă a noastră să îşi aibă începutul totdeauna de la Tine şi, începute fiind, să se săvârşească doar prin Tine şi aşa să ajungă la bunul lor sfârşit".

Cuviosul Pamvo avea următorul obicei: când cineva îi cerea un sfat cu privire la ceva, el răspundea: „Aşteaptă puţin şi încredinţează lucrul tău Domnului", şi niciodată nu dădea sfatul lui nimănui până nu Îi cerea Domnului să îi insufle ceea ce trebuia să spună. Acest obicei i-a adus lui Pamvo un asemenea folos că atunci când zăcea bolnav pe patul de moarte a spus: „Nu îmi pot aduce aminte niciun cuvânt de-al meu, pentru care să îmi pară rău şi să mă căiesc că l-am rostit nechibzuit".

Într-adevăr, celui ce Îl întreabă cu credinţă, Dumnezeu îi dă răspuns în adâncul sufletului lui, după cuvântul psalmistului: ***Dorinţa săracilor a auzit-o Domnul; la râvna inimii lor a luat aminte***

urechea Ta (Psalmul 9, 37). Cel ce nu pune mai întâi la temelia intenţiilor şi faptelor sale binecuvântarea lui Dumnezeu şi voia Lui cea sfântă, nu va avea izbândă întru faptele sale. Însăşi conştiinţa legăturii noastre cu Domnul ne obligă să cerem binecuvântarea Lui pentru toate faptele noastre şi să le cumpănim cu grijă spre a vedea de sunt plăcute lui Dumnezeu.

PARTEA a 2-a
Să nu ne temem de necazurile şi greutăţile ce le întâmpinăm în împlinirea îndatoririlor noastre creştineşti

Al doilea semn al adevăratei credinţe şi sârguinţe de a lucra în acord cu voia lui Dumnezeu este să nu ne temem de necazurile şi neplăcerile întâlnite, să le răbdăm cu mulţumire şi chiar să le dorim; acest lucru din urmă este adeverit de faptul că Domnul Dumnezeu este mai aproape cu harul Său de cei ce se află în necazuri şi multe suferinţe decât de cei ce trăiesc tot timpul în bunăstare şi nu cunosc nevoia. Domnul nu numai că îi iubeşte pe cei sărmani şi nevoiaşi, dar îi binecuvântează şi pe cei ce le fac bine acestora. David, fericindu-i pe aceştia, spune: ***Fericit cel care caută la sărac şi la sărman; în ziua cea rea îl va izbăvi pe el Domnul. Domnul să-l păzească pe el şi să-l vieze şi să-l fericească pe pământ şi să nu-l dea în mâinile vrăjmaşilor lui. Domnul să-l ajute pe el pe***

patul durerii lui; în aşternutul bolii lui să-l întărească pe el (Psalmul 40, 1-3).

După tâlcuirea Sfinţilor Ioan Gură de Aur şi Ambrozie, Dumnezeu îi cercetează pe cei ce sunt bolnavi sau se află în necazuri şi dureri şi îndulceşte amărăciunile lor prin felurite bucurii şi mila Sa, ca şi cum El Însuşi, Domnul, le-ar aşterne patul ca ei să şadă mai comod, precum fac uneori femeile miloase când au grijă de bolnavi, aranjându-le patul şi aducându-le astfel uşurare în vremea bolii şi alinându-i cu mila şi dragostea lor.

Însăşi Preacurata Fecioară Născătoare de Dumnezeu şi Hristos Domnul aduc mare mângâiere şi uşurare celor ce se află în boli şi dureri şi aceasta numai dacă ei sunt vrednici în sufletul lor de o asemenea cercetare şi primire a harului binecuvântat şi a ocrotirii cereşti. Seneca, încă înainte de luminarea oamenilor cu lumina învăţăturii lui Hristos, a expus multe idei, vrednice de Dumnezeiasca Înţelepciune, zicând: „Vă rog în mod stăruitor, nu vă înfricoşaţi de acele mijloace (aspre uneori, dure), prin care nemuritorul Dumnezeu îndeamnă sufletul la cele mai bune nevoinţe: durerea naşte virtutea (îndreptarea).

Pe aceia se cuvine, într-adevăr, să-i numim vrednici de plâns, care, trăind în bunăstare şi belşug şi necunoscând nevoia, cad în deznădejde şi pe care trândăvia îi stăpâneşte şi îi slăbănogeşte, aşa cum liniştea îndelungată a mării îi învaţă pe marinari cu lenea şi cu trândăvia. Dar Dumnezeu, pe cine iubeşte şi

cercetează, pe acela îl pedepseşte mai des, trimiţându-i necazuri şi boli, într-un cuvânt, îl instruieşte; iar pe cel pe care în aparenţă îl răsfaţă şi îl iartă mult, pe cel nepăsător şi leneş îl ţine să-l aducă jertfă relelor ce vor să vină.

Vă abateţi de la drumul cel drept, de la calea cea adevărată de credeţi că există unii oameni scutiţi de soarta ce o au toţi oamenii păcătoşi, de a răbda în viaţa aceasta necazuri şi neplăceri; fiecăruia îi va veni rândul să le rabde şi pe fiecare îl va lovi nenorocirea pe neaşteptate. Celui ce pare că este scutit de toate nenorocirile, aceluia îi este dat numai un răgaz până când nici el nu va fi scutit de ele". Mă veţi întreba: de ce Atotbunul Dumnezeu îi cercetează pe oamenii virtuoşi fie prin boli, fie prin alte nenorociri?

La această întrebare voi răspunde mai convingător printr-o altă întrebare, mai apropiată de înţelegerea noastră: De ce în vremea războiului sau a altei primejdii sunt trimişi spre îndeplinirea misiunilor primejdioase sau riscante oamenii cei mai capabili şi mai curajoşi? Răspunsul nu este greu: comandantul armatei alege sau cheamă pentru săvârşirea unor asemenea treburi oamenii cei mai capabili, curajoşi şi dibaci, care să poată lovi duşmanul printr-un atac în timpul nopţii sau să caute cel mai bun mod prin care să ocolească armata duşmană şi să găsească cea mai bună cale pentru mărşăluirea lor peste munţi şi peste râuri şi niciunul dintre oştenii aleşi nu cârteşte împotriva comandantului faţă de alegerea sa şi nu

spune: „Intenționat m-a trimis la pieire", dimpotrivă, fiecare se străduieşte din toată inima să împlinească întocmai ordinul primit, neținând seama de greutăți şi primejdii.

La fel ca oştenii cei bravi trebuie să procedeze şi acei creştini laşi şi nerăbdători, cărora Pronia lui Dumnezeu le îngăduie să rabde greutăți, necazuri şi dureri, îmbărbătându-se şi întărindu-se la gândul că Dumnezeu i-a socotit vrednici să poarte sarcina, pusă pe umeri şi că El nu pune mai mult decât pot duce puterile lor slabe, omeneşti. Însăşi Înțelepciunea lui Dumnezeu spune: ***Dumnezeu i-a pus la încercare şi i-a găsit vrednici de El*** (Înțelepciunea lui Solomon 3, 5), şi Sfântul Apostol Pavel ne încredințează de acelaşi lucru pe toți, zicând: ***credincios este Dumnezeu; El nu va îngădui ca să fiți ispitiți mai mult decât puteți, ci odată cu ispita va aduce şi scăparea din ea, ca să puteți răbda*** (1 Corinteni 10, 13).

De aceea vă rog, fraților, stăruitor, fugiți de toată iubirea de plăceri şi de aşa numita fericire sau huzur, care slăbănogesc şi istovesc sufletul şi trupul. Dumnezeu lucrează cu oamenii virtuoşi aşa cum lucrează un profesor cu elevii săi de încredere (buni la învățătură), cerând din partea lor mari osteneli şi silindu-i să rezolve probleme greu de rezolvat.

Istoria antică ne înfățişează un model minunat de educație a cetățenilor, dându-i ca exemplu pe păgânii *lacedemonieni* (spartani), care se deosebeau, în general, de ceilalți greci prin vitejia lor, prin dragostea de patrie

şi prin dispreţul lor faţă de bogăţie şi huzur. Nici nu ne putem gândi că ei ar fi fost nişte tirani ai neamului omenesc, lipsiţi de iubirea părintească faţă de copiii lor, însă această iubire faţă de copii era condiţionată de dorinţa lor de a-i face cei mai buni oameni şi cetăţeni şi era exprimată în formele corespunzătoare de educaţie fizică şi morală a puterilor copiilor şi în învăţarea lor cu răbdarea fără cârtire a tuturor neplăcerilor vieţii.

Copiii lor erau supuşi biciuirii în faţa adunării norodului nu pentru vreo vină oarecare, ci doar pentru a se învăţa cu răbdarea durerii fizice, a greutăţilor şi a lipsurilor; în acelaşi timp, înşişi părinţii îi convingeau cu duioşie şi laude pe copiii lor iubiţi atunci când îi pedepseau, ca să rabde încă şi mai mult foamea, ostenelile şi să dispreţuiască luxul şi huzurul. Nu este de mirare dacă Dumnezeu, ştiind dinainte prin ce mijloace ne poate da prilejul să urcăm pe treapta cea mai înaltă a desăvârşirii morale, ne încearcă pe noi, copiii Săi, prin felurite neplăceri lumeşti şi ne învaţă să urcăm de pe treptele cele mai de jos ale virtuţii pe cele mai de sus. Orice învăţare a faptelor bune pentru trupul cel de tină pare întotdeauna grea şi neplăcută; dacă Dumnezeu îngăduie asupra noastră vreun necaz, atunci cu blândeţe să-l răbdăm, căci aceasta nu este mânia Lui faţă de noi, ci prilejul pentru nevoinţa noastră, ce atrage după sine răsplătirea şi, cu cât mai multe nevoinţe săvârşim, cu atât mai curajoşi devenim. Biruinţa desăvârşită asupra răului o dobândeşte omul prin răbdare.

Precum aurul se curăţeşte în foc, aşa şi nenorocirile îl întăresc pe om. Şi ce este de mirare aici? Copacul, care creşte în desişul pădurii, în linişte, nu este mlădios, puternic dacă nu este supus furtunilor puternice, fiindcă numai prin atacurile puternice ale vântului particulele (atomii) fibrei lemnoase se unesc mai strâns, iar rădăcinile se înfig mai adânc în pământ. Nici copacii care cresc în linişte în văile umede şi însorite, nu trăiesc mult şi putrezesc repede.

Din toate cele spuse mai sus reiese că cel mai bun semn al acordului dintre voia omului şi voia lui Dumnezeu este să nu ne temem de necazurile şi nenorocirile întâlnite în viaţa creştină, adică să ducem Crucea lui Hristos, lepădându-ne de bunăvoie de sine, de voia noastră proprie sau, ceea ce este acelaşi lucru, să nu ne dăm în lături de la a urma îndrumările voii lui Dumnezeu pe calea vieţii creştineşti cea anevoioasă, strâmtă şi dureroasă, răbdând cu bărbăţie necazurile, nedreptăţile, bolile şi celelalte neplăceri trimise de Dumnezeu.

Aşadar, cine Îl iubeşte din toată inima pe Dumnezeu şi păzeşte cu tot sufletul voia Lui, va putea în vremea necazurilor şi a durerilor cu îndrăzneală să strige în rugăciune către Dumnezeu: „Îmi pare rău, o, Dumnezeul meu, că nu mi-ai arătat mai dinainte hotărârile voii Tale sfinte pentru mine, căci aş fi alergat degrabă să le împlinesc mai înainte de a mă chema Tu. Voieşti să iei înapoi averile, cinstea şi slava pe care mi le-ai dat? De mult sunt gata să Ţi le înapoiez. Voieşti

să-mi iei copiii? Îi pun la dispoziția voii Tale. Voiești vreo parte din trupul meu? Ia-o, căci în curând voi părăsi tot trupul cu bucurie. Voiești sufletul meu? De ce să Te refuz? Nu voi întârzia deloc, ci chiar Te voi ruga să iei sufletul meu. Tot ceea ce mi-ai dat, primește de la mine, căci Ți le dau de bunăvoie. Orice lucru al Tău îl săvârșesc de bunăvoie, fără silire, nimic nu rabd fără voia mea și Ție Îți slujesc, o, Dumnezeul meu, nu ca un rob, ci doar pun de acord voia mea proprie cu voia Ta cea sfântă". Iată chipul cel adevărat al acordului dintre voia omului și voia lui Dumnezeu.

PARTEA a 3-a
Smerenia creștină sau lipsa oricărei păreri de sine

Al treilea semn al voii omenești aflate în acord cu voia lui Dumnezeu este *smerenia creștină,* adică nimicirea în sine a părerii de sine, care trece dincolo de limitele ființei mărginite, muritoare. Aceasta este o virtute exclusiv creștină; puțin probabil este să fi fost cunoscută de închinătorii la idoli din vechime. Cine nu este molipsit de *părerea de sine* (de îngâmfare), acela tot binele săvârșit de el îl atribuie nu sieși, nu rațiunii sale, ci bunătății și puterii lui Dumnezeu; iar ale sale, în sensul strict al cuvântului, socotește a fi doar rătăcirile și toată nedreptatea.

Omul îngâmfat și nechibzuit, dimpotrivă, nădăjduind în puterile sale, crede, de obicei, că el este

aproape gata să respingă toate atacurile vrăjmaşilor săi sau aşteaptă momentul prielnic ca să ia măsuri de apărare sau, în sfârşit, este atât de încrezut încât crede că va izbuti să se pregătească oricând va fi nevoie de acest lucru. Foarte înţelept a vorbit Solomon despre amândoi în pildele sale, zicând: ***Omul simplu crede toate vorbele; omul înţelept veghează paşii săi*** (intenţiile şi faptele sale). Iar mai departe dă lămuriri, zicând: ***Înţeleptul se teme şi se fereşte de rău, iar cel fără de minte îşi iese din fire şi se simte la adăpost*** (Pilde 14, 15-16). Dar despre această îngâmfare vătămătoare vom vorbi mai târziu şi mai pe larg.

PARTEA a 4-a
Să ne punem nădejdea tare în ajutorul lui Dumnezeu şi în Pronia Lui în timpul faptelor noastre, al atacurilor primejdioase şi al năpastelor

Al patrulea semn al acordului nostru cu voia lui Dumnezeu este marea noastră nădejde în Domnul Dumnezeu. Ea face ca orice om, de exemplu cel nedreptăţit, să se liniştească în lăuntrul său şi să îşi smerească gândul ce apare în chip firesc şi îl îndeamnă să se răzbune pe vrăjmaşul său, gândind în sinea sa: „Dumnezeu vede şi aude jignirea sau nedreptatea; va veni vremea ca Dumnezeu să dea în vileag nedreptatea vrăjmaşului şi s-o întoarcă asupra

capului lui"; şi astfel se biruie îndemnul firesc, care ne cere să ne răzbunăm pe vrăjmaşii noştri.

Numai prin nădejdea tare în Dumnezeu devenim biruitori ai tuturor vrăjmaşilor noştri şi ne ridicăm în sufletul nostru deasupra lor, căci oricine îşi pune nădejdea tare în Dumnezeu este încredinţat că, dacă vrăjmaşii lui s-ar strădui să ridice tot iadul împotriva lui, nu l-ar putea vătăma mai mult decât ar binevoi Dumnezeu să le îngăduie. Dar îmi vei spune: „Există vrăjmaşi neobosiţi, care se străduiesc din răsputeri să facă rău neîncetat, prin tot ce pot; dacă nu izbutesc să-i facă rău potrivnicului lor personal, se silesc să-i facă pagube materiale, de exemplu, când acesta vinde şi cumpără sau prin stârpirea averii lui şi aşa mai departe".

Într-adevăr, aşa este, totuşi, cel ce nădăjduieşte tare în Dumnezeu, acela în asemenea cazuri procedează în felul următor: spre a se linişti pe sine înlăuntru, orice faptă sau avuţie o încredinţează în rugăciune lui Dumnezeu, punându-şi nădejdea tare în Pronia lui Dumnezeu şi lăsând orice întâmplare în seama voii lui Dumnezeu, înstrăinându-se parcă cu totul de voia sa şi tot ceea urmează după aceea în treburile legate de avuţia lui (în cele izbutite) socoteşte a fi darul binecuvântat al lui Dumnezeu, iar în cele neizbutite vede că iniţiativa lui nu şi-a atins ţelul după Pronia deosebită a lui Dumnezeu care a hotărât pentru el ceva mai bun. Celui ce are o nădejde atât de tare în Dumnezeu, în zadar se vor sili potrivnicii să-i

pună piedici sau să-i facă pagube în avuția pusă de el la dispoziția lui Dumnezeu: ***Nu este nici înțelepciune, nici pricepere și nici sfat care să aibă putere înaintea Domnului*** (Pilde 21, 30).

Cât de viclean a lucrat Laban împotriva ginerelui său Iacov, schimbând de zeci de ori hotărârea sa cu privire la plata acestuia din urmă pentru păstorirea turmelor, în nădejdea de a o împuțina, dar zadarnice i-au fost intențiile, căci Dumnezeu pe toate le-a îndreptat în folosul lui Iacov: ***de zeci de ori mi-a schimbat simbria, Dumnezeu însă nu i-a îngăduit să-mi facă rău*** a spus Iacov însuși (Facerea 31, 7).

Sanherib, regele Asiriei, s-a aprins de mânie împotriva cetății Ierusalimului, amenințând cu totala ei nimicire, însă nici el, nici oștirea lui nu au scăpat de mâna lui Dumnezeu, cea cumplită întru răzbunare, deoarece a auzit Dumnezeu rugăciunea regelui Iezechia și a proorocului Isaia și a trimis un Înger al Său care a pierdut oștirea asirienilor, iar Sanherib s-a întors în țara sa și acolo a pierit, fiind ucis de mâinile propriilor lui fii. Așa a scăpat Domnul pe Iezechia și pe locuitorii Ierusalimului din mâna lui Sanherib și de oștirea lui (2 Cronici 32, 21-22).

Așadar, sfătuiesc pe oricare creștin să aibă nădejde tare în Dumnezeu și orice răzbunare să o lase în seama Lui, căci El singur este Domnul răzbunărilor. Dumnezeu ne-a ridicat ***mântuire de vrăjmașii noștri și din mâna tuturor celor ce ne urăsc pe noi*** (Luca 1, 71). Cel ce nădăjduiește din toată inima în Dumnezeu, îi preface pe toți vrăjmașii săi în datornici și în

slujitori, pentru că Îl are pe Dumnezeu ca ajutător al său, fiindcă pentru tot ce îşi doreşte, roagă mai întâi pe Dumnezeu, având ca regulă: „Ceea ce cer de la Dumnezeu, îmi poate fi de folos sau nu, aceasta o ştie cu desăvârşire numai Dumnezeu; şi, dacă ceea ce cer îmi este de folos, Dumnezeu îmi trimite deîndată, iar alteori amână până găseşte momentul prielnic, ca în acest chip să mă încerce şi să mă învețe cu răbdarea.

Dar, dacă Dumnezeu nu împlineşte cererea mea, cea repetată de multe ori, prin aceasta îmi face cunoscut că I-am cerut ceea ce nu îmi este de folos sau îmi aduce vătămare". După această regulă foarte înțeleaptă procedează şi nu în alt chip îşi înalță rugăciunile sale de cerere cel ce s-a lăsat pe sine cu desăvârşire cârmuit de voia lui Dumnezeu. Cei ce nu recunosc tainele iconomiei lui Dumnezeu şi ale Proniei Lui față de fiecare dintre făpturile Lui sau nu-L cheamă deloc în ajutor pe Cel Preaînalt sau, chiar de Îl cheamă, fac aceasta cu nepăsare şi parcă numai din obişnuință, înainte de a se gândi să se roage lui Dumnezeu, îi plictisesc pe acei oameni de la care nădăjduiesc să capete ajutor pentru îndeplinirea dorințelor şi a cererilor lor stăruitoare, iar, dacă nu primesc nimic de la aceştia, se duc la alții, străduindu-se a dobândi cele dorite prin daruri şi mită, prefăcând astfel dobândirea celor dorite în dependența de afaceri necinstite, păcătoase.

Sfântul Ioan Teologul L-a văzut în revelație cerească pe Domnul Hristos, ținând în mâna Sa

dreaptă şapte stele. Ce înseamnă aceste stele din mâna lui Hristos? Ioan însuşi, lămurind această taină, zice: ***Cele şapte stele sunt îngerii celor şapte Biserici*** (Apocalipsa 1, 16-20; comp.: 2 şi 3) şi cununile lor se află în mâna lui Hristos. Şi, de va rămâne undeva cununa (adică cinul episcopal) fără destinatar, vor apărea foarte mulţi căutători ai cununii ce vor dori din toată inima să-şi plece capul lor sub ea, însă ei (deseori) nu vor merge încă de la început pe calea dreaptă către Hristos, ci cel mai adesea vor merge la început către împăraţi, conducători şi stăpânitori şi abia apoi, în cele din urmă către Hristos Domnul.

Acelaşi lucru se întâmplă şi în căutarea celorlalte distincţii şi onoruri, atât a celor duhovniceşti cât şi a celor lumeşti; toţi caută dragostea, mila şi ajutorul omenesc şi puţini sunt cei ce caută ajutorul lui Dumnezeu spre a deveni încă de la început vrednici purtători ai cununii datorită faptelor lor morale şi a faptelor cu adevărat cetăţeneşti, izvorâte din dreptate, milă şi iubire de oameni. Aici se văd rătăcirea vădită şi neînţelegerea căii adevărate ce duce la dobândirea cinului, a slavei şi a onorurilor.

Cei ce doresc să primească cinstire din partea oamenilor şi milă de la Dumnezeu, trebuie să lucreze altfel. Mai întâi trebuie să caute cu toată inima mila lui Dumnezeu, vădită prin iertarea păcatelor lor şi prin ajutorul Lui cel bun care îi ajută să pună de acord faptele lor libere cu voia lui Dumnezeu, căci sceptrul şi cununa se află în mâna dreaptă a lui Dumnezeu;

conducerea, distincțiile, onorurile și deplina cârmuire, Dumnezeu le orânduiește și le împarte după voia Sa preaînțeleaptă, prin urmare, Lui trebuie să-I cerem tot ceea ce dorim. ***Asemenea unui curs de apă este inima regelui în mâna Domnului, pe care îl îndreaptă încotro vrea*** (Pilde 21, 1).

Așa cum pomicultorul ține în livada sa izvorul de apă (fântâna) la dispoziția sa și duce apa nu întotdeauna la cel mai apropiat și cel mai bun pom, ci deseori la cel mai îndepărtat și cel mai rău (cel veștejit) sau unde voiește, în funcție de necesitatea stropirii livezii, într-o parte sau alta a ei, la un pom sau altul, așa procedează și Dumnezeu. El, având în mâna Sa inima regelui, ca pomicultorul apa, conduce, fără să știrbească vreun pic libertatea voii omenești, apele ce izvorăsc din acest izvor, inima regelui, prin feluritele rânduieli bisericești și cetățenești și prin persoanele înzestrate cu putere. Dumnezeu înmânează distincțiile și puterea celor pe care din veac i-a ales prin înainte-vederea Sa și i-a chemat la vremea lor să slujească, săvârșind faptele drepte ale iconomiei Sale, după cum s-a scris: ***Căci pe cei pe care i-a cunoscut mai înainte, mai înainte i-a și hotărât să fie asemenea chipului Fiului Său, ca El să fie întâi născut între mulți frați. Iar pe care i-a hotărât mai înainte, pe aceștia i-a și chemat; și pe care i-a chemat, pe aceștia i-a și îndreptat; iar pe care i-a îndreptat, pe aceștia i-a și mărit*** (Romani 8, 29-30).

De aceea, foarte nechibzuit lucrează cei ce aleargă la oameni cu rugăminți stăruitoare, cu mită

şi cu daruri, iar de Dumnezeu, Cel atotprezent, uită şi nu au nădejde în El şi abia dacă fac, aşa zis, în fugă, o rugăciune către El. Ce orbire cumplită, de neînţeles au oamenii! Apa scoasă din izvor totdeauna este curată, plăcută şi sănătoasă.

PARTEA a 5-a
Să răbdăm în tăcere clevetirile, mărturiile mincinoase şi celelalte ponegriri ale cinstei şi bunului nostru nume din partea zavistnicilor şi a vrăjmaşilor noştri

Al cincilea semn, care arată că voia noastră este în acord cu cea dumnezeiască, este *răbdarea* tuturor ponegririlor, clevetirilor şi celorlalte defăimări ale bunului nostru nume şi ale faptelor noastre bune în *tăcere smerită şi înţeleaptă.* Nu există lovitură mai dureroasă pentru sufletul creştin ca jignirea neruşinată prin ponegrire şi clevetire a intenţiilor şi faptelor lui sincere pe care le are şi le săvârşeşte spre slava lui Dumnezeu şi spre mântuirea, învăţătura şi folosul aproapelui său.

Dar şi aceste lovituri cumplite adevăratul următor al lui Hristos le rabdă *în tăcere,* privind totdeauna cu ochiul minţii, cu evlavie la mult-pătimitorul *Iisus,* Cel ce a tăcut în mijlocul nenumăratelor ponegriri şi chinuri câtă vreme a fost judecat în chip nelegiuit.

S-au adunat să-L judece pe Iisus Hristos mai-marii preoţilor, bătrânii şi cărturarii evrei, învinuindu-L cu putere, iar Iisus a tăcut. Multe mărturii mincinoase şi fărădelegi i-au atribuit ca învinuiri, iar Iisus a tăcut. Au stăruit şi au strigat cu putere, cerând răstignirea Lui, iar Iisus a tăcut. Când era deja răstignit şi pironit pe cruce, L-au rănit prin nenumărate ocări şi batjocuri, iar Iisus a tăcut.

Asemeni Domnului Iisus, Preabinecuvântata Fecioară Maria, Maica Domnului, aflându-se în cele mai mari necazuri şi strâmtorări, a răbdat totul cu bărbăţie, blândă şi tăcută. Ea nu a procedat altfel faţă de cum a procedat Fiul ei, adică *şi Maria a tăcut* şi a lăsat totul în voia lui Dumnezeu şi în seama Proniei Lui Dumnezeieşti. A auzit cum Omul cel fără de vină, Fiul ei iubit a fost ponegrit pe nedrept, necăjit prin numeroase ocări, iar Maria a tăcut. L-a văzut istovit şi căzut sub greutatea crucii Sale, pironit pe cruce, strigând în chinuri cumplite către Dumnezeu-Tatăl Său: ***Dumnezeul Meu, Dumnezeul Meu, pentru ce M-ai părăsit?,*** şi apoi murind cu nenumărate răni şi în chinuri grele, iar Maria a tăcut.

Acestui Fiu şi acestei Maici le-au urmat mulţi oameni binecredincioşi când au fost ponegriţi, cleveţiţi şi învinuiţi de cele mai mari fărădelegi *şi au tăcut.* Prin aceasta s-a deosebit la vremea sa blândul proroc şi rege David, ce s-a proslăvit prin puterea minunată a tăcerii sale smerite, răbdând jignirile aduse lui. În asemenea cazuri îşi spunea în inima sa: ***Păzi-voi căile***

mele (faptele mele), ***ca să nu păcătuiesc eu cu limba mea; pus-am gurii mele pază, când a stat păcătosul*** (defăimătorul) ***împotriva mea". Amuțit-am și m-am smerit și nici de bine n-am grăit*** (adică nu am dat răspuns bun defăimătorului); iar puțin mai departe repetă același lucru, zicând: ***Amuțit-am și n-am deschis gura mea, că Tu ești Cel ce m-ai făcut pe mine*** (Psalmul 38, 1-2;13).

Iar pricina tăcerii lui o socotește a nu fi alta decât numai faptul că Domnul a fost Cel ce l-a lovit: Tu, Doamne, mi-ai dat această lovitură, iar eu am tăcut, pentru că fără voia Ta, fără îngăduința Ta nimeni nu m-ar fi putut jigni; voia Ta, Doamne, a așternut tăcerea peste mine.

Severin Boecius, un scriitor apusean deosebit, un bărbat virtuos și un mare filosof, a spus: „Cine altul în afară de Unul Dumnezeu poate fi păzitorul virtuții și izgonitorul a tot ceea ce e viclean și rău? El, ca ziditor și cârmuitor al inimilor noastre, văzându-ne pe toți din înălțimea înainte-vederii și a Proniei Sale Dumnezeiești, știe ce este potrivit și mântuitor pentru fiecare dintre noi și tocmai aceea rânduiește fiecăruia, iar de ni se pare uneori că un anumit lucru (legat, de exemplu, de răsplătire și pedepsire) se întâmplă în lume nu după rânduiala cuvenită (dreaptă), aceasta este doar o neorânduială părută nouă (ființelor mărginite), iar în esența ei însăși această rânduială este cea dreaptă și adevărată în cadrul iconomiei dumnezeiești. Și oricine este supus voii lui Dumnezeu

se încredinţează de acest lucru, văzând cât de adevărate şi drepte sunt hotărârile lui Dumnezeu faţă de fiecare om, în special şi faţă de neamuri, popoare şi împărăţii, în general, crede în Pronia cea înţeleaptă a lui Dumnezeu şi o încuviinţează prin tăcerea sa supusă.

Ceva asemănător se întâmplă uneori şi în relaţiile dintre stăpâni şi slujitorii lor, de exemplu: un stăpân cu firea bună, veselă intră în casa slujitorului său şi nu găseşte pe nimeni în ea; spre a-i da de înţeles stăpânului casei că nu trebuie să lase nesupravegheată casa descuiată, întoarce cu susul în jos toate lucrurile aflate în casă, răstoarnă totul şi face dezordine, apoi iese degrabă din casă ca slujitorul să nu afle cine a făcut dezordine în locuinţa lui. Slujitorul, întorcându-se acasă şi văzând toate lucrurile sale răsturnate şi împrăştiate, se aprinde de mânie şi se înfurie pe cel ce i-a făcut dezordine în casă, dar aflând apoi că vinovatul acestei dezordini a fost stăpânul lui, se potoleşte şi tace.

Asemeni acestui slujitor zice şi David în sinea sa: ***Amuţit-am şi n-am deschis gura mea***. De ce? Pentru că Tu (şi nimeni altul) mi-ai dat această lovitură". La fel şi orice om, supus voii lui Dumnezeu, simte în sine o greutate din pricina necazurilor sau a nedreptăţilor întâmplate lui şi le rabdă în tăcere, mângâindu-se cu Pronia lui Dumnezeu şi ştiind bine că prin întristare şi cârtire zadarnică nu se ajută pe sine absolut deloc: ***Ridicat-am ochii mei la munţi, de unde va veni***

ajutorul meu. Ajutorul meu de la Domnul, Cel ce a făcut cerul şi pământul (Psalmul 120, 1-2).

Când regele Artaxerxe şi Aman se ospătau, fiind chemaţi de Estera în cămările ei din palat, toţi iudeii vărsau lacrimi amare, însă cât de iute s-a prefăcut această veselie a lui Aman care se bucura de vărsarea sângelui nevinovat al iudeilor, pregătită pentru ziua următoare, în propria lui pieire, căci Dumnezeu i-a descoperit în chip minunat regelui răutatea lui Aman faţă de Mardoheu şi de toţii iudeii, şi regele a poruncit să fie supus Aman aceleiaşi pedepse pe care el o pregătise tuturor iudeilor, a poruncit să fie spânzurat (Estera 7). Să repete fiecare în sinea sa acest adevăr nestrămutat: „Când mă supără (mă întristează) Domnul, îngăduind vreo nedreptate sau vreo pierdere, în cele din urmă ele mi se vor preface în bine".

Dacă luna ar fi fost întotdeauna uniformă, având aceeaşi strălucire şi acelaşi cerc şi nu s-ar fi schimbat în fiecare zi, făcându-se mai mare sau mai mică, ci ar fi fost tot timpul lună plină, astronomii niciodată nu ar fi descoperit că ea îşi împrumută lumina de la soare. La fel aflăm şi noi din felurite lipsuri şi supărări că orice încercare ne este trimisă de Dumnezeu. Dacă cineva s-a îmbolnăvit, din această experienţă va afla cât de preţioasă este sănătatea pentru om şi cu câtă stricteţe trebuie ea păzită, ceea ce niciodată nu ar fi aflat de nu s-ar fi îmbolnăvit deloc, căci atât de mare este nepăsarea noastră înnăscută, că nu preţuim şi nu

păzim ceea ce este bun, plăcut şi folositor până când nu rămânem fără ele; abia atunci preţuim ceea ce am pierdut şi ne pare rău.

De va răbda cineva o necinste, pricinuită de altcineva, abia atunci va afla din experienţă cât de mult vatămă (strică) păcatul cel greu numele cel bun şi faima aproapelui. De va ajunge cineva sărac, abia atunci va înţelege cu adevărat cum s-a purtat el însuşi cu cei săraci şi cum trebuie, după porunca dumnezeiască a iubirii, să aibă grijă de toţi, mai ales de cei săraci şi neajutoraţi; de aceea va tăcea şi, chibzuind toate cele spuse mai sus, cu smerenie se va încredinţa pe sine în toate voii lui Dumnezeu.

Însă eu nu cred că oricine îşi duce sarcina trebuie să tacă din deznădejde, să ne ferească Dumnezeu de deznădejde! De aceea, iubite frate întru Hristos, tu să grăieşti, dar să grăieşti din inimă, să grăieşti lui Dumnezeu; să tacă limba ta, iar tu să te rogi cu mintea! Adânceşte-te în lăuntrul tău şi cugetă cu evlavie la tăcerea lui Iisus Hristos faţă de Pilat, a Preacuratei Fecioare Maria faţă de concetăţenii ei necredincioşi, a lui David faţă de potrivnicii lui.

De te va vorbi de rău cel mai cinstit şi mai vrednic om: să taci; de te va ocărî şi te va ponegri cel josnic şi netrebnic: iarăşi să taci; de te va cleveti cel asemenea ţie: şi atunci să taci. Greu este să faci aceasta şi dureros, dar foarte lăudabil, folositor şi mântuitor; lasă-l pe clevetitor, aleargă la Dumnezeu şi mângâietorul tău şi te roagă pentru potrivnicii tăi, asemenea lui David şi cu cuvintele lui: ***În loc să mă iubească, mă cleveteau,***

iar eu mă rugam. Pus-au împotriva mea rele în loc de bune şi ură în locul iubirii mele (Psalmul 108, 3-4). Făcând astfel, prin tăcerea ta îi vei îmblânzi pe potrivnicii tăi, iar prin rugăciune Îl vei milostivi pe Dumnezeu. Aşadar, să taci şi să te laşi cu totul în voia lui Dumnezeu, având mereu în inima ta cuvintele lui David: „Tu, Doamne, (nu vrăjmaşul meu) eşti Cel ce m-ai lovit".

PARTEA a 6-a
Să răbdăm cu bărbăţie ostenelile, lipsurile şi primejdiile pentru cinstea şi slava lui Dumnezeu şi pentru mântuirea aproapelui nostru

Al şaselea semn al voii omeneşti, aflate în acord cu voia lui Dumnezeu, constă în faptul că, pentru cinstea lui Dumnezeu şi împlinirea poruncilor Lui, este gata să ia asupra ei toate greutăţile şi lipsurile şi să se supună fără frică primejdiilor, este gata să îndure tot ceea ce este dureros şi greu de îndurat, nădăjduind cu tărie în Pronia lui Dumnezeu şi în ajutorul Lui. Cât de mărinimos s-a arătat în această privinţă Sfântul Apostol Pavel: *eu m-am deprins să fiu îndestulat cu ceea ce am. Ştiu să fiu şi smerit, ştiu să am şi de prisos; în orice şi în toate m-am învăţat să fiu şi sătul şi flămând, şi în belşug şi în lipsă. Toate le pot întru Hristos, Cel care mă întăreşte* (Filipeni 4, 11-13).

Cu aceeaşi inimă mare şi bărbătoasă a cântat de Dumnezeu insuflatul David: ***cu Dumnezeul meu voi trece zidul*** (Psalmul 17, 32). David, gata fiind spre nevoinţe mai mari şi mai grele, cu bucurie cântă lui Dumnezeu: ***Tu eşti lumina mea, Doamne! Doamne, luminează întunericul meu! Cu Tine mă voi arunca spre oştirea înarmată, Cu Dumnezeul meu voi doborî zidul. Căile Domnului sunt desăvârşite, Cuvântul Domnului e lămurit prin foc. Şi scut este El tuturor celor ce nădăjduiesc în El; căci cine este Dumnezeu, dacă nu Domnul? Şi cine este apărător, dacă nu Dumnezeul nostru? Dumnezeu este Cel ce mă încinge cu putere şi calea cea dreaptă-mi arată*** (2 Regi 22, 33).

David socotea a fi nimic osteneala de a merge asudând pe calea rânduită de Dumnezeu şi, având mijlocul lui încins, după expresia apostolului Pavel (Efeseni 6, 14-16) cu adevărul, îmbrăcat fiind cu platoşa dreptăţii, încălţat cu dorinţa de a binevesti pacea şi, mai mult decât toate, apărându-se cu credinţa în Hristos Domnul, Cel ce urma să vină, cu coiful mântuirii Lui, cu sabia duhovnicească a cuvântului lui Dumnezeu şi, în sfârşit, cu rugăciunea, îşi dorea să meargă de bunăvoie pe calea rânduită lui. Fiecare dintre noi trebuie să cugete în sine însuşi şi să ştie că Dumnezeu doreşte ca el să fie răbdător în suferinţe, curat şi neîntinat în viaţa sa, să-i ierte din toată inima pe vrăjmaşii săi, să gândească şi să vorbească bine despre toţi, atât timp cât ei nu îi sunt potrivnici şi să zică: De ce să nu fiu în toate acestea de acord cu dorinţa

lui Dumnezeu? E drept că până acum samavolnicia mea mi-a fost o piedică în calea aceasta, parcă un zid de piatră ce m-a împiedicat să urmez viața plăcută lui Dumnezeu; dar din această clipă în care lumina harului a luminat sufletul meu, zidul acesta nu mă mai sperie şi îl voi trece cu uşurință, căci toate le pot face cu puterea lui Hristos, Cel care mă întăreşte.

Oricine citeşte sau ascultă cu evlavie viețile şi faptele sfinților plăcuți lui Dumnezeu, va repeta de multe ori cuvintele prorocului şi regelui David: ***Minunat este Dumnezeu întru sfinții Lui, Dumnezeul lui Israel; Însuşi va da putere şi întărire poporului Său*** (Psalmul 67, 36)! El este Veşnic, Cel ce întotdeauna a fost, este şi nu va avea sfârşit, El dă putere şi întărire poporului Său (tuturor celor ce trăiesc după poruncile Lui), El este binecuvântatul nostru Dumnezeu şi Ziditor. Acestea le vedem împlinindu-se în chip vădit în persoanele sfinților apostoli, ale urmaşilor lor şi ale următorilor învățăturii lor.

Apostolii, aleşi de Dumnezeu pentru propovăduirea numelui Domnului nostru Hristos, a învățăturii şi a faptelor Lui mântuitoare pentru neamul omenesc, au avut o atât de mare îndrăzneală (neînfricare, bărbăție şi credință) şi au săvârşit fapte atât de minunate; câte ziduri ale minciunii, ale superstiției şi ale nebuniei au trecut ei cu puterea adevărului şi cu credința lor vie? Nimic nu a fost greu şi de nebiruit pentru ei în lucrarea propovăduirii Evangheliei; într-un timp relativ scurt au înconjurat, zburând parcă

pe aripile serafimice ale iubirii dumnezeieşti, toată lumea, cunoscută la acea dată. Întru ei s-au împlinit cuvintele prorocului Isaia: ***cei ce nădăjduiesc întru Domnul vor înnoi puterea lor, le vor creşte aripi ca ale vulturului; vor alerga şi nu-şi vor slei puterea, vor merge şi nu se vor obosi*** (Isaia 40, 31).

Având nădejde tare în Dumnezeu şi încinşi fiind cu împlinirea voii Lui, ca şi cu un brâu, au înconjurat tot pământul fără frică, propovăduind tuturor neamurilor de sub cer Împărăţia lui Dumnezeu, învăţându-i cu convingere pe toţi să creadă în Domnul nostru Iisus Hristos, dispreţuind toate ameninţările potrivnicilor lor. Aşa cum cel istovit de sete spune: parcă mă arde un foc înlăuntru, aşa li s-a părut inimilor apostolilor, că toată lumea ardea în foc; şi de aceeaşi sete puternică de a mântui tot neamul omenesc au fost înflăcărate inimile iubitoare ale sfinţilor apostoli: ***Marea nu poate stinge dragostea, nici râurile s-o potolească,*** spune Cântarea Cântărilor (8, 7), adică nicio prigoană a vrăjmaşilor nu îi poate potoli pe propovăduitori.

Cu o aşa dragoste înflăcărată în inimile lor au alergat apostolii să binevestească „Evanghelia împărăţiei" pe tot pământul de la un capăt la altul; nu a existat popor, ţară, oraş, nici aşezare, nici loc, în care să nu fi propovăduit ei învăţătura lui Hristos. Sfântul Apostol Pavel, acest vas ales al harului, plin de focul ce ardea neghina, a propovăduit învăţătura evanghelică de la Ierusalim până la Iliria, şi a străbătut toate ţinuturile aflate între aceste hotare, aducând la

credința în Hristos foarte mulți păgâni, precum se vede din Epistola lui către romani: ***nu voi cuteza să spun ceva din cele ce n-a săvârşit Hristos prin mine, spre ascultarea neamurilor, prin cuvânt şi prin faptă, prin puterea semnelor şi a minunilor, prin puterea Duhului Sfânt, aşa încât de la Ierusalim şi din ținuturile de primprejur până la Iliria, am împlinit propovăduirea Evangheliei lui Hristos, râvnind astfel să binevestesc acolo unde Hristos nu fusese numit, ca să nu zidesc pe temelie străină, ci precum este scris: „Cărora nu li s-a vestit despre El, aceia Îl vor vedea; şi cei ce n-au auzit Îl vor înțelege"*** (Romani 15, 18-21; comp.: Isaia 52, 15).

El a propovăduit învățătura lui Hristos tuturor popoarelor prin ținuturile cărora a trecut, şi anume: romanilor, perşilor, parților, mezilor, indienilor, arabilor şi pe toți oamenii pretutindeni i-a învățat adevărata credință (Vezi: Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilia despre călătoriile Sfântului Pavel*). Un asemenea apostol a fost şi Sfântul Andrei, cel întâi chemat, care, având în sine focul Duhului Sfânt, L-a propovăduit pe Începătorul mântuirii noastre Hristos în Bitinia şi în toate țările învecinate cu Pontul Euxin (Marea Neagră şi Marea Marmara), de asemenea în peninsula Crimeea şi, prin deosebita Pronie a lui Dumnezeu, a ajuns şi în Rusia, înălțând pe muntele Kievului o cruce, prorocind oarecum că şi poporul rus urma să fie luminat cu sfânta credință.

Fiind înflăcărat de acelaşi foc al dragostei dumnezeieşti şi însetat de mântuirea sufletelor

omeneşti, Sfântul Apostol Toma, cel numit Geamănul din Paneada, cetatea Galileii, cel ce a pipăit rănile lui Hristos după Învierea Lui, L-a propovăduit pe Hristos parţilor, mezilor, perşilor, hircanilor, bactriilor, brahmanilor (indienilor din secta lui Brahma) şi ţării Calamidia, unde a fost străpuns cu suliţele de necredincioşi şi a murit pentru Hristos. La fel şi ceilalţi apostoli, cuprinşi de focul dragostei dumnezeieşti, au răspândit cu râvnă credinţa în Hristos şi întru ei s-a împlinit prorocia regelui David: ***În tot pământul a ieşit vestirea*** (propovăduirea) ***lor, şi la marginile lumii cuvintele lor*** (cuvintele vieţii veşnice) (Psalmul 18, 4).

Aşa au căutat până la marginile pământului să-şi potolească setea inimii lor care cerea mântuirea popoarelor prin aducerea lor la credinţa în Hristos, ca cei aduşi la credinţă să se învrednicească a intra împreună cu ei în locaşurile Tatălui Ceresc, gătite de Hristos, unde ***nu vor mai flămânzi, nici nu vor mai înseta, nici nu va mai cădea soarele peste ei şi nicio arşiţă*** (Apocalipsa 7, 14-16). Nu i-au împiedicat pe apostoli să săvârşească cele mai mari şi slăvite nevoinţe nici necazurile, nici primejdiile, nici prigoanele, nici ocările, nici rănile, nici bătăile, nici foamea, nici golătatea, nici strâmtorările, nici chiar moartea pentru Hristos; nu i-au speriat nici cetele demonilor, călcaţi de ei în picioare, nici celelalte greutăţi sau piedici, întâlnite de ei pe uscat, pe mare şi în tot locul; toate pretutindeni le-au săvârşit în cinstea şi spre slava

lui Dumnezeu cu bărbăție, întăriți de puterea Lui, netemându-se de nicio piedică sau osteneală. Astfel au trecut cu ușurință peste toate piedicile, întâlnite de ei în cale și toată lumea au câștigat-o pentru Hristos prin propovăduirea lor, după cum scrie prorocul Isaia: ***toate marginile cele îndepărtate ale pământului vor vedea mântuirea Dumnezeului nostru*** (Isaia 52, 10).

Împlinind cu toată inima lor voia lui Dumnezeu, s-au arătat nebiruiți în toate cursele puse împotriva lor și în toate nenorocirile, căci oricine Îl iubește pe Domnul cu toată inima și sufletul său și se lasă pe sine cu totul în voia Lui, are nădejde că va birui și va săvârși totul după cuvintele nemincinoase ale Domnului Iisus Hristos: ***adevărat grăiesc vouă: Dacă veți avea credință în voi cât un grăunte de muștar, veți zice muntelui acestuia: Mută-te de aici dincolo, și se va muta; și nimic nu va fi vouă cu neputință*** (Matei 17, 20).

Cartea a III-a

DESPRE ROADELE (FOLOASELE) VOII OMENEŞTI, CE SE ÎNTEMEIAZĂ ÎN TOATE FAPTELE SALE PE URMAREA VOII LUI DUMNEZEU

CAPITOLUL ÎNTÂI
Câtă linişte aduce sufletului acordul voii lui cu voia lui Dumnezeu

În cele 2 cărţi anterioare am arătat acea cale pe care poate ajunge omul la cunoaşterea voii lui Dumnezeu şi la acordul voii sale proprii cu voia Domnului, iar în această carte vom arăta folosul ce vine din acordul voii omeneşti cu voia lui Dumnezeu.

PARTEA 1

Atât de milostiv şi îndurat este Domnul în revărsarea peste noi a darurilor şi bogăţiilor Sale încât nu numai că a hotărât să ne îmbogăţească în viaţa viitoare cu fericirea veşnică, dar, luând-o parcă înaintea timpului rânduit răsplătirii noastre veşnice, ne trimite şi aici, în viaţa noastră vremelnică, pâinea

cea de toate zilele şi ne porunceşte s-o mâncăm, ca fiind o părticică din fericirea noastră viitoare, dorind să ne încurajeze prin aceasta şi să întărească în noi nădejdea dobândirii veşnicelor bunătăţi şi să ne facă dornici de ele şi gata de a le primi.

Aşadar, nu ne uită Dumnezeu nici în această lume pământească, plină de tulburări şi greutăţi şi jalnică din pricina ticăloşiilor sale; nici aici nu suntem lipsiţi şi pregustăm oarecum cina cerească, trăind încă în această vale pământească a plângerii şi găsim în ea o oarecare linişte şi mângâiere, trimise de Cer. Pentru acestea nu trebuie din partea noastră mari cheltuieli; este de ajuns numai voia noastră, care să nu se împotrivească voii lui Dumnezeu. Iar în acest sens aducem câteva exemple:

Pe muntele Taborului Sfântul Apostol Petru a simţit în sinea sa o părticică sau o reflecţie a fericirii cereşti şi, neputându-şi stăpâni elanul, a glăsuit: ***Învăţătorule, bine este ca noi să fim aici; şi să facem trei colibe: Ţie una şi lui Moise una şi lui Ilie una,*** căci din pricina uimirii nu ştia ce spunea (Marcu 9, 5). O, Sfinte Petre, nu a venit încă vremea să guşti aici fericirea deplină, ea îţi va fi dăruită într-o altă lume, mai bună, dar nu acum!

Sfântul Ioan spune în Apocalipsa sa: ***când Mielul*** (Care a zis: Eu sunt Cel dintâi şi Cel de pe urmă) ***a deschis pecetea a şaptea, s-a făcut tăcere în cer, ca la o jumătate de ceas*** (Apocalipsa 8, 1). După tâlcuirea Sfântului Grigorie, această tăcere arată lumea

lăuntrică sau liniştea sufletească a celor ce împlinesc aici, pe pământ, voia lui Dumnezeu aşa cum o împlinesc în cer locuitorii cereşti, de aceea, cei ce împlinesc întru totul voia lui Dumnezeu, ducând încă viaţă pământească, vieţuiesc parcă în cer. Prorocul şi regele David, istovit de viaţa cea lumească, plină de tulburări şi nestatornică, a spus suspinând: ***Cine-mi va da mie aripi ca de porumbel, ca să zbor şi să mă odihnesc?*** (Psalmul 54, 6)

Unde, totuşi, putem găsi liniştea desăvârşită, dacă nu în Dumnezeu şi în supunerea noastră faţă de voia Lui cea sfântă? Într-adevăr, numai această sfântă supunere faţă de voia lui Dumnezeu, însuşită de noi în mod conştient, poate îndulci şi linişti viaţa noastră de aici, fiindcă după dragostea de Dumnezeu nimic nu este mai de dorit ca împlinirea voii Lui celei sfinte: ***Facă-se voia Ta, precum în cer, aşa şi pe pământ*** (Matei 6, 10). Dintre toate mijloacele care pot linişti sufletul nostru şi voia lui, cel dintâi şi cel mai sigur este să ne lăsăm cu totul, cu tot sufletul şi cu toată inima în voia lui Dumnezeu spre a-I sluji Lui neîncetat şi a împlini cu râvnă poruncile Lui.

Un astfel de om va afla în duhul său pace şi linişte. Oricine doreşte *să zboare* şi *să se odihnească* împreună cu Sfântul Proroc şi rege David, se poate înălţa cu aceste aripi pe muntele cel mai înalt, deasupra tuturor tulburărilor şi frământărilor lumeşti şi poate săvârşi fapte minunate şi slăvite.

PARTEA a 2-a

Un scriitor demn de încredere pomeneşte în scrisorile sale de un monah insuflat de Dumnezeu, ale cărui haine tămăduiau mulţi bolnavi numai prin atingerea de ele; de aceea, monahul acesta era în mare cinste printre cei bolnavi, iar printre fraţii săi producea mare uimire şi nedumerire datorită faptului că fraţii nu vedeau la el nevoinţe ascetice (monahale) deosebite; ducea în mânăstire o viaţă asemănătoare cu viaţa celorlalţi monahi şi nu se deosebea cu nimic de ceilalţi, nu îşi omora trupul prin nimic (de exemplu, prin post aspru, somn puţin, osteneli mari şi aşa mai departe), ci o singură rânduială împlinea cu strictețe, anume că niciodată nu avea patimă (atracție puternică) faţă de nimic în afară numai de ceea ce voia Dumnezeu, adică tot ceea ce i se întâmpla, primea cu toată inima şi pentru toate mulţumea lui Dumnezeu.

Odată, când tămăduia bolnavii fără medicamente, egumenul mânăstirii l-a întrebat care este pricina adevărată a tămăduirii bolnavilor îngrijiţi de el. „Şi eu însumi mă mir că le pot da sănătate, a răspuns monahul-doctor, şi îmi este ruşine că hainele mele au această putere, deoarece nici prin post, nici prin alte nevoinţe monahale nu am meritat acest dar de la Dumnezeu şi abia dacă mă compar cu ceilalţi fraţi în această privinţă, dar în niciun caz nu îi întrec pe ceilalţi". „Cu adevărat aşa este, a spus egumenul,

noi vedem că eşti un om obişnuit şi nu ai în tine nimic mai mult faţă de ceilalţi". Şi a început egumenul mânăstirii a-l întreba mai în amănunt pe cel spovedit de el, dorind să afle mai bine şi celelalte calităţi ale lui şi voind să descopere însăşi taina inimii lui.

La aceste întrebări ale egumenului, monahul cel iscusit în viaţa duhovnicească a spus: „Mi-am adus aminte de acel har, dat mie de Dumnezeu, datorită căruia tot timpul mă aflu în acord cu voia Lui, încât niciodată nu gândesc nimic care ar fi potrivnic voii Lui dumnezeieşti. Niciodată nu mă sperii de niciuna din întâmplările tulburătoare, ce îmi pot zdruncina mintea şi îmi pot slăbi inima, de asemenea, nici întâmplările fericite nu mă îndulcesc până într-acolo încât să mă veselesc mai mult decât în celelalte zile ale vieţii mele. Toate câte mi le trimite mâna lui Dumnezeu, le primesc la fel, atât pe cele fericite, cât şi pe cele potrivnice şi nu Îl rog pe Dumnezeu să se împlinească toate după dorinţa mea, ci doresc să se împlinească toate după voia Lui, adică aşa cum se săvârşeşte ea în fapt. Astfel, nimic nu mă desfată în chip deosebit, nimic nu mă doboară prin tristeţe, nici nu mă tulbură, nimic nu mă face fericit decât numai una şi aceeaşi voie dumnezeiască. De aceea, în toate rugăciunile mele, fără deosebire, numai un singur lucru Îi cer lui Dumnezeu: ca să se săvârşească totdeauna voia Lui cu mine şi cu toate făpturile Lui".

Egumenul mânăstirii s-a minunat foarte mult de toate acestea şi, adresându-se monahului, l-a întrebat:

„Iubite frate, spune-mi, cum a fost cugetul tău ieri, în timpul incendiului, care a izbucnit la noi? Oare nu ai suferit împreună cu noi toţi când omul acela rău a dat foc clădirilor noastre mânăstireşti, când grajdurile vitelor şi hambarul, în care au ars multe vite şi grâne, au pierit cu totul?". La această întrebare călugărul a răspuns: „Voiesc să afli, sfinte părinte, că toată această pagubă a mânăstirii nu mi-a pricinuit nici cea mai mică întristare, pentru că eu am obiceiul să mulţumesc lui Dumnezeu pentru toate întâmplările, şi pentru cele triste, şi pentru cele fericite, şi să primesc la fel şi pe unele şi pe celelalte şi sunt încredinţat că tot ceea ce ni se întâmplă, este îngăduit de Pronia lui Dumnezeu şi este spre folosul nostru. De aceea nu mă îngrijesc, întrebându-mă dacă avem multe sau puţine grâne şi celelalte pentru hrana noastră, fiind ferm încredinţat că Dumnezeu poate sătura pe fiecare dintre noi cu o singură firimitură ca şi cum l-ar sătura cu o pâine întreagă. Şi aşa îmi petrec viaţa, vesel şi binevoitor, fără nicio tulburare".

Atunci egumenul a început să-l contrazică şi să-i pună felurite întrebări spre a-l determina pe fratele să îi dezvăluie felul gândurilor lui şi alcătuirea minţii lui. Printre multele răspunsuri, date la întrebările egumenului, ascultă, iubite cititor, ce a răspuns monahul cel smerit: „Prin lăsarea mea zilnică în voia lui Dumnezeu am sporit atât de mult în supunerea faţă de ea încât, dacă aş afla (aş vedea) dinainte că Dumnezeu a hotărât neapărat să mă trimită în cele

mai de jos ale pământului (în iad), nici atunci nu m-aş împotrivi Lui, numai să ştiu precis că El voieşte aceasta; totodată spun că, de mi-ar fi cu putinţă să schimb această hotărâre (sentinţă) a lui Dumnezeu numai prin rostirea Rugăciunii Domneşti „Tatăl nostru", cu adevărat spun că nu aş îndrăzni (nu aş dori) să fac aceasta, ci mai tare m-aş ruga lui Dumnezeu să facă cu mine după voia Lui cea întru totul sfântă şi dreaptă şi să-mi dăruiască harul Său care mă poate întări în vecii vecilor să nu gândesc nimic potrivnic voii Lui sfinte".

Egumenul s-a îngrozit de un asemenea răspuns şi parcă a încremenit, iar după o scurtă tăcere a amândurora i-a spus, în cele din urmă, monahului: „Mergi, iubite, mergi, părinte şi împlineşte cu sârguinţă ceea ce ai făgăduit lui Dumnezeu şi mi-ai arătat mie. Tu ai găsit cerul în afara cerului şi să înţelegi că un asemenea har nu este dăruit multora de Dumnezeu; nu mulţi se găsesc din aceia pe care nimeni să nu-i poată tulbura sau întrista. Numai acela este apărat de ziduri tari şi nebiruite, care totdeauna şi în tot ce i se întâmplă în viaţă este în acord cu voia lui Dumnezeu, adică primeşte totul ca fiind trimis de Dumnezeu".

PARTEA a 3-a

Despărţindu-se în pace de monahul cel împreună-vieţuitor al obştii sale, egumenul, plin de cea mai mare uimire, a început a cugeta singur în

sinea sa: „Acum am aflat de unde are harul tămăduirii bolilor acest om pe care noi îl socoteam neînsemnat, pe care îl dispreţuiam şi îl luam în râs. O, cât de mult îl înalţă harul Sfântului Duh pe cel ce îşi pune de acord în toate voia sa cu voia lui Dumnezeu şi este, oare, cu putinţă ca Dumnezeu să osândească un asemenea om la chinurile veşnice? Nu, acest lucru nu i se potriveşte bunătăţii nesfârşite a lui Dumnezeu! Prin aceasta sunt silit să recunosc că drumul, pe care acest om îşi duce viaţa sa, nu este nici lung, nici greu - dimpotrivă, este cel mai scurt şi cel mai uşor drum spre dobândirea liniştii sufleteşti desăvârşite, căci nu are nevoie de mari *nevoinţe pustniceşti: nici de posturi aspre, nici* de istoviri lungi prin neîncetate privegheri de nopţi întregi fără somn - toate acestea sunt acoperite numai de dorinţa adevărată de a ne supune întru totul voii lui Dumnezeu.

Această dorinţă a noastră în fiecare zi trebuie s-o înnoim, s-o sprijinim şi s-o întărim prin faptă ca să nu facem niciodată nimic după cugetul nostru, împotriva voii celei atotînţelepte şi atotputernice a lui Dumnezeu. Sfântul Ioan Gură de Aur spune: *voinţa* (dorinţa) ne dă puterea de a birui totul aşa cum *ne-voinţa* (ne-dorinţa) face ca totul să fie cu neputinţă pentru noi; ne-voinţa este singura cauză a neputinţelor noastre. Cât de mare este puterea voinţei, care ne face *putincioşi* în tot ceea ce dorim şi *neputincioşi* în tot ceea ce nu dorim".

Dar, dacă cineva ajunge dimineaţa prin rugăciune înaintea Domnului la această stare a

duhului şi zice: „O, Doamne, Dumnezeul meu, mă las cu totul în voia Ta cea bună şi sunt gata să primesc tot ceea ce îmi trimiţi; acum am înţeles în mod conştient şi desăvârşit că fără povăţuirea mea prin sfintele Tale porunci nimic bun nu pot face singur, de aceea Îţi făgăduiesc că mă voi strădui din toate puterile mele să nu fac nimic împotriva voii Tale sfinte!", şi, în pofida acestei stări matinale bune a duhului său, acelaşi om în aceeaşi zi intră într-o casă necinstită (de exemplu, într-o cârciumă, într-o casă de jocuri de noroc, într-una de toleranţă şi aşa mai departe) şi ia parte la jocuri necinstite şi la alte fărădelegi, făcându-se în chip nesăbuit vinovat faţă de Dumnezeu şi de oameni, cum putem numi fapta unui asemenea om? Căci îşi bate joc de Dumnezeu şi de oameni; cu o mână dăruieşte, cum se spune, pâine, iar cu cealaltă şarpe (scorpie).

De aceea, a te lăsa smerit în voia lui Dumnezeu şi, în acelaşi timp, a răpi averea altuia, a ponegri numele şi cinstea altuia, a nutri de bunăvoie în tine invidie faţă de ceilalţi, a nu te feri de mânie, ci mai mult a o stârni în tine sau în ceilalţi sunt fapte ce exprimă batjocura faţă de Dumnezeu şi deschiderea voită, liberă a uşilor inimii pentru intrarea liberă în inimă a tuturor dorinţelor pătimaşe şi a tuturor faptelor nelegiuite. Ce semne de iubire găsim în ele? Limba spune: „te iubesc", dar, de fapt, primeşte din partea mea o palmă; sau „nu mă pot despărţi de tine", dar, cu prima ocazie, îţi fac vânt de pe acest munte înalt în prăpastia adâncă; pe acela pe care l-am preamărit

îndelung cu vorbe de laudă, îl arunc acum în prăpastia cea fără fund.

Şi în toate aceste fapte ale noastre, noi, fiind nepăsători (sau mai rău decât atât), ne scuzăm prin vorbe viclene, zicând: „Nu puteam face altfel!". Unora ca aceştia Sfântul Ioan Gură de Aur le răspunde aşa: „Nimeni nu se poate îndreptăți (scuza), zicând că ar fi vrut (să facă ceva bun), dar nu a putut, căci, fără discuție, nu a putut pentru că nu a vrut; cel ce voieşte, dar nu poate, chipurile, să facă bine, să fie pedepsit ca şi cel ce doreşte răul, iar cel ce voieşte binele cu adevărat şi îl săvârşeşte, să-şi ia răsplata pentru fapta sa, adică răsplata în Împărăția Cerurilor (care este în lăuntrul nostru: ***împărăția lui Dumnezeu este înăuntrul vostru*** a răspuns Hristos la întrebarea: ***când va veni Împărăția lui Dumnezeu?***).

PARTEA a 4-a

Discuția, pomenită mai sus, a celor doi călugări este lesne de înțeles pentru oricine şi, într-adevăr, oricine dintre noi trebuie să recunoască faptul că nimănui nu îi este închisă calea vieții spre dobândirea fericirii desăvârşite, pe care o aduc în suflet pacea şi liniştea, aflate de noi în nădejdea tare şi neclintită, ce o avem în Dumnezeu şi în lăsarea desăvârşită a noastră şi a împrejurărilor noastre în voia lui Dumnezeu. Nimănui nu îi este închisă uşa prin care să intre în acest Rai.

Cine îşi doreşte în toate numai ceea ce doreşte Dumnezeu, acela a intrat deja în Rai; de aici oamenii nu sunt izgoniţi, fie că sunt de parte femeiască sau bărbătească, orice cin (stare, poziţie socială) şi vârstă ar avea. Totuşi, în discuţia pomenită a celor doi monahi se află *două idei principale* care slujesc la îndrumarea noastră şi oricine le păstrează cu adevărat în inima sa, va primi de la Dumnezeu tot binele.

Prima idee: trebuie să credem fără îndoială şi să ţinem bine minte că tot ceea ce se întâmplă, în general, în lume şi, în special, cu noi înşine, se datorează Proniei Dumnezeieşti, care, îndreptând greşelile noastre, duce în cele din urmă totul spre desăvârşirea şi fericirea noastră prin acele mijloace pe care Dumnezeu voieşte să le folosească, după judecăţile Lui cele negrăite şi nepătrunse de noi.

Orice încălcare a legilor veşnice ale lui Dumnezeu este îndreptată şi restaurată de Pronia Lui. Cât de frumos a vorbit despre acest lucru Seneca: „O cauză naşte altă cauză şi atrage după sine un şir lung de fenomene atât în ordinea generală a lumii cât şi în viaţa separată a fiecărui om". De aceea trebuie să avem curaj şi multă răbdare, căci toate lucrurile şi faptele omeneşti se săvârşesc nu aşa cum credem şi presupunem noi, ci aşa cum se produc ele în realitate.

Fiind *trecători* (slabi), răbdăm de la ceilalţi tot nişte lucruri trecătoare, neînsemnate (neplăcerile pricinuite de ceilalţi sunt neînsemnate). Pentru ce să ne mâniem atât, de ce să cârtim? Suntem pregătiţi pentru acestea:

să răbdăm orice înjosire, orice neorânduială în viață; chiar dacă natura noastră materială se folosește de trupul nostru, noi să rămânem bucuroşi şi bărbătoşi în sufletul nostru nemuritor, cugetând şi crezând cu tărie că nimic nu va pieri din ființa noastră duhovnicească, din ceea ce numim „eul" nostru.

A doua idee: suntem datori să facem tot ceea ce se află în sufletul nostru nemuritor şi rațional, ceea ce cer rațiunea noastră sănătoasă, conştiința şi inima noastră, lăsând toate celelalte, dinafară, în seama Proniei Dumnezeieşti, adică: trebuie să fim mulțumiți cu *soarta* noastră (cu tot ceea ce ne dă Dumnezeu), să nu căutăm starea mai bună a celorlalți oameni, mai renumiți şi mai bogați ca noi, şi să nu invidiem pe nimeni. Această dispoziție a duhului ne aduce în suflet pace şi linişte netulburată: acoperământul, aşa-zis, al tuturor virtuților.

Niciodată nu vor dobândi acestea oamenii ce iubesc acele bunuri pierzătoare, grabnic-trecătoare, pe care le socotesc aparținând lor şi dăinuind pentru totdeauna şi pentru care cred că sunt cinstiți de toți. Ei nădăjduiesc mai mult în propriile lor succese decât în Pronia lui Dumnezeu, căreia se încredințează atât de puțin! Când li se întâmplă o nedreptate cât de mică, se descurajează, se întristează şi îşi pierd nădejdea când, asemenea copiilor neînțelepți care îşi pierd jucăriile, îşi pierd şi ei bunurile şi mângâierile lor deşarte şi trecătoare.

Şi, dimpotrivă, omul care nu se laudă cu

câştigurile sale, nici nu se întristează când rămâne cu puţine sau le pierde cu desăvârşire, niciodată nu îşi pierde curajul, încredinţându-se cu tărie Proniei lui Dumnezeu şi fiind apărat în inima sa de scutul tuturor virtuţilor, adică liniştea cea netulburată, stă cu bărbăţie împotriva tuturor ispitelor şi doreşte numai ceea ce doreşte Dumnezeu să facă cu el şi pentru el.

CAPITOLUL AL DOILEA
Este cu putinţă ca cineva să nu aibă niciodată parte de necazuri? De necazuri şi nenorociri are parte chiar şi cel ce îşi pune voia sa în acord cu voia lui Dumnezeu

Solomon, acest adânc al înţelepciunii şi al uimirii omeneşti, conştient a glăsuit: ***Nicio nenorocire nu se întâmplă celui drept*** (Pilde 12, 21), iar în altă traducere cugetarea aceasta este exprimată aşa: „Pe cel drept nu îl întristează nicio nenorocire". Înţeleptul rege vorbeşte aici de nenorocirile care îl lovesc pe omul bun împotriva voii lui, întâmplător, spunând parcă aşa: răul, pe care îl săvârşim de bunăvoie (cum ar fi: căderea în păcat şi celelalte rele), îl întristează pe orice om cinstit, îi umple inima de regret pentru ceea ce s-a săvârşit şi i-o frânge de durere; însă acele nenorociri dinafară (cum ar fi: nefericirea, batjocurile, lipsa avuţiei, ponegrirea pe nedrept a cinstei şi a vredniciei, vătămarea sănătăţii, moartea celor dragi) nu-l pot tulbura şi întrista prea tare pe omul drept, căci asemenea încercări deseori el le socoteşte binefacerile şi mila lui Dumnezeu faţă de sine, privindu-le ca pe intenţia lui Dumnezeu de a-l învăţa cu răbdarea şi mulţumeşte lui Dumnezeu pentru ceea ce i-a trimis; căci omului înţelept fiecare nenorocire îi dă prilejul de a deveni mai atent (mai prudent) şi devine pricina virtuţii lui.

Faptul că omul drept primeşte cu bărbăţie şi bucurie în inimă orice rău ce i se întâmplă, îl are ca martor credincios pe Sfântul Apostol Pavel care zice: ***Umplutu-m-am de mângâiere! Cu tot necazul nostru, sunt covârşit de bucurie!*** (2 Corinteni 7, 4) „Mă bucur, zice el, nu numai în foamete şi sete, nu numai în lanţuri, temniţe şi răni, nu numai în nenorociri şi strâmtorări şi în tot necazul nostru, şi nu numai că mă umplu de mângâiere, dar sunt covârşit de bucurie când sunt bătut cu toiege, când sunt bătut cu pietre, când se sfărâmă corabia şi mă aflu în vâltoarea mării".

Episcopul Martin de Tours mulţi ani a fost ponegrit de Sever Sulpiciu (scriitor din veacul al IV-lea) şi niciodată nu s-a mâniat pe el, niciodată nu s-a întristat măcar din pricina ponegririlor lui, rămânând totdeauna liniştit în sufletul său şi neschimbat. Cu adevărat, pe omul drept nu îl tulbură nicio întâmplare potrivnică sau tristă. Sfântul Ioan Gură de Aur sprijină această cugetare, zicând: „Nimic nu este mai grav şi mai trist decât a-L mânia pe Dumnezeu"; însă pe bărbatul înţelept (drept), slobod de acest păcat greu, nimic altceva nu-l mai poate întrista: nici necazul, nici clevetirea, nici alte neplăceri.

Aşa cum o scânteie mică, aruncată în mare, se stinge imediat, aşa şi fiecare necaz, chiar şi cel mai greu, de va ajunge în conştiinţa curată, nepătată, degrabă se va stinge şi va pieri."

Învăţătorul Ioan Gură de Aur, dorind să înfăţişeze iarăşi acelaşi lucru cât mai clar înaintea

ochilor minții noastre, aseamănă mintea noastră cu cerul văzut (bolta cerească), zicând: „Cerul este deasupra norilor de ploaie, dar când este acoperit de nori, pare întunecat și, de fapt este la fel de luminos cum era și înainte; așa suntem și noi când, în aparență, suferim, adică suntem cuprinși de tristețe, ca cerul acoperit de nori, dar nu ne pasă de aceasta (nu ne întristăm). Chiar de ni se întâmplă să suferim sau să ne întristăm din pricina neputinței omenești, totuși, cât de greu este acest lucru?".

Fericitul Ambrozie spune: „Chiar de ar fi în suferințe (în osteneli) ceva usturător și dureros, care este durerea pe care să n-o poată birui și acoperi mintea cea plină de bărbăție?! Eu nu spun că marea nu este adâncă, din pricină că malurile ei sunt scunde, că cerul nu este limpede, din pricină că uneori este acoperit de nori, că pământul nu are putere de viață, pentru că nu are în anumite locuri vegetație, că ogoarele sunt neroditoare, pentru că nu răsare în unele locuri grâul".

Tocmai așa să cugeți și despre rodirea (recolta) bunei conștiințe; ea se poate supune unei oarecare influențe a necazurilor grele, dar prin roadele vieții plăcute lui Dumnezeu, chiar de se întâmplă ceva potrivnic și amar, această influență se reduce și este biruită cu desăvârșire, așa cum o mână de neghină este acoperită de recolta bună a grâului. Așadar, nicio întâmplare tristă nu îl doboară pe cel drept prin tristețea cea peste măsură, căci el recunoaște necazul, dar nu se lasă în voia lui. Cerul este acoperit de nori

întunecați, dar nu se schimbă; neghina crește printre grâu, dar nu îl înăbușă. A nu ne întrista deloc în necazuri nu este omenește, dar a fi biruit de ele nu este vrednic de *vitejia bărbatului* (de această înaltă trăsătură a sufletului).

PARTEA 1

Nu numai înțelepciunea creștină cunoaște acea vitejie despre care am pomenit mai sus, ci această mărime de suflet a fost cunoscută și păgânilor din vechime. Horațiu descrie foarte bine tipul eroului său viteaz și înțelept prin următoarele trăsături: „Bărbatul viteaz își ține cu tărie făgăduințele sale și nu-și schimbă niciodată cuvântul dat; acestea reies clar din faptul că nici amenințările, nici lipsurile nu pot schimba făgăduința lui cea dreaptă sau starea conștiinței lui cu privire la un anumit lucru. El nu le schimbă nici de frica concetățenilor săi care îi poruncesc să săvârșească un lucru rău; nici amenințările tiranilor și nici chiar chinurile ce-i înfricoșează pe mulți oameni obișnuiți (slabi), nu urnesc mintea lui spre trădarea conștiinței și a făgăduinței lui. În zadar se ostenesc ei (tiranii) să-l încline spre dorințele lor, niciodată nu vor izbuti, căci el va sta drept și în atacurile lor va rămâne neclintit, ca un stâlp de piatră".

Chiar dacă totul s-ar preface în praf, în nimic și însuși cerul s-ar nărui, nici sub această greutate

inima care nădăjduieşte în Dumnezeu nu se va teme, pentru că nu nişte făgăduinţe deşarte întăresc această inimă, ci Însuşi Dumnezeu, Care sălăşluieşte în chip nevăzut în ea şi Care a spus tuturor prin gura proorocului şi regelui David: ***Nu vă atingeţi de unşii Mei şi nu vicleniţi împotriva profeţilor Mei*** (Psalmul 104, 15). Şi, într-adevăr, ***sufletele drepţilor sunt în mâna lui Dumnezeu şi chinul nu se va atinge de ele*** (Înţelepciunea lui Solomon 3, 1). La acestea proorocul Zaharia adaugă: ***cel care se atinge de voi se atinge de lumina ochiului Lui*** (al lui Dumnezeu)! (Zaharia 2, 12), iar Ioan, ucenicul cel iubit al lui Hristos, spune aşa: ***Ştim că oricine e născut din Dumnezeu nu păcătuieşte; ci cel ce s-a născut din Dumnezeu se păzeşte pe sine, şi cel rău nu se atinge de el*** (1 Ioan 5, 18), adică nu se atinge atât de tare încât să-l poată birui.

Regele asirian Sanherib a cucerit şi a distrus toate cetăţile iudaice (în vremea regelui Iezechia), însă Ierusalimul nu numai că nu l-a putut cuceri, dar nici măcar nu l-a putut asedia şi nu a putut vedea acest oraş. În cartea proorocului Isaia scrie mai pe larg despre acestea; aşa zice proorocul despre regele asirian: ***Nu va intra în această cetate şi nu va arunca nicio săgeată. Nu va porni împotriva ei cu scut şi nu o va înconjura cu valuri. Pe calea pe care a venit se va întoarce şi nu va intra în cetatea aceasta, zice Domnul*** (Isaia 37, 33-34). La fel se întâmplă şi cu oamenii temători de Dumnezeu. Bărbatul cel drept, având călăuze pentru paşii săi legea Domnului şi voia Lui, rămâne nebiruit

din toate punctele de vedere; niciuna din întâmplările potrivnice nu îl biruie şi nu îl doboară prin tristeţea cea peste măsură, fie că boala îi răneşte toate mădularele trupului său ori că îl lovesc nenumărate nenorociri, fiindcă dreptul, înălţându-şi mintea şi inima vitează către Dumnezeu, aleargă la El cu nădejde tare în ajutorul Lui şi în toate greutăţile îşi pune de acord dorinţele sale cu voia lui Dumnezeu. Şi de ce nu ar putea face aşa? Căci are o inimă iubitoare, ale cărei îndemnuri către Binele Veşnic niciodată şi cu niciun fel de lanţuri pătimaşe nu pot fi legate împotriva voinţei lui dacă el voieşte ca ele să ajungă în braţele veşnice ale voii lui Dumnezeu.

S-a păstrat (în analele bisericeşti) amintirea unui bărbat înţelept, mare şi slăvit întru virtuţi, căruia i s-a întâmplat un lucru foarte greu de povestit, iar el a proslăvit această întâmplare, zicând: Te salut cu bucurie, amărăciune grea şi totodată plină de toată mila şi binecuvântarea lui Dumnezeu! Tot aşa s-a întâmplat şi cu Socrate, care a primit cu cea mai mare bucurie otrava ce-i fusese pregătită. Acelaşi lucru s-a întâmplat cu Sfântul Apostol Andrei, care, atunci când a fost dus la răstignire, încă de departe a salutat Sfânta Cruce şi, apropiindu-se de ea, cu bucurie a îmbrăţişat-o şi a sărutat-o. În acelaşi chip este preţuit gardul, care apără grădina, şi este iubit pomul care aduce roade.

PARTEA a 2-a

Vei spune, iubite cititor, că despre acestea vorbim cu multă plăcere în şcoli, însă altfel procedăm acasă, când ne ciocnim în fapt cu neplăcerile; foamea, ponegrirea, pierderea averii, chinurile grele pricinuite de boli nu înveselesc pe nimeni, căci toate acestea îl lovesc puternic pe om, care ar fi mai tare ca fierul dacă nu l-ar doborî loviturile pomenite. Iartă-mă, iubite cititor, dar mi se pare că faci parte din rândul prietenilor care au încercat să-l mângâie pe dreptul Iov şi cărora el le-a spus în faţă: multe asemenea lucruri am auzit, jalnici mângâietori îmi sunteţi, prietenii mei! ***Ochiul meu varsă lacrimi înaintea lui Dumnezeu***, varsă lacrimi, recunosc, şi aceasta nu e o mângâiere; dar el varsă lacrimi înaintea Domnului: aceasta este adevărata veselie, iar Domnul nu Îşi va întoarce faţa de la cel nevinovat şi, dimpotrivă, de la cel necredincios nu va primi nici cel mai mare dar.

Ce altceva mai doriţi? Mâna Domnului s-a atins de mine; dar mai bine să fiu bătut de mâna aceasta decât să primesc mângâieri de la altă mână. Dreapta Domnului numai prin atingere tămăduieşte, iar prin biciuire nu boală dăruieşte, ci sănătate, nu moarte, ci viaţă. Aşa le-a răspuns Iov prietenilor săi şi la fel se cuvine să-ţi răspund şi eu la argumentul pe care l-ai adus şi totodată să-ţi pun şi ţie o întrebare: dacă cineva te loveşte la scrimă cu o mănuşă de metal şi

îți provoacă o rană sângeroasă, nu începi, oare, să-l învinuiești de acest lucru? Mâna lui ți-a provocat rana, dar, oare, poți aduce plângere înaintea judecătorului împotriva mâinii? Omul este cel ce te-a lovit.

Așa și Dumnezeu, mâna cu care biciuiește o acoperă cu o mănușă, uneori de piele, alteori de lemn, iar alteori de fier; astăzi te pedepsește prin foame, iar mâine prin defăimare; acum îngăduie acestui om să te nedreptățească, iar altă dată altuia, iar alteori te pedepsește prin cei ai casei, prin părinții sau frații tăi. Ce altceva mai voiești? Una și aceeași mână dumnezeiască biciuiește, dar nu la fel, ci diferit și te cercetează și te pedepsește prin ceilalți. De ce îi învinuiești pe ceilalți, zicând: omul acesta viclean din invidie mi-a făcut rău, hoțul și tâlharul acela mi-a adus o asemenea nenorocire, iar acest lingușitor mi-a luat cinstea, slava și avuția? Ce tot spui, nerodule? De ce dai în judecată mănușa? Îndreaptă-ți atenția spre mâna lui Dumnezeu, care-ți trimite atât milele, cât și pedepsele sale. Toate acestea îți sunt trimise de Dumnezeu.

Adu-ți aminte de regele David, care nu s-a plâns de nenorocirile pricinuite lui și a tăcut, ținând bine minte că Dumnezeu a îngăduit să fie nedreptățit: ***că Tu ești Cel ce m-ai făcut***. Solomon, vorbind despre zilele fericite și zilele nefericite, a spus: ***În zi de fericire fii bucuros, iar în zi de nenorocire gândește-te că Dumnezeu a făcut și pe una și pe cealaltă, așa ca omul să nu descopere nimic din cele viitoare*** (Ecclesiastul 7,

14). De ce nu Îi suntem recunoscători lui Dumnezeu măcar atât cât îi mulțumim doctorului nostru care ne-a făcut o operație reușită: „Excelent, domnule doctor!, îi spunem. Chiar dacă m-a durut cât am răbdat tăieturile dumitale, îți sunt foarte recunoscător, căci nădăjduiesc că voi fi complet sănătos!". Și îl lăudăm pe doctorul acela, care, scoțând cu iscusință veninul șarpelui, știe să îl folosească în tămăduirea bolilor și ne minunăm de el.

De ce, totuși, nu primim cu bucurie nenorocirile și nedreptățile omenești, trimise de Dumnezeu cu scopul de a ne povățui și a ne îndrepta pe calea mântuirii? Să fie știut tuturor că înaintea lui Dumnezeu sunt vădite toate faptele noastre și El știe pentru ce trimite una sau alta chiar dacă noi nu știm; iar noi cârtim în ascuns împotriva lui Dumnezeu, zicând: o, Doamne, cât de greu m-ai pedepsit, cât de tare mă apasă mâna Ta! Dimpotrivă, iubite creștin, aducând asemenea plângeri îndrăznețe înaintea lui Dumnezeu, greșești foarte mult; El nu este crud, nici mâna Lui nu este grea când te pedepsește; cuprinzând cu privirea Lui trecutul, prezentul și viitorul tău, El alege, îți *trimite*, după mila Sa, tot ceea ce este mai bun pentru tine, chiar și moartea vieții tale pământești, însă sufletul tău este veșnic; și nu știi ce te va lovi în viitor din pricina micimii tale de suflet și a nerăbdării tale.

Dumnezeu dorește să te vindece, să fii tare în duh, iar ție ți se pare că El îți gătește otravă aducătoare de moarte. După cuvântul înțeleptului: ***niciodată cel***

drept nu se va clătina, iar cei nelegiuiți nu vor locui pământul (Pilde 10, 30). Dreptul este tare în sinea sa (în inima sa), unde nimic nu-l poate nici clătina, nici înfricoşa; el îşi păstrează duhul liniştit în toate necazurile care îl lovesc.

PARTEA a 3-a

Seneca (Lucius Annæus) îi face scumpului său prieten Lucilius următoarele urări: „Îți doresc totdeauna să fii vesel, totdeauna să ai bucurie în casa ta şi nu va pleca din ea dacă va rămâne înlăuntrul tău. Nicio bucurie exterioară nu umple inima, ci deseori aduce plictiseală sau provoacă ceva trist, căci nu este statornică; să nu crezi că oricine este îndrăzneț, e vesel; cu adevărat vesel şi mulțumit este numai cel ce are veselie în inimă, a cărui inimă este vitează, neînfricată şi se înalță deasupra tuturor celor pământeşti".

Cu adevărat aşa este; inima fiecăruia dintre noi să năzuiască mai presus de toate cele pământeşti la Dumnezeu (binele suprem, veşnic), trăind în acord cu poruncile şi voia Lui până acolo încât nimic din ceea ce ni se întâmplă să nu ne înfumureze, dar totodată nici să ne întristeze sau să ne doboare şi *adevărata* noastră *veselie* va fi atunci propria *conştiință* lăuntrică, ce ne va spune că ne aflăm deasupra mângâierilor acestei lumi, că le călcăm în picioare. Şi, de vom ajunge cu ajutorul lui Dumnezeu pe această treaptă a urcuşului

nostru duhovnicesc către El, mila lui Dumnezeu ne va trimite în clipele amare ale încercării noastre puterea ei nebiruită spre a călca în picioare mângâierile acestei lumi şi va rodi în inima noastră bucuria cea adevărată şi neschimbată, în fața căreia mângâierile lumeşti şi plăcerile păcătoase îşi descoperă toată nimicnicia, neputința şi ticăloşia lor, ca unele ce sunt nevrednice de atenția omului înțelept şi a creştinului adevărat.

Toate mângâierile şi veseliile lumeşti desfată doar pe dinafară, nu sufletul omului, iar trupul omului, nefiind condus de suflet, îl coboară pe om până la asemănarea dobitocului celui fără de minte. Altfel vede omul înțelept desfătările şi veseliile lumeşti (păgâne); despre aceasta mărturiseşte acelaşi Seneca, zicând: „Bucuria născută în duhul omului (în sine, adică în sufletul nemuritor), este tare şi adevărată şi creşte (se măreşte neîncetat) şi rămâne chiar *până la sfârşit* (până la maturitate)". Ia seama şi înțelege întocmai cuvintele: *„şi rămâne chiar până la sfârşit"*; sfârşit înseamnă aici capătul, finalul săvârşirii, atingerea plinătății desăvârşirii unei ființe, precum şi apostolul Pavel a spus: ***Până vom ajunge toți [...] la măsura vârstei deplinătății lui Hristos*** (Efeseni 4, 13), ceea ce şi însăşi rațiunea înțelege, deoarece numai virtutea aduce bucuria neîncetată, veşnică, îndestulată; chiar de i se întâmplă ceva trist omului virtuos, nu îi pare diferită decât un nor care pluteşte mai jos de soare, dar care nu întunecă întru totul lumina zilei şi strălucirea soarelui.

Acesta este chipul cel adevărat al inimii curate, înfrânte şi smerite, credincioase voii lui Dumnezeu. Căci, precum tăria cea înaltă a cerului, ce se află mai presus de lună, are întindere luminoasă încontinuu şi nu este niciodată întunecată de nori, nici zdruncinată de cutremur, nici tulburată de furtună, aşa şi mintea omenească, lăsându-se cu bucurie călăuzită de voia lui Dumnezeu, rămâne totdeauna în liniştea sufletului blândă, luminoasă, prietenoasă cu ceilalţi şi iubitoare de pace; nimic din ceea ce i se întâmplă nu o întristează.

Bărbatul drept nu va avea neîncetat nici bucurie, nici tristeţe; el va avea şi zile fericite, şi zile triste, ce se vor schimba pe rând la dispoziţia Proniei şi nu se va bucura întotdeauna de zilele nefericite; plăcută şi tainică este această unire a veseliei cu tristeţea şi chiar dureros de puternică, fiindcă nu este altceva decât numai pace şi linişte lăuntrică, acordul minţii cu Pronia şi al măreţiei duhovniceşti cu blândeţea (emblema învăţăturii lui Hristos).

Nimic din toate acestea nu au oamenii nechibzuiţi şi răi: înlăuntrul lor luptă şi se împotrivesc una alteia felurite patimi, născute de ei înşişi, care stârnesc şi sporesc în mintea şi inima lor cete şi legiuni întregi de gânduri triste şi neplăcute; şi, dimpotrivă, omul bun, devotat în toate voii lui Dumnezeu, chiar şi când se află în necaz, niciodată nu se plânge, nici nu suspină, dispreţuieşte necazurile ce i se întâmplă şi tot răul înrădăcinat în cercul puterii sau activităţii lui, îl îndreptează şi îl acoperă cu sfatul cel bun şi îl preface

astfel în bine şi, în sfârşit, niciodată nu se plânge înaintea lui Dumnezeu de ceilalţi care îi pricinuiesc necazuri.

În acestea se află liniştea şi înălţimea duhovnicească a minţii, dobândite prin petrecerea tăcută în viaţa virtuoasă. În acestea se află cea mai mare şi netulburată veselie a sufletelor drepte, pe care nicio nenorocire nu le poate lovi sau întrista, căci ceea ce a grăit Înţelepciunea în Sfânta Scriptură, se dobândeşte în fapt prin împlinirea blândă şi smerită a voii lui Dumnezeu: ***cel ce mă ascultă va trăi în pace şi linişte şi de rele nu se va teme*** (Pilde 1, 33).

Acest lucru îl adevereşte şi fericitul Ambrozie, zicând: „Cel înţelept nu este doborât de bolile trupeşti (nu suferă din pricina lor) şi nu se întristează când se află în necazuri, ci şi în necazuri este liniştit şi răbdător, căci pentru că nu în desfătările şi mângâierile trupeşti se află fericirea, ci ea se dobândeşte numai prin conştiinţa curată şi liberă de orice patimă".

PARTEA a 4-a

Este cu neputinţă a spune că drepţii nu au parte de necazuri; ei simt durerea lor, căci nicio putere şi nicio virtute nu pot curma suferinţa, doar că ei nu se sperie de ea, nu se descurajează din pricina ei, fiindcă duhul lor îi înalţă mai presus de orice durere şi îi face nebiruiţi. Acest lucru l-a observat şi filosoful roman

ıeca, spunând despre omul virtuos aşa: „Omului
n nu i se poate întâmpla nimic rău"; şi, explicând
recum că omului virtuos întâmplările potrivnice
îi fac rău, spune: „Aşa cum mulţimea râurilor, ce
varsă în mare, nu schimbă gustul apei mării, aşa
i numeroasele necazuri pricinuite omului curajos
clintit), nu îi strică acestuia nici mintea, nici inima.
este mereu statornic în ideile şi faptele sale şi tot ce
ste potrivnic (socotindu-l a fi trimis sau îngăduit de
) îl preface în cele din urmă într-un bine adevărat.
Tot ceea ce i se întâmplă în exterior, îl face mai
ternic; nu spun că el nu ar simţi toate acestea, însă
biruie aceste simţăminte şi rămâne totdeauna în
letul său împăcat şi mulţumit, într-un cuvânt, este
i presus de orice i se întâmplă. Orice întâmplare
rivnică el o socoteşte practic un prilej pentru
rumarea şi desăvârşirea sa morală". Asemenea
bați au fost, într-adevăr: mult-pătimitorul Iov,
ele şi prorocul David, apostolul Pavel şi mulţi alţii.
David a spus: ***„de voi şi umbla în mijlocul morţii***
ică, de mă voi muta în viaţa de după moarte), ***nu***
voi teme de rele; că Tu cu mine eşti, Doamne!
mp.: Psalmul 22, 4) Iar Pavel îi încuraja pe cei ce
deau în Hristos prin cuvintele: ***Dacă Dumnezeu e***
ıtru noi (adică ne ajută nouă), ***cine este împotriva***
ıstră? (Romani 8, 31)
Sfântul Paulin milostivul, cel ce a fost episcopul
lei în veacul al V-lea, a spus: „Dacă Dumnezeu
ajută în lupta cu vrăjmaşul, atunci şi pânzele de
anjen ne vor păzi mai bine decât zidurile de piatră

şi, dimpotrivă, dacă Dumnezeu ne-a părăsit şi nu este cu noi, atunci şi cea mai fină pânză de păianjen va deveni o piedică mai tare decât cele mai tari ziduri în atingerea ţelului nostru", şi spre a dovedi adevărul vorbelor sale a povestit următorul fapt: „Un preot din Nola, cu numele Felix, îi mustra pe păgâni pentru ticăloasa lor închinare la idoli; pentru aceasta păgânii îl asupreau rău şi vroiau să îl omoare, însă el, fugind de prigoană, s-a ascuns de la faţa lor într-un loc strâmt, aflat între două ziduri de piatră; într-unul din acele ziduri se afla o crăpătură, prin care preotul asuprit s-a strecurat şi astfel a pierit din faţa prigonitorilor. Deşi prigonitorii au cercetat cu atenţie acea crăpătură, astupată de pânza pe care păianjenul repede a refăcut-o, au ajuns la concluzia că nimeni nu a trecut prin ea, altfel pânza de păianjen ar fi fost ruptă şi, prin urmare, au încetat prigoana".

Adevărat s-a spus: ***Strigat-au drepţii*** (chematu-L-au prin rugăciune pe Domnul în ajutor) ***şi Domnul i-a auzit şi din toate necazurile lor i-a izbăvit*** (Psalmul 33, 16). Acelaşi lucru îl mărturiseşte regele David înaintea întregii lumi, zicând: ***Căutat-am pe Domnul şi m-a auzit şi din toate necazurile mele m-a izbăvit*** (Psalmul 33, 4). Pentru acestea şi noi, împreună cu apostolul Pavel, pe care Dumnezeu l-a izbăvit în Asia de chinurile morţii, să-I mulţumim Domnului, zicând: ***Binecuvântat este Dumnezeu şi Tatăl Domnului nostru Iisus Hristos, Părintele îndurărilor şi Dumnezeul a toată mângâierea, Cel ce ne mângâie pe noi în tot necazul nostru, ca să putem***

să mângâiem şi noi pe cei care se află în tot necazul, prin mângâierea cu care noi înşine suntem mângâiaţi de Dumnezeu (2 Corinteni 1, 3-4; comp.: 1, 8-10).

Nicio întâmplare tristă nu-l poate birui pe cel drept, căci, aşa cum nimeni nu se poate atinge de lumina ochilor lui Hristos decât numai cel căruia Îi îngăduie Hristos, tot aşa fără voia lui Dumnezeu nu i se poate smulge dreptului niciun fir de păr din capul lui (Luca 21, 18). Ştiind, aşadar, că orice i se întâmplă, se întâmplă cu voia lui Dumnezeu, dreptul le întâmpină, rugându-se aşa: ***Facă-se voia Ta, precum în cer, aşa şi pe pământ"***, cu convingerea că tot ceea ce i se întâmplă este spre binele lui.

Pe acest temei proorocul Isaia, arătând numeroasele necazuri ce ameninţau Ierusalimul şi tot poporul iudeu din pricina căderii lor cumplite în păcat (a fărădelegilor obşteşti şi a păcatelor săvârşite împotriva legii lui Dumnezeu, ce se înmulţiseră), a făgăduit în acelaşi timp pentru toţi cei ce aveau conştiinţă bună, apărarea şi bunăvoirea lui Dumnezeu, zicând: ***Fericit este omul drept, că el va mânca din rodul lucrurilor lui*** (bune) (Isaia 3, 10). O, sfinte şi slăvite proorocule, acestui om bun i-a murit soţia şi tu zici: fericit este el; aceluia i-a ars casa şi tu zici: fericit este el; acela a răbdat cea mai mare nedreptate, ponegrire şi tu zici: fericit este el; acela şi-a îngropat toţi copiii săi şi tu zici tot: fericit este el, iar acel om bun a pierdut o avere imensă şi tu iarăşi zici: fericit este el; căci, după cât mi se pare, el însuşi ar fi pierit de n-ar fi fost mai înainte lipsit de aurul şi lucrurile sale preţioase!

Când pe Iacov l-a prins noaptea în drum spre Laban (viitorul său socru) şi s-a întins să doarmă, pământul i-a fost aşternut şi şi-a pus sub cap o piatră, luată tot de pe pământ; după cum vedeţi, nu a avut nici aşternut, nici adăpost deosebit, ci aşa a adormit şi a avut un vis minunat, în care a văzut o scară, sprijinită pe pământ, iar cu vârful ei atingea cerul; pe această scară se suiau şi se pogorau îngerii lui Dumnezeu şi Însuşi Domnul S-a arătat în capul scării (Facerea 28, 11-13).

Să ne fie această vedenie asemănare şi lămurire pentru toate *întâmplările,* aparent neplăcute, de care avem parte în viaţă; mulţi dintre noi văd în ele piatra pusă sub cap, dar să ştie că îi au în jurul lor pe îngerii care veghează asupra lor în chip nevăzut de ochii cei trupeşti şi pe Însuşi Dumnezeu, Care vede în fiece clipă necazurile lor. Iată de ce nicio întâmplare tristă nu îi biruie pe cei ce au conştiinţa nepătată, inima curată şi duhul smerit: ***cel ce nădăjduieşte în Domnul va fi îndestulat*** (Pilde 28, 25).

PARTEA a 5-a

Iraclie, unul dintre cei mai de seamă dregători ai Alexandriei (din sec. V după Naşterea lui Hristos), ne-a lăsat convorbirea sa cu Sfântul vieţuitor al pustiei, Dorotei, care a trăit şaizeci de ani în chip bineplăcut lui Dumnezeu în crăpătura unei stânci. „Odată l-am

vizitat pe Dorotei în pustie, spune Iraclie, iar el, printre altele, mi-a spus să cobor la izvorul ce se afla tot acolo, în pustie, şi să scot apă. Eu m-am dus şi, văzând în fântână un şarpe mare plutind, m-am întors degrabă la bătrân, speriat şi cu ulciorul gol. Bătrânul a zâmbit, s-a uitat lung la mine şi, dând din cap, a spus: «Dacă Dumnezeu i-ar îngădui diavolului să arunce şerpi în toate izvoarele (fântânile), nu ai mai scoate apă din niciun izvor?»

Apoi, ieşind din peşteră, a mers degrabă la acelaşi izvor, a umplut ulciorul cu apă, a închinat apa, făcând semnul crucii şi a început să bea, zicându-mi: «Unde este crucea, de acolo fuge răutăciosul satana ca un neputincios». Cel ce nădăjduieşte în Domnul este în afara primejdiei, este ca un leu fără frică; nicio nenorocire nu îl biruieşte pe cel drept, chiar dacă poate fi amară pentru inima lui (comp.: Pilde 28, 25; 12, 21). Am observat mai sus că nenorocirea care îl loveşte pe cel drept, chiar dacă îl amărăşte, totuşi nu îl biruieşte, adică omul lui lăuntric, „eul" lui rămâne mereu liniştit şi mai mult se întăreşte. Se cere ca cele spuse aici prin cuvinte să le dovedim prin fapte.

În acest sens Sfântul Ioan Gură de Aur ne înfăţişează două mărturii clare. Prima este aceasta: când trupul nostru este împresurat de felurite boli (de tot felul de dureri), deseori se întâmplă ca o durere să o înăbuşe pe alta, adică să facă aşa încât cea din urmă să nu fie simţită. De exemplu, un om care are un deget vătămat şi totodată suferă de durere de cap

şi de durere în stomac, durerea degetului nu o mai bagă în seamă, nu o mai simte din pricina celorlalte dureri mai puternice, ci se plânge cu amar medicului sau prietenilor de durerea puternică de cap şi de cea din stomac.

Aşa să faci, spune Sfântul Ioan Gură de Aur, şi tu, cel ce suferi din pricina lipsei bogăţiei (a banilor şi a avuţiei), din pricina ponegririi de către ceilalţi a cinstei, a bunului tău nume sau a cinului şi a demnităţii tale cetăţeneşti: să trezeşti în tine durerea cea grea pentru păcatele tale şi să suspini din adâncul sufletului, gândindu-te la cât a suferit pentru păcatele tale Hristos, Răscumpărătorul tău; să-ţi închipui cât mai viu în minte cum L-au bătut, legat de stâlpul judecăţii, cum L-au târât, vlăguit de suferinţele trupeşti şi sufleteşti, pe străzile Ierusalimului către Golgota, cum L-au pironit pe Cruce, câte batjocuri, ocări şi ponegriri a răbdat, chiar pe Cruce fiind, însăşi moartea cea chinuitoare, iar totodată să înţelegi şi pedeapsa ta viitoare, ce va fi pe măsura păcatelor tale, adică a încălcărilor poruncilor lui Dumnezeu.

Această grea durere a ta pentru păcate, de o vei simţi cât mai adânc, îţi va înlesni şi îţi va înăbuşi orice suferinţă venită dinafară. În acest sens le-a spus şi Mântuitorul Hristos următorilor Săi: ***„Nu vă temeţi de cei ce ucid trupul*** (de suferinţele trupeşti şi de moarte, care ucid trupul), ***iar sufletul nu pot să-l ucidă; temeţi-vă mai curând de acela care poate şi sufletul şi trupul să le piardă în gheena*** (Matei 10, 28).

A doua mărturie, Sfântul Ioan Gură de Aur o ia din medicină şi spune: orice plasture se aplică nu pe partea sănătoasă a trupului, care nu are nevoie de tămăduire, ci se aplică pe partea vătămată; *alifia pentru ochi* sau *medicamentul lichid pentru comprese* sunt folositoare pentru tămăduirea pupilelor, nu a umerilor; medicamentele lichide (băuturile medicinale) tămăduiesc stomacul; alifia medicinală se pune pe rană (pe bubă), nu pe alături; tot aşa, nici supărările (durerile) noastre, pricinuite fie de pierderea aurului sau de ponegrirea cinstei noastre sau de boala cea îndelungată sau de altă nenorocire, nu pot fi înlăturate nici de tristeţea cea ucigătoare pentru sănătatea noastră, nici de lacrimi, nici de strigătele de durere, care nu aduc folos, pentru că în ele nu vom găsi nici cea mai mică bucurie, prin ele nu putem aduce înapoi nici bogăţia, nici cinstea, nici sănătatea, ci mai mult vom înmulţi răul şi durerea pricinuite; aceasta pentru că *tristeţea* şi *durerea* nu sunt pentru aceste *pierderi* sau *suferinţe* nişte leacuri adevărate; ele (tristeţea şi durerea) sunt bune doar pentru tămăduirea păcatului.

Spre povăţuirea noastră Sfântul Ioan Gură de Aur aduce multe exemple, zicând: de este cineva pedepsit prin confiscarea averii, se întristează, dar întristarea lui nu-i va schimba pedeapsa; de şi-a pierdut cineva fiul: suferă pentru el, dar prin aceasta nu-l poate învia; de este bătut cineva, suferă cumplit, însă ruşinea pricinuită lui nu se mai şterge; de este

cineva lovit de boală grea: se chinuie, dar suferința lui nu îi aduce sănătatea înapoi, ci mai mult o zdruncină. Ia seama bine că niciuneia dintre persoanele pomenite nu i-a adus tristețea niciun folos, ci mai mult i-a sporit suferința.

Şi, dimpotrivă, de *a greşit* cineva şi se căieşte, suferă pentru căderea sa morală şi îşi mărturiseşte păcatul înaintea Domnului: prin acestea va nimici păcatul, îşi va plăti datoria. Acest lucru îl mărturiseşte Sfântul Apostol Pavel, zicând: ***v-ați întristat după Dumnezeu, ca să nu fiți întru nimic păgubiți de către noi. Căci întristarea cea după Dumnezeu aduce pocăință spre mântuire, fără părere de rău; iar întristarea lumii*** (adică pentru pierderile şi supărările lumeşti) ***aduce moarte*** (2 Corinteni 7, 9-10). Prin urmare, *tristețea* poate fi şi leac adevărat, şi otravă aducătoare de moarte, de aceea trebuie să o folosim cu dreaptă socoteală. În încheiere, de o mie de ori vă repet: nicio nenorocire nu îl biruieşte pe cel drept!

CAPITOLUL AL TREILEA
Acordul dintre voia omului şi voia lui Dumnezeu este jertfă bineplăcută lui Dumnezeu

Noi credem şi mărturisim că aducerea jertfei celei fără de sânge (săvârşită la Liturghie) a Mielului lui Dumnezeu, a Domnului Hristos sub forma pâinii şi a vinului este jertfa cea bineplăcută lui Dumnezeu, adusă Lui de către noi, adică prin participarea noastră la această tainică şi dumnezeiască slujbă ne aducem cu totul pe noi înşine ca jertfă Domnului nostru, prin urmare, şi voia noastră o supunem în toate voii Lui dumnezeieşti.

Fericitul Ieronim a exprimat foarte bine acest lucru în scrisoarea sa către Lucaniu, zicând: a jertfi aurul este specific oamenilor începători, încă nedesăvârşiţi (ceea ce au făcut Socrate, Antisten şi alţi iubitori ai înţelepciunii), însă lucrarea specifică creştinului constă în a se aduce pe sine jertfă lui Dumnezeu şi Răscumpărătorului său, Domnului Hristos, adică în a-şi închina toată viaţa sa împlinirii necondiţionate a voii lui Dumnezeu. Acela I-a dat totul lui Dumnezeu, care I s-a adus pe sine însuşi jertfă, lepădându-se de voia sa, de mândria sa şi de celelalte patimi; doar aceasta şi cere Dumnezeu de la noi când zice: Fiul Meu, dă-mi Mie inima ta şi ochii tăi să păzească toate căile Mele". Atunci să fii încredinţat că Îi vei da totul lui Dumnezeu, când Îi vei da inima ta (adică pe tine însuţi).

PARTEA 1

Aducerea voii noastre ca jertfă lui Dumnezeu va fi bineplăcută Lui numai cu condiția ca cel ce aduce această jertfă să rămână în harul Lui, adică să ducă după putere o viață fără de păcat, îndreptând-o prin pocăință neîncetată. Sfântul Vasile, tâlcuind cuvintele primului verset al Psalmului 28: ***Aduceți Domnului, fii ai lui Dumnezeu*** (adică fii după harul lui Dumnezeu), ***aduceți Domnului mieii oilor*** (ca jertfă lui Dumnezeu), spune: „Până să începi a săvârşi aducerea jertfei tale înaintea lui Dumnezeu, cercetează-te cu atenție pe tine însuți şi vezi dacă faci parte dintre fiii cei după har ai lui Dumnezeu şi, dacă eşti, într-adevăr, fiu al harului, adu darul tău la altar, căci numai în acest caz va fi jertfa ta bineplăcută lui Dumnezeu şi să plângi din inimă de te va mustra conştiința ta pentru nedreptate (pentru păcat) şi să depui toată strădania şi să iei hotărârea fermă de a te feri de căderea în păcat, din pricina căreia se ia de la tine mila lui Dumnezeu şi aşa să-ți ceri iertare de la Dumnezeu, căci ***inima înfrântă şi smerită Dumnezeu nu o va urgisi*** (Psalmul 50, 18).

„Nimic nu mi-aş dori decât numai să am posibilitatea să mă ofer cu totul pe mine însumi Celui Căruia Îi sunt dator şi astfel să devin rob de bunăvoie față de Dumnezeu", spune psalmistul. Unii jertfesc în sfintele biserici ceară pentru lumânări sau untdelemn pentru arderea candelelor, dar şi acesta este un vot

bănesc, de aceea nu este de ajuns şi nu este o virtute deosebită.

Alţii făgăduiesc înaintea lui Dumnezeu să se înfrâneze de la vin şi mai ales de la beţie, iar alţii dau milostenie bogată celor săraci şi nevoiaşi; aceasta este, într-adevăr, o jertfă de mare preţ, dar care nu întrece celelalte făgăduinţe, căci cu ce vor ajuta săracii (nevoiaşii) la mântuirea sufletului tău? Dumnezeu nu are ca ţel milostenia ta, ci ţelul Lui este să răscumpere sufletul tău (să-l abată de la fapte rele, să-l răscumpere din ele şi să-l îndrepteze pe calea virtuţii). Aşadar, adu-I în dar ceea ce El a răscumpărat, adu-I sufletul tău! De mă vei întreba: cum să aduc sufletul meu, care se află în puterea Lui?, ascultă: adu sufletul tău, adică pe tine însuţi, prin firea ta bună, prin gândurile tale curate, prin faptele tale bune şi folositoare.

Aşa au fost aduşi lui Dumnezeu Samuel de către mama lui, proorociţa Ana, Domnul Hristos de către Preasfânta Fecioară, Ioan Botezătorul, Grigorie de Nazianz şi alţii au fost aduşi lui Dumnezeu de către părinţii lor şi au ajuns la vârsta bărbaţilor slăviţi, desăvârşiţi. Dacă este atât de folositor să aduci (să închini) lui Dumnezeu alte persoane, cât de folositor va fi să te închini lui Dumnezeu pe tine însuţi? Regele David a împlinit cu desăvârşire acest lucru, punându-se în slujba lui Dumnezeu prin cuvintele rugăciunii: ***De bunăvoie voi jertfi ţie,*** adică cu toată inima Îţi voi aduce jertfe; ***lăuda-voi numele Tău, Doamne, că este bun*** (Psalmul 53, 6).

Şi nouă înşine ne place, şi chiar foarte mult, când cineva este gata de bunăvoie să stea tot timpul la dispoziţia noastră. Cândva numeroşii admiratori ai lui Socrate i-au adus acestuia din belşugul avuţiilor lor multe daruri preţioase, însă unul dintre ucenici, Eschin, fiind foarte lipsit (sărac), venind la el, i-a spus:

- „Eu nu am nimic ca să-ţi pot aduce în dar aşa încât să fie vrednic de tine, de aceea mă socotesc *sărac*; singurul dar, pe care îl am, este acesta: mă pun pe mine însumi în slujba ta şi, oricum ar fi acest dar al meu, tu să judeci că ceilalţi îţi aduc daruri din *prisosul lor* (din ceea ce au ei în plus şi nu le trebuie), iar lor le-a rămas mai mult, însă eu îţi dăruiesc tot ce am şi fie ca ofranda mea să-ţi placă!"

- „Într-adevăr, tu mi-ai adus darul cel mai mare şi mai preţios, i-a răspuns Socrate doar că te socoteşti pe tine însuţi de mic preţ; totuşi, eu mă voi strădui şi voi face tot posibilul să te înapoiez pe tine însuţi mult mai bun decât te-am primit".

Prin ofranda inimii sale, Eschin l-a întrecut astfel chiar şi pe Alcibiade, ce avea aceeaşi inimă ca şi el prin talanţii ei şi a covârşit toate darurile bogate ale tinerilor înstăriţi. Se cuvine să îndreptăm spre acest lucru atenţia noastră şi să vedem cum poate mintea *sănătoasă* (adânc-cugetătoare) să scoată din cea mai mare sărăcie cea mai mare bogăţie! Un lucru este preţuit nu pentru că este adus în piaţă la vânzare, ci pentru râvna şi bunăvoirea cu care este adus în dar.

Cea mai mare jertfă Îi aduce lui Dumnezeu, mai bine zis totul îi aduce ca jertfă cel ce Îi aduce zi de zi

toată voia sa (adică supune voia sa voii dumnezeieşti) şi face aşa zi de zi nu numai o dată sau de două ori, ci de nenumărate ori (de câte ori îi cer împrejurările), mai ales atunci când se vede împresurat de felurite momeli ori necazuri, când se află în cea mai mare sărăcie sau chiar când se întâmplă totul după dorinţa lui, mai ales atunci trebuie să alerge la Dumnezeu în rugăciune, zicând: „O, Doamne, Dumnezeul meu, eu mă aduc pe mine tot ca jertfă înaintea Ta, fie peste mine bunăvoirea Ta: facă-se voia Ta!".

Această jertfă adusă lui Dumnezeu ne aduce şi nouă în necazurile noastre: răbdare, iar în bucuriile şi mângâierile noastre: înţelepciune şi cumpătare. Jertfa aceasta, în atacurile rele îndreptate împotriva noastră, potoleşte întristarea noastră, înfrânează buzele noastre de la cârtirea împotriva lui Dumnezeu, alungă de la noi nerăbdarea şi tot ea înmulţeşte plata pentru faptele noastre bune şi mai mult decât toate atrage asupra noastră mila lui Dumnezeu. Într-un cuvânt, este scutul nostru cel nebiruit împotriva tuturor nenorocirilor, necazurilor şi ispitelor.

PARTEA a 2-a

Propunându-ne tuturor să alergăm la Dumnezeu în orice împrejurare şi să ne lăsăm în voia Lui cea sfântă, cum am arătat mai sus, unul dintre învăţătorii Bisericii cugetă astfel: eu nu am nimic mai mult decât numai două monede mici (doi bani), adică trupul şi

sufletul sau, mai bine zis, am numai o monedă, adică voința mea; să nu o pun, oare, la dispoziția Celui ce m-a îmbogățit pe mine, netrebnicul, cu atât de mari binefaceri, încât cu prețul vieții Sale pământești, al chinurilor Sale m-a răscumpărat din robia păcatului?

Iar de nu aş voi să mă supun cu totul voii Lui sfinte şi dispozițiilor ei după ce El m-a răscumpărat, cu ce ochi, cu ce inimă şi conştiință voi sta înaintea feței milostive a Dumnezeului nostru? Sfântul Ioan Gură de Aur, vorbind despre faptul că Sfântul Apostol Pavel se aducea în fiecare zi pe sine jertfă lui Dumnezeu (prin acele osteneli şi chinuri, ce le răbda de dragul propovăduirii evanghelice), a spus: „Abel a adus o jertfă ce a fost mai plăcută lui Dumnezeu decât jertfa lui Cain, dar, de vom compara jertfa lui Pavel cu jertfa lui Abel, cu atât mai presus şi mai cinstită va fi jertfa lui Pavel decât cea a lui Abel pe cât de departe este cerul de pământ, căci Pavel I-a adus lui Dumnezeu ca jertfă nu oi şi viței, ci pe sine însuşi de nenumărate ori pe zi s-a adus ca jertfă, şi aceasta încă nu i-a fost de ajuns, ci pe lângă aceasta s-a străduit odată cu sine să-I închine lui Dumnezeu toată lumea".

În vremea lui Dioclețian, Epictet preotul şi Astion monahul (a căror pomenire se face pe 8 iulie) duceau o viață cucernică în răsărit[15] şi în timpul prigoanelor asupra creştinilor au fost prinşi şi închişi în temniță

[15] Sfinții Epictet şi Astion - Cei mai vechi martiri din România, ale căror moaşte au fost descoperite în anul 2001, iar canonizarea lor ca sfinți a avut loc în 1992. (n. trad.)

de Latronianus, guvernatorul Halmyrisului[16] (guvernatorul din Halmyris). Atunci Epictet i-a spus lui Astion: „Iubite Astion, mâine, când ne vor duce înaintea judecătorului şi el ne va întreba despre nume, patrie şi părinţi, vom răspunde un singur lucru: noi suntem creştini, acestea sunt numele, neamul şi patria noastră. De va voi Dumnezeu să pătimim pentru Hristos, în vremea chinurilor să nu arătăm călăilor nimic altceva decât numai să ne rugăm lui Dumnezeu, zicând: Doamne Iisuse, facă-se voia Ta cu noi".

În ziua următoare de dimineaţă în mijlocul cetăţii s-a construit un tribunal obştesc, la care au fost aduşi Epictet şi Astion, învinuiţi de faptul că erau creştini. Judecătorul, aşezându-se în fotoliul său în prezenţa poporului, i-a întrebat pe acuzaţi: „De unde sunteţi de neam, cum vă numiţi şi ce patrie aveţi?". La întrebarea pusă Epictet a răspuns: „Noi suntem creştini şi suntem născuţi din părinţi creştini". „Nu aceasta vă întreb, a spus Latronianus, ştiu deja învăţătura voastră de credinţă, spuneţi-mi numele voastre". Şi sfinţii mucenici i-au răspuns iarăşi: „Noi suntem creştini şi numai Domnului nostru Iisus Hristos ne închinăm, iar de idoli ne scârbim".

Auzind acestea, judecătorul s-a mâniat foarte şi a poruncit să fie dezbrăcaţi şi bătuţi fără milă vreme îndelungată. Mucenicii, înroşiţi de sângele nenumăratelor răni pricinuite de bătăi, au ridicat

[16] Halmyris – sau Almyris este o localitate antică situată între Murighiol şi Dunavat, judeţul Tulcea. La mânăstirea Halmyris din Tulcea sunt adăpostite moaştele sfinţilor dobrogeni Epictet şi Astion. (n. trad.)

ochii la cer şi cu glas tare s-au rugat, zicând: „Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru! Facă-se voia Ta cu noi!". În vremea aceasta Latronianus râdea ironic şi îi mustra pe sfinţii mucenici, zicând: „Unde este apărătorul vostru, căruia îi cereţi ajutor? Să vină acum în ajutorul vostru şi să vă ia din mâinile mele!".

Însă sfinţii mucenici au strigat iarăşi: „Noi suntem creştini, facă-se voia Dumnezeului nostru cu noi". Atunci tiranul s-a înfuriat şi mai tare şi a poruncit să fie spânzuraţi tot acolo, iar trupurile lor să fie sfâşiate fără milă cu gheare de fier (unelte cu cârlige de fier asemănătoare ghearelor). Cu toate acestea, nici acum tiranul nu a scos din gurile mucenicilor alte cuvinte în afară de cele dinainte: „Noi suntem creştini, o, tiranule Latronianus, facă-se cu noi voia Dumnezeului nostru"; aşadar, judecătorul, socotind o ruşine pentru sine a fi biruit de mucenici, a poruncit să fie arşi cu făclii aprinse, însă nici atunci nimic altceva nu a auzit de la ei decât numai cuvintele: „Noi suntem creştini, facă-se cu noi voia Domnului Dumnezeului nostru". Apoi, răbdând aceste chinuri, sfinţii au fost duşi înapoi în temniţă.

La această privelişte tristă a fost martor unul dintre păgâni, cu numele Vigilantius; el a stat aproape de judecător şi, auzind cuvintele repetate des de sfinţii mucenici: „Noi suntem creştini, facă-se cu noi voia Domnului Dumnezeului nostru", cugetând în sinea sa, a ajuns la concluzia că în cuvintele acestea se află o putere minunată, neînţeleasă, care uşurează

sau înlătură cu totul orice durere, chiar şi pe cea produsă de cele mai mari şi mai chinuitoare suplicii (făcute prin tăiere, ardere şi aşa mai departe) şi nu te lasă să simţi acţiunea lor dureroasă. De aceea, a început să aibă aceleaşi cuvinte în mintea sa şi să le repete neîncetat, socotindu-le un mijloc ocrotitor şi atotputernic împotriva oricărui rău şi oricărei nevoi; fie că mergea undeva, fie că era acasă, şezând şi umblând, culcându-se şi sculându-se din somn, nimic altceva nu avea în minte decât numai aceste cuvinte: „Noi suntem creştini, facă-se cu noi voia Dumnezeului nostru".

Trei zile a petrecut Vigilantius, deprinzându-se cu acest lucru cu ajutorul lui Dumnezeu. În ziua a patra, îndemnat de puterea nevăzută a lui Dumnezeu, a început a glăsui înaintea tuturor şi a zice: „Eu sunt creştin (ca şi cum s-ar fi adresat judecătorului), o, tiranule Latronianus, facă-se cu mine voia Dumnezeului meu". Apoi a mers în temniţa aceea, în care se aflau închişi sfinţii mucenici creştini, unde a şi primit sfântul botez cu toţi cei ai casei sale (probabil de la Epictet). Iar mai târziu, când sfinţilor mucenici li s-au tăiat capetele pentru mărturisirea lui Hristos, el, din recunoştinţă pentru îndrumătorii săi cei întru Hristos, a îngropat cu cinste trupurile lor martirice.

Dar să ne întoarcem la istoria chinurilor lui Epictet şi Astion. În ziua de după primul lor interogatoriu, săvârşit de judecătorul Latronianus, tot la porunca lui au fost duşi înaintea adunării obşteşti spre a fi

ispitiţi şi mai mult. Judecătorul, purtându-se acum ca o vulpe, cu dezmierdare vicleană i-a întrebat pe sfinţii mucenici: „Ei bine, îi cinstiţi pe zeii neamului nostru sau rămâneţi şi acum în nebunia voastră?". La această întrebare Sfântul Epictet a răspuns: „În zadar te osteneşti, Latronianus, noi sperietorile iadului nu le cinstim; mai degrabă ne poţi lipsi de sănătate şi de viaţă decât de mărturisirea lui Hristos, Dumnezeul nostru; de o mie de ori am spus şi nu vom înceta a glăsui în auzul tuturor: noi suntem creştini, facă-se cu noi voia Dumnezeului nostru".

La aceste cuvinte tiranul a început a clocoti de mânie şi, răcnind ca un leu, a strigat la slugile sale: „Aduceţi aici în clipa aceasta sare şi oţetul cel mai tare! Să ştie aceşti necredincioşi că ei au deja răni, iar voi să nu cruţaţi eforturile voastre şi să ungeţi mădularele lor rănite cu sare şi oţet". În toate acestea sfinţii mucenici nu au rostit niciun cuvânt împotriva mărturisirii lor de credinţă, ci au spus: „Noi suntem creştini, facă-se cu noi voia lui Dumnezeu". În toate chinurile rămânând nevătămaţi, au fost iarăşi închişi în temniţă, iar după treizeci de zile iarăşi au fost duşi la judecată, fiind complet sănătoşi. Acolo le-au zdrobit gura şi dinţii cu pietrele şi i-au bătut crunt cu vergile[17], iar ei tot unul şi acelaşi lucru glăsuiau în auzul poporului: „Doamne, Dumnezeul nostru, fie voia Ta cu noi" şi acestea s-au repetat de multe ori până când s-a rostit, în cele din urmă, sentinţa, ce i-a osândit la moarte prin tăierea capului.

[17] Loviturile date cu aceste vergi din lemn de frasin au fost atât de puternice, încât pe oasele moaştelor celor doi sfinţi s-au descoperit aşchii din lemnul cu care au fost bătuţi. (n. trad.)

Fiind duşi la locul caznei în afara cetăţii, sfinţii mucenici se întăreau unul pe altul în răbdare şi cu tot sufletul Îl lăudau pe Domnul, glăsuind: „Lăudaţi numele Domnului, că s-a împlinit întru noi voia Lui dumnezeiască", şi, ajungând la locul pedepsirii, au cântat cântarea celor trei tineri din Babilon: ***Binecuvântat eşti, Doamne Dumnezeul părinţilor noştri, şi lăudat şi preaslăvit este numele Tău în veci. Că drept eşti în toate câte ai făcut nouă, şi toate lucrurile Tale sunt adevărate, şi drepte căile Tale şi toate judecăţile Tale adevărate*** (v. 2-3); „Îţi mulţumim Ţie că nu voia omului, ci voia Ta s-a săvârşit tot timpul întru noi".

Şi în clipa aceea, când trebuia *să li se taie capetele,* a apărut între ei o ceartă vrednică de laudă, voind fiecare a avea cinstea şi întâietatea de a-şi pleca cel dintâi capul sub sabie; Epictet era deja bătrân şi încărunţit, având şaizeci de ani[18], şi şi-a arătat acordul în a fi trimis mai întâi la Dumnezeu, Astion, iar apoi în a-şi pleca şi el capul sub sabie. Neîmpotrivindu-se deloc, Astion a glăsuit: „O, părinte iubit, iereule[19] cinstit al lui Dumnezeu, facă-se voia Domnului şi a ta", şi cu aceste cuvinte şi-a plecat capul său sub sabie; iar Sfântul Epictet, căzând peste trupul ucenicului său, cu dragoste l-a îmbrăţişat şi l-a sărutat, apoi cu toată inima şi-a plecat şi el capul sub sabie. Şi astfel amândoi s-au săvârşit în chip bineplăcut lui Dumnezeu.

[18] Sfântul Astion se pare că era mai tânăr cu 15-20 de ani decât Sfântul Epictet. (n. trad.)

[19] Iereu - Arhiereu, ierarh. (n. trad.)

PARTEA a 3-a

Iată două oglinzi, Sfinții Epictet şi Astion, în care s-a oglindit atât de limpede acordul binecredincios al voii omeneşti cu cea dumnezeiască, în împrejurări atât de grele. Acestea sunt exemple vrednice de urmat pentru fiecare creştin în încercările ce vin peste el şi îl îndeamnă a se împotrivi voii dumnezeieşti. În asemenea cazuri fiecare să se întărească pe sine cu o rugăciune scurtă, dar neîncetată şi să zică: „Eu sunt creştin, facă-se cu mine voia lui Dumnezeu (nu voia mea); chiar dacă această încercare nu este uşor de îndurat şi este grea, totuşi, facă-se cu mine voia Domnului; chiar dacă nu am prevăzut şi nu m-am aşteptat la acest necaz, fie voia Domnului; chiar dacă omul acesta din rea intenție mi-a făcut rău, fie voia Domnului cu mine".

Puternicul comandant israelit Iehu a compus scrisori pentru căpeteniile Samariei şi bătrânilor cetății şi le-a trimis în Samaria spre a fi îndeplinite. Iar ei, nearătând nici cea mai mică împotrivire, au ales anumiți bărbați şi i-au trimis la Iehu cu următorul răspuns: ***Noi suntem robii tăi şi ce ne vei zice, aceea vom face*** (4 Regi 10, 5). O, cum ne arată Dumnezeu de multe ori şi în multe chipuri voia Sa în Sfânta Scriptură spre a fi îndeplinită şi noi să lucrăm în acord cu ea! Aşa este, suntem datori de bunăvoie să urmăm voia lui Dumnezeu, repetând cuvintele mai

sus pomenite: „Noi suntem robii Tăi şi ce ne vei zice, aceea vom face", şi ce vei voi Tu, aceea să faci cu noi. De aceea Sfântul Antonie cel Mare repeta adesea: „De vom lăsa totdeauna toate faptele noastre în mâinile lui Dumnezeu, niciun demon (niciun duh rău) nu va fi în stare să intre în luptă cu noi".

Sfântul Proroc Ilie Tesviteanul a avut odată o discuţie cu preoţii păgâni ai lui Baal despre cine Îl cinstea pe adevăratul Dumnezeu şi se închina Lui: El sau ei? Pentru a da un răspuns adevărat şi a încheia această discuţie, Ilie şi preoţii care se certau cu el, au căzut de acord că va rămâne biruitor cel peste a cărui jertfă va cădea foc din cer şi o va arde. Când preoţii lui Baal şi-au pregătit jertfa pentru arderea de tot şi au chemat numele lui Baal de dimineaţă până la amiază, zicând: ***Baale, auzi-ne,*** nu a fost nici glas, nici răspuns. ***Şi săreau împrejurul jertfelnicului pe care-l făcuseră. Iar pe la amiază, Ilie a început să râdă de ei şi zicea: „Strigaţi mai tare, căci doar este dumnezeu! Poate stă de vorbă cu cineva, sau se îndeletniceşte cu ceva, sau este în călătorie, sau poate doarme; strigaţi tare să se trezească!" Şi ei strigau cu glas mai tare şi se înţepau după obiceiul lor cu săbii şi cu lănci, până ce curgea sânge. Trecuse acum de amiază şi ei s-au zbuciumat mereu până la timpul jertfei. Dar n-a fost nici glas, nici răspuns, nici auzire. Atunci a zis Ilie Tesviteanul către prorocii lui Baal: „Daţi-vă acum la o parte, ca să-mi săvârşesc şi eu jertfa mea!", şi s-au dat la o parte.***

Şi a construit Ilie din 12 pietre (după numărul seminţiilor lui Israel) un jertfelnic, a aşezat lemnele pe el, iar viţelul tăiat în bucăţi l-a pus pe lemne şi a poruncit să se toarne apă peste tot ceea ce a pregătit el. ***Iar la vremea jertfei de seară, s-a apropiat Ilie prorocul şi a strigat la cer şi a zis: „Doamne Dumnezeul lui Avraam, al lui Isaac şi al lui Israel! Auzi-mă Doamne, auzi-mă acum cu foc, ca să cunoască astăzi poporul acesta că Tu singur eşti Dumnezeu în Israel şi că eu sunt slujitorul Tău. Auzi-mă, Doamne, auzi-mă, ca să cunoască poporul acesta că Tu Doamne eşti Dumnezeu şi că Tu le întorci inima la Tine!"***; şi, o, minune!, dintr-odată ***s-a pogorât foc de la Domnul şi a mistuit arderea de tot şi lemnele şi pietrele şi ţărâna şi a mistuit şi toată apa care era în şanţ*** (3 Regi 18, 23-39). Cât de mult se ostenesc creştinii pretutindeni şi se chinuie, strigă de durere şi se zbuciumă în vremea săvârşirii rânduielilor noastre bisericeşti şi a dumnezeieştilor slujbe! Îşi subţiază trupurile lor cu postul, vin cu osârdie la biserică şi săvârşesc şi alte nevoinţe.

Nu este rău, dar deseori în toate acestea nu primim focul ceresc, nu ardem de evlavie adevărată pentru împlinirea voii lui Dumnezeu şi nu ne ferim de împotrivirea dintre voia noastră, dorinţele noastre şi voia lui Dumnezeu. Rareori rostim, şi atunci nu din inimă, ci aşa, din întâmplare: „Fie voia Ta, Doamne". Deseori se întâmplă să şi jertfim când una când alta spre slava lui Dumnezeu şi să-i îndemnăm şi pe alţii la aceasta, însă toate acestea ne aduc prea puţin folos

adevărat, deoarece, aducând exteriorul nostru ca jertfă lui Dumnezeu, nu Îi aducem voia noastră ca jertfă, nu supunem dorințele noastre voii Lui sfinte şi nici măcar nu ne îngrijim de acest lucru.

Doi oameni l-au rugat odinioară pe Sfântul Macarie să îi învețe a se ruga lui Dumnezeu, şi ca răspuns la rugămintea lor, Macarie a spus: „Nu spuneți multe în rugăciunea voastră, ci deseori, ridicând mâinile la cer, spuneți cu inima curată: Doamne Dumnezeule, precum doreşti şi voieşti Tu, aşa să fie", căci El ştie mai bine decât voi ceea ce vă este de folos". Aceasta este cea mai bună învățătură despre cum trebuie să ne rugăm şi tot astfel se ruga şi Cuviosul Pahomie: un singur lucru Îi cerea lui Dumnezeu să se împlinească întru toate voia Lui.

Această lăsare necondiționată în voia lui Dumnezeu este cea mai mare şi mai plăcută jertfă adusă lui Dumnezeu din partea noastră, căci în celelalte ofrande ale sale omul jertfeşte doar o parte fie prin înfrânarea de la mâncare şi băutură, fie prin împărțirea averii, săvârşind fapte de binefacere, fie prin răbdarea nedreptăților, dar, dimpotrivă, prin lăsarea necondiționată în voia lui Dumnezeu el se predă cu desăvârşire pe sine lui Dumnezeu, ca Dumnezeu să fie stăpân deplin atât peste el însuşi, cât şi peste tot ceea ce are, fără nicio excepție. De aceea relația dintre lăsarea necondiționată în voia lui Dumnezeu şi primele jertfe amintite este aceeaşi care există între un întreg şi părțile lui componente.

Vă propun aici spre învățătură *două observații,* vrednice de ținut minte:

1. Dacă tu, omule ales de Dumnezeu, te lași în voia Lui cu totul, în chip desăvârșit și necondiționat și aduci voia ta proprie jertfă lui Dumnezeu, ca pe o oaie înjunghiată, te rog stăruitor ca niciodată să nu te căiești după aceea pentru acest lucru; de-ți va fi apoi viața bună sau rea, nici să nu te întristezi pentru făgăduința ta făcută lui Dumnezeu (*de a aduce voia ta* ca jertfă voii dumnezeiești). Știi ce obișnuință au copiii mici: când sunt necăjiți de cineva apropiat lor, spun cu supărare: „Eu nu sunt al tău, nu vreau să fiu al tău, eu sunt al meu!", chiar dacă cu câteva minute înainte la întrebarea „al cui ești tu?", au răspuns: „sunt al tău", dar ceva nu s-a întâmplat după dorința lor și ei refuză să aparțină celui ce i-a necăjit și își schimbă și cuvintele și dragostea lor față de el. Te rog stăruitor, suflete creștin, nu te potrivi obiceiului copilăresc ce tocmai l-am pomenit, nu te purta și tu așa față de Dumnezeu când El îngăduie să fii pedepsit cu varga sau cu biciul, nici chiar atunci când El îngăduie să fii chinuit în foc, zdrobindu-te prin felurite necazuri și nenorociri, ci strigă fără încetare către El întru zdrobirea inimii tale: Doamne, miluiește-mă, pentru că sunt al Tău, o, Dumnezeule! Al Tău! Facă-se voia Ta cu mine și întru mine!

2. Și iarăși, când vei cădea în vreun păcat greu, de exemplu, în beție, osândire sau poftă trupească, vei fi întrebat: Cui aparțin acele mădulare ale trupului tău,

cu care ai săvârşit păcatul cel greu, nu lui Dumnezeu au fost ele aduse şi nu o dată, ci de o sută, de o mie de ori ca jertfă? Iar acum le faci uneltele păcatelor grele: ale beţiei, ale vorbirii de rău şi ale întinăciunii trupeşti spre a-L jigni şi a-L dispreţui prin ele atât pe Dumnezeu cât şi pe aproapele tău şi mai mult pe tine însuţi din pricina nebuniei tale şi a înăbuşirii propriei conştiinţe! Ia seama, omule! Ce faci? Ţi-ai pierdut şi credinţa, şi conştiinţa; limba ta, ochii, mâinile tale şi tot trupul tău le-ai pus de nenumărate ori în slujba lui Dumnezeu, iar acum prin faptele tale le pui în slujba *demonului* (a duhului rău)?

Fii atent la ce faci! Te supui celei mai mari primejdii, veşnicei pieiri; şi să ştii că ***Dumnezeu nu Se lasă batjocorit; căci ce va semăna omul, aceea va şi secera*** (Galateni 6, 7). Iar de nu voieşti să fii părăsit de tot de Dumnezeu, supune-te iarăşi cu evlavie voii Lui dumnezeieşti, până ce nu te va lovi pedeapsa din urmă, împlinind tot ceea ce porunceşte legea sau Dumnezeiasca Revelaţie. Toată fericirea israelitenilor a constat în a urma îndrumările lui Dumnezeu pe calea către ţara făgăduinţei, iar această urmare le-a fost arătată prin stâlpul de nor şi stâlpul de foc, ce au mers înaintea lor; tot aşa şi veşnica noastră mântuire constă în a săvârşi călătoria pământească a vieţii noastre întocmai după îndrumările legii celei de foc a dragostei şi umbriţi de norul binecuvântat al Proniei lui Dumnezeu, care poartă grijă de Biserica Sa şi de fiecare dintre noi în parte până când, săvârşind în

chip plăcut lui Dumnezeu drumul nostru, vom intra în țara, în care curge lapte şi miere, adică în Împărăția cea veşnică a lui Dumnezeu. Prin urmare, calea (îndrumarea) lui Dumnezeu este dreaptă şi adevărată. Ea ne duce drept în împărăția iubirii lui Dumnezeu, a iubirii Lui față de omenire.

CAPITOLUL AL PATRULEA
Desăvârşirea omului se zideşte pe acordul dorinţelor şi faptelor lui (al voii lui) cu voia lui Dumnezeu, arătată omului în lege sau prin anumite întâmplări, rânduite dinainte de Dumnezeu pentru el

Orice faptă a omului este apreciată în funcţie de acel scop final, ce este de dorit să fie atins. Aşadar, prin acest *scop final* se determină calitatea faptelor noastre, însuşirea lor, după care unele fapte ajung la bun sfârşit, iar altele îl duc pe om la pieire. Gândindu-ne la alegerea celui mai bun scop (din mulţimea scopurilor finale existente în viaţă), adică a scopului celui adevărat şi fericit, aducător de bucurie şi mulţumire veşnică, nu găsim alt scop final mai bun, mai nobil şi mai plăcut spre a îndrepta activitatea noastră către el decât numai împlinirea voii lui Dumnezeu, care ne apropie treptat de Însuşi Dumnezeu şi de fericirea veşnică în împărăţia Lui cea fără de sfârşit. De aceea, nu există fapte mai bune şi mai strălucite în afara celor care ne apropie de Dumnezeu şi atrag milostivirea Lui asupra noastră, a păcătoşilor.

Aşadar, dreaptă şi adevărată este cugetarea Sfântului Vasile cel Mare: „A te încredinţa cu toată inima în toate faptele tale voii şi îndrumării lui Dumnezeu", adică a te lepăda de voia ta şi a primi cu

mulțumire atât pe cele bune trimise de Dumnezeu, cât și pe cele rele, îngăduite de El, constituie totalitatea și cea mai înaltă treaptă a sfințeniei creștine. În virtutea acestei lepădări de sine și purtări a crucii lui Hristos, arătate în Evanghelie, sunt măriți și proslăviți de Dumnezeu toți sfinții. Această lepădare de bunăvoie a voii proprii, după învățătura sfinților părinți și învățători ai vieții plăcute lui Dumnezeu, este socotită singurul și adevăratul *început* al păcii sufletești și al liniștirii omului ce crede în Pronia lui Dumnezeu, care niciodată nu lasă pe nimeni și nimic fără să-l îndrume spre cel mai bun sfârșit. Acest început întărește în noi nădejdea de a ajunge la fericirea cea fără de sfârșit astfel încât omul nu mai dorește să se bizuie pe propriile lui puteri, încetează să mai fie al său, devine al lui Dumnezeu și nu mai trăiește pentru sine, ci pentru Dumnezeu, se mulțumește cu ceea ce îi trimite Dumnezeu și mulțumește pentru toate Domnului, atât când este fericit cât și atunci când este nenorocit.

Această supunere a omului față de Dumnezeu este cea mai plăcută jertfă pentru El; pentru această jertfă Dumnezeu l-a răsplătit pe David-regele cu cea mai cinstită chemare: „Aflat-am bărbat după inima Mea, el va împlini toate doririle Mele". Căci David s-a apropiat, într-adevăr, de Dumnezeu cu inima sa până acolo încât totdeauna era gata să împlinească cu toată inima și râvna orice poruncă a lui Dumnezeu. Exemplul regelui David trebuie să fie călăuză pentru orice om; încredințându-se cu totul voii lui Dumnezeu

în inima sa, el nu se va afla pe sine vinovat în cele ce în sinea lor nu sunt vrednice nici de laudă, nici de mustrare, cum sunt mâncarea, băutura, odihna şi celelalte trebuinţe ale omului, de le va întrebuinţa cu cumpătare spre slava lui Dumnezeu. Boul sau măgarul ar spune: mănânc, pentru că îmi este foame, beau, pentru că îmi este sete, însă fiinţei raţionale (omului) nu i se cuvine să zică aşa, căci a mânca, a bea, a se răcori, a se odihni ea şi le poate dori nu pentru că ei îi plac acestea, ci pentru că lui Dumnezeu Îi place aşa.

PARTEA 1

Floarea-soarelui este floarea care se îndreaptă tot timpul către soare, şi dimineaţa, şi în miezul zilei şi seara nu numai în zilele luminoase, ci şi în cele întunecate. Naturii acestei flori trebuie să îi urmeze voia omenească, îndreptându-se către Dumnezeu şi voia Lui dumnezeiască ceas de ceas nu numai în zilele luminoase ale vieţii sale, ci şi în cele întunecate, adică în zilele grele ale vieţii. Sfinţenia întregii vieţi omeneşti, după cugetarea unui teolog înţelept, alcătuieşte *desăvârşirea* întregii vieţi creştineşti şi *unirea în persoana creştinului a tuturor virtuţilor* celor săvârşite după putere, ce se întrunesc, ca într-un centru, în acordul voii noastre cu voia lui Dumnezeu.

Ceea ce voieşte Dumnezeu, aceea să voieşti şi tu, o, omule-creştin, iar ceea ce nu voieşte Dumnezeu, să

nu-ţi doreşti nici tu. Lucrând după sfintele Lui porunci, orice nedumerire ai avea (oprindu-ţi lucrul tău şi cercetându-l cu atenţie) să zici în gândul tău înaintea lui Dumnezeu: „Tu, Doamne, porunceşti aceasta, îndată o voi împlini!", iar când Dumnezeu interzice ceva, să zici: „Da, Doamne, cu dragă inimă renunţ la acest lucru şi nu fac ceea ce nu voieşti Tu". Prin această supunere voită a noastră faţă de voia lui Dumnezeu se exprimă desăvârşirea smereniei noastre faţă de El, Căruia Îi suntem datori cu vrednicie şi cu dreptate a ne supune în toate, după cuvintele prorocului: ***Oare nu lui Dumnezeu se va supune sufletul meu?*** (Psalmul 61, 1) Da, Lui se va supune el; El este liniştea sufletului meu, de la El este mântuirea mea! El este întărirea mea şi scăparea mea, nu mă voi clătina mai mult (supunându-mă Lui)! Lui Dumnezeu, ca Ziditor, toate (în afară de om) Îi sunt supuse, toate Îi slujesc, dar de la omul înzestrat cu raţiune voieşte Dumnezeu supunere de bunăvoie.

PARTEA a 2-a

În Vechiul Testament văzătorul de Dumnezeu Moise i-a adus la cunoştinţă faraonului rugămintea israelitenilor de a fi lăsaţi să iasă din pământul Egiptului şi i-a adresat următoarele cuvinte: ***Dumnezeul Evreilor ne-a chemat; lasă-ne să mergem în pustie cale de trei zile, ca să aducem jertfă Domnului Dumnezeului nostru, ca să nu pierim de ciumă sau de sabie!*** (Ieşirea 5, 3)

Mulți numesc urcarea la cer (în Împărăția Cerească) cale de trei *mile* (o milă[20] este egală cu şapte verste, dar aici mila este folosită în sens alegoric). Dintre aceste trei mile prima este numită mila, care *îndreptează,* a doua: mila care *luminează,* iar a treia: mila care *uneşte;* într-adevăr, calea aceasta este foarte aproape de Dumnezeu şi omul poate merge pe ea dacă îşi uneşte voia sa cu voia lui Dumnezeu. Domnul Hristos a spus: ***Nimeni nu este bun, decât unul Dumnezeu*** (Luca 18, 19). Această cugetare sfinții părinți au pus-o la temelia acelei afirmații că „rațiunea lui Dumnezeu este *regulă* pentru tot adevărul (temelie pentru înțelegerea *a ceea ce există* şi a activității conforme cu ceea ce există) şi totodată este regulă neschimbată; un astfel de indicator neschimbat trebuie să fie *voia lui Dumnezeu* pentru activitatea noastră spre dobândirea binelui adevărat. Şi altfel nici nu poate fi, căci nu este cu putință ca ceea ce se află în acord cu rațiunea lui Dumnezeu să nu fie totodată şi un bine adevărat. Sfântul Ioan Gură de Aur spune drept: „Ceea ce este după voia lui Dumnezeu, chiar de ni s-ar părea la vedere a fi nedrept şi nedorit, lui Dumnezeu Îi este totdeauna plăcut. Şi, dimpotrivă, ceea ce se săvârşeşte fără voia lui Dumnezeu, adică se săvârşeşte altfel decât voieşte El, chiar de ar fi în aparență plăcut pentru El (de exemplu, vreo faptă plăcută Lui), în ochii lui Dumnezeu este urât şi nelegiuit".

[20] Verstă - Unitate de măsură rusească echivalentă cu 1,670 km (1 667,81 metri). (n. trad.)

Un astfel de exemplu este înfăţişat în a treia carte a Regilor. Din porunca lui Dumnezeu un proroc, trimis să-l pedepsească (să-l mustre) pe regele Ahab pentru că îl *iertase* pe regele sirian biruit în lupta cu israeliţii şi făcuse cu el legământ împotriva poruncii lui Dumnezeu ca să nu-l mustre direct pe rege, ci să-l determine pe regele Ahab să se mustre singur pe sine, a întrebuinţat următorul mijloc: mergând la rege, a întâlnit un israelit şi i-a spus: „*Bate-mă* după porunca lui Dumnezeu", însă omul acela nu a voit să-l bată pe proroc şi chiar în clipa aceea a auzit din gura lui o prorocie înfricoşătoare: ***Pentru că nu asculţi de glasul Domnului, iată, când vei pleca de lângă mine, te va ucide un leu,*** ceea ce, într-adevăr, s-a împlinit.

Prorocul, apropiindu-se de un alt om, i-a repetat aceleaşi cuvinte: „Bate-mă după porunca lui Dumnezeu", şi acel om l-a bătut până l-a rănit tot. Când regele Ahab a trecut pe lângă locul unde se afla prorocul, acesta din urmă, acoperindu-şi faţa sa, a spus: „Eu, robul tău, am fost la bătălie şi un împreună-slujitor al meu a adus la mine un om şi mi-a spus: ***Păzeşte pe omul acesta; de îl vei scăpa, vei răspunde cu sufletul tău pentru sufletul lui sau va trebui să-l plăteşti cu un talant de argint.*** Când robul tău se îndeletnicea cu unele treburi, acela a scăpat". Iar regele i-a spus: ***Osânda ta singur ai spus-o*** (adică pedeapsa pentru neglijenţa ta). Atunci prorocul şi-a dat la o parte părul de pe ochi şi l-a cunoscut regele că era unul dintre proroci şi i-a spus prorocul regelui

hotărârea Domnului: ***Pentru că ai dat drumul din mâinile tale unui om blestemat de Mine, sufletul tău va fi în locul sufletului lui şi poporul tău în locul poporului lui!*** (cap. 20)

„S-ar părea, spune Sfântul Ioan Gură de Aur, că lucrurile nu s-ar potrivi aici: cel ce l-a bătut şi l-a rănit pe prorocul lui Dumnezeu, a rămas sănătos, iar cel ce nu l-a bătut (din respect pentru cinul lui), a fost pedepsit". Atât de primejdios este să nesocotim poruncile voii lui Dumnezeu, care poruncesc sau interzic un anumit lucru! Celui căruia i se vesteşte voia lui Dumnezeu, nu i se cuvine să întrebe: pentru ce un lucru este menit să se împlinească, iar altul este oprit? Dumnezeu, Cel Atotprezent, Atotştiutor şi Atotbun este cauza tuturor cauzelor a tot ceea ce există şi voia Lui cea sfântă este legea supremă, neschimbată pentru voia sau activitatea liberă a făpturilor raţionale. A urma în toate voia lui Dumnezeu sau, ceea ce este totuna, a pune voile noastre în acord cu ea este cea din urmă şi cea mai înaltă treaptă a desăvârşirii creştine.

CAPITOLUL AL CINCILEA
Acordul voii omeneşti cu cea dumnezeiască este cel mai mare bine în viaţă

Fratele tânărului risipitor (vezi Luca 15, 11-32) s-a întristat foarte mult când acesta din urmă, risipindu-şi averea sa în altă ţară şi trăind în desfrâu, la întoarcerea sa a fost primit cu milă de tatăl său, care a dat poruncă slugilor să pregătească un ospăţ bogat şi s-a bucurat de regăsirea fiului pierdut. Fiul său mai mare, aflând aceasta, s-a mâniat şi nu voia să intre în casă. Iar tatăl lui cel iubitor de fii a ieşit la el şi a început să-l roage şi să-l convingă să nu facă tulburare în acea zi plină de bucurie a regăsirii fratelui mai mic. Dar fiul, împotrivindu-se tatălui în faţă, a spus: „De atâţia ani îţi slujesc şi niciodată n-am călcat porunca ta, dar tu mă socoteşti ca pe un rob şi niciodată nu mi-ai dat măcar un ied ca să mă veselesc cu prietenii mei, ca şi cum nu ţi-ar fi fost plăcute supunerea şi ascultarea mea, iar când a venit acest fiu al tău, care ţi-a mâncat averea cu desfrânatele, imediat i-ai pus dinainte tot ce aveai mai bun în casă, de parcă i-ai fi recunoscător pentru nevoinţele lui bune; cine, oare, poate privi acestea cu indiferenţă?".

Atunci tatăl cel bun, dorind să potolească mânia fiului mai mare, a spus: „Fiule, tu totdeauna eşti cu mine şi toate ale mele ale tale sunt sau, oare, nu ştii că în casa mea şi tu eşti tot stăpân ca şi mine? Eu şi tu

avem pentru această viaţă una şi aceeaşi avuţie, ale cărei venituri ne aparţin atât mie cât şi ţie". Cu aceste cuvinte a potolit tatăl mânia fiului mai mare şi l-a împăcat cu fratele mai mic, ce se căise.

Întocmai aşa îl păzeşte şi îl împacă milostivul Dumnezeu pe orice om, ce s-a lăsat cu toată inima în voia Lui cea sfântă şi cu aceleaşi cuvinte sprijină şi întăreşte inima lui să nu încalce voia Sa, insuflându-i tainic: „Tu totdeauna eşti cu Mine, te afli în mintea şi amintirea Mea, căci te supui (fără cârtire) voii Mele; Eu totdeauna te voi privi cu dragoste şi te voi păzi ca să nu pierzi *harul* Meu (mila şi darurile harului); toate ale Mele ale tale sunt: Cerul Meu, îngerii şi mai mult decât atât, Fiul Meu Cel Unul-Născut al tău este şi Eu Însumi sunt al tău şi voi fi al tău, precum i-am făgăduit dreptului Avraam: ***Eu sunt scutul tău şi răsplata ta va fi foarte mare*** (Facerea 15, 1).

Aceasta nu înseamnă că darurile Iubitului Tată Ceresc faţă de fiii şi fiicele Lui credincioase sunt mărginite. El, prin Iubitul Său Fiu, Domnul nostru Iisus Hristos, ne-a vestit că omul ce se lasă cu totul în voia Lui, poate primi, în anumite împrejurări, puterea deosebită a harului pentru săvârşirea acelor fapte, ce pot fi săvârşite nemijlocit numai prin puterea dumnezeiască; aceasta se vede din cuvintele de netăgăduit ale lui Iisus Hristos Însuşi: ***Adevărat, adevărat zic vouă: cel ce crede în Mine va face şi el lucrările pe care le fac Eu şi mai mari decât acestea va face*** (Ioan 14, 12).

Cu adevărat, această putere harică o primesc (de la Dumnezeu) cei ce au hotărât, cu ajutorul ei, odată pentru totdeauna să se conducă pe sine după voia lui Dumnezeu şi să-şi biruiască poftele lor, potrivnice ei. Aceasta este Puterea lui Dumnezeu, Împărăţia Lui, aceasta este făgăduinţa mult-iubită, unirea neîncetată a inimii cu Dumnezeu, Care este iubire. Dumnezeu voieşte să aibă împreună cu omul aceeaşi împărăţie, căci tot ceea ce este al lui Dumnezeu, aparţine şi omului credincios şi Însuşi Dumnezeu îi aparţine omului credincios, este puterea şi scutul lui veşnic, nebiruit!

Sfântul Pavel spune acest lucru mai pe larg: ***De va strica cineva templul lui Dumnezeu, îl va strica Dumnezeu pe el, pentru că sfânt este templul lui Dumnezeu, care sunteţi voi [...] Aşa că nimeni să nu se laude cu oameni*** (adică cu valori omeneşti). ***Căci toate sunt ale voastre: fie Pavel, fie Apollo, fie Chefa, fie lumea, fie viaţa, fie moartea, fie cele de faţă, fie cele viitoare, toate sunt ale voastre. Iar voi sunteţi ai lui Hristos, iar Hristos al lui Dumnezeu*** (1 Corinteni 3, 17;21-23).

Toate sunt ale voastre, dar sunt ale voastre nu conform dreptului vostru de proprietate, ci pentru că toate slujesc spre folosul vostru sufletesc sau trupesc şi spre atingerea celui mai înalt şi celui din urmă ţel, adică a fericirii veşnice cu Dumnezeu şi întru Dumnezeu; *lumea* este a voastră cu toate lucrurile create în ea, căci acestea din urmă vă sunt necesare

din punct de vedere trupesc şi sufletesc; viaţa este a voastră spre a o pune în slujba lui Dumnezeu şi a aproapelui, ceea ce vi se va socoti un merit; moartea este a voastră, fiindcă prin ea ca printr-o uşă veţi intra în viaţa viitoare (de dincolo de mormânt); ale voastre sunt cele de faţă (adică stările din viaţa aceasta), dulci sau amare şi prin ele puteţi dobândi virtuţi; ale voastre sunt cele viitoare, recolta voastră, ce aţi semănat-o în viaţa de aici: ceea ce semănaţi aici, aceea veţi culege dincolo.

Dumnezeu toate le lucrează spre binele celor ce iubesc pe Dumnezeu (Romani 8, 28). Dorinţa de mântuire a inimilor noastre Dumnezeu o va împlini şi rugăciunile noastre le va auzi (comp.: Psalmul 20, 2).

PARTEA 1

Fiul vechiului grec Temistocle s-a lăudat oarecând că toţi cetăţenii Atenei se aflau sub conducerea şi la dispoziţia lui, pentru că toţi voiau întocmai ceea ce îşi dorea el. Şi toţi s-au minunat de cuvintele acestea ale tânărului îndrăzneţ şi, pentru că nu le credeau, el a adăugat: „Întocmai ceea ce voiesc eu, doreşte şi mama mea (căci ea îşi iubea fiul la nebunie), iar ceea ce doreşte mama mea, doreşte şi tatăl meu, Temistocle şi, precum toţi ştiţi, ceea ce voieşte Temistocle, întocmai aceea voiesc şi toţi atenienii. În concluzie, toţi cetăţenii Atenei sunt supuşi puterii mele".

Aceasta, se înțelege, este o anecdotă; însă ceva asemănător ei poate spune cu conștiința curată și omul drept, care s-a lepădat cu totul de voia sa sau, ceea ce este totuna, s-a încredințat pe sine cu desăvârșire, cu credință îndrumării Proniei lui Dumnezeu: „Ceea ce voiesc eu, aceea doresc toate oștirile cerești (căci niciodată nu voiesc nimic altceva decât numai ceea ce voiește Dumnezeu), iar ceea ce voiește Dumnezeu, aceea voiesc negreșit toți sfinții îngeri și sfinții cei plăcuți lui Dumnezeu".

Unui asemenea om îi adresează Tatăl Ceresc acele cuvinte bineplăcute: „Fiul Meu, toate ale mele ale tale sunt"; și numai cei nelegiuiți s-au împotrivit până acum și se împotrivesc lui Dumnezeu. Dar va veni vremea când și ei vor fi dați celor drepți să fie călcați în picioare: ***Ca niște oi în iad sunt puși, moartea îi va paște pe ei. Și-i vor stăpâni pe ei cei drepți*** (Psalmul 48, 14-15).

Într-adevăr, în timpul nopții acestei vieți multe fărădelegi se săvârșesc, dar ele sunt acoperite de un întuneric tainic, se arată o împotrivire îndârjită față de voia Domnului și Domnul tace până la o vreme, însă de dimineață, adică în ziua cea din urmă a lumii, când toți vor învia, cei drepți îi vor stăpâni pe cei nelegiuiți și ajutorul celor din urmă se va învechi în iad (adică întunericul cel mai dinafară nu va acoperi fărădelegile lor și ei vor fi lipsiți de slava și puterea lor); toată puterea și stăpânirea necredincioșilor (a potrivnicilor lui Dumnezeu) se vor destrăma ca o haină veche,

uzată şi ei înşişi vor fi lepădaţi de Dumnezeu. Atunci se vor împlini întru totul cuvintele: toate ale Tale sunt, Doamne!

Minunate lucruri povesteşte Brocard, cel ce a călătorit prin locurile sfinte ale Palestinei, încredinţându-ne totodată că tot ceea ce povesteşte, a văzut cu ochii lui. El descrie, de exemplu, că în faţa porţilor cetăţii Ierusalimului la o distanţă de o aruncătură de piatră se află locul în care Hristos propovăduia poporului dumnezeiasca Sa învăţătură şi unde se află piatra pe care a stat femeia ce a glăsuit: ***Fericit este pântecele care Te-a purtat şi fericiţi sunt sânii pe care i-ai supt!*** (Luca 11, 27) Acest deal niciodată nu este acoperit de nisip, deşi împrejurimile lui sunt presărate cu nisip, de parcă sunt acoperite cu zăpadă; şi vara şi iarna acest loc este împodobit cu vegetaţie naturală foarte frumoasă, care nu se veştejeşte niciodată.

Foarte cuvenit este să-l asemănăm cu acest deal minunat, veşnic verde, pe acel om, care totdeauna păstrează în inima sa voia lui Dumnezeu şi ar spune cam aşa: Domnul meu! Eşti Tu al meu? Cu adevărat al meu? Te rog şi Te implor să propovăduieşti aici, iar eu Te voi asculta şi cuvintele Tale cu toată inima le voi împlini.

O asemenea minte niciodată nu va fi acoperită de valurile nisipoase ale necazurilor şi nenorocirilor şi cu adevărat nu există niciun rău, pe care să nu-l rabde şi în care să nu spună: Doamne, Tu eşti foarte milostiv

cu mine şi îmi ierţi greşeli peste măsură; eu merit o pedeapsă mult mai mare, căci simt şi văd că toate acestea sunt parcă prea uşoare pentru mine, dar voi îndrepta atenţia mea nu spre suferinţele, pe care eu le rabd, ci spre voia Ta cea sfântă. Tu ai binevoit a îngădui să vină peste mine această nenorocire, acest necaz, iar eu nu îndrăznesc să zic nimic împotriva Ta, căci eu voiesc tot ceea ce binevoieşti Tu, orice binevoieşti să îmi trimiţi, sunt cu desăvârşire mulţumit şi la orice semn al Tău sunt gata să mă supun poruncii Tale: porunceşte-mi, aşadar, ca un stăpân, călăuzeşte soarta mea şi schimb-o după cum vei crede Tu de cuviinţă.

Nebun aş fi şi fără de credinţă de aş îndrăzni să îndreptez poruncile Tale sau să-Ţi arăt în ce măsură să iei parte la cârmuirea lumii. Omul care are o astfel de minte, niciodată şi de niciun rău nu va fi biruit şi de nicio pierdere nu va fi silit să cârtească împotriva lui Dumnezeu sau să se abată de la El; şi iarna şi vara el va fi nebiruit; şi în bunăstare şi în nenorocire tot la fel va înverzi şi va înflori.

PARTEA a 2-a

Iehu, conducătorul Israelului, aflându-se în car, s-a întâlnit (după ungerea sa ca rege al Israelului la porunca proorocului Elisei) cu Ionadab, care venea întru întâmpinarea lui şi cu iubire l-a întrebat pe cel din urmă: ***Inima ta este ea oare cum este inima mea***

către inima ta? Răspunsul lui Ionadab a fost: ***Da.*** Iar Iehu a zis: ***De este aşa, dă-mi mâna!*** Ionadab i-a dat mâna lui Iehu, iar acesta l-a ridicat în carul lui şi i-a spus: ***Hai cu mine, ca să vezi râvna mea pentru Domnul*** (4 Regi 10, 15-16).

Precum a făcut Iehu cu Ionadab, tot aşa a făcut Hristos, Împăratul lumii întregi cu noi, toţi păcătoşii. El a coborât *în Samaria,* care literal înseamnă «câmp acoperit sau năpădit de volbură şi mărăcini», a venit ca să stârpească tot neamul cel necredincios al lui Ahab şi pe slujitorii lui Baal, adică mândria, viaţa desfrânată, închinarea la idoli şi tot felul de păcat. Hristos l-a găsit aici pe *Ionadab,* voia cea bună a omului, şi l-a întrebat: ***Inima ta este ea oare cum este inima mea către inima ta?*** Dacă inima ta este aşa cum este inima Mea, dă-Mi mâna, aşează-te în carul Meu şi mergi în continuare pe calea vieţii cu Mine, adică urmează-Mi în ceea ce priveşte lepădarea de sine, supunerea voii proprii faţă de voia lui Dumnezeu".

Părinte, de voieşti, treacă de la Mine acest pahar. Dar nu voia Mea, ci voia Ta să se facă (Luca 22, 42). Unui asemenea om bun Hristos Dumnezeu totdeauna îi întinde mâna Sa dreaptă, mâna Sa plină de har şi îl ridică în carul Său, la înălţimea lepădării Sale de sine şi îi spune: „Hai cu Mine pe calea Mea; Eu te voi duce pe calea Crucii; aceasta este calea cea adevărată, dreaptă, care duce la viaţa veşnică; nu te teme, căci stai lângă Mine şi nu voi îngădui să cazi, dar pe această cale te voi duce în Împărăţia Cerului; hai cu Mine, să poţi fi

cu Mine totdeauna şi niciodată să nu te poţi înstrăina de Mine".

Plină de nădejde şi lipsită de primejdie este această călăuzire a lui Dumnezeu în lume; dreptul Iov nu s-a temut de ea, ci L-a rugat pe Dumnezeu să îi trimită răbdare faţă de cei ce îl certau şi doreau neapărat să dovedească faptul că el nu era fără de vină, ci pentru păcatele lui suferea. Şi a zis către Dumnezeu aşa: ***Sunt împresurat de batjocoritori şi ochii mei trebuie să privească spre ocările lor. Dă-mi acum chezăşia Ta lângă Tine, altfel cine ar vrea să răspundă pentru mine? Pentru că Tu ai luat priceperea din inima lor, de aceea Tu nu-i vei ridica*** (asupra mea) (Iov 17, 2-4), ca şi cum Iov i-ar fi spus lui Dumnezeu aşa: „Ţine-mă lângă Tine şi atunci mâinile tuturor pot să se ridice împotriva mea; eu voi rămâne nevătămat chiar mii de lovituri de vor cădea asupra mea; fiind acoperit de dreapta Ta, voi fi nevătămat".

Când omul intră în carul condus de voia lui Hristos, Dumnezeul nostru, el intră uşor în rândul prietenilor lui Hristos sau, şi mai mult, se numără în cercul rudelor apropiate ale lui Iisus Hristos, după cum El Însuşi a grăit: ***că oricine va face voia Tatălui Meu Celui din ceruri, acela îmi este frate şi soră şi mamă*** (Matei 12, 50).

În acest sens Sfântul Eftimie glăsuieşte cu înţelepciune, zicând: „Minunată este puterea împlinirii voii lui Dumnezeu, ea le comunică celor ce se supun fără discuţie poruncii lui Dumnezeu o însuşire mai presus de cele omeneşti: îi face să devină

rudele apropiate ale lui Hristos! Într-adevăr, cel mai mare bine în viața aceasta este unirea voii proprii cu voia lui Dumnezeu!". Un sfânt bărbat avea obiceiul de a spune: „Ceea ce îți doreşti, aceea este *eul* tău, ființa ta, personalitatea ta". Căci voia noastră, unindu-se sincer cu voia lui Dumnezeu, este atât de puternică încât îl preface pe om cu totul, adică simțămintele, dorințele şi faptele lui, într-o ființă curată, nevinovată, virtuoasă, într-un cuvânt, ceea ce dorim cu tărie şi în mod conştient, aceea şi devenim cu adevărat în sufletul nostru.

Nimeni nu-şi doreşte la modul serios şi sincer să fie *smerit, ascultător* sau generos; dacă în realitate nu este aşa, doar se preface că-şi doreşte să fie aşa. Voia cea adevărată se descoperă în faptă: „ceea ce-ți doreşti, aceea şi eşti" (după expresia autorului). Acelaşi sfânt bărbat adaugă: dacă puterile tale nu sunt de ajuns pentru săvârşirea faptelor mari sau a binefacerilor pentru nevoiaşi, cel puțin, să ai intenție adevărată şi dorință nemărginită de a săvârşi aceste fapte. Eşti un sărman nevoiaş? Poți avea, totuşi, o inimă bogată, care, de ar avea, cu drag şi din belşug le-ar da săracilor ceva. Nu ai puteri şi mijloace de ajuns, dar te poți orândui şi închina pe tine ca jertfă lui Dumnezeu şi spre binele aproapelui, ca şi cum ai avea în tine o mie de suflete, iar în trup o mie de capete şi nu te-ai da în lături de la a jertfi toate acestea pentru Hristos şi credința în El.

De te socoteşti nenorocit (de ceilalți oameni) şi nefericit, încredințează-te în toate voii lui Dumnezeu,

zicând: „Facă-se voia Ta cu mine, o, Dumnezeul meu!", şi vei ajunge la cea mai mare fericire. Într-adevăr, sărman şi foarte nenorocit este cel ce nu se poate cârmui pe sine, pentru care feluritele răutăţi lumeşti se ceartă între ele şi se întreabă căreia dintre ele aparţine el; la fel cum oraşele greceşti se certau între ele pentru Homer, întrebându-se în care dintre ele s-a născut Homer, căci un asemenea om nestatornic, slab în credinţa în Dumnezeu se lasă totdeauna înrobit de numeroase şi felurite patimi ticăloase; uneori de *îngâmfare* (părerea de sine), de lăcomie (iubirea de argint) sau de mânie (enervarea nebună împotriva cuiva), alteori de beţie sau *desfrâu* (necurăţia trupească) şi abia dacă îşi aparţine vreodată sieşi, cu atât mai puţin lui Dumnezeu (adică niciodată nu cugetă la sufletul său nemuritor şi la Dumnezeu), căci niciodată nu este stăpân pe sine.

Despre un asemenea om cu dreptate se poate spune: chiar dacă are de toate, însă pe sine s-a pierdut; nu îşi mai aparţine sieşi, ci este robul banilor, al poftelor vătămătoare şi al multor altor fapte rele; ***cel încet la mânie e mai de preţ decât un viteaz, iar cel ce îşi stăpâneşte duhul este mai preţuit decât cuceritorul unei cetăţi*** (Pilde 16, 32). De voieşti să ţi se supună toate, supune-te tu însuţi mai întâi voii lui Dumnezeu; atunci vei face multe bine, când vei fi cârmuit tu însuţi de voia lui Dumnezeu.

PARTEA a 3-a

Atotmilostivul Dumnezeu în fiecare veac are printre oameni prietenii Săi aleşi şi apropiaţi, pe care îi hărăzeşte a săvârşi faptele Sale mari; lor le descoperă multe din tainele Sale înalte şi adânci şi în chip nevăzut este prezent în obiceiurile şi faptele lor bune, învăţându-i şi povăţuindu-i lăuntric în inima lor şi luminând mintea lor. Dintre aceşti aleşi ai lui Dumnezeu unii se află pe prima treaptă, alţii pe a doua treaptă, iar alţii pe a treia treaptă, în funcţie de măsura apropierii lor lăuntrice de Dumnezeu, a bunăvoirii lui Dumnezeu faţă de ei şi a hărăzirii lor întru săvârşirea lucrărilor dumnezeieşti; pe toţi aceştia îi numim *sfinţii* lui Dumnezeu.

După cugetarea înţeleptului Seneca, între oamenii buni şi Dumnezeu există o *prietenie* prin virtutea care îi uneşte. Am spus prietenie? Nu, expresia aceasta este prea slabă; mai bine zis, există o unire duhovnicească cu Dumnezeu, asemeni legăturii conjugale dintre soţ şi soţie, există legătura lui Hristos cu mădularele Bisericii Lui (Efeseni 5, 20-33), căci după faptele sale omul bun se deosebeşte de Dumnezeu numai prin timp, spaţiu şi putere; el este ucenicul lui Dumnezeu şi următorul Lui sârguincios.

Epictet (unul dintre cei mai virtuoşi stoici, care a trăit între anii 50-117 după Naşterea lui Hristos şi s-a îndeletnicit numai cu explicarea adevărurilor morale, ajungând prin răbdare şi înfrânare la deplina

independență a duhului de lumea dinafară și de nefireasca omorâre de sine. În învățătura lui și în însăși realitatea vieții lui adie duhul creștin al blândeții și al răbdării) ca învățătură pentru toți oamenii a spus: „Dacă Cezarul (împăratul) te-ar înrudi cu el și te-ar ridica în rang, cine nu s-ar teme atunci de persoana ta? Iar acum, când ai devenit fiul lui Dumnezeu, nu ai respect față de tine și înalta ta valoare, călcând-o în picioare prin nesăbuitele îndemnuri dobitocești și prin atracțiile păcătoase?".

Într-adevăr, mult-cinstite stareț (bătrân), noi suntem neam sfânt, neamul lui Dumnezeu (Faptele Apostolilor 17, 29) și fiii Celui Preaînalt, dar numai din mila lui Dumnezeu, prin harul Lui și, dacă nu dorim să pierdem acest dar, trebuie să îl păzim prin sfințenia vieții noastre. Cea dintâi treaptă către viața cea plăcută lui Dumnezeu și sfințenie este lăsarea desăvârșită a noastră și a tot ceea ce este al nostru în voia lui Dumnezeu; iar pe treptele superioare ale vieții sfinte urcă cei ce înțeleg profund înălțimea și puterea voii lui Dumnezeu, ale planurilor Lui celor nepătrunse și ale atotputerniciei Lui în ceea ce privește cârmuirea lumii.

De aceea, fericitul apostol Pavel, dorind ca următorii lui să ajungă treptat la această înălțime a cunoașterii lui Dumnezeu, le scrie: ***nu încetăm să ne rugăm pentru voi și să cerem să vă umpleți de cunoașterea voii Lui, întru toată înțelepciunea și priceperea duhovnicească*** (Coloseni 1, 9); el nu se mulțumește ca ucenicii lui doar să cunoască voia lui Dumnezeu, ci își dorește ca ei să atingă cele mai înalte

trepte ale acestei cunoaşteri, toată plinătatea ei; voieşte din toată inima ca ei să pătrundă mai adânc lucrurile şi poruncile lui Dumnezeu. Sfântul Pavel ştia bine că, dacă el Îl ruga pe Dumnezeu să le dăruiască acest dar ucenicilor săi, ei sporeau cu uşurinţă în orice virtute.

Cât de bine şi de drept ar fi de i-ar plăcea totdeauna omului ceea ce din veac este bineplăcut lui Dumnezeu!

* * *

Vechii romani (păgâni), de obicei, pe cererile date de ei cezarului se semnau cu linguşire, scriind: „Al Divinităţii şi majestăţii tale supus, NN". Păgânii făceau aceasta numai din linguşire şi din dorinţa de a plăcea oamenilor, însă noi, creştinii, când ne rugăm înaintea atotputernicului Dumnezeu pentru iertarea păcatelor noastre şi pentru ajutor în toate nevoile noastre, cu atât mai mult trebuie să dăm dovadă de cea mai mare smerenie în cererile noastre nu din linguşire, ci din conştiinţa adâncă a păcătoşeniei noastre şi pentru adevărata măreţie a Făcătorului lumii şi a Domnului, zicând: „Doamne, Dumnezeul meu, eu, nevrednicul Tău rob, zidirea mâinilor Tale, cu toată smerenia mă încredinţez Maiestăţii Tale celei atotputernice şi voia mea cea liberă, de Tine dăruită, o supun voii Tale preaînţelepte şi atotsfinte, deoarece înţeleg că numai supunerea smerită faţă de voia Ta atotsfântă alcătuieşte desăvârşirea vieţii omeneşti şi este cer adevărat în afara cerului văzut!

CAPITOLUL AL ŞASELEA
Acordul voii omeneşti cu cea dumnezeiască este Cer în afara Cerului, este adevărata fericire a vieţii

Fericit eşti; bine-ţi va fi! (Psalmul 127, 2). Cel ce a ajuns la această fericire, adică la acordul cel desăvârşit al faptelor sale cu voia lui Dumnezeu, cel ce primeşte cu dragă inimă, ca din mâna Domnului tot ceea ce i se întâmplă, acela este modelul adevăratei fericiri încă în această lume, în această viaţă vremelnică. O, fericit eşti, omule, şi bine îţi va fi; te desfătezi şi te vei desfăta cu aşa o bucurie şi veselie, pe care este cu neputinţă a le cunoaşte cineva dintre oamenii lumii acesteia, ce nu s-au lepădat de iubirea de sine şi de voia proprie.

Fericirea arătată este pregătită pentru cei aleşi, uniţi cu Dumnezeu prin adevărata lepădare de sine şi adevărata dragoste de Dumnezeu şi de aproapele: ***fericit eşti; bine-ţi va fi!*** Ştim cu toţii cugetarea Sfântului Apostol Pavel: ***Împărăţia lui Dumnezeu nu este mâncare şi băutură, ci dreptate şi pace şi bucurie în Duhul Sfânt. Iar cel ce slujeşte lui Hristos, în aceasta este plăcut lui Dumnezeu şi cinstit de oameni*** (Romani 14, 17-18).

Precum în viaţa cerească nu se întâmplă nicio catastrofă (schimbare a fericirii sau a lipsei ei), nu există, aşa-zis, niciun *ieri* sau *astăzi*, diferite una de alta, ci acolo totdeauna este unul şi acelaşi mers neîncetat

al veşnicei fericiri cereşti, care este neschimbată, continuă, atotcuprinzătoare şi întreagă, precum se spune în Psalmul 89, versetul 4: ***Că o mie de ani înaintea ochilor Tăi sunt ca ziua de ieri, care a trecut,*** la fel şi cel ce s-a învrednicit de mila lui Dumnezeu - de a-şi supune cu desăvârşire voia sa voii dumnezeieşti - niciodată nu se schimbă în duhul său; de i se întâmplă ceva trist, care îi tulbură sufletul, prin judecata sa înţeleaptă se linişteşte. Toată desfătarea lui, toată mângâierea lui se află în bunăvoirea Domnului faţă de el; ea alungă de la el toată tulburarea, tot necazul, pricinuite de oameni, chiar dacă aceleaşi necazuri vin iar şi sunt pricinuite de aceiaşi oameni sau au alte pricini şi nu rareori se înmulţesc cu fiece zi.

Însă lăsarea lui în voia lui Dumnezeu aduce în sufletul lui o împăcare şi o linişte atât de plăcute încât el, fiind ferm încredinţat că tot ceea ce se întâmplă, se întâmplă fie din voia Domnului, fie cu îngăduinţa Lui, socoteşte că necazurile şi nenorocirile, depinzând de voia Domnului şi slujind fie la îndreptarea lui, fie la dobândirea unui mai mare bine de către el, personal sau obştesc, îi aduc prin ele însele bucurie; căci în strâmtorări şi în necazuri el vede voia Domnului şi are cea mai bună nădejde de mântuire, mai mult decât atunci când este fericit. Dar şi atunci când sufletul îi este plin de pace şi de linişte, este încredinţat că, într-adevăr, nimic nu-l poate vătăma, căci ***cel ce se încrede în Domnul este ca muntele Sionului; nu se va clătina în veac*** (comp.: Psalmul 124, 1).

PARTEA 1

Iată pricina *păcii* desăvârşite, a liniştii lăuntrice a sufletului şi a conştiinţei, cu care se desfătau strămoşii noştri şi, de aceea, trăiau fericiţi ca sfinţii; şi ei, ca şi noi, erau loviţi de numeroase şi felurite nenorociri; bolile istoveau deseori trupul lor, iar tristeţile tulburau inima lor. Căci cel ce era mai plăcut lui Dumnezeu dintre ei, acela era lovit, de obicei, de mai multe nenorociri.

De unde, aşadar, aveau ei acea statornicie a minţii: acea bunătate pe chipul şi în ochii lor şi acea bucurie, acea solemnitate în viaţa lor, de parcă ar fi trăit din sărbătoare în sărbătoare? Toate acestea le aveau, într-adevăr, din unirea desăvârşită a voii lor cu voia lui Dumnezeu. În zadar îi atingeau dintr-o parte sau din alta numeroasele nenorociri, ei erau de neînvins şi rămâneau nevătămaţi de ele, după cum s-a spus: ***Nicio nenorocire nu se întâmplă celui drept, pe când cei nelegiuiţi sunt covârşiţi de rele*** (Pilde 12, 21).

Tocmai de aceea oamenii bineplăcuţi de atunci erau în acelaşi timp îndestulaţi şi fericiţi, căci în toate faptele lor recunoşteau voia lui Dumnezeu şi o cinsteau, numai întru ea se linişteau, se bucurau şi se îmbogăţeau. Însă acest mod de viaţă era cunoscut şi filosofilor eleni, căci ei cugetau în privinţa lui astfel: fericirea omenească se află atunci când omul lucrează în viaţa sa în acord şi potrivit cu insuflările duhului sau ale îngerului, care este prezent în viaţa fiecăruia încă

de la naştere: într-un cuvânt, ale geniului său păzitor. Iar toate acestea se întâmplă din voia Cârmuitorului Suprem al lumii.

Filosoful *Epictet* a grăit cu înțelepciune, zicând: „Arătați-mi un bolnav, care, în ciuda bolii lui, este fericit; un om, care se află în nenorociri şi cu toate acestea este fericit; un muribund, care se socoteşte fericit; un om, care se află în necinste şi, totuşi, în sufletul său e fericit; fericirea îi este adusă fiecăruia dintre ei de mintea şi inima lui; ei sunt acei fericiți, care, cugetând după Dumnezeu sau cu Dumnezeu, niciodată nu-L învinuiesc nici pe Dumnezeu, nici pe om când se află în nenorociri lumeşti; ei nu se socotesc lipsiți de niciun bun; nu sunt supărați de nicio nenorocire, niciodată nu se aprind de mânie, nu zavistuiesc pe nimeni şi nu luptă împotriva nimănui; mai pe scurt, ştiind că fără voia Domnului nimic nu se întâmplă, tot ceea ce li se întâmplă, atribuie voii sau îngăduinței Domnului şi pe toate le primesc fără cârtire ca din mâna Lui". Ce putem spune împotriva acestora şi ce ne putem imagina a fi mai presus şi mai cinstit decât toate acestea?

Doi oameni (prieteni) cugetau oarecând la acest lucru; unul dintre ei a spus: „Dacă totul se întâmplă cu voia lui Dumnezeu şi se săvârşeşte potrivit ei astfel încât nicio pasăre, după cuvântul lui Hristos, nu cade în plasă fără ca Dumnezeu să nu fi văzut şi să nu fi voit aceasta mai înainte de toți vecii, noi, de vom înțelege acest lucru cu mintea şi îl vom crede cu inima, vom fi

totdeauna fericiţi şi niciodată nu vom fi nefericiţi şi ne vom trăi veacul ca şi cum am fi în cer". La cuvintele acestea celălalt a spus: „Da, în acest caz suntem cu desăvârşire neprimejduiţi şi fericiţi, însă nu mulţi înţeleg lucrul acesta întru totul şi nu pentru că el ar fi greu de înţeles, ci pentru că ei nu se lipesc de el cu toată inima lor şi sunt atraşi de desfătările deşarte".

Şi în privinţa aceasta este de vină faptul că în predică (în biserică) lucrul acesta nu este tâlcuit pe înţeles şi spre învăţătură. Multe cărţi şi povestiri hazlii se scriu care sunt chiar deşarte întru totul şi deseori nefolositoare în viaţa omului, a căror lectură este cu neputinţă să aducă vreun folos desăvârşirii sufletului şi veşnicei lui mântuiri. Acest lucru din urmă trebuie tot timpul cercetat, studiat şi dovedit prin exemple practice anume, că fiecare om, încredinţându-se lui Dumnezeu cu toată inima şi cu tot sufletul, trăieşte în viaţa aceasta în cer, fiind în afara cerului, pentru că Dumnezeu trăieşte în el şi, unde este Dumnezeu, acolo este şi cerul.

Sfânta Ecaterina de pe muntele Sinai (este vorba aici de Sfânta Mare Muceniţă Ecaterina (a cărei pomenire este pe 24 noiembrie) al cărei trup mucenicesc a fost mutat de îngeri pe muntele Sinai şi îngropat acolo), cea mai cinstită între fecioare, de obicei, spunea: „Oamenii buni şi curajoşi seamănă cu Mântuitorul nostru; aşa cum El, aflându-se în chinurile cele mai grele (pe cruce), a fost la fel de liniştit în suflet ca şi până la chinuri, deşi a suferit cu trupul Său

până la moarte, aşa şi ei în această privinţă au duhul neschimbat, chiar de rabdă trupeşte şi îndură multe chinuri ce, totuşi, nu pun nicio piedică fericirii lor lăuntrice".

Astfel, dreptul Iov a fost tot atât de devotat lui Dumnezeu când a răbdat nespusele nenorociri, ca şi în vremea fericirii şi a bogăţiei sale; îndrăznesc chiar să spun că Iov a devenit mult mai apropiat de Dumnezeu şi a intrat în cea mai strânsă legătură cu El, aflându-se în sărăcie şi molipsit de lepră decât atunci când, fiind în cinste şi slavă, şedea pe tronul său măreţ. Nicio nenorocire sumbră nu poate lua veselia şi bucuria din inima şi mintea celor ce s-au lăsat în voia lui Dumnezeu.

Floarea-soarelui nu îşi schimbă niciodată frunzele; acelaşi lucru trebuie să-l spunem şi despre omul ce s-a încredinţat pe sine voii lui Dumnezeu: ***frunza lui nu va cădea şi toate câte va face vor spori*** (Psalmul 1, 3).

PARTEA a 2-a

Unul dintre persani, lăudându-se cu mulţimea oştirii sale, trimise la luptă împotriva grecilor, a spus cu mândrie: „Mâine vom întuneca soarele cu săgeţile noastre". La cuvintele acestea un grec i-a răspuns pe dată: „Eu sunt foarte mulţumit, căci la umbră vom lupta mai bine". Aşa spune cel ce s-a încredinţat pe

sine cu adevărat lui Dumnezeu: „De va năvăli asupra mea toată puterea demonilor, iar vrăjmaşii mei se vor înmulţi şi cu săgeţile lor vor întuneca soarele meu, ***nu se va înfricoşa inima mea,*** căci în umbra aceasta îmi va fi mai bine a lupta (comp.: Psalmul 26, 5) şi voi lupta, ***iar precum va fi voia în cer aşa să fie*** (1 Macabei 3, 60).

Sfântul Ioan Casian povesteşte următoarea întâmplare: odată, un bătrân creştin din Alexandria a fost înconjurat de o mulţime de păgâni la fel cum un miel este înconjurat şi atacat de lupi. Şi toţi într-un glas au hotărât să-l sfâşie pe acest bătrân, să năvălească asupra lui, să-l bată, să-şi bată joc de el, într-un cuvânt, să-l facă obiectul batjocurilor lor nebune, al distracţiilor batjocoritoare şi al ponegririi lor; în cele din urmă, unul dintre ei, batjocorindu-l pe bătrân, l-a întrebat: „Ce minuni a făcut Hristos, cu Care vă lăudaţi atât?". Iar bătrânul cu înţelepciune i-a răspuns şi cu smerenie, zicând: „Iată ce minuni a făcut El: că eu rabd fără cârtire ponegririle, batjocurile voastre şi nu îmi schimb ideea despre măreţia Lui şi sunt gata să rabd mai mari nedreptăţi din dragoste pentru El dacă vi s-ar năzări să le săvârşiţi asupra mea."

Cu adevărat, mari minuni săvârşesc şi în vremea noastră acei oameni care se încredinţează sincer voii lui Dumnezeu; ei îşi dau seama ce putere îi face să fie neînfricaţi în furtună, printre valuri şi nesocotesc toate atacurile omeneşti, îndreptate asupra lor. Cu adevărat, şi astăzi se săvârşesc minunile cele de demult: rugul

cel aprins şi nemistuit; tinerii cei aruncaţi în cuptorul de foc, care stau în văpaie neatinşi de foc şi nevătămaţi.

Asemenea necazuri şi astăzi se întâmplă celor nevinovaţi şi drepţi, însă necazurile acestea li se par uneori aşa, nu datorită întristării provocate, ci a nerăbdării celor întristaţi. Acele persoane ce primesc orice nenorocire ca pe îngăduinţa lui Dumnezeu pentru adeverirea bărbăţiei şi a răbdării lor şi o pun sub semnul voii lui Dumnezeu, nu se tem de nicio greutate, nu cârtesc faţă de Dumnezeu pentru ceea ce le-a îngăduit şi nu se plâng. Tot ceea ce li se întâmplă, ei primesc cu mulţumire şi îndreaptă spre bine, atribuind totul voii şi orânduirii lui Dumnezeu.

Se povesteşte despre muntele Olimp, care se află între hotarele Macedoniei şi ale Greciei, că este cel mai înalt munte şi este atât de înalt deasupra mării încât niciodată nu ating vârfurile lui nici vânturile, nici ploile, nici zăpezile. Poetul Lucan a spus despre el următorul lucru: „Olimp este mai presus de nori, vârfurile lui sunt înconjurate de cerul senin dincolo de hotarele tuturor schimbărilor atmosferice; acolo nu sunt nici păsări, nici alte vietăţi; aerul acolo este atât de subţire şi rarefiat încât nu poate fi respirat".

Toate acestea au devenit cunoscute abia după cercetările amănunţite ale cercetătorilor naturii, care pentru atingerea culmilor acestui munte au născocit felurite mijloace spre a putea respira liber pe înălţimile acestui munte, de exemplu, au întrebuinţat bureţi umezi pentru aerisirea nărilor şi au folosit alte

mijloace pentru condensarea aerului în călătoria lor pe munte. Când au ajuns pe vârfurile lui au făcut pe nisip felurite inscripţii; în anul următor, urcând pe munte, le-au găsit neatinse, ca şi cum doar ar fi fost scrise de ei şi aceasta este dovada sigură că acolo nu ajung nici vântul, nici ploaia, nici furtunile cu zăpadă.

Muntele Olimp poate fi emblema vieţii omului-creştin, care a ajuns la desăvârşita lepădare de sine, adică la lăsarea sa totală în voia lui Dumnezeu; aşa cum pe Olimp nu au loc nici furtuni, nici atacuri ale fiarelor sălbatice şi nici alte primejdii, aşa şi omul, care a atins culmea cea atotcârmuitoare a voii lui Dumnezeu, trăieşte netulburat în pace şi în linişte; norii tristeţii sunt mai jos decât el, în inima lui tot timpul este linişte şi o tihnă plăcută, aflată numai în voia lui Dumnezeu. Dreaptă este cugetarea Sfântului Mucenic Dorotei (a cărui pomenire este pe 5 iunie): „Cel ce împlineşte în inimă porunca evanghelică despre lepădarea de sine şi lăsarea cu desăvârşire în voia lui Dumnezeu, merge pe calea vieţii ca într-o caretă[21] cu feluritele cruci (greutăţi) ale vieţii sale, iar ceilalţi, ce nu cunosc puterea deplinei lepădări de sine, merg pe jos şi duc pe umeri crucile lor grele prin feluritele răspântii ale vieţii fie cu trudă, fie cu cârteală".

[21] Caretă - Trăsură de lux acoperită, cu patru roţi; caleaşcă. (n. trad.)

PARTEA a 3-a

Supunerea sinceră, adevărată față de voia lui Dumnezeu în toate întâmplările din viața noastră ne aduce, într-adevăr, sentimentul că ne aflăm în cer, fiind în afara cerului. Ea este cea dintâi şi cea mai adâncă temelie a *iubirii* făpturii raționale față de Făcătorul şi Dumnezeul ei. Oricine ai fi tu, cititorule, de vei primi cu inimă mulțumitoare, ca din mâna Domnului, tot ce ți se va întâmpla în viață (plăcut sau neplăcut) din voia sau cu îngăduința Domnului ***fericit vei fi şi bine-ți va fi!*** (comp.: Psalmul 127, 2), prin iubirea ta te vei alipi de Dumnezeu, cu Care pretutindeni este fericirea Raiului: ***Că s-a făcut în Ierusalim locul Lui şi locaşul Lui în Sion*** (Psalmul 75, 2).

Se poate întâmpla în viața omului (şi se cade să țină minte aceasta, mai ales, oamenii cu inima mâhnită sau fricoasă) ca atunci când vine peste el *împotrivirea* (puterea, ce lucrează împotriva voii lui), slăbănogirea sufletească (deznădejdea) sau lenea la rugăciune, când cugetul lui cârteşte față de o asemenea soartă şi, mai mult, când nici inima lui nu este gata a se supune la tot ceea ce i se întâmplă după voia lui Dumnezeu, să trebuiască să se situeze pe cel mai înalt punct de vedere şi însăşi nelepădarea de sine să o socotească în anumite cazuri ca fiind voia lui Dumnezeu. Iar, dacă pe lângă aceasta năvăleşte asupra unui astfel de om şi cea mai mare nedumerire şi el nu ştie cum să procedeze, trebuie atunci să lepede chiar şi

nedumerirea. În sfârşit, dacă din deznădejde nu poate duce la împlinire niciun lucru din cele contradictorii (care se împotrivesc unul altuia), atunci şi aceasta (adică lipsa hotărârii sale) trebuie să o atribuie voii lui Dumnezeu şi din mâna Lui să primească nehotărârea sa ca pe voia Lui dumnezeiască.

Făcând astfel, trebuie să înlăture toate piedicile ce pot fi întâlnite în *lepădarea de sine*, ca voia lui Dumnezeu să poată mistui mereu şi fără piedici, precum focul, toate lucrurile, ducând totul spre mai bine. Acesta este felul sau tipul acelei nelepădări de sine care se săvârşeşte în mod raţional şi întrece toate roadele şi faptele noastre şi ne duce drept la unirea cea adevărată cu Dumnezeu, la adevărata *smerenie* şi la lepădarea şi călcarea în picioare a tuturor lucrurilor de dragul lui Dumnezeu.

Dacă noi, o, creştinilor, o, dacă de nimic altceva nu ne-am îngriji şi pentru nimic nu ne-am sârgui atât în toate zilele şi nopţile decât numai ca voia noastră proprie să devină voia lui Dumnezeu în toate şi voia Domnului să se prefacă în voia noastră, cu adevărat, mare lucru ar fi şi vrednic de cea mai mare grijă a noastră, adică *să voim* nu altceva decât numai ceea ce voieşte Dumnezeu şi *să nu voim* altceva decât numai ceea ce nu voieşte El!

Credeţi-mă, fraţii mei întru Hristos, cel mai mare bine pentru noi este să fim atât de apropiaţi de Dumnezeu! Şi în Domnul Iehova să punem nădejdea noastră (comp.: Psalmul 72, 27). Aceasta este fericirea cea adevărată, cerul în afara cerului.

Cartea a IV-a

CUM SĂ ÎNLĂTURĂM PIEDICILE CARE NU LASĂ VOIA OMENEASCĂ SĂ SE PUNĂ DE ACORD ÎN LUCRAREA SA CU VOIA LUI DUMNEZEU

CAPITOLUL ÎNTÂI
Ce ne împiedică cel mai mult să trăim după voia lui Dumnezeu?

Să ne închipuim că i se dau cuiva cheile unei cetăţi sau ale unei case şi totodată i se dă puterea de a intra acolo şi de a ieşi şi de a da ordine oricând şi oricum voieşte, după bunul său plac. Tot aşa şi *Hristos Dumnezeu* doreşte adeseori cheile care deschid lăuntrul sufletesc al inimii noastre, spre a avea acolo intrare liberă, dar noi abia dacă ne învoim vreodată şi nu întotdeauna cu bucurie la aceasta cu milostivul şi atotînduratul nostru Domn. Un autor apusean ne povesteşte despre o fericită fecioară, înaintea căreia S-a arătat Însuşi Mântuitorul Hristos, zicându-i: „Fiica Mea, în mâna aceasta Eu ţin sănătatea, iar în aceasta boala: alege-o pe aceea pe care ţi-o doreşti".

Ce-i rămăsese acestei fecioare să facă? Să aleagă sănătatea i se părea ceva ruşinos, iar ca să prefere boala

în locul sănătăţii, acest lucru aparţinea unei smerenii ce era peste măsura ei. De obicei, dacă ne propunem unul altuia două lucruri la alegere, cel ce va alege, din bunătate va alege lucrul cel mai rău, prin urmare, şi fecioara pomenită ar fi trebuit să aleagă boala pentru a se izbăvi de chinurile veşnice şi acest lucru ar fi fost, în accepţiunea generală, cel mai înţelept, asemeni celui săvârşit de o altă nevoitoare, ce a preferat cununa de spini în locul diademei aurite (Marea Muceniţă Ecaterina).

Totuşi, această fecioară (despre care este vorba) a procedat mult mai bine şi mai înţelept, nefăcând nicio alegere, ci, încrucişându-şi mâinile pe piept şi plecând genunchii la pământ, a grăit: „O, Domnul meu, pentru un singur lucru mă rog Ţie cu toată osârdia şi numai un lucru Îţi cer: să se facă întru mine voia Ta, nu voia mea, de aceea nu aleg niciun lucru din cele propuse, nici boala, nici sănătatea, ci sunt gata să primesc totul după voia Ta, căci doar Ţie, Doamne, Ţi se cade şi doar Tu ai dreptul de a hotărî ce să îmi dai". La cuvintele acestea, Mântuitorul a spus: „Cela ce doreşte să Mă aibă aproape şi să-l cercetez adesea, să-mi dea cheile voii lui şi niciodată să nu Mi le ceară înapoi" (adică să se lepede de voia sa şi să se lase cu totul în voia lui Dumnezeu).

Fecioara, fiind astfel povăţuită de Domnul Însuşi, a rostit cu inima înfrântă şi cu cea mai mare smerenie următoarea rugăciune către Domnul: „Facă-se nu voia mea, ci voia Ta, o, preaiubitul Meu Iisuse!". Şi

de atunci şi-a făgăduit sieşi că va repeta de trei sute şaizeci şi cinci de ori aceste cuvinte: „Facă-se nu voia mea, ci voia Ta, o, preaiubitul Meu Iisuse!". Scurtă este rugăciunea aceasta, însă ea (rostită din toată inima) este mai plăcută lui Dumnezeu decât mii de alte rugăciuni. Înţelept va proceda cel ce va repeta în gând şi ziua şi noaptea: „Facă-se nu voia mea, ci voia Ta, o, preaiubitul Meu Iisuse!". Este folositor a repeta şi mai sârguincios această rugăciune îndeosebi atunci când ne aflăm în mare nenorocire, împresuraţi din toate părţile de tot felul de atacuri.

Dar pentru firea omenească slabă este destul de greu ca să-şi încline voia proprie să rabde cu bucurie suferinţele cele grele, ostenelile, lipsurile şi celelalte necazuri omeneşti ce ne lovesc din voia sau cu îngăduinţa lui Dumnezeu şi de care voia cea firească se fereşte; cu atât mai mult trebuie ca cel ce îşi doreşte să-şi pună voia sa în acord cu voia lui Dumnezeu şi să se supună ei, să fie gata a se lepăda de voia sa, a sili voia sa îndărătnică să facă ceea ce nu îşi doreşte.

PARTEA 1
Lepădarea de voia proprie: sărăcia duhovnicească

Omul care urmează voii lui Dumnezeu, trebuie mai întâi de toate să se hotărască a fi gata spre tot ceea ce *i se întâmplă* din voia sau cu îngăduinţa lui Dumnezeu. El aleargă în rugăciune la Dumnezeu,

zicând: Doamne, Dumnezeul meu, eu sunt gata să-Ţi slujesc şi în sărăcie, ca şi în bogăţie, nu mă lepăd nici chiar de acea sărăcie a minţii mele care mă lipseşte de dulci mângâieri şi astfel mă întristează; trist este pentru mine acest lucru, dar mântuitor şi, de este voia Ta, fă inima mea asemeni pământului uscat. De îmi vei da un pahar plin cu fiere, vin amestecat cu pelin, cu bucurie îl voi lua de la Tine.

Ştiu, Doamne, că ai din belşug vin aromat, dulce şi minunat, dar pentru încercarea supunerii robilor Tăi, le dai acestora din când în când vin amestecat cu drojdie şi oţet, eu îl voi lua de la Tine şi voi bea cu bucurie tot amarul amestecat în pahar. Pedepseşte-mă, Doamne, după cum voieşti: prin necazuri, boală; un singur lucru Te rog, învaţă-mă ceea ce este bineplăcut înaintea Ta; voia Ta dumnezeiască este pentru mine cea mai mare bucurie, în afara ei, nu caut nimic, de sunt sănătos ori neputincios, bogat ori sărac totuna îmi este. Un singur lucru Îţi cer, Dumnezeule, totdeauna să împlinesc voia Ta cea sfântă.

Sfântul Ioan Gură de Aur îl laudă şi îl preamăreşte pe Iosif, logodnicul Preabinecuvântatei Fecioare Maria, pentru virtutea lui de a împlini fără condiţii voia lui Dumnezeu, în ciuda contradicţiilor aparente ale poruncilor dumnezeieşti. Când Iosif, spune Sfântul Ioan Gură de Aur, a primit în vis poruncă de la Înger să îşi lase patria şi să fugă în Egipt, el nu s-a smintit de acest lucru, nu a spus: „Această poruncă nu este adevărată şi e foarte îndoielnică, fiindcă nu cu mult

timp înainte mi-ai spus, Îngere: ***El va mântui poporul Său*** (Matei 1, 21), iar acum El nu Se poate izbăvi pe Sine de prigoană şi îmi spui că trebuie să fugim, să pribegim şi să ne mutăm departe în alt ţinut, iar acest lucru este potrivnic făgăduinţei lui Dumnezeu".

Nimic de acest fel nu i-a spus Iosif Îngerului, pentru că era bărbat credincios, nici măcar nu l-a întrebat pe Înger când anume trebuia să se întoarcă, deşi Îngerul nu se exprimase clar: ***stai acolo până ce-ţi voi spune*** (Matei 2, 13), totuşi Iosif nu s-a tulburat din această pricină, ci cu toată inima a crezut cuvintele Îngerului şi s-a încrezut în ele, răbdând tot necazul şi greutatea drumului; nu i-a fost teamă să fugă, să îşi părăsească ţara, ci a plecat în Egipt cu Pruncul şi cu Maica Domnului. Împlinirea voii Domnului ne uşurează toate greutăţile. Încredinţându-ne cu toate neputinţele noastre voii lui Dumnezeu şi recunoscându-ne *sărăcia* cea sufletească, vom păşi mai departe pe următoarele trepte ale discuţiei noastre.

PARTEA a 2-a
Răbdarea de bunăvoie a mustrărilor şi a ocărilor

Jertfind voia noastră proprie, ne hărăzim pe noi înşine la răbdarea de bunăvoie a mustrărilor şi a ocărilor. Să luăm aminte la învăţătura Sfântului Apostol Pavel: ***în toate înfăţişându-ne pe noi înşine ca slujitori ai lui Dumnezeu, în multă răbdare, în***

necazuri, în nevoi, în strâmtorări, în bătăi, în temniță, în tulburări, în osteneli, în privegheri, în posturi; în curăție, în cunoștință, în îndelungă-răbdare, în bunătate, în Duhul Sfânt, în dragoste nefățarnică; în cuvântul adevărului, în puterea lui Dumnezeu, prin armele dreptății, cele de-a dreapta și cele de-a stânga, prin slavă și necinste, prin defăimare și laudă; ca niște amăgitori, deși iubitori de adevăr (2 Corinteni 6, 4-8).

Cel ce s-a lăsat pe sine cu desăvârșire în voia lui Dumnezeu trebuie să repete des: „Doamne, pentru Tine eu mă dau pradă cu bucurie tuturor ocărilor, necinstei și mustrărilor și cu atât mai bucuros le rabd când sunt nevinovat. Pentru Tine nu mă tem să fiu disprețuit, umilit și ponegrit. Neplăcut și amar este acest ospăț, totuși eu cu bucurie îl primesc, căci el este o parte din masa iconomiei lui Hristos". Hristos Dumnezeu Însuși nu numai că S-a dat pe Sine de bunăvoie la toate ocările și ponegririle, dar a îndurat totul pentru păcatele noastre, făcându-se pentru noi blestem, după cum e scris: ***Hristos ne-a răscumpărat din blestemul Legii, făcându-Se pentru noi blestem; pentru că scris este: „Blestemat este tot cel spânzurat pe lemn"*** (Galateni 3, 13; comp.: Deuteronomul 21, 23).

În vremurile păgânismului și ale prigoanelor împotriva creștinilor cei mai mari plăcuți ai lui Dumnezeu erau ponegriți ca cei mai mari *nelegiuiți* (tâlhari), iar ei auzeau și știau aceasta, totuși răbdau fără cârtire. Însă, atât în concepția populară cât și în cea religioasă, între a fi cu adevărat tâlhar și doar a fi

socotit aşa, este mare diferenţă. Cea dintâi *ponegrire* nu are nevoie de lămurire, şi copiii o înţeleg, însă puterea celei din urmă o înţeleg pe deplin numai cei ce (nefiind cu nimic vinovaţi) se lasă ponegriţi, după învăţătura Evangheliei, nu luptă împotriva ponegririi şi o primesc ca pe cea mai mare cinste şi slavă după voia Domnului, ca din mâna Lui.

Luaţi-o ca exemplu pe Maica Domnului, Preabinecuvântata Fecioară Maria, care s-a lăsat pe sine cu tot sufletul şi inima în voia lui Dumnezeu; *Iosif,* logodnicul ei, văzând-o însărcinată, s-a îngrozit şi a voit să se despartă în taină de ea. Şi ce a făcut Preasfânta Fecioară? A tăcut şi toată părerea despre ea a încredinţat-o voii lui Dumnezeu. Exemplul Maicii Domnului l-au urmat mulţi sfinţi plăcuţi lui Dumnezeu. Chiar de erau ponegriţi pe nedrept şi învinuiţi de grele fărădelegi, tăceau cu înţelepciune şi răbdau necinstea şi multele ocări, încredinţându-se în toate voii lui Dumnezeu.

Asemenea necinste, ponegrire şi mustrare a răbdat fără cârtire Cuviosul Macarie Egipteanul (a cărui pomenire este pe 19 ianuarie), tăcând şi dând dovadă de cea mai mare răbdare şi smerenie. Acest sfânt, a cărui viaţă neîntinată era întocmai cu a îngerilor, a fost clevetit de o tânără care căzuse în ascuns cu un oarecare tânăr în desfrâu şi care, fiind însărcinată, l-a ponegrit pe cuvios înaintea părinţilor ei, zicând: „Am păcătuit cu sihastrul vostru pe care-l socotiţi că este sfânt; căci odată, aflându-mă afară din

sat şi apropiindu-mă de locul unde petrece el, m-a întâmpinat în cale şi m-a siluit, iar eu de ruşine şi de frică nu l-am spus la nimeni până acum".

Porniţi la mânie de aceste cuvinte mincinoase, părinţii şi rudeniile ei au alergat în grabă la chilia sfântului şi nevinovatului bărbat şi cu strigăt mare şi vorbe acuzatoare l-au scos din chilia lui, l-au bătut mai multă vreme fără milă, iar apoi l-au dus cu ei în sat, unde, adunând tot felul de lucruri lepădate, necurate: hârburi, oale înnegrite, toarte de ulcioare, toate acestea legându-le într-o funie, le-au atârnat de gâtul lui şi l-au purtat prin sat cu batjocură nemaivăzută, bătându-l, împingându-l, trăgându-l de păr, călcându-l cu picioarele şi strigând: „Acest monah a necinstit pe fecioara noastră; apucaţi-l toţi şi-l bateţi!".

Această ponegrire şi bătaie cu toiegele au durat mai multe ceasuri până când mânia lor s-a potolit, însă nici atunci nu l-au lăsat, deşi el era abia viu, ci au continuat până când un ucenic al cuviosului s-a pus garant pentru el faţă de părinţii tinerei, spunând că Macarie o va întreţine şi o va hrăni, ca şi cum el ar fi fost, într-adevăr, cel ce o lăsase însărcinată. Şi, după însănătoşirea sa, cuviosul a făcut întocmai, împletind coşuri şi vânzându-le prin ucenicul său, iar banii câştigaţi trimiţându-i tot prin el pentru întreţinerea acelei tinere. Vai şi amar! Acest bărbat cu adevărat fericit, cu inima blândă, nevinovată şi smerită şi mulţi alţi bărbaţi plăcuţi lui Dumnezeu, asemeni lui, au răbdat pe nedrept şi cu blândeţe numeroase

ponegriri, mustrări, ocări şi bătăi cumplite, iertându-i cu bunătate pe prigonitorii lor.

Dar acum ce vedem? Vedem cum noi, care suntem vinovaţi de nenumărate păcate şi nedreptăţi, ne mâniem chiar şi pe cel ce ne-a pricinuit chiar cea mai mică nedreptate şi nu îl răbdăm, ci ne răzbunăm pe el şi îl prigonim! Sunt, oare, acestea după voia lui Dumnezeu? Fără voia şi îngăduinţa lui Dumnezeu nimic nu ni se poate întâmpla şi, dacă iubim voia Lui, atunci nici cea mai grea ocară nu ne va tulbura, nici obliga să-i prigonim pe cei ce ne-au nedreptăţit.

Însuşi Hristos, Mântuitorul nostru, nu numai în viaţa Sa pământească ne-a lăsat un model fără seamăn de smerenie, dar nici după proslăvirea Sa, adică după Învierea Sa, nu a primit închinare de la Maria Magdalena până când nu a înfăţişat omenitatea Sa înaintea Tatălui Ceresc: ***Iar în ziua întâia a săptămânii (duminica), Maria Magdalena a venit la mormânt dis-de-dimineaţă, fiind încă întuneric, şi a văzut piatra ridicată de pe mormânt. Deci a alergat şi a venit la Simon-Petru şi la celălalt ucenic pe care-l iubea Iisus*** (Ioan Teologul), ***şi le-a zis: Au luat pe Domnul din mormânt şi noi nu ştim unde L-au pus. Deci a ieşit Petru şi celălalt ucenic şi veneau la mormânt. Şi cei doi alergau împreună, dar celălalt ucenic, alergând înainte, mai repede decât Petru, a sosit cel dintâi la mormânt. Şi, aplecându-se, a văzut giulgiurile puse jos, dar n-a intrat. A sosit şi Simon-Petru, urmând după el, şi a intrat în mormânt şi a văzut giulgiurile***

puse jos, iar mahrama, care fusese pe capul Lui, nu era pusă împreună cu giulgiurile, ci înfăşurată, la o parte, într-un loc. Atunci a intrat şi celălalt ucenic care sosise întâi la mormânt, şi a văzut şi a crezut. Căci încă nu ştiau Scriptura, că Iisus trebuia să învieze din morţi. Şi s-au dus ucenicii iarăşi la ai lor. Iar Maria stătea afară lângă mormânt plângând. Şi pe când plângea, s-a aplecat spre mormânt. Şi a văzut doi îngeri în veşminte albe şezând, unul către cap şi altul către picioare, unde zăcuse trupul lui Iisus. Şi aceia i-au zis: Femeie, de ce plângi? Pe cine cauţi? Ea le-a zis: Că au luat pe Domnul meu şi nu ştiu unde L-au pus. Zicând acestea, ea s-a întors cu faţa şi a văzut pe Iisus stând, dar nu ştia că este Iisus. Zis-a ei Iisus: Femeie, de ce plângi? Pe cine cauţi? Ea, crezând că este grădinarul, I-a zis: Doamne, dacă Tu L-ai luat, spune-mi unde L-ai pus şi eu Îl voi ridica. Iisus i-a zis: Maria! Întorcându-se, aceea I-a zis evreieşte: Rabuni! (adică, Învăţătorule) Iisus i-a zis: Nu te atinge de Mine, căci încă nu M-am suit la Tatăl Meu. Mergi la fraţii Mei şi le spune: Mă sui la Tatăl Meu şi Tatăl vostru şi la Dumnezeul Meu şi Dumnezeul vostru. Şi a venit Maria Magdalena vestind ucenicilor că a văzut pe Domnul şi acestea i-a zis ei (Ioan 20, 1-18).

Acest chip şi mijloc luminos al arătării Domnului Iisus în cele dintâi clipe după învierea Sa către Maria Magdalena arată tot adâncul *smereniei* şi al iubirii Lui faţă de oameni; să urmăm, aşadar, aceste virtuţi ale Lui. Hristos Dumnezeu, răbdând pentru noi, păcătoşii,

cele mai cumplite ponegriri şi chinuri, ar fi putut să ne lipsească pe toţi oamenii de unirea Lui frăţească, însă El, fiind milosârd, îi refuză Mariei Magdalena *doar atingerea vremelnică* de El, aşteptând să urce la Tatăl Ceresc, adică la cer în locaşul nemuririi spre a dărui acest urcuş la Tatăl tuturor fraţilor Săi.

Iar noi, păcătoşii, care nu numai că nu am intrat în locaşurile drepţilor, dar nici moartea încă nu am cercat-o, trăind în trup muritor, vinovaţi de multe fărădelegi, zicem unul către altul cu mânie: „Nu mă mai tulbura! De ce mă necinsteşti, netrebnicule? De ce mă ocărăşti, mă ponegreşti şi murdăreşti cinstea mea?". O, creştinilor, să ne venim în fire! Cât de departe suntem de cunoaşterea voii lui Dumnezeu! Voim şi cerem de la toţi să ne respecte şi să ne dea cinstire chiar şi atunci când noi ne necinstim singuri prin faptele noastre şi neştiinţa voii lui Dumnezeu.

Oricine înţelege că fără voia şi îngăduinţa lui Dumnezeu nimic nu se întâmplă (nici laudele, nici ocările), se osândeşte singur faţă de Dumnezeu, zicând: O, Doamne, sunt foarte vrednic de dispreţul şi ocara tuturor, pentru ce, astfel, să mă mâniez pe ei? Ştiu, Doamne, că fără voia Ta cea sfântă nimeni nu mă nedreptăţeşte, nici nu mă necinsteşte: ***Şi încă şi mai mult mă voi înjosi şi voi fi încă şi mai mic în ochii*** lor (comp.: cuvintele regelui David: 2 Regi 6, 22).

PARTEA a 3-a
Despre răbdarea fără cârtire a bolilor

Gătindu-ne inima spre a răbda fără cârtire sărăcia, mustrările şi ponegririle, purcedem la cercetarea răbdării fără cârtire a bolilor.

Viaţa noastră de aici este ca untdelemnul ce arde în candelă. Precum arderea candelei stă în puterea stăpânului ei, întocmai astfel şi sănătatea şi nesănătatea noastră, adică neputinţele fizice şi bolile depind de voia sau îngăduinţa lui Dumnezeu. De aceea, cel ce se lasă pe sine cu adevărat în voia lui Dumnezeu, se supune cu blândeţe poruncilor ei. Asemeni văpăii focului ce se îndreaptă totdeauna spre cer, el se îndreaptă cu bună nădejde în tot ceea ce i se întâmplă, spre Dumnezeu, Ziditorul său, zicând în rugăciune: Doamne, Îţi mulţumesc din inimă pentru tot ceea ce îmi trimiţi; de voieşti să mă ţii într-un trup neputincios, fără să fiu bolnav, Îţi mulţumesc, iar de binevoieşti să mă acoperi de viu cu bube sau cu răni, să mă oblojeşti mulţi ani cu boli şi să mă pironeşti pe patul bolii facă-se voia Ta, cu dragă inimă mă învoiesc la toate, căci, de binevoieşti Tu acestea, atunci şi acestea îmi vor fi de folos, la fel ca şi sănătatea. Vrednice de luare-aminte în privinţa aceasta sunt cuvintele unui mare învăţător: „O mulţumire adusă lui Dumnezeu la vreme de necaz, Îi este mai plăcută decât mii de mulţumiri aduse în vremea bunăstării, căci oricine mulţumeşte pentru binefaceri, însă pentru nedreptate cu greu mulţumeşte cineva".

Cineva povestea că o fecioară cu viață sfântă a fost întrebată în ce chip a atins ea acea desăvârşire în viață. „Niciodată nu am fost împovărată de boli în aşa măsură încât să nu Îi cer lui Dumnezeu mai multe boli din iubire pentru El", a răspuns ea. Iar altă fecioară înțeleaptă, răbdând chinuri cumplite spre a se păzi în feciorie, neavând nădejde că se vor sfârşi curând, şi-a îndreptat inima spre Dumnezeu, strigând: „Dumnezeul meu cel drag, adu-Ți aminte că Tu eşti Domnul şi Ziditorul meu, iată-mă, sunt înaintea Ta, judecă-mă cu dreptate, sunt gata să rabd acest chin al iadului cât vei voi Tu, fă cu mine după voia Ta cea sfântă". Astfel, lăsându-se cu totul în voia lui Dumnezeu, şi-a trăit toată viața sa în dragostea de Dumnezeu şi în fapte bune.

Aceste exemple arată că trebuie să deşteptăm voia noastră să fie gata atât în sănătate cât şi în boală să sprijine inima noastră spre a rămâne neschimbată în dragostea de Dumnezeu şi de aproapele.

PARTEA a 4-a
Despre întâmpinarea neînfricată a morții după voia lui Dumnezeu, în mâinile Căruia sunt şi viața şi moartea noastră

Omul devotat lui Dumnezeu nu trăieşte pentru sine, ci spre a sluji lui Dumnezeu şi aproapelui, de aceea el nu îşi atribuie dreptul de a alege între viață

şi moarte după voia sa, ci le lasă şi pe una şi pe alta în voia lui Dumnezeu. El nu este atras nici de viaţa lungă, nici de grabnica plecare în viaţa de dincolo. Încredinţându-se în toate voii lui Dumnezeu, zice în lăuntrul său către Dumnezeu: „Bunule Iisuse, Tu ştii mult mai bine decât mine ce îmi este mie de folos: să trăiesc sau să mor! Fă, deci, cu mine după cum voieşti ca, după mila Ta, de moartea cea năprasnică să mă izbăveşti, căci păcatele mele mă înfricoşează; pomeneşte-mă, Doamne, când vei veni să îi judeci pe cei vii şi pe cei morţi. Dar chiar şi când Îţi cer lucrul acesta, las totul în preabună hotărârea Ta şi nu mă împotrivesc voii Tale celei sfinte.

Ştiu că ***cel drept, chiar când apucă să moară mai devreme, dă de odihnă*** (Înţelepciunea lui Solomon 4, 7), iartă-mă, Doamne, şi mă curăţeşte, că am greşit înaintea Ta! De aceea, nici de moartea cea fără de vreme nu fug, nici de moartea cea cumplită nu mă tem. Cel ce crede sincer, ştie că mulţi s-au sfârşit cu pace, dar au coborât în iad, iar mulţi care şi-au sfârşit viaţa prin moarte cumplită, s-au mutat în cer. Nepătrunse şi necercetate sunt judecăţile Domnului pentru noi, de aceea cu toată inima mă încredinţez bunăvoirii Lui în ceea ce priveşte mutarea mea din viaţa vremelnică în cea veşnică: ***Căci nimeni dintre noi nu trăieşte pentru sine şi nimeni nu moare pentru sine. Că dacă trăim, pentru Domnul trăim, şi dacă murim, pentru Domnul murim. Deci şi dacă trăim, şi dacă murim, ai Domnului suntem*** (Romani 14, 7-8).

Episcopul Martin de Tours, când era pe moarte, înainte de a-şi da ultima suflare, a spus: „Doamne, dacă eu sunt de folos turmei Tale cuvântătoare, nu mă dau în lături de la osteneală, însă facă-se în toate voia Ta!". Iată un exemplu vrednic de urmat. Un scriitor-moralist de demult a spus: „Trăsătura bărbaţilor viteji (bravi) este să dispreţuiască mai degrabă moartea decât să urască viaţa. Cei nepăsători prin lenevia lor se înjosesc, iar pe cei silitori numai moartea îi opreşte de la lucrarea cea bună, însă moartea este pentru toţi hotarul din urmă, spre care trebuie să mergem fără frică, lăsându-ne cu totul în voia lui Dumnezeu".

Şi viaţa şi moartea noastră se află în puterea cea preaînţeleaptă şi atotbună a lui Dumnezeu; numai Dumnezeu ştie ce este mai de folos fiecăruia dintre noi: să-şi continue viaţa ori să moară, de aceea, din recunoştinţă pentru mila Lui faţă de noi trebuie să primim cu toată inima la fel atât viaţa cât şi moartea. Dumnezeu doreşte să trăim? Cu plăcere să ne continuăm viaţa, mulţumindu-I Domnului în toate împrejurările noastre, atât în cele plăcute cât şi în cele neplăcute, îngrijindu-ne numai de dobândirea fericirii în viaţa de după moarte. Dumnezeu doreşte să murim? Cu dragă inimă murim, precum ne învaţă unul dintre scriitorii de demult: „Să mergem cu sârguinţă (fără lene) către moartea ce ne duce la viaţa fără de moarte".

Vai! Rareori moare astăzi cineva fără să-şi dorească cu putere ca să mai trăiască, rareori moare

fără întristare şi supine, iar toate acestea sunt potrivnice voii lui Dumnezeu, căci dezvăluie nemulţumirea noastră faţă de hotarul pus de Dumnezeu vieţii noastre. Trebuie să fim gata de plecare în orice ceas, căci ceasul acesta este ascuns de noi de către înţelepciunea Domnului; nu este drept ca debitorul să-l mustre pe creditorul său pentru că îi cere la un anumit termen ceea ce i-a dat. Pentru noi, păcătoşii, însă, totdeauna sunt puţine zilele vieţii noastre dacă începem să le numărăm.

Totuşi, judecă tu însuţi cu înţelepciune că simpla prelungire a vieţii în sinea ei, fără să aibă vreo legătură cu activitatea noastră, nu este un bine prea mare, căci nu te duce la fericire. Aşadar, fii mulţumit de acel hotar al vieţii care-ţi este rânduit de Dumnezeu şi, grăbindu-te să-l foloseşti pentru fapte bune, ca să dobândeşti fericita odihnă a drepţilor, adu-ţi minte cuvintele înţeleptului: ***Cel drept, chiar când apucă să moară mai devreme, dă de odihnă. Bătrâneţile cinstite nu sunt cele aduse de o viaţă lungă, nici nu le măsori după numărul anilor. Înţelepciunea este la om adevărata cărunteţe şi vârsta bătrâneţilor înseamnă o viaţă neîntinată*** (Înţelepciunea lui Solomon 4, 7-9).

PARTEA a 5-a
Cela ce s-a dedicat cu toată inima împlinirii voii lui Dumnezeu este gata a primi cu bucurie tot ce i se poate întâmpla după voia Domnului, în viața aceasta şi în cea viitoare. Deplina lepădare de sine

În sfârşit, drept concluzie sau încheiere a acestui capitol, aducem acum cititorului exemple vii spre a arăta cum oamenii sfinți, aceşti vulturi ai naturii celei bune, au privit direct la strălucirea soarelui celui gândit, a voii lui Dumnezeu, a voii Tatălui celui mai dinainte de veci şi iubitor de fii, a Ziditorului celui atotputernic, a păzitorului şi cârmuitorului întregii lumi. Ei au supus voia lor voii lui Dumnezeu în chip desăvârşit şi, neluând în seamă nicio piedică, au urmat-o cu iubire şi evlavie.

Cine a fost mai bărbătos în această privință decât Sfântul Apostol Pavel? Pe el nu l-au putut opri din calea împlinirii voii lui Dumnezeu nici ascuțişul săbiilor, nici strălucirea sulițelor, nici pietrele aruncate în el, nici valurile mării, nici răzvrătirile norodului, nici furtunile cumplite, nici căile primejdioase şi neumblate. În împlinirea voii lui Dumnezeu nicio piedică nu i-a putut sta în cale: nici temnițele înfricoşătoare, nici bătăile cu vărgile, nici frica de înecul în mare, nici mulțimea celorlalte nenorociri,

nici aşteptarea zilnică a morţii, după cum el însuşi a mărturisit: ***Căci pururea noi cei vii suntem daţi spre moarte pentru Iisus, ca şi viaţa lui Iisus să se arate în trupul nostru cel muritor*** (2 Corinteni 4, 11). Sfântul Pavel, grăind prin Duhul Sfânt, nu se dă în lături de la a intra în foc dacă aceasta ar cere voia Domnului: ***Căci aş fi dorit să fiu eu însumi anatema de la Hristos pentru fraţii mei, cei de un neam cu mine, după trup, care sunt israeliţi*** (Romani 9, 3-4). „Ce tot spui, o, Pavele, glăsuieşte Sfântul Ioan Gură de Aur, nu tu ai spus, oare: ***Cine ne va despărţi pe noi de iubirea lui Hristos?***"

Nu te îndoi, Sfinte Ioane Gură de Aur, de cuvintele lui Pavel: ***aş fi dorit să fiu eu însumi anatema de la Hristos pentru fraţii mei,*** căci ele arată în cel mai înalt grad dragostea lui Pavel faţă de Hristos, prin aceste cuvinte el şi-a exprimat dorinţa sa puternică de a-L iubi pe Hristos un număr mult mai mare de israeliţi, iar în schimbul lucrului acestuia ar fi gata să le dea partea sa de fericire şi slavă cu Hristos pe care a dobândit-o, însă nu aşa încât să se despartă de iubirea lui Hristos. Ia seama cum şi-a pironit vulturul acesta ochii săi drept şi fără şovăire către soarele adevărat al voii lui Dumnezeu! Acest acord puternic dintre voia noastră şi voia lui Dumnezeu de nimic nu este biruit, chiar dacă s-ar înarma împotriva lui toată lumea cu toate uneltele vicleniei, ale batjocurii şi ale torturii.

Mulţi sfinţi mucenici au mers cu bucurie la chinuri şi ponegriri pentru Hristos, neşovăind în

a-şi vărsa sângele lor pentru El, căci în acele chinuri cumplite erau sprijiniţi din belşug de mângâierile lui Dumnezeu, de aceea cu toată inima dispreţuiau chinurile şi însăşi moartea. Astfel, Sfântul Lavrentie (a cărui pomenire este pe 10 august), fiind întins pe gratii de fier înroşite, stătea pe ele ca pe un pat moale; Andrei cel întâi chemat, fiind prigonit în vremurile păgânismului, a sărutat crucea ca pe o cămară împărătească, iar Întâiul Mucenic Ştefan a primit ploaia de pietre ca pe nişte picături de rouă.

Oricine se afla în atât de mari nenorociri şi era în pragul morţii - dacă toate acestea i se întâmplau în acord cu voia şi porunca lui Dumnezeu şi el era gata să îndure totul de bunăvoie pentru Dumnezeu - săvârşea, într-adevăr, cea mai mare nevoinţă, după cum şi trebuie, căci toţi am primit de la Dumnezeu daruri atât trupeşti cât şi sufleteşti şi care dintre ele poate face excepţie astfel încât să fim îndreptăţiţi să nu-l înapoiem lui Dumnezeu? Prin urmare, proverbul şcolar: „nu există regulă fără excepţie", nu poate fi aplicat aici. Regula stăpânirii voii lui Dumnezeu nu are nicio excepţie; oricine doreşte să trăiască după voia Domnului, este obligat să se pună şi pe sine însuşi, şi toate faptele, dorinţele şi gândurile sale în acord cu voia Domnului.

Un îndrumător le-a insuflat ucenicilor săi următorul lucru: „Ţineţi bine minte învăţătura omului, pe care Dumnezeu l-a ales după inima Sa, a regelui David, care-I grăieşte lui Dumnezeu

despre sine însuşi, zicând: ***Gata este inima mea, Dumnezeule, gata este inima mea*** (Psalmul 107, 1), gata este ea să-Ţi mulţumească în vremea cea bună, gata să Îţi mulţumească şi în vremea cea rea. Voieşti să mă faci păstor al oilor cuvântătoare? Voieşti să-mi încredinţezi puterea împărătească? Gata este inima mea, Dumnezeule, gata este inima mea. Iar, dacă Tu, Doamne, îmi vei spune: „Nu te mai voiesc, ***nu mai este bunăvoinţa Mea cu tine***", atunci iată-mă, fă cu mine ce binevoieşti (comp.: 2 Regi 15, 26).

Iată cea mai adâncă smerenie a inimii şi deplina lepădare a voii, vrednice de binecredinciosul rege. Căci ce înseamnă cuvintele: „Nu te mai voiesc"? Înseamnă: nu voiesc ca tu să fii rege, nu voiesc să mai trăieşti. Iar David spune: eu sunt gata să mă supun Ţie, Doamne. Toate încercările grele care l-au lovit cu îngăduinţa lui Dumnezeu, David le-a răbdat cu cea mai adâncă smerenie, adică: prigoana lui Saul, răzvrătirea fiului său celui rău (a lui Abesalom), ce râvnea să îi răpească tatălui cununa împărătească, şi chiar sănătatea lui, fuga lui din faţa prigoanei vrăjmaşilor în peşterile şi vizuinile fiarelor sălbatice, răbdarea cu blândeţe a ocărilor, batjocurilor şi a pietrelor aruncate în el; în toate acestea David cu smerenie s-a supus voii lui Dumnezeu, zicând: „Să facă cu mine Domnul ce va binevoi El".

Iată ce *virtute minunată,* vrednică de cel mai vrednic rege! Numai datorită ei putea fi el iubit de Dumnezeu, cu atât mai mult, când îşi înălţa

mulțumirile sale către Domnul, cu lacrimi, pentru orice lucru plăcut și neplăcut, îmbrăcându-se în haina tânguirii și a durerii. Așa socotea el, bărbat după inima Domnului fiind, că era gata să răscumpere mila Domnului prin tot felul de lipsuri, adică prin jertfirea libertății, a copiilor, a tuturor bogățiilor și onorurilor, chiar și a sănătății sale; numai spre a nu se împotrivi voii lui Dumnezeu s-a dat ei pe sine însuși și tot ce era în jurul său, zicând în orice întâmplare: ***Gata este inima mea, Dumnezeule, gata este inima mea***.

CAPITOLUL AL DOILEA
Cât de pierzătoare este pentru noi voia noastră cea nechibzuită, dacă ea nu este îngrădită şi se înrădăcinează în noi

Un învăţător, ce avea darul cuvântului, a spus: „Voia noastră cea nechibzuită *Îl distruge pe Dumnezeu;* ea ar dori ca Dumnezeu să nu o pedepsească pentru păcatele ei fie prin inexistenţa Lui, fie prin nedorinţa Lui de a Se amesteca în treburile omeneşti, fie prin necunoaşterea acestora din urmă". Prin urmare, voia cea nechibzuită fie neagă întru totul existenţa lui Dumnezeu, fie, acceptând-o, Îl socoteşte pe Dumnezeu neputincios sau ne-atotştiutor şi nedrept. Pentru lămurirea acestor nedumeriri ale minţii copilăreşti sau ale omului nerod foarte folositoare este următoarea pildă.

PARTEA 1

Oarecând monştri neamului omenesc: hoţii, tâlharii şi criminalii, adunându-se în număr mare şi scriind o cerere, au dat-o judecătorilor, dorind ca ei să ia următoarea *hotărâre*: „să înlăture uneltele de tortură, ce se aflau în afara oraşelor: spânzurătorile, eşafoadele şi celelalte, puse spre paguba oamenilor (ca nişte lemne putrede, neplăcute la vedere şi miros

pentru oamenii, ce treceau pe lângă ele) şi să distrugă acele unelte".

La cererea lor judecătorii au răspuns: „Dacă doriţi să înlăturaţi vechiul obicei al spânzurătorilor, mai întâi curmaţi fărădelegile voastre, jafurile şi tâlhăriile şi atunci nu vom întârzia să înlăturăm acele unelte de tortură, numai să porunciţi să înceteze toate jafurile şi tâlhăriile". La această judecată, cel mai curajos dintre tâlhari a îndrăznit să ridice glasul său înaintea judecătorilor şi a zis: „Domnilor judecători, nu noi am pus început hoţiilor, jafurilor şi tâlhăriilor şi, de vreme ce nu noi le-am născocit, nu le putem înlătura".

La aceste cuvinte judecătorii au răspuns: „Nici noi nu am născocit spânzurătorile, de aceea nu dorim, nici nu putem să le înlăturăm".

Protopărinţii omenirii, încălcând porunca lui Dumnezeu, au căzut în samavolnicie, adică şi-au însuşit întrebuinţarea nelimitată a libertăţii, dăruite lor de Dumnezeu cu o anumită condiţie, şi tot atunci au fost daţi în vileag şi a ieşit la iveală fapta lor samavolnică (şi-au văzut goliciunea). Această încălcare a voii lui Dumnezeu s-a prefăcut în samavolnicie, într-un păcat ce nu poate fi tămăduit de puterile omeneşti, un păcat cu care se nasc toţi urmaşii lui Adam. Urmările lui au fost cele mai crunte pedepse: izgonirea din Rai, pierderea comuniunii cu Dumnezeu.

Noi, urmaşii cei mai înaintaţi ai lui Adam, suferim pentru că a fost creat iadul şi deseori alergăm

la Dumnezeu, rugându-L stăruitor: „Doamne, nu ne trimite în chinurile iadului; o, Doamne, dacă Tu ai nimici iadul, atunci noi am fi liniştiţi, fără nicio frică". La acestea Cuvântul lui Dumnezeu ne răspunde ferm: „Înlăturaţi pricina iadului (păcatul) şi imediat se va stinge flacăra gheenei!". Dar noi mai tare strigăm: „O, Doamne, nu noi am greşit cei dintâi, de ce, dar, suntem de vină pentru un păcat străin, moştenit? El este păcatul strămoşilor noştri, nu al nostru".

Iar Domnul la acestea spune: „Nici Eu nu sunt vinovat pentru gheena de dedesubt, ea este urmarea *mândriei, a neascultării;* începutul ei este mai vechi decât omul; este focul ***veşnic,*** gătit diavolului şi îngerilor lui (comp.: Matei 25, 41); iar ca voi să nu vă puteţi plânge că sunteţi acoperiţi de obrocul[22] altora, Eu vă voi da prin robii Mei cei credincioşi *o veste îmbucurătoare* (propovăduirea Evangheliei), căreia nimeni nu-i va putea sta împotrivă". Şi care este această veste? Unul dintre aceşti robi credincioşi ai lui Dumnezeu a glăsuit demult, spunând în câteva cuvinte că poate stinge uşor focul gheenei; el a spus: „Să înceteze samavolnicia omenească şi gheena nu va mai fi".

Această afirmaţie se întemeiază pe următoarele concluzii: a) ce este neplăcut lui Dumnezeu mai mult decât orice şi vrednic de pedeapsă dacă nu samavolnicia noastră, potrivnică Ziditorului nostru?; b) şi împotriva cui se aprinde atât de tare acel foc, dacă nu împotriva poftelor noastre? Astfel, dacă noi răbdăm frigul sau

[22] *A pune* (sau *a ascunde, a ţine* etc.) *ceva sub obroc* - A feri ceva de văzul lumii, a ţine ascuns, a ascunde bine ceva. (n. trad.)

foamea sau îndurăm altceva împotriva voii noastre, suferă numai voia eului nostru, dar dacă toate acestea le primim fără cârtire, cu blândețe, ne cârmuim deja după voia supremă (adică voia lui Dumnezeu), care îngăduie să răbdăm ceea ce nu dorim în vederea unor țeluri binefăcătoare.

Câtă pagubă pricinuiește omului samavolnicia[23], auziți și temeți-vă, cei ce sunteți înrobiți de ea! Ea, în primul rând, îl înstrăinează și-l îndepărtează pe om de Dumnezeu, Ziditorul său, Căruia fiecare *este dator* să-I slujească și să I se supună; dar, în al doilea rând, nu se mulțumește cu acestea; ea își însușește și irosește fără chibzuință toate darurile lui Dumnezeu, încredințate omenirii, căci pofta omenească nu are măsură: omul lacom nu se mulțumește cu puțin, el și-ar dori, de ar fi cu putință, să aibă în stăpânire bogățiile întregii lumi. Însă samavolnicia cu greu s-ar limita și la aceasta, și nu s-ar răzvrăti în nebunia sa (este înfricoșător și a spune) împotriva Ziditorului său Însuși: ***Zis-a cel nebun în inima sa: „Nu este Dumnezeu!"*** (Psalmul 13, 1).

Samavolnicia este cea mai crudă fiară, lupul cel mai răpitor și leul cel mai turbat; este lepra cea dezgustătoare a sufletului, care cere curățirea în Iordan și urmarea strictă în viață a Celui ce a venit *să nu facă voia Sa* și S-a rugat în vremea chinurilor Sale Tatălui Ceresc, zicând: ***nu voia Mea, ci voia Ta să se facă***. Să înceteze, dar, voia noastră și flacăra gheenei se

[23] Prin *samavolnicie* sau *poftă* autorul înțelege nemulțumirea noastră față de ceea ce ne poruncește Dumnezeu, fie direct, fie în chip mijlocit, îngăduind ceva neplăcut nouă. (n. trad.)

va stinge. Întrebarea: Se va stinge, oare, focul gheenei şi în ce chip poate fi el stins?, nu este o întrebare copilărească şi zadarnică. Focul acela poate fi stins, nu încape nicio îndoială; Dumnezeu nu nesocoteşte rugăciunile noastre prin care Îi cerem să stingă focul gheenei şi e gata să îl stingă, doar că cere de la noi lepădarea *voii* noastre; de va înceta samavolnicia, va înceta şi gheena. Însă cine îi sileşte pe toţi oamenii să se lepede fiecare de voia sa (adică de sine însuşi) când ea este potrivnică voii lui Dumnezeu?

Fiecare dintre noi poate face acest lucru aparte cu sine dacă el judecă sănătos şi, imediat ce a încetat să-şi urmeze voia sa şi a început să trăiască după voia Domnului, a şi distrus acel loc din iad, unde avea să fie chinuit, ca şi cum iadul ar fi deja distrus pentru el şi flacăra lui stinsă. Să piară, aşadar, voia noastră, să piară şi gheena odată cu ea! Alţi învăţători exprimă acelaşi lucru, dar printr-o altă construcţie a frazei: „Ochiul este uşa şi fereastra inimii, închide fereastra şi pofta de câştig îţi va pieri".

PARTEA a 2-a
Dumnezeu îngăduie suferinţele spre a ne învăţa binele şi spre a ne îndrepta

Vai! Mulţi oameni în lumea aceasta suferă cumplit şi îndură multe greutăţi şi lipsuri, neavând din ele niciun folos sau uşurare, pentru că nu îşi îndreaptă

atenția spre adevărata lor pricină și cârtesc unul împotriva altuia, nu rareori și împotriva lui Dumnezeu Însuși. Dumnezeu îngăduie aceste ispite (încercări) pentru îndreptarea lor și prin ele, ca printr-un glas din cer, le arată clar voia Sa, ca și cum ar spune: „Eu voiesc să simțiți aceste lovituri", însă oamenii, astupându-și parcă urechile, sunt nemulțumiți de aceasta și, de ar putea, cu bucurie s-ar îndepărta de ele (de lovituri). Și, iată, aceasta este voia lor, potrivnică întru totul voii dumnezeiești.

Cunoaștem părinți care se îngrijesc mult de educarea acelor copii a căror îndărătnicie și samavolnicie nu au fost îmblânzite din copilărie. Zi de zi trebuie să le înfrâneze voia, zicând: Taci, încetează, nu face asta, nu atinge lucrul acela! Uneori copiii fac o așa harababură în casă, încât mama lor cea grijulie, luând o înfățișare aspră, pune mâna pe nuia, pe băț sau pe altceva și amenință cu pedeapsa pe unul sau altul dintre copii sau pe cel mai apropiat de ea, zicând cu mânie: „Voi nu sunteți copiii mei, eu nu vă recunosc, nu semănați nici cu mine, nici cu tatăl vostru, sunteți niște zurbagii; plecați de la noi, copii răi ce sunteți, unde veți ști, căci nici eu, nici tatăl vostru nu vă vrem!".

La fel face Dumnezeu cu noi, ca părinții cu copiii cei îndărătnici și neascultători. Pe bețivanul înrăit și pe desfrânatul cel nestăpânit cât de des îi amenință El! Mai întâi le înfățișează unuia beția, iar celuilalt desfrâul înaintea ochilor conștiinței lor cu mustrările

şi chinurile ei cumplite, învăţându-i şi oprindu-i: „Încetaţi, neghiobilor, căci vă vătămaţi singuri pe voi înşivă, vă pierdeţi sufletul şi vă stricaţi trupul, vă pierdeţi sănătatea şi vă irosiţi averea şi, pe lângă toate acestea, depărtaţi de la voi bunăvoirea Mea şi mila Mea, căci ştiţi că Eu nu arăt bunăvoire către orice ticăloşie omenească şi dispreţuiesc orice voie care stă împotriva voii Mele".

După toate sfaturile părinteşti, văzând neîndreptarea noastră, Dumnezeu, Preamilosârdul nostru Tată, ia împotriva fiului risipitor (adică a fiecărui om ce încalcă voia Lui) măsuri exterioare de îndreptare: pedepse, care sunt simţite personal de păcătosul cel neîndreptat (de exemplu, pierderea averii, boala sau moartea copilului şi aşa mai departe). Dacă nici acestea nu ne îndreptează şi arătăm din ce în ce mai des nesupunere faţă de voia Domnului, atunci Tatăl Ceresc, mâniat de noi, Se adresează poporului Său prin prorocii Săi, zicând: ***Vai ţie neam păcătos, popor împovărat de nedreptate, soi rău, fii ai pieirii! Ei au părăsit pe Domnul, tăgăduit-au pe Sfântul lui Israel, întorsu-I-au spatele. Pe unde să mai fiţi loviţi voi, cei ce mereu vă răzvrătiţi?*** (Isaia 1, 4-5). În zadar este să nimicesc în voi acestea, căci copiii născuţi din desfrâu nu au rădăcini adânci (comp.: Înţ. lui Sol. 3, 16); ***şi i-am lăsat să umble după dorinţele inimilor lor şi au mers după cugetele lor*** (Psalmul 80, 11).

Cumplită este această mânie a Tatălui Ceresc; depărtarea de Dumnezeu este mai îngrozitoare şi

mai chinuitoare decât gheena însăşi, după cum va spune Hristos la judecata Lui din urmă: ***Duceţi-vă de la Mine, blestemaţilor, în focul cel veşnic, care este gătit diavolului şi îngerilor lui*** (Matei 25, 41). La fel face Dumnezeu şi cu omul mândru şi îngâmfat şi, mustrându-l, spune: „Nici Mie, nici oamenilor nu eşti de folos, căci, dispreţuindu-Mă pe Mine, te străduieşti să capeţi de la oameni lauda mândriei tale, dar în prostia ta greşeşti şi în locul laudelor capeţi dispreţul lor. Tu ai ştiut voia Mea: că pe omul mândru nu îl rabd şi nu l-am cruţat nici chiar pe îngerul care s-a mândrit, cu atât mai puţin îl voi cruţa pe omul mândru. Cine nu ştie că Eu pe cei mândri nu îi rabd?! Iar tu *neschimbat* ai petrecut până acum în mândrie".

Tot aşa, prin îndemnuri tainice îl atrage Dumnezeu de la viaţa păcătoasă la îndreptarea de sine şi pe iubitorul de argint, şi pe omul mânios, şi pe cel invidios, arătându-le felurite mijloace spre a-şi pune de acord voia lor cu voia Domnului şi a urma ei. Pe fiece om îl învaţă Dumnezeu să meargă la mântuire pe calea potrivită lui.

Astfel, prorocul Samuel i-a spus regelui Saul în faţă: ***Când erai tu mic în ochii tăi, n-ai ajuns tu oare căpetenia seminţiilor lui Israel şi Domnul te-a uns rege peste Israel? Apoi te-a trimis Domnul la drum, zicând: Mergi şi dă junghierii pe Amaleciţii cei necredincioşi şi luptă împotriva lor până îi vei stârpi. Pentru ce n-ai ascultat glasul Domnului, şi te-ai aruncat asupra prăzii şi ai făcut rău în ochii***

Domnului? Pentru că ai lepădat cuvântul Domnului, şi El te-a lepădat, ca să nu mai fii rege peste Israel (1 Regi 15, 17-19;23). *Căci nesupunerea este un păcat la fel cu vrăjitoria şi împotrivirea este la fel cu închinarea la idoli* (1 Regi 15, 23).

PARTEA a 3-a

Ce a însemnat porunca pe care Dumnezeu a dat-o corbilor, de a-l hrăni pe proorocul Ilie când acesta a fugit din faţa prigoanei Izabelei, ascunzându-se în pustie, porunca pe care Dumnezeu a dat-o unor păsări carnivore, ce tânjeau după carne? Ce a însemnat faptul că acele păsări flămânde i-au adus cu bucurie pustnicului pâine şi carne dimineaţa şi seara? Pricina acestui fenomen a fost porunca dată de Dumnezeu păsărilor, iar ţelul lui să te înveţe pe tine, omule, că şi animalele necuvântătoare se supun voii celei sfinte a lui Dumnezeu, chiar şi împotriva instinctului lor. Iar ceea ce este şi mai uimitor, este că această poruncă a fost dată corbului, unei păsări lacome şi răpitoare, ce tânjeşte după carne; tocmai ei i s-a dat carne pentru a o duce omului lui Dumnezeu.

Dar la Dumnezeu totul este cu putinţă, îmi vei spune tu, şi stătea în puterea Lui să oblige corbul să ducă de fiecare dată carnea la destinaţie, însă acest lucru nu se săvârşea după dorinţa corbului, ci potrivit necesităţii oarbe, iar corbul nu putea să nu facă acest

lucru. Aşa este, observaţia ta este corectă; cu atât mai mult omul, fiinţă liber-raţională, este obligat să se supună voii lui Dumnezeu, căci Dumnezeu i-a dat libertate şi nu îl sileşte, dorind ca el să se supună liber Lui şi astfel să câştige cea mai mare fericire, atât vremelnică, cât şi veşnică.

Să lăsăm acum învăţătura ce-am primit-o de la corbi şi să intrăm în sfera vânturilor şi vom vedea că şi vânturile ascultă de voia lui Dumnezeu fiindcă Iisus ***a certat vânturile şi marea şi s-a făcut linişte deplină*** (Matei 8, 26). Iar norodul s-a mirat, zicând: ***Cine este Acesta că şi vânturile şi marea ascultă de El?*** (Matei 8, 27) Dar şi pietrele, prin despicarea lor suprafirească, au adeverit tânguirea şi amărăciunea când Domnul a fost văzut murind; omul se preface uneori în piatră; deseori se întâmplă ca, întărindu-se o dată în îndărătnicia sa, să rămână neschimbat în ea. ***Inima omului este mai vicleană decât orice şi foarte stricată! Cine o va cunoaşte!*** (Ieremia 17, 9)

Începe numai să cercetezi adâncul acestei prăpăstii şi vei găsi acolo în taină adâncă cugete ascunse, care se împotrivesc lui Dumnezeu şi zic: „Doamne, Îţi doreşti ca eu să îi iubesc pe vrăjmaşii mei? Să mă lepăd de toate plăcerile pe care eu le iubesc? Această poruncă grea, de neîndurat, se întinde peste toate celelalte porniri ale voii mele şi mă lipseşte cu totul de voia mea. Ce-mi va mai rămâne de făcut? Voi lăsa totul de-o parte şi nu voi mai stingheri voia mea, iar voii Tale nu mă voi supune peste măsură".

Aşa cugetă în sine inima omenească cea *vicleană*, îndărătnică, însă spre pierzarea sa!

Trellius Pollio povesteşte: „În Roma, al şaptelea tiran a fost un oarecare Marin; într-o zi a fost numit cezar, în ziua următoare a domnit, iar în a treia zi a fost ucis de unul dintre cei mai netrebnici soldaţi, care, înfigând sabia în pieptul victimei sale, a spus în batjocură: „Asta este sabia pe care tu însuţi ai făcut-o, căci tu, unul dintre fierari, ai primit degrabă sceptrul. La fel şi oricine se împotriveşte voii lui Dumnezeu va fi ponegrit şi batjocorit şi i se va spune în batjocură: Iată sabia, făcută de mâinile tale!". Şi tu te ucizi singur cu sabia ta, adică cu nesupunerea faţă de Dumnezeu.

De ce, dar, voia omenească este atât de înclinată către împotrivirea faţă de voia lui Dumnezeu? Pricina acestui lucru este următoarea: diavolul are doi slujitori, mai cumpliţi decât el însuşi, care stârnesc voia noastră: *trupul* şi *lumea*; trupul pofteşte, diavolul aprinde poftele noastre, iar ca ele să nu se stingă, lumea le acoperă cu obiceiurile şi cuviinţele ei; trupul duce la multe căderi în păcate; lumea duce la felurite distracţii şi desfătări imorale prin lucrarea şi viclenia duhului rău.

Şi, astfel, toate sunt gata să înşele voia şi dorinţele noastre, precum i-a descoperit oarecând Domnul proorocului Ieremia, zicând: ***„Cutreieraţi uliţele Ierusalimului, uitaţi-vă, cercetaţi şi căutaţi prin pieţele lui: nu cumva veţi găsi vreun om, măcar unul, care păzeşte dreptatea şi caută adevărul?" O, Doamne, ochii Tăi nu privesc ei oare la adevăr? Tu îi baţi*** (pe nelegiuiţi) ***şi ei nu simt durerea; Tu îi pierzi***

şi ei nu vor să ia învăţătură; şi-au făcut obrazul mai vârtos ca piatra şi nu vor să se întoarcă (Ieremia 5, 1;3). ***Au tăgăduit pe Domnul şi au zis: „El nu este şi nenorocirea nu va veni asupra noastră; şi nu vom vedea nici sabie, nici foamete!"*** (Ieremia 5, 12) Fiii lor adună lemne pentru foc, iar părinţii lor aprind focul; femeile stropesc jertfele grase pentru a fi aduse împărătesei cerului, adică lunii, şi aduc jertfe zeilor străini, iar pe Mine Mă împing spre mânie. Toţi iau parte la acestea: şi părinţii şi copiii îşi ajută unul altuia.

Pentru cine, deci, se gătesc aceste pâini? Pentru împărăteasa cerului, căci soarele este împăratul cerului, iar voia omenească seamănă foarte mult cu luna, căci tot timpul se schimbă; tocmai acestei împărătese i se aduc jertfe sau daruri. Trupul, ca fiu preaiubit, aduce lemne pentru foc, poftele sale; tatăl mândriei, diavolul, aprinde focul; deşertăciunea lumii pregăteşte aluatul, împodobit în fel şi chip: cu mângâieri, vorbe frumoase, podoabe luxoase şi iubire de plăceri; din toate acestea se alcătuiesc lucruri preţioase şi în acest chip sunt aduse jertfe plăcute, dar nu lui Dumnezeu, ci voii proprii.

PARTEA a 4-a

Luaţi bine aminte: cineva se roagă lui Dumnezeu să se întâmple sau să nu se întâmple un lucru sau altul (se roagă să nu fie oprit lucrul dorit dacă el nu este potrivnic lui Dumnezeu); însă se întâmplă ceva împotriva voii lui. În acest caz *inima dreaptă* nu se va

împotrivi Voii Supreme, ci se va supune ei. Tocmai un asemenea exemplu ne-a lăsat Mântuitorul nostru Iisus Hristos[24] în rugăciunea săvârşită către Dumnezeu Tatăl înainte de chinurile Sale: ***Părintele Meu, de este cu putinţă, treacă de la Mine paharul acesta*** (chinurile, ce-I stăteau înainte)! ***Însă nu precum voiesc Eu, ci precum Tu voieşti***. Apoi, deşteptându-i din somn pe ucenicii ce dormeau, Hristos a mai repetat de două ori aceeaşi rugăciune, zicând: ***Părintele Meu, dacă nu este cu putinţă să treacă acest pahar, ca să nu-l beau, facă-Se voia Ta*** (Matei 26, 39;42). Aşadar, inima dreaptă se încredinţează în toate voii lui Dumnezeu şi tot ce trimite Dumnezeu, ea primeşte cu blândeţe şi cu mulţumire. Nu aşa este inima *nedreaptă* sau îndărătnică; ea se împotriveşte lui Dumnezeu când ceva nu se întâmplă după dorinţa ei şi strigă cu supărare: O, Dumnezeule, ce Ţi-am făcut eu? Prin ce Te-am supărat? Cu ce Ţi-am greşit?, adică, pe sine se îndreptăţeşte, iar pe Dumnezeu Îl învinuieşte.

În ce constă, deci, vina lui Dumnezeu? În faptul că rânduiala Lui este potrivnică voii noastre sau, mai bine zis, samavolniciei noastre, de aceea şi judecata Lui o socotim nedreaptă.

Însă aşa este ea? Mai întâi să se îndrepte fiecare pe sine însuşi şi atunci va vedea adevărul de la care

[24] Iisus Hristos, după instituirea Tainei Sfintei Împărtăşanii a Trupului şi Sângelui Său sub forma pâinii şi a vinului, merge cu ucenicii în Ghetsimani şi, oprindu-se aici, le spune: ***Întristat este sufletul Meu până la moarte. Rămâneţi aici şi privegheaţi împreună cu Mine***, voind să arate ucenicilor *neputinţa noastră* şi nevoia de a ne ruga, cerând ajutor de sus. (n. trad.)

s-a abătut. Dumnezeu a judecat drept, iar tu ai judecat nedrept. O, voie omenească rea! Tu pe om îl socoteşti drept, iar pe Dumnezeu nedrept. Dar pe care om îl numeşti drept? Pe tine însăţi, căci atunci când întrebi: „ce am făcut eu?", socoteşti că „eul" tău e drept. Dar îţi răspunde Dumnezeu: „Adevărat grăieşti, că tu nu Mi-ai făcut nimic, căci tot ce ai făcut, pentru tine ai făcut. De ai fi făcut ceva pentru Mine, ai fi făcut o faptă bună, căci toate faptele bune pentru Mine se săvârşesc, fiindcă se săvârşesc după poruncile Mele. Iar ceea ce este rău, pentru nimeni altul nu se săvârşeşte, decât numai pentru tine, fiindcă Eu nu poruncesc să se facă rău. ***Cât de bun este Dumnezeu cu Israel, cu cei drepţi la inimă*** (Psalmul 72, 1).

Cine sunt cei drepţi la inimă? Sunt aceia care îşi pun voia lor în acord cu voia Domnului şi *nu se silesc să încline voia Domnului către voia lor,* zicând scurt: omul trebuie să-şi înalţe inima către Dumnezeu. Doreşti să ai inima dreaptă? Fă ceea ce Îi place Domnului; *nu îţi dori* şi *nu te sili ca Dumnezeu să facă totul după dorinţa ta;* aşa cugetă cei ce au *inima dreaptă* şi urmează nu voii lor, ci voii lui Dumnezeu; cei ce voiesc a-I urma lui Dumnezeu pe calea lor, nu merg înaintea Lui, ci se străduiesc ca Dumnezeu să meargă înaintea lor şi ei să meargă în urma Lui şi, astfel, mergând pe urmele Lui, nu se rătăcesc, ci în tot locul primesc de la El tot binele: îndreptare sufletească, mângâiere duhovnicească, îndrumarea şi luminarea minţii lor şi, în sfârşit, încununarea nevoinţelor pe care ei le-au

săvârşit pe calea vieţii lor, după cuvintele apostolului: ***Dumnezeu toate le lucrează spre binele celor ce iubesc pe Dumnezeu*** (Romani 8, 28).

Iată, aceştia sunt adevăraţii fii ai Vulturului, care privesc drept spre soare, fără a clipi din ochi şi care-şi pun de acord voia lor în toate împrejurările cu voia lui Dumnezeu.

Altfel se poartă cei ce se abat în taină de la Dumnezeu şi se împotrivesc Lui în tăcere. Deseori nu le place aerul închis, sunt nemulţumiţi când plouă prea mult, când e ger prea mare şi prea lung şi când arde soarele şi este prea cald; iar din când în când îşi ridică glasul cu nemulţumire şi împotriva lui Dumnezeu, zicând că nu trimite de ajuns mijloacele necesare vieţii, că îngăduie să existe tâlhari şi prigonitori necredincioşi, că nu îi stârpeşte pe vrăjmaşii ce, după părerea lor, sunt vrednici de pedeapsă. Tot timpul se plâng şi clevetesc, învinuind înţelepciunea lui Dumnezeu, că nimic nu se întâmplă în lume după cum ar voi ei. Iată, aceasta este *inima nedreaptă,* aceasta este voia noastră.

PARTEA a 5-a

Cel mai mare rău, spune Bernard, este *voia noastră;* ea preface tot binele în *rău;* de nimic, întinat de ea, nu se atinge cel ce paşte pe holde mănoase. Tot răul, atât cel obişnuit cât şi cel neobişnuit, răsare

din rădăcina *voii noastre*, ce are în sine două lipitori flămânde, care cer tot timpul: *dă-mi* şi iar *dă-mi*! Ea nu este niciodată mulţumită, întrucât nici inima nu este niciodată sătulă de deşertăciune, nici trupul de iubirea de plăceri, după cum spune Scriptura: ***ochiul nu se satură de câte vede şi urechea nu se umple de câte aude*** (Ecclesiastul 1, 8).

Fugi de acest tiran şi vei dobândi deplina libertate faţă de tot răul, căci această voie a ta atrage la tine tot ce este rău. De o vei lepăda, vei da jos de pe tine un jug greu. Samavolnicia strică inimile oamenilor şi întunecă mintea lor; acest rău nestăpânit, care este propriu duhului, îndrăzneşte a se atinge şi de lucrurile cele ce sunt de nepătruns cu mintea.

De unde vin smintelile? De unde apar tulburările? Numai din faptul că suntem conduşi de voia noastră, fără dreaptă socoteală şi le dăm deplină libertate poftelor noastre vătămătoare; iar, dacă întâmpinăm vreo piedică în această cale, repede ne întristăm, cârtim şi îl dispreţuim pe cel ce ne-a pus piedica, neluând în seamă că ***„Dumnezeu toate le lucrează spre binele*** (numai) al celor ce-L iubesc pe El şi (numai) al celor chemaţi de El", iar nouă ni se pare că în lume totul e întâmplător şi nu e nevoie să ne dăm în lături de la cele către care tinde pofta noastră, când împrejurările ne sunt prielnice.

Această cumplită rătăcire a raţiunii noastre înşelate, a voii noastre pervertite ne-o arată Cuvântul lui Dumnezeu, care ne descoperă voia lui Dumnezeu.

Să ne păzim, aşadar, de voia noastră, ca de cel mai veninos şarpe, pentru că voia noastră cea neînfrânată poate pierde singură sufletele noastre!

Avva Ioan, fiind pe patul de moarte, a fost rugat de cei ce erau în jurul lui să le lase un cuvânt scurt în loc de moştenire, spre a-şi aduce aminte de el. Iar el, suspinând greu, le-a spus: „Niciodată n-am făcut voia mea, nici n-am învăţat pe cineva ceea ce mai înainte n-am făcut". Nu mulţi sunt asemenea învăţători şi abia dacă se află unul la un milion şi, dimpotrivă, întâlneşti mulţi care, apropriindu-se de pragul morţii, spun: „Am făcut tot ceea ce am putut face după voia mea; mi-am împlinit toate dorinţele; pe mulţi i-am învăţat şi, chiar mai mult, le-am poruncit să facă ceea ce eu nu doream să fac". Sfântul bătrân Pimen, când a fost întrebat cum se luptă diavolii cu noi, a răspuns: „Rareori vin să lupte cu noi, căci noi, şi fără să luptăm cu ei, facem voia noastră, dar cel mai adesea propriile noastre voi se fac *diavoli* pentru noi, ne tulbură şi ne biruiesc".

Mult-pătimitorul Iov, zăcând plin de bube, este un propovăduitor al măreţiei, bunătăţii şi atotputerniciei lui Dumnezeu mult mai convingător decât Adam, cea dintâi zidire a lui Dumnezeu din rai; Iov a zis: ***Domnul a dat, Domnul a luat; fie numele Domnului binecuvântat!*** (Iov 1, 21), iar Adam a zis: ***Am auzit glasul Tău în Rai şi m-am temut, căci sunt gol, şi m-am ascuns*** (Facerea 3, 10).

Minunat vorbeşte Tertulian despre Iov: „Iov curma supurarea rănilor sale cu blândeţea sa, iar

viermii ce ieşeau din ele îi punea iarăşi pe aceleaşi răni, zicând în glumă: „Mergeţi şi paşteţi!". Ştia bine acest bărbat că, ceea ce se întâmpla, se întâmpla după voia Domnului şi numai aşa ne putem smeri înaintea Lui, de aceea, fiecare vierme ce îi cădea de pe trup, îl punea înapoi la loc, zicând: „Pentru ce fugi? Tu ai fost trimis să mănânci trupul meu, împlineşte-ţi datoria şi mănâncă-mi trupul. Căci nu altul, ci doar Unul şi Acelaşi Dumnezeu, Cel ce mi-a dăruit atâtea mii de oi, măgari şi alte dobitoace, tot El cu milostivire a trimis şi aceşti viermi, care să mă mănânce; şi unele şi ceilalţi au fost trimişi de Dreapta milostivă a lui Dumnezeu, de aceea trebuie primiţi la fel, cu inimă mulţumitoare."

Tot aşa şi Cuviosul Simeon Stâlpnicul le zicea viermilor ce cădeau de pe trupul lui: „Mâncaţi ceea ce Dumnezeu v-a dat". Însă cu totul altă stare sufletească a avut Irod, cel ce slăbănogise şi era mâncat de viermi; adunând cu răutate viermii de pe el, zicea: „Duceţi-vă în iad, gângănii ticăloase, mâncaţi-i pe spânzuraţi; voi trebuie să nimiciţi cadavre, iar eu sunt încă viu, ce căutaţi să roadeţi un om viu?". Aceste vorbe ale voii noastre sunt împotriva voii dumnezeieşti. De aici reiese, după cuvintele Sfântului Ioan Gură de Aur, că voia noastră proprie este pricina tuturor relelor.

Nimeni să nu ponegrească frumuseţea virtuţii şi să zică: pe acela l-a pierdut propria lui bunătate; nu, voia noastră pervertită a fost, este şi va fi pricina tuturor relelor, de aceea, Dumnezeu încă în Vechiul Testament îi ameninţa pe oameni pentru samavolnicia

lor şi pentru nesupunerea faţă de voia Lui: ***Pe toţi vă voi da în ascuţişul sabiei şi junghierii vă veţi pleca, pentru că am strigat către voi şi nu Mi-aţi răspuns, am grăit şi nu M-aţi auzit, ci aţi făcut cele rele în ochii Mei şi ceea ce nu am binevoit aţi ales*** (Isaia 65, 12). Iată izvorul tuturor relelor, *samavolnicia noastră*: ***ceea ce nu am binevoit aţi ales***.

CAPITOLUL AL TREILEA
Prin ce mijloc poate fi voia noastră supusă voii lui Dumnezeu în toate, chiar şi în ceea ce nu ne dorim?

Nici voia vreunui înger, nici voia vreunui om nu poate fi *bună* dacă ea nu este în acord cu voia lui Dumnezeu; şi, cu cât mai apropiată este voia noastră de voia lui Dumnezeu, cu atât mai bună şi desăvârşită este ea şi, dimpotrivă, cu cât mai puţin este supusă voii Domnului, cu atât mai rea şi mai vătămătoare este ea. Numai voia cea dumnezeiască este model şi învăţătură pentru lucrările tuturor celorlalte voi cereşti şi pământeşti şi niciuna dintre ele nu devine bună dacă nu se apropie în dorinţele şi faptele ei de voia lui Dumnezeu.

PARTEA 1

Sfânta Mare Muceniţă Ecaterina a spus despre sine: „Hristos mă povăţuieşte, El Şi-a făcut sălaş tainic înlăuntrul inimii mele". Ce este acest sălaş? Este unirea voii omeneşti cu voia lui Dumnezeu. Sălaşul acesta, la intrarea în el pare strâmt, dar cel ce doreşte a se obişnui cu el, îl va găsi foarte curând mai larg decât însuşi cerul şi mai sigur decât încuietorile cele ferecate. Aici sunt oprite a năvăli tulburările, căci aceasta este o

cetate nebiruită, neprimejduită de nicio năpastă, ce nu poate fi vătămată nici de puterile de sus, nici de cele pământeşti. Cel ce îşi păstrează voia sa supusă în toate şi nedespărţită de voia lui Dumnezeu, are ca principiu în toată lucrarea sa: „să facă cu mine Dumnezeu ceea ce voieşte El".

Adevărat a spus fericitul Augustin: când îmi vine boala, îmi vine şi mângâierea, căci după durere vine bucuria. Aurul nu străluceşte când se află în topitoare; el capătă strălucire mai târziu în moneda sau în podoaba de aur; totuşi, mai întâi trebuie să treacă prin foc sau prin topitoare să se curăţească de rugină şi să-şi dobândească strălucirea. Topitoarea aceasta este toată lumea; în ea sunt *rugina, pleava, neghina,* aurul, focul, iar cel ce lucrează este meşterul. În această topitoare pleava se arde, iar aurul se curăţeşte; aceea se preface în pulbere (cenuşă), iar acesta scapă de rugină; mai limpede spus: topitoarea este lumea, pleava sunt nelegiuiţii, aurul sunt drepţii, focul e durerea, iar meşterul e Dumnezeu.

Aşadar, ce voieşte şi ce porunceşte Meşterul, aceea voi face, la ce mă va hărăzi El, eu mă voi supune; El porunceşte să rabd, căci El ştie şi mă curăţeşte de întinăciunea păcatului; chiar de se aprinde pleava ce doreşte să mă ardă şi pe mine şi să mă distrugă, ea se va preface în cenuşă, iar eu mă voi curăţi de murdărie. De ce? Pentru că sufletul meu este supus lui Dumnezeu.

Iată adevărata supunere a voii omeneşti faţă de voia lui Dumnezeu; ea este începutul a tot binele.

Adevărat a spus unul dintre scriitori, că nu există jertfă mai mare şi mai plăcută lui Dumnezeu decât a te încredinţa cu totul în orice nenorocire sau necaz bunăvoirii lui Dumnezeu, adică voii Lui celei sfinte.

În vechime, prin supunerea faţă de Dumnezeu, Avraam şi-a agonisit multă laudă şi faimă. Ca să arate lumii întregi că Avraam era gata să împlinească întocmai şi cu bucurie cele mai grele porunci ale Lui, Dumnezeu, schimbând o poruncă şi înlocuind-o cu alta, mai grea şi cutremurătoare pentru tot sufletul, a îngreuiat casa lui Avraam, încercând supunerea lui, însă Avraam, la orice semn al voii lui Dumnezeu, a fost gata să împlinească fără împotrivire, cu osârdie, cu toate puterile duhului său orice poruncă a lui Dumnezeu şi a împlinit-o întocmai, lăsându-se cu totul în voia Lui. Sfintele cărţi ale Vechiului Testament povestesc că Avraam de zece ori a fost crunt încercat spre a se vedea de era sau nu totdeauna supus lui Dumnezeu. Iată care au fost încercările lui:

1) Dumnezeu i-a poruncit lui Avraam să-şi lase pământul său (Mesopotamia), rudele şi casa tatălui şi să meargă într-un pământ necunoscut (cf. Facerea 12, 1).

2) În pământul Canaanului, Avraam este străin, venetic şi îndură foametea, de aceea se sălăşluieşte pentru o vreme în Egipt (cf. Facerea 12, 10).

3) În Egipt, Avraam este ameninţat cu pierderea vieţii lui, iar soţia lui, Sarra, cu pierderea curăţiei ei (cf. Facerea 12, 10-20).

4) Când au apărut certuri între păzitorii vitelor lui Avraam şi păzitorii vitelor lui Lot, Avraam a fost

nevoit să se despartă de Lot, pe care îl iubea ca pe un fiu (cf. Facerea 13, 7-18).

5) Pentru eliberarea lui Lot din robie, Avraam a fost nevoit să meargă cu cei ai casei sale (318 la număr) să lupte împotriva celor patru regi (Facerea 14, 11-23).

6) La stăruința Sarrei, Avraam a fost nevoit să o alunge din casă pe slujnica lor credincioasă, ce-i devenise soție (cf. Facerea 16, 5-16).

7) La bătrânețe, Avraam se taie împrejur după porunca lui Dumnezeu (cf. Facerea 17, 9-11).

8) Abimelec, regele Gherarei, îi ia lui Avraam soția, pe Sarra, dar noaptea în vis este amenințat de Dumnezeu şi datorită amenințării Domnului Abimelec nu se atinge de Sarra, ci o înapoiază lui Avraam, mustrându-l, totodată, că a numit-o pe soția lui soră (cf. Facerea, cap. 20).

9) La porunca lui Dumnezeu Avraam o alungă a doua oară pe Agar cu fiul ei, Ismael (cf. Facerea 21, 12-20).

10) Ultima şi cea mai cruntă încercare a lui Avraam a fost porunca lui Dumnezeu de a-l aduce jertfă pe unicul şi preaiubitul său fiu, Isaac, în care Avraam îşi pusese toate nădejdile sale (cf. Facerea 21, 2-18).

Iată necazurile şi durerile lui Avraam, fără a mai pomeni celelalte lucruri care se întâmplă fiecăruia dintre noi în viață. Totuşi, Avraam a rămas acelaşi Avraam, neschimbat, identic cu sine însuşi, împlinitor adevărat şi desăvârşit al voii lui Dumnezeu. El a

înțeles bine că numai prin lăsarea desăvârşită în voia lui Dumnezeu noi putem afla adevărata bucurie în necazurile, ce ne împresoară.

Observație. Se cade să observăm aici că muntele *Moria*, pe care avea să fie adusă jertfa lui Dumnezeu, s-a transformat în zicătoare; de atunci şi până astăzi se spune: ***În munte Domnul Se arată*** (în evreieşte: Iahve-ire) (Facerea 22, 14).

Urcați pe acest munte toți cei întristați şi împovărați şi vă veți bucura! Să ştie toți cei suferinzi că Dumnezeu mai înainte de veci a prevăzut tot ceea ce li se întâmplă acum şi totodată a orânduit să se întâmple toate la vremea lor şi aceeaşi providență a lui Dumnezeu cârmuieşte mersul lucrurilor prevăzute spre binele fiecăruia dintre noi.

PARTEA a 2-a

Faptul că jafurile (prăpădul, dezastrul) şi celelalte nenorociri sunt îngăduite de Dumnezeu, reiese din următoarea comparație şi din cercetarea fiecărui fel al lor în parte. Foarte bine ştim cu toții că nici statul nu poate preîntâmpina războiul, care vine peste el sau molima ce îl amenință (de exemplu, ciuma, holera şi altele), nici oamenii nu pot preîntâmpina: unul durerea picioarelor, altul deranjarea stomacului, iar altul delirul febril; toate aceste nenorociri depind de voia sau îngăduința lui Dumnezeu. Cum poate preveni

statul ruina, provocată de război, când războiul e în toi şi ce pot face oamenii spre a-şi alina bolile când ele deja îi stăpânesc? Pot sta ei împotriva voii lui Dumnezeu? Nu pot. Oare nu li s-a dat niciun mijloc pentru mântuirea lor? Li s-a dat, dar cu o condiţie: să binevoiască şi să îngăduie Dumnezeu. Ce a făcut Avraam pe muntele Moria când, supunându-se voii lui Dumnezeu, s-a pregătit să înfigă cuţitul jertfei în inima lui Isaac? Auzind de la Înger glasul Domnului, care a schimbat porunca dată înainte, a văzut la spate un berbec încurcat cu coarnele într-un tufiş, s-a dus şi l-a luat şi l-a pus pe jertfelnic în locul fiului său Isaac.

Tot aşa şi ţara ameninţată de război, şi ţinutul ameninţat de molimă, şi omul chinuit de boală să cerceteze şi să afle ce mijloace sunt mai potrivite pentru încetarea uneia sau alteia dintre nenorociri şi apoi să le întrebuinţeze pentru încetarea luptei, pentru încetarea ciumei şi pentru alinarea bolii. Şi, de va voi Dumnezeu să prevină, să înlăture sau să uşureze toate nenorocirile arătate, va trimite *oaia jertfei* (mijlocul pentru mântuire) spre încetarea unui rău sau al altuia. Iar de nu va ajuta nimic, atunci va fi clar că Dumnezeu doreşte să fie jertfit Isaac, adică ţara să fie cucerită, ţinutul, pustiit de ciumă, iar omul să moară din pricina bolii.

La fel trebuie să judecăm şi în privinţa tuturor celorlalte dureri şi nenorociri; dacă Dumnezeu trimite ajutor, Isaac este slobozit, iar de nu trimite ajutor, Isaac negreşit va fi înjunghiat şi adus jertfă. Aşadar, în toate

întâmplările din viața sa, omul trebuie să se supună cu dragă inimă voii lui Dumnezeu. Cel mai bun mijloc spre a sta împotriva oricărui rău este să cugetăm mereu la Dumnezeu, să Îl rugăm pe Dumnezeu să ne ajute să ne supunem Lui şi în toate împrejurările să supunem rațiunea noastră Rațiunii Supreme.

PARTEA a 3-a

Cântărețul, când îşi armonizează instrumentele, le întinde sau le slăbeşte strunele până când ele se armonizează una cu alta. Aşa şi oricine doreşte să se încredințeze pe sine cu totul ocârmuirii voii lui Dumnezeu, este obligat să deprindă, să silească şi să supună voia sa voii lui Dumnezeu până când voia sa se va obişnui să fie de acord în toate cu voia lui Dumnezeu, zicând cu cuvintele lui David: ***Oare nu lui Dumnezeu se va supune sufletul meu? Că de la El este mântuirea mea*** (Psalmul 61, 1). Aceste cuvinte în textul evreiesc au următorul înțeles: sufletul meu nu se împotriveşte lui Dumnezeu, ci tace, că de la El este mântuirea mea.

Acestea sunt întru totul de acord atât cu *tema* noastră (despre acordul voii noastre cu voia lui Dumnezeu), cât şi cu starea inimii regelui David, care spune cam aşa: orice mi s-ar întâmpla, plăcut sau neplăcut, nu mă voi împotrivi voii lui Dumnezeu şi hotărârile Lui le voi primi şi, chiar de s-ar năpusti

peste mine toate nenorocirile, nu voi cârti, niciun cuvânt nu voi rosti împotriva niciunei îngăduințe a lui Dumnezeu, ci voi fi foarte mulțumit mereu de orânduiala Lui. Toate întâmplările amare şi greu de îndurat pot fi îndurate uşor şi micşorate prin răbdare plină de bărbăție.

Oricine doreşte a urma blândului rege David, poate face uşor acest lucru dacă îşi smereşte inima după exemplul blândeții lui David; cu adevărat, toate întâmplările potrivnice sau rele el le va răbda în pace şi cu mulțumire şi niciun cuvânt de supărare sau nemulțumire nu va ieşi din gura lui. În toate necazurile greu de îndurat voia Domnului va fi bucuria lui; niciodată nu va fi îngreuiat de necazurile greu de îndurat până acolo încât să cadă sub greutatea lor şi să nu grăiască împreună cu acest binecredincios bărbat: O, Părinte Sfinte, Tu ai rânduit aşa, voia Ta a fost aşa şi după porunca Ta s-a săvârşit aceasta. Fără voia şi pronia Ta şi fără cauza (ce este în mine) nimic neplăcut nu mi s-ar fi întâmplat, după cum, în general, fără cauză nimic nu se întâmplă pe pământ.

Iată-mă, Părinte preaiubit! Sunt cu totul în mâinile Tale şi mă plec sub toiagul (bățul) pedepsei Tale; bate-mă pe spinare, pe grumaz ca să îmi îndrept greşeala mea şi să mă supun voii Tale celei bune şi preasfinte şi, mai mult decât orice, totdeauna, pretutindeni şi în toate să mă îndrept spre cunoaşterea ei şi spre împlinirea ei fără cârtire. Cei ce resping această învățătură, nu vor spori în evlavie, tot timpul

vor învăța, dar nu vor putea la cunoştința adevărului să ajungă. Şi, dimpotrivă, cei ce caută cu râvnă cunoaşterea voii Domnului şi o împlinesc în faptă, nu numai că vor răbda fără cârtire toate neplăcerile, dar cu mulțumire se vor îndrepta spre Domnul şi Îl vor ruga să le trimită învățătură. Adevărat a spus unul dintre îndrumătorii înțelepți: „Acea zi, în care, pentru dragostea de Dumnezeu, nu v-ați biruit pe voi înşivă (adică nu ați biruit voia voastră), să o socotiți pierdută".

CAPITOLUL AL PATRULEA
Un exemplu povăţuitor pentru cei ce se abat de la supunerea faţă de poruncile lui Dumnezeu

Exemplul acesta îl găsim nu într-un om îndărătnic şi samavolnic, ci într-un om al lui Dumnezeu, în prorocul Vechiului Testament, Iona, care (dintr-o pricină scuzabilă, s-ar părea) s-a abătut de la împlinirea poruncii date de Dumnezeu şi, de aceea, a răbdat felurite necazuri şi întristări până ce şi-a supus voia sa voii lui Dumnezeu.

PARTEA 1

Să cercetăm această istorie, înfăţişată în Biblie în cartea numită „Cartea prorocului Iona".

Voia Domnului se descoperă lui Iona în chip lămurit, prin cuvintele: ***Scoală-te şi du-te în cetatea cea mare a Ninivei.*** Aceasta este prima parte a poruncii, iar a doua este: ***şi propovăduieşte acolo.*** Iona s-a sculat şi a plecat, însă nu a ajuns în Ninive: ***Şi s-a sculat Iona să fugă la Tarsis, departe de Domnul.*** Aici este dublă neascultare: Iona nu numai că nu a propovăduit în cetatea în care a fost trimis, dar nici nu a ajuns acolo. De aceea, imediat a urmat pedeapsa cea dreaptă a lui Dumnezeu: şi marea şi furtuna au intrat în luptă împotriva voii îndărătnice a lui Iona;

Domnul a ridicat un vânt năprasnic pe mare şi o furtună puternică s-a stârnit, încât corabia era gata să se sfărâme. Dar fugarul nu a înțeles că valurile împotriva lui s-au înarmat: ***Iona se coborâse în fundul corăbiei, se culcase şi adormise.***

Nimic nu este mai amar şi mai primejdios ca nepăsarea, care este de neiertat. Furtuna se întețea din ce în ce mai mult, valurile se dezlănțuiau cu furie şi norii cei negri, ce se îndeseau, întunecau lumina zilei. Corăbierii alergau cu frică şi cutremur dintr-o parte în alta; au lăsat pânzele jos din pricina furtunii puternice, au aruncat din corabie încărcătura grea, însă nimic nu-i ajuta, furtuna se întețea şi nădejdea de salvare pierea. O singură nădejde adevărată le rămăsese: nădejdea în Dumnezeu; şi fiecare a început să strige în inima sa către Dumnezeu. L-au deşteptat pe Iona, care dormea şi i-au zis: ***Scoală-te şi strigă către Dumnezeul tău.***

Iar corăbierii s-au sfătuit şi au hotărât să arunce sorți, să afle pentru cine anume dintre ei a trimis Dumnezeu acea nenorocire şi sorții au căzut pe Iona, iar, când l-au întrebat cine e el, Iona a răspuns: ***Sunt evreu şi Domnului Dumnezeului cerului mă închin Celui ce a făcut marea şi uscatul.*** Aşadar, Iona, te închini şi te temi de Dumnezeu? Pentru ce, totuşi, nu te supui voii Lui? Mulți spun ca Iona: „eu mă tem de Dumnezeu", şi chiar în ceasul acela încalcă poruncile Lui care spun: „să nu pofteşti, să nu iei nimic din ceea ce este al aproapelui tău" şi aşa mai departe.

O, iubiţi fraţi, dacă spunem „eu mă tem de Dumnezeu", iar cu fapta lucrăm împotriva voii Lui, înseamnă că nu ne temem de El, că nu Îl cinstim, ci dispreţuim voia Lui cea sfântă, că nu ne supunem, ci cu îndrăzneală ne împotrivim Ziditorului şi Mântuitorului nostru. Acest lucru este întărit şi de faptele lui Iona; mărturisirea lui, prin care a arătat că Îl cinstea pe Dumnezeu şi se temea de El, nu a potolit marea; valurile ei furioase s-au dezlănţuit din ce în ce mai tare şi, în cele din urmă, Iona a fost aruncat în mare pentru potolirea ei.

Însă înainte de aceasta, Iona şi-a recunoscut vina înaintea tuturor, zicând: ***Luaţi-mă şi mă aruncaţi în mare şi ea se va potoli, căci ştiu bine că din pricina mea s-a pornit peste voi această vijelie.*** O, minunate Iona! Ai fost iubitor de adevăr şi tuturor corăbierilor l-ai arătat, zicând: „Să ştiţi că toată această furtună, această vijelie, ce a ridicat pe mare munţi întregi de valuri şi toate nenorocirile, îndurate din pricina ei, au venit numai din pricina împotrivirii voii mele faţă de voia lui Dumnezeu; Dumnezeu mi-a poruncit să merg în Ninive, nu în Tarsis".

Totuşi, te aşteaptă un învăţător al mării, care în curând te va îndruma, te va învăţa acel adevăr, că fiecare trebuie să îşi dorească ceea ce doreşte Dumnezeu şi să nu-şi dorească ceea ce nu doreşte Dumnezeu: ***şi îl ridicară pe Iona şi îl aruncară în mare şi s-a potolit urgia ei [...] Şi Dumnezeu a dat poruncă unui peşte mare să înghită pe Iona.*** Astfel

sunt urmările voii îndărătnice! Acestea să ne învețe și pe noi, fraților, cum trebuie să ne însușim sarcina cea bună și ușoară a voii lui Dumnezeu.

Ascultați, astfel, mai departe în ce chip a fost Iona povățuit și cât de ușor și grabnic s-a supus el poruncii lui Dumnezeu. Închis fiind în pântecele chitului[25] viu, ca într-o cazemată întunecoasă, și aflat pe fundul mării, ca pe fundul iadului, nu știa de este viu sau mort și, aflându-se parcă în vis, către Domnul a strigat. Când sufletul lui era deja aproape de sfârșit, Iona și-a adus aminte de Domnul. Așa se întâmplă, într-adevăr, și cu noi, păcătoșii, căci nu prea curând ne venim în fire; o nenorocire cruntă, care ne amenință, ne aduce în simțiri și atunci începem să dorim ceea ce înainte cu niciun chip nu ne doream.

- Așadar, Iona, te vei duce în Ninive?

- Mă voi duce.

- Vei propovădui ninivitenilor pocăința?

- Voi propovădui.

- Îți vei dori să-ți împlinești făgăduințele făcute în pântecele chitului?

- Întocmai le voi împlini.

Și Domnul a dat poruncă peștelui și peștele a aruncat pe Iona la țărm. Și a fost cuvântul Domnului către Iona, pentru a doua oară, zicând: „Scoală și pornește către cetatea cea mare a Ninivei și vestește-le ceea ce îți voi spune!". Și s-a sculat Iona și a mers în Ninive, după cuvântul Domnului. Acum Iona nu mai face voia sa și voiește ceea ce voiește Dumnezeu; se

[25] Chit - Balenă, cetaceu. (n. trad.)

duce degrabă să vestească în cetatea mare a Ninivei, lucrând cu picioarele, cu mâinile şi cu glasul său, zicând: ***Patruzeci de zile mai sunt, şi Ninive va fi distrusă!*** Acum Iona este cu totul în lucru şi vesteşte cu glas tare, învaţă, povăţuieşte şi îndeamnă la pocăinţă pe niniviteni, supunându-se poruncii Domnului. O, de ar face el mereu aşa şi nu s-ar întoarce iar la voia sa!

PARTEA a 2-a

Dar vai, şi vai nouă din pricina slăbiciunii şi a nestatorniciei voii omeneşti! Mai înainte făcea voia Domnului şi dintr-odată începe să facă iarăşi voia sa: ***Şi Iona a fost cuprins de mare supărare şi s-a aprins de mânie*** (Iona 4, 1). Acestea sunt semnele rele ale voii omeneşti ce intră în luptă cu voia lui Dumnezeu. Cine este ascultător şi supus voii Domnului, niciodată nu se supără, nu se mânie şi nu slăbeşte sub povara durerii până acolo încât să aprindă în el mânia şi supărarea împotriva poruncilor Celui Preaînalt.

Ce este aceasta, cinstite Iona? De ce voia ta, care se supune aproape în toate lui Dumnezeu, îţi face iarăşi tulburare? Iată pricina noii împotriviri faţă de Dumnezeu: ***O, Doamne, iată tocmai ceea ce cugetam eu când eram în ţara mea! Pentru aceasta eu am încercat să fug în Tarsis, că ştiam că Tu eşti Dumnezeu îndurat şi milostiv, îndelung-răbdător şi mult-milosârd şi Îţi pare rău de fărădelegi*** (Iona 4, 2).

Aici împotrivirea dintre voia Domnului şi voia lui Iona constă în faptul că Domnul a binevoit, datorită pocăinţei, să îi ierte pe niniviteni, Iona, însă, voia ca pedeapsa vestită de el să îi lovească pe aceştia în fapt, deşi în mintea lui presupunea că în zadar îi ameninţa cu pedeapsa ce nu avea să se împlinească, fiindcă Dumnezeu Se putea milostivi de ei. Iar altă mângâiere Iona nu şi-a mai găsit decât rugăciunea către Domnul: ***Şi acum, Doamne, ia-mi sufletul meu, căci este mai bine să mor decât să fiu viu!*** (Iona 4, 3) Pentru tine, Iona, să mori e mai bine, dar nu e plăcut lui Dumnezeu.

Voia ta se îngrijeşte doar de ceea ce este plăcut şi neprimejdios pentru ea şi nu se întreabă dacă acestea sunt plăcute Domnului sau nu. ***Atunci Iona a ieşit din cetate şi s-a aşezat la răsăritul ei, şi-a făcut o colibă şi a stat sub ea la umbră, ca să vadă ce se va întâmpla cu cetatea*** (Iona 4, 5). Voia lui încă nu s-a liniştit; ea a părăsit cetatea cu plăcere, dorind a vedea nimicirea ei. Pentru ce, totuşi, iese Iona din cetate? De ce îi îndeamnă pe niniviteni la adevărată pocăinţă? Ce nevoie l-a determinat să-şi facă o altă colibă şi să stea la umbră? Mii de gospodari l-ar fi primit la ei cu mulţumire pe propovăduitorul pocăinţei.

Însă nu aşa lucrează samavolnicia, pentru care uneori nu numai oraşele mari sunt neîncăpătoare, dar şi lumea întreagă este strâmtă. Iona era convins că după ieşirea lui din cetate va începe a tuna, şi ploaia de foc trimisă de Cer îndată va nimici cetatea. Căci Dumnezeu poruncise prorocului să propovăduiască,

zicând următoarele cuvinte: „Încă trei zile şi Ninive va fi distrusă"[26]. De aceea şi-a făcut Iona un aşezământ vremelnic în loc sigur, ca să vadă de acolo cum va duce Dumnezeu la îndeplinire ameninţarea Sa: cum nu-i va milui pe locuitorii cei nelegiuiţi şi îi va stârpi de pe faţa pământului.

Aşteptând mult timp acolo răzbunarea cerului pe niniviteni, Iona a văzut că cerul a rămas senin, neîntunecat şi nu se aflau pe el nici nori, nici fulgere, nici tunete, într-un cuvânt, nicio pedeapsă cerească nu venea şi, printre altele, la ivirea zorilor un vierme a retezat vrejul, care-i făcea umbră şi i-a luat lui Iona răcoarea din faţa soarelui dogoritor. Atunci Iona, istovit de căldură, s-a mâniat tare, zicând: ***Mai bine este să mor decât să trăiesc!*** (Iona 4, 8). Care a fost, deci, pricina mâniei şi a supărării lui? Faptul că nu s-a împlinit lucrul la care s-a aşteptat, la care atât a cugetat (adică pedeapsa cerească faţă de niniviteni).

O, Iona, cât de nerăbdătoare este voia ta, mai ales în cugetările şi presupunerile tale! De ce te mâniezi atât pe mila şi îndelung-răbdarea lui Dumnezeu? Ori nu ştii că Dumnezeu, de obicei, iartă şi miluieşte? Sau doreşti să Îi impui lui Dumnezeu nerăbdarea omenească? De te supără cineva cât de puţin, imediat îl loveşti; de te mâniază, tunete şi fulgere arunci în el. Aşa fac, de obicei, oamenii, nu Dumnezeu; noi suntem grabnici şi gata de a răzbuna repede şi peste măsură

[26] Compară versetele 3 şi 4 ale capitolului al treilea din cartea lui Iona cu cuvintele Evanghelistului Matei: ***Că precum a fost Iona în pântecele chitului trei zile şi trei nopţi, aşa va fi şi Fiul Omului în inima pământului trei zile şi trei nopţi*** (Matei 12, 40). (n. trad.)

nedreptățile ce ni se fac. Însă Dumnezeu nu este așa: ***Îndurat și milostiv este Domnul, îndelung-răbdător și mult-milostiv. Bun este Domnul cu toți și îndurările Lui peste toate lucrurile Lui*** (Psalmul 144, 8-9). ***Dumnezeu însă nu voiește să piardă sufletul și se gândește cum ar face să nu lepede de la Sine nici pe cel înlăturat*** (2 Regi 14, 14).

De ce, oare, Iona, te necăjești, și pentru vrejul retezat de vierme, că nu te-ai trudit pentru el, nici nu l-ai crescut și nu tu ai chemat viermele să îi reteze rădăcina?! Domnul ți l-a dat și tot Domnul ți l-a luat. Pentru ce, totuși, cârtești împotriva Domnului? Dacă ție îți pare rău de vrej, cum să nu cruțe Dumnezeu cetatea cea mare a Ninivei, care este cât o împărăție mică (Ninive avea mai mult de 120 de mii de locuitori)? Ți-a părut rău de umbra vrejului și nu ți-a părut rău de niniviteni? O, prorocule slăvit! Îndreptează voia ta (pe cât este cu putință omului), îndreptează pornirile ei să se pună de acord cu voia lui Dumnezeu. Vrejul s-a uscat, nu-ți face necaz pentru el; cetatea Ninivei a scăpat, dorește-i bunăstare și viață plăcută lui Dumnezeu. Plângi numai pentru faptul că nu te-ai supus deîndată voii Domnului.

PARTEA a 3-a

Luați aminte, frați creștini, ce folos capătă oamenii samavolnici și în ce rătăciri cad uneori chiar și bărbații cei plăcuți lui Dumnezeu din pricina îndărătniciei

lor! Până ce nu vom scăpa de înclinația către iubirea de sine şi samavolniçie şi nu ne vom mai împotrivi lucrurilor care se întâmplă cu voia lui Dumnezeu, nu vom putea săvârşi nimic bun şi plăcut lui Dumnezeu: nici darurile, nici făgăduințele, nici rugăciunile, nici jertfele şi nici ofrandele nu sunt plăcute Domnului când ele sunt săvârşite de potrivnicii voii Lui.

Postul este plăcut Domnului, milostenia e iubită de El şi rugăciunile Îl înduplecă atunci când toate acestea sunt săvârşite nu *în chip fariseic* (nu fățarnic), adică: nu pentru atingerea vreunui scop ce satisface slava noastră deşartă, iubirea de câştig, samavolnicia noastră şi aşa mai departe, a patimilor potrivnice voii lui Dumnezeu. De aceea (mi-e frică să şi spun), posturile, rugăciunile şi binefacerile (faptele de milostenie), plăcute lui Dumnezeu, sunt respinse de El când sunt săvârşite în chip fățarnic, împotriva voii Lui, spre plăcerea noastră.

Acestor fățarnici Dumnezeu le spune prin gura proorocului Isaia: ***Da, în zi de post, voi vă vedeți de treburile voastre şi asupriți pe toți lucrătorii voştri. Voi postiți ca să vă certați şi să vă sfădiți şi să bateți furioşi cu pumnul; nu postiți cum se cuvine zilei aceleia, ca glasul vostru să se audă sus. Este oare acesta un post care Îmi place, o zi în care omul îşi smereşte sufletul său? Să-şi plece capul ca o trestie, să se culce pe sac şi în cenuşă, oare acesta se cheamă post, zi plăcută Domnului? Nu ştiți voi postul care Îmi place? zice Domnul. Rupeți lanțurile nedreptății,***

dezlegați legăturile jugului, dați drumul celor asupriți și sfărâmați jugul lor. Împarte pâinea ta cu cel flămând, adăpostește în casă pe cel sărman, pe cel gol îmbracă-l și nu te ascunde de cel de un neam cu tine (Isaia 58, 3-7).

De ce este respins de Dumnezeu postul nedrept? Deoarece în zilele de post în locul lepădării de sine fățarnicul își satisface mai mult voia sa, folosind postul la satisfacerea poftelor ei, dar Dumnezeu spune: Eu iubesc postul, însă urăsc și resping *fățărnicia* care întinează postul. Dacă unui om, care nu suportă mirosul de ceapă sau usturoi, cineva îi dă mâncare gătită cu ceapă sau usturoi, acesta nu numai că nu face pe placul celui ce are nevoie de mâncare, dar îl mai obligă să și flămânzească, fiindcă mirosul cel neplăcut îi alungă aceluia pofta de mâncare.

Tot așa e și cu postul, această plăcută hrană duhovnicească, lăudată de Înger în cuvintele lui către Tobie: ***Mai mult prețuiește rugăciunea cu post și cu milostenie și cu dreptate*** (Tobit 12, 8). Dar, dacă o dregem cu ceapa și usturoiul voii proprii, care se împotrivește Domnului, mâncarea aceasta se va preface într-o mâncare rea, nevrednică de Cina cea Cerească. Despre un astfel de post, Sfântul Ioan Gură de Aur a grăit așa: „Cel ce greșește și postește, nu spre slava Domnului postește și nu înaintea Lui se smerește, ci își satisface slava sa deșartă".

Totul strică, totul întinează voia noastră proprie, nesupusă Domnului! Ea a devenit cea mai

cumplită nenorocire a tuturor celor ce s-au despărţit de Dumnezeu şi sunt aruncaţi în fundul iadului. Îndărătnicia (nesupunerea) voii lor este atât de puternică încât odată cu trecerea timpului ea se îndârjeşte tot mai mult şi, de aceea, voia lor în vecii vecilor nu se va putea uni cu voia lui Dumnezeu, împotrivindu-se tot timpul celei din urmă; niciodată cei pierduţi nu-şi vor dori ceea ce voieşte Dumnezeu şi nici măcar nu vor putea să îşi dorească. Aşa cum cei ce vor împărăţi cu Hristos, nu au în ei nici cea mai mică urmă de voie rea, aşa cei osândiţi şi aruncaţi cu diavolul şi îngerii lui în focul veşnic, neavând niciodată linişte, nu pot avea nici voie bună.

O, vai, vai, ce ne putem închipui mai înfricoşător decât gheena (iadul) dacă în ea se află numai chinul că pe veci va trebui să rămână acolo cei ce s-au lepădat de voia atotsfântă a lui Dumnezeu şi niciodată nu se vor mai împăca cu ea! O, Dumnezeul meu, ajută-mă să lepăd voia mea şi mă învaţă să fac voia Ta (comp.: Psalmul 142, 10)!

CAPITOLUL AL CINCILEA
Ce întăreşte cel mai mult în noi nesupunerea faţă de Dumnezeu?

În rândul grelelor fărădelegi, pentru care Domnul i-a mustrat pe locuitorii oraşului Ierusalim, se află şi aceasta: ***Ierusalime, Ierusalime, care omori pe proroci şi cu pietre ucizi pe cei trimişi la tine; de câte ori am voit să adun pe fiii tăi, după cum adună pasărea puii săi sub aripi, dar nu aţi voit*** (Matei 23, 37). Învârtoşarea voii noastre este începutul tuturor fărădelegilor; Eu am voit, zice Dumnezeu, dar voi nu aţi voit. Trei trăsături rele ale voii omeneşti o ţin pe aceasta cu putere în împotrivirea faţă de Dumnezeu: a) *obiceiurile rele,* b) *lipsa îndelung-răbdării* şi c) *nestatornicia dorinţelor* voii noastre.

PARTEA 1

Fericitul Augustin explică obiceiul rău sau obişnuinţa rea astfel: „Din voia cea rea se naşte *pofta* (dorinţa) cea rea; dacă omul îşi satisface pofta des, ea devine obicei, iar, dacă el nu se împotriveşte lui, obiceiul se transformă, fără ca el să-şi dea seama, în nevoia de a satisface acea poftă şi îl face pe om să trudească din greu pentru satisfacerea poftelor sale". E adevărat, într-un astfel de om se trezeşte uneori o altă

orientare a voinţei, mai bună, ca o înnoire a voinţei: este sentimentul care, se îndreaptă către Dumnezeu, sentimentul de căinţă pentru greşelile sale şi dorinţa de a se odihni în pace cu conştiinţa sa în Dumnezeu; însă această voie, aşa-zis nouă, nu o poate birui de una singură pe voia cea veche (dinainte), întărită şi împietrită parcă datorită vechimii lucrării ei.

Aşadar, două voi în mine (şi în fiecare om): una veche şi alta nouă, una trupească şi alta duhovnicească, luptă între ele şi împart sufletul meu în două, una alteia împotrivindu-se şi *răul,* ce s-a înrădăcinat deja, mai des biruie în mine decât *binele,* cu care încă nu m-am obişnuit. Aşadar, când păcatul se înrădăcinează şi devine un lucru obişnuit, nu ne mai rămâne timp pentru vindecarea lui şi nu se găseşte loc pentru pocăinţă în noi. Păcatul devine cu neputinţă de vindecat dacă în scurt timp nu ne curăţim prin pocăinţă, iar apoi trebuie să depunem multe eforturi şi să răbdăm multe greutăţi şi lipsuri pentru curăţirea noastră de păcat şi, oare, vom izbuti totdeauna să facem aceasta?

Adevărat spune Sfântul Grigorie: „Când samavolnicia se preface în obicei, sufletul, deşi îşi doreşte, totuşi nu este în stare să-i stea împotrivă, căci de multe ori cade în aceleaşi greşeli şi ele se leagă de inimă cu lanţuri puternice". În anii tinereţii ne putem îndrepta mai uşor decât la bătrâneţe, când ne murdărim şi ruginim, asemeni căldării pătate de sânge şi ruginite, pentru curăţirea căreia trebuie să

depunem muncă grea, s-o frecăm şi s-o călim în foc să cadă rugina de pe ea (comp.: Iezechiel 24, 11-12).

Cu adevărat, obiceiurile învechite greu se dezrădăcinează şi pun piedici în calea spre îndreptare, după cum spune Sfântul Ioan Gură de Aur: „Nimic nu este mai tare în faptele omului ca tirania unei obişnuinţe rele şi învechite". Platon, văzând că un tânăr juca deseori jocuri de noroc, i-a făcut odată observaţie; la această observaţie tânărul a spus: „Trebuie să mă feresc de un lucru atât de mic şi neînsemnat?". Iar Platon i-a răspuns: „Obişnuinţa rea nu este un lucru neînsemnat".

PARTEA a 2-a

A doua pricină, care sporeşte samavolnicia noastră, este lipsa răbdării în noi; când dorim cu ardoare să dobândim ceva şi dorinţa noastră nu se împlineşte la momentul potrivit, repede ne ieşim din fire, ne supărăm, cârtim, iar alteori ne înfuriem ca fiarele sălbatice. Deseori se întâmplă să auzim răcnetul oamenilor nerăbdători: „Acum voiesc, imediat să mi se dea, iar dacă nu, voi şti că s-a pierdut nădejdea mea". Aşa s-a dovedit a fi regele iudeilor, Saul, ce nu a voit să aştepte sosirea lui Samuel ca să aducă jertfă lui Dumnezeu şi, de aceea, i s-a spus în faţă: ***Rău ai făcut, că nu ai împlinit porunca Domnului Dumnezeului tău care ţi s-a dat, căci acum ar fi întărit Domnul domnia***

ta peste Israel de-a pururi. Acum însă nu va dura domnia ta (1 Regi 13, 13-14).

Deseori şi noi facem la fel înaintea lui Dumnezeu, când la rugăciunea şi cererea noastră nu se împlineşte degrabă ceea ce Îi cerem lui Dumnezeu; imediat ne descurajăm, ne întristăm, chiar dacă deseori cerem ceea ce i-a cerut lui Irod dansatoarea din Evanghelie: ***Vreau să-mi dai îndată, pe tipsie, capul lui Ioan Botezătorul*** (Marcu 6, 25). Astfel ne pierdem toată nădejdea şi cădem în deznădejde, însă prorocul Baruh ne încurajează, zicând: ***Îndrăzniţi, fiilor, strigaţi către Dumnezeu şi El vă va scoate din silnica robie şi din mâna vrăjmaşilor*** (Baruh 4, 21).

Regele Ioachim a fost ţinut în lanţuri treizeci şi şapte de ani, iar după această întemniţare îndelungată a dobândit libertatea şi împărăţia; el ne-a dat exemplu, arătându-ne cu ce îndelungă-răbdare trebuie să aşteptăm ajutorul lui Dumnezeu. Cea mai mare virtute este îndelunga-răbdare; ea are puterea minunată de a ne aduce uneori, chiar şi după mai mult timp, ceea ce ne dorim. De aceea, minunate şi adevărate sunt învăţăturile lui Isus Sirah: ***Tot ce ţi se va întâmpla, primeşte cu plăcere şi în necazurile tale fii îndelung-răbdător [...] Uitaţi-vă la neamurile cele din început şi vedeţi cine a nădăjduit spre Domnul şi s-a ruşinat? Sau cine a petrecut în frica Lui şi a fost părăsit? Sau cine L-a chemat pe El şi a fost trecut cu vederea? [...] Vai vouă, celor ce aţi pierdut răbdarea! Ce veţi face când vă va cerca Domnul? Cei care se tem de Domnul nu vor fi necrezători cuvintelor Lui, şi cei***

ce-L iubesc pe El vor păzi căile Lui (adică poruncile Lui) (Înţelepciunea lui Isus Sirah 2).

Voia noastră, însă, lucrează de multe ori împotriva a ceea ce îşi doreşte ea şi nu cere cu chibzuinţă, poruncind să i se dea fără nicio amânare: dă-mi mai repede, fă-mi acum, fă-mi fără nicio întârziere, dă-mi fără să mai stai pe gânduri. Pentru a scăpa de nerăbdarea cea nechibzuită trebuie să ţinem minte cuvintele Noeminei, spuse către nora ei: ***Ai răbdare, fiica mea, până vei afla cum se va isprăvi lucrul acesta***; chiar de va întârzia, aşteaptă, căci ceea ce este orânduit de Dumnezeu, negreşit se va împlini (Rut 3, 18; comp.: Avacum 2, 3).

Domnul nostru Iisus Hristos în multe feluri a fost ponegrit de vrăjmaşii Lui când era pe cruce, cu intenţia de a-I spori la nesfârşit suferinţele Lui îndelung-răbdătoare: „De eşti Tu Fiul lui Dumnezeu, coboară-Te de pe cruce". La acestea Sfântul Ioan Gură de Aur le răspunde că: „El este Fiul lui Dumnezeu, de aceea nu Se coboară de pe cruce". Îndelunga răbdare a lui Hristos aştepta momentul în care să grăiască: „Săvârşitu-s-a!" Cum a procedat capul nostru, Hristos, aşa trebuie şi noi, mădularele trupului Lui, să urmăm exemplul Lui; voia Tatălui Ceresc trebuie să se săvârşească întru noi până la suflarea noastră cea mai de pe urmă.

Cu adevărat fericit este cel ce, aruncându-se în adâncul bunăvoirii lui Dumnezeu, se încredinţează pe sine judecăţilor Lui tainice şi înfricoşătoare, cu credinţa că nu numai o săptămână sau o lună, ci chiar

până la ziua cea din urmă a judecății sau chiar şi în vecii vecilor este gata a răbda, fără a se da în lături, toate suferințele (dacă Dumnezeu voieşte), chiar până la chinul iadului.

Această totală lepădare de sine şi lăsare în voia lui Dumnezeu întrec orice altă ofrandă; în comparație cu ele refuzul de a stăpâni o mie de lumi este nimic. Iar despre cei ce se împotrivesc voii lui Dumnezeu unul dintre scriitori spune: „Oricine nu se încredințează cu totul voii lui Dumnezeu, nu-şi găseşte liniştea şi se chinuie lăuntric; când Domnul îl cercetează cu vreun necaz, el crede că deja a pierdut tot; acest gând îi aduce o tristețe nemaipomenită şi îl duce uneori chiar la deznădejde. El spune: acum sunt pierdut, nu mai este mântuire pentru mine; lepădat sunt şi de Dumnezeu şi de oameni". Totuşi, cine nu doreşte să ajungă la o asemenea nenorocire şi voieşte să-şi împace conştiința sa şi inima, trebuie să se străduiască a cunoaşte cu inima slobodă şi bărbătoasă atât propria nimicnicie, cât şi pe cea a lumii, să fugă de ea şi să se lipească cu toată inima de Dumnezeu, Ziditorul şi Mântuitorul său, păzind în inima sa pacea (liniştea) adevărată.

Şi, pentru că tot ceea ce ni se întâmplă, este după voia sau îngăduința Domnului spre folosul tot al nostru, atât binefacerile, cât şi necazurile, trimise de mâna Domnului, trebuie să le primim cu bucurie şi mulțumire în inimă, iar Dumnezeu este deja pe drum şi vine, vine la noi, nu va întârzia, să avem răbdare, căci vine negreşit!

PARTEA a 3-a

Al treilea neajuns (defect) al voii noastre, din pricina căruia sporeşte foarte mult îndărătnicia împotrivirii, este nestatornicia ei (nestatornicia dorinţelor); în această nestatornicie întrecem şi luna, care îşi schimbă înfăţişarea în funcţie de pătrare (răsăritul lunii: primul pătrar, iar luna plină: ultimul pătrar), căci noi ceas de ceas şi zi de zi ne schimbăm dorinţele: dimineaţa avem o dorinţă, seara avem alta, opusă celei dintâi şi tot astfel, ne schimbăm tot timpul în funcţie de poftele noastre şi de felurile lor, niciodată nu suntem aceiaşi şi identici cu noi înşine. Acest lucru este firesc voii noastre când ea nu doreşte a se supune legii celei înţelepte, neschimbate şi atotcuprinzătoare a voii lui Dumnezeu, de aceea ne şi frământăm fără încetare, fiind atraşi de lucruri înşelătoare şi nestatornice.

Prin această nestatornicie a voii noastre vrem să înlăturăm tristeţea şi plictiseala noastră de zi cu zi, însă tocmai prin ea deseori le înmulţim mai mult, căzând în mai mare întristare, în mai mare plictiseală.

Astfel, în zadar ne ostenim, neavând niciun folos din osteneală şi adeseori ne contrazicem singuri, când voim şi nu voim acelaşi lucru în acelaşi timp. Voia noastră şi tot ceea ce ia naştere din ea, toată sfinţenia noastră, nu este stâlp neclintit, care stă pe vârful muntelui, înălţat pe temelie trainică, ci o casă

construită pe nisip, care la orice atac puternic cade şi se năruie (comp.: Matei 7, 26-27). Ai virtuţi? Însă, având-le, te porţi corect, conform virtuţilor de fiecare dată? Sunt de acord cu tine, dar cât timp te vei purta aşa? Vai! Cât de schimbători suntem şi cât de iute ne schimbăm, mai iute decât toate schimbările atmosferice şi deseori cădem în groapa cu tot felul de necurăţii şi murdării! Ca frunza ne clătinăm în bătaia vântului celui mai slab, ne rupem de pomul vieţii şi ne vânturăm la orice suflare de vânt şi umblăm pe orice cale, precum păcătosul cel cu două limbi (comp.: Înţelepciunea lui Isus Sirah 5, 11).

Nu suntem aceiaşi în noi înşine, nu suntem în sinea noastră unii şi aceiaşi oameni, ci mai mulţi, diferiţi unul de altul. Aşadar, voia noastră, fiind liberă, ne face să aparţinem nouă înşine; voia rea ne face să aparţinem diavolului, iar voia bună ne face să aparţinem Domnului, însă cei ce şi-au dorit să fie *ai lor*, ca dumnezei, cunoscând binele şi răul, au ajuns nu numai să îşi aparţină lor, ci şi diavolului. Şi, într-adevăr, aşa este; voia noastră ne face robi diavolului, căci ea nu este independentă; voia noastră nu va fi independentă atât timp cât nu se va supune cu desăvârşire Ziditorului ei. Cu adevărat vom zice: mai bine ar fi fost să nu ne naştem, să nu rămânem deloc *ai noştri* (să nu lucrăm după voia noastră).

Unul dintre scriitorii bisericeşti povesteşte că Hristos Domnul, arătându-i-Se uneia dintre nevoitoare, unei fecioare, i-a spus: „Să ştii că toate

pedepsele, îngăduite aici oamenilor, depind de voia lor; dacă voia lor ar fi îndreptată spre virtute şi ar fi cu adevărat supusă şi în acord cu voia Mea, atunci ostenelile, bolile, necazurile şi celelalte neplăceri ce i se întâmplă fiecărui om în viaţă, nu ar fi nişte *pedepse* pentru el, fiindcă le-ar îndura cu blândeţe şi cu bucurie în inimă din iubire pentru Mine, cugetând şi crezând cu tărie că a fost lovit de ele după voia sau îngăduinţa Mea, cu un scop neştiut de el, dar bun. Mintea unui astfel de om ar fi liberă în orice suferinţă trupească şi însăşi suferinţa lui s-ar uşura la gândul că voia lui este supusă şi în toate de acord cu voia Mea. Astfel, duhul omenesc, lepădându-se de voia sa, ar fi împăcat şi liniştit, aflându-se încă în lumea (viaţa) de aici".

CAPITOLUL AL ŞASELEA
Trebuie să fim gata să ne lepădăm de sine şi să ne supunem voii Domnului atât în împrejurările grele cât şi în vremea morţii

Iată aici trudă, aici osteneală. În privinţa lucrurilor puţin importante, neînsemnate, deseori ne lăsăm fără împotrivire în voia lui Dumnezeu; însă în privinţa celor importante, de exemplu, când pierdem averea, cinstea, sănătatea, aici întâmpinăm încetineala, împotrivirile şi marea nesupunere a voii potrivnice; aici ies la iveală dorinţa sau nedorinţa noastră. Dar de ce ne împotrivim, noi, neputincioşii, fără rost? Voia Domnului este şi va fi pe veci neclintită, ca un munte foarte înalt; nu noi o tragem pe ea la noi, ci ea ne trage pe noi la ea.

Am râde dacă cineva şi-ar lega corabia de o stâncă şi ar trage stânca cu o frânghie, gândind să o tragă la sine, de vreme ce în realitate el însuşi se apropie treptat de stâncă. Nici nebunia noastră nu ar fi mai prejos dacă noi, supuşi fiind voii lui Dumnezeu, legaţi parcă de un munte foarte înalt, am începe s-o tragem la noi cu încăpăţânare, dorindu-ne să asculte ea de noi, nu noi de ea.

PARTEA 1

Sunt unii oameni care împlinesc şi ei înşişi legea Domnului şi îi învaţă şi pe ceilalţi să facă la fel ca ei; aceştia, cu adevărat, îşi închină înţelepciunea lor lui Dumnezeu. Dar sunt şi astfel de oameni, care cercetează şi ei înşişi legea Domnului şi îi învaţă şi pe ceilalţi aceeaşi lege cu cuvântul, iar, când este vorba de *împlinirea* legii Domnului, atunci voia lor este mai presus de toate; o păstrează pentru ei şi nu renunţă la ea pentru împlinirea poruncilor Domnului. Minunată este salutarea pe care o adresau oamenii în vechime unul altuia: ***Să vă facă bine*** (să vă ajute) ***Dumnezeu şi să-şi aducă aminte de legământul Său care l-a făcut cu Avraam, cu Isaac şi cu Iacov, robii cei credincioşi. Să vă dea inimă vouă tuturor ca să vă închinaţi Lui şi să faceţi voia Lui cu dor mare şi cu râvnă în suflet*** (2 Macabei 1, 2-3).

Într-adevăr, nu cu dor mare şi cu râvnă în suflet Îl cinstesc pe Dumnezeu cei ce fac voia Lui numai în acele împrejurări care nu sunt potrivnice voii lor şi sunt uşor de îndurat, iar când este vorba de păzirea întru totul a bogăţiilor lor, a slavei şi a cinstei lor, când este vorba de păzirea vieţii lor şi aşa mai departe, atunci sprijină cu îndârjire puterea voii lor; atunci devin *ai lor*. O, răuvoitorilor! În vremurile de demult ostaşii intrau de bunăvoie, cu bucurie în slujba militară, făgăduind să lupte în cinstea şi pentru sănătatea stăpânilor lor,

ale împăraților și ale țării lor și pentru aceasta li se acordau distincții, libertate și dobândeau domenii pe care le luau în stăpânire.

Dacă și noi, cei ce suntem nesupuși și ne împotrivim voii lui Dumnezeu, ne-am supune fără împotrivire voii Lui supreme, atunci, fără îndoială, am primi în cer mila Domnului, puterea și deplina libertate de a-L lăuda în veci pe Creatorul nostru și Dumnezeu. Printre bărbații din vechime, astfel s-a dovedit a fi binecredinciosul rege David, cel ce a fost un om blând și neplecat spre samavolnicie, care, pe pământ trăind, aducea slavă și mulțumire Domnului în toate întâmplările sale, zicând: ***În Dumnezeu am nădăjduit, nu mă voi teme: Ce-mi va face mie omul? În mine sunt, Dumnezeule, făgăduințele pe care le voi aduce laudei Tale*** (Psalmul 55, 11-12).

Nimic nu este sub ceruri atât de samavolnic ca voia omenească; toate făpturile lui Dumnezeu se supun în chip minunat Ziditorului lor, numai omul lucrează în toate liber după voia sa: ceea ce voiește, aceea și face, chiar de lucrul lui este potrivnic voii lui Dumnezeu și tuturor puterilor cerești și pământești. Voia omenească ce își îngăduie această împotrivire, este începutul și rădăcina tuturor nenorocirilor în toate sferele vieții omenești: familială, socială și publică. Chipul voii omenești pervertite de samavolnicie este următorul. Dumnezeu spune: „Eu voiesc ca aceasta (fiecare întâmplare, fapt) să se săvârșească așa". Omul, dimpotrivă, răspunde cu îndrăzneală: „Eu nu voiesc să fac așa". Dumnezeu spune: „Aceasta este

voia Mea". Iar omul prin activitatea sa (prin faptele sale) răspunde: „Însă voia mea nu este aceasta!". Şi lucrează după voia sa (acest chip al samavolniciei noastre se arată în fiecare încălcare a fiecăreia din cele zece porunci dumnezeieşti).

Atunci Dumnezeu spune: „Duhul Meu în veci nu va fi dispreţuit de oameni; în rătăcirea lor ei nu sunt decât trup, iar cugetele trupeşti, neîngrădite de lege (de voia Mea) sunt vrăjmăşie împotriva Mea, căci nu se supun legii Mele şi nici nu pot" (comp.: Romani 8, 7) şi, de aceea, grăieşte Dumnezeu: ***Deci zilele lor să mai fie o sută douăzeci de ani!*** (Facerea 6, 3) Aşadar, împotrivirea noastră faţă de voia Domnului nu va exista, nici acel nelegiuit *vreau* sau *nu vreau*, nici păcatul nu va exista, tot răul va fi stârpit (va pieri).

Pentru stârpirea păcatului săvârşit avem un singur mijloc tămăduitor: pocăinţa cea *adevărată*, adică recunoaşterea vinei noastre înaintea lui Dumnezeu cu hotărârea fermă de a nu mai greşi pe viitor. Pocăinţa este leac *adevărat* atunci când omul, încetând a mai greşi, îşi supune voia sa voii lui Dumnezeu. Cea dintâi lucrare a voii noastre este *dragostea*, la fel cum cea a ochilor este văzul, şi a urechilor, auzul. Oricine iubeşte cu osârdie ceva sau pe cineva, se dedică aceluia cu bucurie, cu tot sufletul şi trupul; nicio osteneală grea, nici durata bolii şi nimic din ce este mai cumplit nu îl pot desprinde de lucrul iubit.

Tot aşa şi omul devotat cu adevărat Domnului, primeşte cu bucurie ceea ce voieşte Domnul, atât ce

este plăcut, cât şi ce este neplăcut, pentru că toate sunt trimise de Domnul. Aşa trebuie să fie voia noastră în toate împrejurările ce au loc cu voia sau îngăduinţa Domnului: în sărăcie, boală, în ponegrirea cinstei noastre de către cineva şi pe patul de moarte. Aşa a fost regele David, un „bărbat ales de Dumnezeu, după inima Sa" (comp.: Faptele Apostolilor 13, 22).

PARTEA a 2-a

Omul rău spune: „Facă-se voia Domnului" numai atunci când întâmpină în viaţa lui ceea ce voieşte el, ceea ce este uşor şi îi aduce bucurie. Şi, dimpotrivă, cel ce - fie e îngreuiat de sărăcie, fie e doborât de boală, fie rabdă pe nedrept necinstea, fie zace pe patul de moarte - totdeauna, în orice i se întâmplă, rosteşte neîncetat cu inimă binevoitoare: „Facă-se cu mine ceea ce voieşte Dumnezeu!", acela primeşte cu mulţumire de la Domnul tot ceea ce i se întâmplă în viaţă. El nu se dă în lături de la pierderea nici a averii, nici a sănătăţii, nici a cinstei (ponegrite pe nedrept), nici chiar a vieţii, zicând totdeauna: „Facă Dumnezeu cu mine ceea ce voieşte El", şi neîntrebând: „De ce se întâmplă aceasta? Pentru ce tocmai acum? De ce trebuie să mor astfel?", ci tot timpul şi la toate este gata, repetând într-una: „Facă-se voia lui Dumnezeu".

Oratorul Seneca întreabă: „Ce îţi trebuie ca să fii bun?". Şi tot el răspunde cu înţelepciune: „Să voieşti

ca să fii bun. Şi ce este mai bun decât ceea ce doreşte şi ne cere nouă Înţelepciunea lui Dumnezeu?". Celui ce cugetă altfel şi stă împotriva voii Domnului îi propun ca învăţătură cuvintele lui Seneca: „Te supără şi te mâniază *întâmplarea,* dar nu înţelegi că în ea nu este niciun rău, decât numai răul ce se află în mânia şi în nerăbdarea ta. Tu zici: eu ajung la capătul puterilor în ziua în care sufăr, când mi se întâmplă o nenorocire; iată: cei ai casei mele sunt bolnavi, am pierdut o parte din avere, mi-a ars casa, iar acum am osteneli şi griji de frica feluritelor nenorociri, a ciumei, a războiului şi tot aşa.

Dar de ce să suferi? Nimic din toate acestea nu e nou, dintotdeauna este aşa, totul trece şi se uită; e adevărat, trebuia să se întâmple acestea, căci totul se săvârşeşte după sfatul şi voia lui Dumnezeu, nu în virtutea întâmplării oarbe sau a destinului. Dacă tu mă crezi, eu îţi voi dezvălui taina inimii mele, şi anume: în toate aşa-numitele întâmplări potrivnice şi neplăcute eu mă port astfel încât nu numai că am credinţă neîndoielnică şi mă supun în toate Domnului, dar în toate sunt de acord cu El, că aşa trebuie să fie, şi nu de nevoie, ci de bunăvoie urmez voia Lui cea sfântă, înţeleaptă şi dumnezeiască (ruşine să ne fie, nouă, creştinilor, în faţa păgânilor, vai, câtă ruşine!), niciodată nu mi se întâmplă vreun lucru, din pricina căruia să mă întristez sau să mă tulbur, nici vreo jertfă, pe care să o aduc numai de nevoie (fără bunăvoie)".

Toate lucrurile pentru care plângem şi oftăm, de care ne speriem şi ne înfricoşăm, toate acestea sunt în

viața noastră jertfe de care să nu nădăjduim că vom scăpa și nici măcar să nu ne rugăm să fim eliberați de ele. Către ele inima noastră trebuie să fie binevoitoare; tot ceea ce este și se întâmplă în lume, este și se întâmplă după voia Domnului. Tot așa să cugeți și în ceea ce privește viața noastră morală; tot ceea ce se întâmplă în ea, se întâmplă după voia sau îngăduința Domnului, prin urmare, trebuie să se întâmple, iar noi nu trebuie să ne împotrivim lui Dumnezeu, ci să ne supunem Lui și să nu îndrăznim să ponegrim ceea ce există (Existența).

E un lucru foarte bun să nu ne împotrivim ordinii hotărâte de Dumnezeu pentru mersul general al vieții universale, să urmăm fără împotrivire legile Lui și să ne supunem în toate cu bucurie voii Lui. Un laș incapabil și demn de dispreț este acel soldat ce merge la luptă fără bucurie, cu teamă și cu suspine. Așadar, cu bucurie trebuie să mergem la lupta cu poftele și năzuințele potrivnice lui Dumnezeu, ale voii noastre pervertite.

Curajos este cel ce s-a lăsat pe sine cu desăvârșire în voia lui Dumnezeu și, dimpotrivă, laș și nerod (nebun) este cel ce voiește să stea împotriva lucrurilor care se întâmplă după voia sau îngăduința Domnului, socotindu-le un rău și o neorânduială în mersul vieții și voiește mai degrabă să îndrepte lucrurile Proniei lui Dumnezeu decât să se îndrepte pe sine însuși; lucrurile Celui Preaînalt și ale Proniei Lui Dumnezeiești le ponegrește (le osândește) și dorește mai degrabă ca

totul să fie orânduit altfel decât să se mustre şi să se îndrepteze pe sine însuşi.

Toate acestea ne pun într-o poziţie nefirească; nu voim nici să trăim, nici să murim; de viaţă ne plictisim, iar de moarte ne e frică şi în dorinţele noastre nimic nu este statornic, totul este schimbător. Nici chiar cea mai fericită viaţă nu este în stare să ne mulţumească pe deplin.

PARTEA a 3-a

Cât de necesar este pentru fericirea noastră veşnică acordul voii noastre cu voia lui Dumnezeu! În acest sens unul dintre înţelepţi ne-a dat următoarea învăţătură: „Oricine se apropie de moarte, pe patul de moarte să se întărească în mila lui Dumnezeu mai mult prin ostenelile şi meritele Domnului Hristos, ale Mântuitorului nostru decât prin faptele sale proprii; să-şi pună nădejdea în bunătatea lui Hristos şi în mijlocirea Preabinecuvântatei Născătoare de Dumnezeu, a pururea Fecioarei Maria şi în rugăciunile sfinţilor aleşi ai lui Dumnezeu.

Amintindu-şi cumplitele chinuri, rănile deschise şi moartea cea ruşinoasă şi amară a lui Hristos şi nespusa Lui iubire faţă de noi, păcătoşii, pentru care El S-a adus jertfă judecăţii drepte a lui Dumnezeu, să se afunde (cel suferind) cu toate greşelile sale şi cu toată nepăsarea sa în adâncul cel nemăsurat al milostivirii

celei nepătrunse a lui Hristos, aducându-se în cinstea şi spre slava Domnului ca o jertfă vie Domnului Dumnezeu şi cerând ajutorul Lui pentru întărirea în neputinţele sale, în însuşi ceasul morţii şi după trecerea în viaţa veşnică. Cel ce hotărăşte cu adevărat, cu iubire nefăţarnică şi cu deplină lepădare de sine şi de voia sa să rabde totul pentru cinstea şi dreptatea Domnului, nu va fi aruncat după moarte în focul gheenei, chiar de ar avea asupra lui păcatele întregii lumi. Nicio învăţătură nu este mai de folos celui ce se pregăteşte pentru moarte decât ca el să se lase sincer în voia lui Dumnezeu cu adâncă părere de rău pentru greşelile sale şi cu nădejde neîndoielnică în mila Domnului şi în meritele lui Hristos.

Căci, aşa cum niciun chin nu Îl poate atinge pe Domnul, tot aşa nu îl poate atinge nici pe acel om care şi-a supus voia sa voii Domnului şi prin iubire sinceră s-a unit cu El. Ca exemplu îl avem pe tâlharul înţelept, răstignit pe cruce împreună cu Hristos; el a crezut, cu părere sinceră de rău pentru păcatele sale, în Dumnezeirea lui Hristos cel răstignit, Căruia s-a încredinţat cu totul şi nimic altceva nu a cerut pentru sine decât numai milă şi har, glăsuind: „Pomeneşte-mă, Doamne, când vei veni întru Împărăţia Ta!". Însă, dacă firea ta neputincioasă se înfricoşează şi tremură în faţa morţii, lasă toată frica şi durerea ta în voia lui Dumnezeu şi repede vei primi ajutor de nădejde: moartea lui Hristos îţi va da mângâiere în vremea morţii tale. El şi mulţi aleşi ai Lui au trecut prin

moarte înaintea ta, nu fi, dar, nepăsător şi urmează lor. Trupul muritor, pe care îl laşi acum este o haină demnă de dispreţ, o haină de cerşetor.

Ce te priveşte pe tine dacă el va fi acoperit până la un moment dat de pământ şi va putrezi? Mai târziu acelaşi trup al tău va învia, se va scula şi va deveni nemuritor, nestricăcios, slăvit şi luminos. Trebuie să nu uităm şi să cercetăm cu mintea cât de doritori şi gata să moară au fost drepţii din vechime Avraam, Isaac, Iacov, Moise, David şi ceilalţi asemeni lor, deşi în vremea lor poarta către Împărăţia Cerurilor nu fusese încă descuiată. Citim despre acestea în Pentateuh-ul lui Moise. Domnul îi spune lui Moise: ***Suie-te în muntele acesta al Abarimului, în muntele Nebo, care este în pământul Moabului, în fața Ierihonului, şi priveşte asupra Canaanului, pe care-l dau în stăpânirea fiilor lui Israel, şi mori pe munte.***

La porunca Domnului, Moise s-a suit în muntele Moabului, a privit de acolo pământul Canaanului şi s-a săvârşit acolo şi a fost îngropat în vale, în pământul Moabului, în faţa Bet-Peorului, dar nimeni nu ştie mormântul lui nici până în ziua de astăzi (comp.: Deuteronomul 34). Vezi cu câtă bucurie în inimă a primit moartea, după voia Domnului, Moise, prietenul Celui Preaînalt, chiar dacă nu a intrat în pământul făgăduit; însă a fost mutat într-un loc mai bun, nevăzut, în sânul tainic al odihnei (în sânul lui Avraam), unde sufletele drepţilor se aflau în aşteptarea venirii lui Hristos.

Iar acum intrarea liberă în Patria Cerească este deschisă de Domnul Iisus Hristos următorilor Săi credincioşi. De aceea, iubite creştine, văzând că ţi se apropie moartea, însă şi mai bine înainte de venirea ei, supune cu totul voia ta voii lui Dumnezeu şi încredinţează-te cu totul Domnului, repetând în orice împrejurare: „Facă-se voia lui Dumnezeu!".

PARTEA a 4-a

Dorinţa de a avea o viaţă lungă şi dorinţa de a trece mai degrabă în viaţa cealaltă sunt contradictorii la mulţi oameni şi îi tulbură puternic, mai cu seamă cea din urmă, adică moartea îi înfricoşează aproape pe toţi. La aceasta vom cugeta acum spre a ne linişti şi a împăca dorinţele noastre.

Toţi oamenii ştiu bine că fiecare va muri şi nu neagă acest lucru; sunt de acord să moară, dar nu imediat, voiesc să înapoieze firii datoria, însă nu acum, doresc a se muta din locaşurile pământeşti în cele cereşti, dar mai târziu. Nebuni şi sărmani ce suntem! Spunem fără minte că voim să ne eliberăm de sărăcia noastră, însă nu acum; dorim să fim fericiţi şi binecuvântaţi, dar încă nu am atins această treaptă. Pentru ce îţi pui, omule nesăbuit, o scară atât de înaltă către cer, să ai multe trepte, pe care gândeşti să te apropii de moarte încet şi fără grabă? Pentru ce îţi doreşti o viaţă lungă, gândind greşit că în anii îndelungaţi ai vieţii îţi vei pregăti ieşirea sufletului

cu o suferință mai ușoară? Tot va trebui să mori fie astăzi, fie mâine.

Știu că mulți se înșală când moartea bate la uși; ei cred că a venit creditorul cel nerod să-și primească datoria înainte de vreme, înainte de expirarea termenului hotărât. Nebună comparație! Termenul acesta se sfârșește atunci când voiește Stăpânul morții. De ce spui că moartea vine înainte de vreme? De ce te rogi să ți se lungească viața? De mult timp ești pregătit pentru întâmpinarea morții, căci tot timpul ai știut că ea vine negreșit și de ea nimeni nu scapă și ți s-a dat vreme îndelungată pentru îndreptarea ta, mai mult nu te vei mai îndrepta și nu te vei mai pregăti, fiindcă și după aceea îți vei dori să amâni îndreptarea ta și, cu cât mai mult vei trăi, cu atât mai nepregătit vei fi pentru întâmpinarea morții. Viața lungă i-a făcut pe foarte mulți încă și mai păcătoși. Faptul că nu dorim să murim spre a face pocăință mai multă pe viitor este un mare rău, căci în realitate acest lucru nu este adeverit.

Adevărul este că numai acela se îndreaptă pe sine, care e gata să moară atunci când voiește Dumnezeu. Dumnezeu nu voiește niciodată nimic rău și însuși răul îl preface în bine, de aceea, când El hotărăște pentru cineva să moară, îi face un bine celui muribund, curmându-i posibilitatea de a mai greși. Așadar, fiecare să alunge de la sine îndoiala cum că moartea vine înainte de vreme și să zică din tot sufletul: „Să îmi vină moartea când și cum va voi Domnul!".

CUPRINS

Cartea a III-a

DESPRE ROADELE (FOLOASELE) VOII OMENEŞTI, CE SE ÎNTEMEIAZĂ ÎN TOATE FAPTELE SALE PE URMAREA VOII LUI DUMNEZEU

Cartea a IV-a

CUM SĂ ÎNLĂTURĂM PIEDICILE, CARE NU LASĂ VOIA OMENEASCĂ SĂ SE PUNĂ DE ACORD ÎN LUCRAREA SA CU VOIA LUI DUMNEZEU

Difuzare:
S.C. EGUMENIȚA S.R.L. Galați
O.P. 3, C.P. 301 *Cod 800730, Galați*
Tel./Fax: 0236-326.730
E-mail: editura@egumenita.ro
www.egumenita.ro

Singurul mijloc adevărat pentru dobândirea bunăstării noastre în viața aceasta şi în cea viitoare este concentrarea permanentă a atenției noastre în lăuntrul nostru asupra propriei noastre conştiințe, asupra gândurilor, vorbelor şi faptelor noastre spre a le cumpăni fără părtinire. Acest mijloc ne dezvăluie rătăcirile noastre în viață şi ne arată singura cale către mântuire. Calea aceasta este lăsarea totală a întregii noastre ființe, a noastră înşine cu toate împrejurările vieții noastre, în voia lui Dumnezeu. Ca emblemă pentru această orientare a noastră către Dumnezeu să ne fie planta *floarea-soarelui* (iliotropion), ea să fie totdeauna înaintea ochilor noştri.

Floarea-soarelui este floarea care se îndreaptă tot timpul către soare, şi dimineața, şi în miezul zilei şi seara nu numai în zilele luminoase, ci şi în cele întunecate. Naturii acestei flori trebuie să îi urmeze voia omenească, îndreptându-se către Dumnezeu şi voia Lui dumnezeiască ceas de ceas nu numai în zilele luminoase ale vieții sale, ci şi în cele întunecate, adică în zilele grele ale vieții. Sfințenia întregii vieți omeneşti, după cugetarea unui teolog înțelept, alcătuieşte *desăvârşirea* întregii vieți creştineşti şi *unirea în persoana creştinului a tuturor virtuților* celor săvârşite după putere, ce se întrunesc, ca într-un centru, în acordul voii noastre cu voia lui Dumnezeu.